UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE

Școala Doctorală de Relații Internaționale și Studii de Securitate

Anuarul Școlii Doctorale

Relații Internaționale și Studii de Securitate

I/2016

Criza migrației în Răsăritul Europei

Presa Universitară Clujeană

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Istorie și Filosofie
Școala doctorală „Relații internaționale și studii de securitate”

ANUARUL ȘCOLII DOCTORALE „RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE SECURITATE”

I/2016

„Criza migraţiei în Răsăritul Europei”

Presa Universitară Clujeană
2016

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. **Adrian Liviu Ivan**
Prof. univ. dr. **Liviu Petru Zăpârțan**
Prof. univ. dr. **Vasile Vese**
Prof. univ. dr. **Michael Shafir**
Prof. univ. dr. **Ioan Horga**
Prof. univ. dr. **Simona Nicoară**
Prof. univ. dr. **Erzsébet Nagyné Rózsa**
Prof. univ. dr. **George Cipăianu**
C.Ș. I dr. **Tudor Alexandru Sălăgean**
C.Ș. I. dr. **Valentina Pricopie**
C.Ș. II. dr. **Cristian Anton Găzdac**
Lect. dr. hab. **Mihai Alexandru Croitor**
Lect. univ. dr. **Mihai-Teodor Nicoară**

Editori:

C.Ș. I. dr. **Lucian Nastasă-Kovács**
Dr. **Margareta Aslan**

Consiliul de redacție:

Dr. **Attila Iacob**
Drd. **Alexandra Oprea**
Drd. **Ioana Măglaș**
Drd. **Claudia Dărăban**

ISSN 2668-1978
ISSN-L 2668-196X

Materialul folosit pentru realizarea acestui volum este contribuția științifică a prezentărilor susținute de studenții-doctoranzi în cadrul work-shop-ului științific al Școlii doctorale de Relații internaționale și studii de securitate, ce a avut loc în perioada 31 martie 2016 și alte contribuții ulterioare.

© 2016. Autorii volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Coperta: George Marius Șinca

Tehnoredactare computerizată: Cristian-Marius Nuna

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

CUPRINS

Cuvânt înainte (*Lucian NASTASĂ-KOVÁCS)* 6

Note cu privire la editori/autori 7

MIGRAȚIA MUSULMANĂ ÎN RĂSĂRITUL EUROPEI 9

Norbert LŐRINCZ
The Illegal Immigration Crisis in the European Union Depicted in Hungary's Public Opinion 10

Ioana MĂGLAȘ
Romanian Diaspora in the Gulf Cooperation Council Countries. The Case of United Arab Emirates (UAE) 31

Alexandra Carmen OPREA
Radicalismul islamic: origini, evoluții, metamorfoze – de la Al-Qaeda la Statul Islamic Studiu de caz: Statul islamic și terorismul 60

Vasile Gabriel POP
Gestionarea Crizei refugiaților în UE 86

Bogdan Aurelian POLIAC
Noi paradigme ale securității societale generate de criza imigrației la nivelul Uniunii Europene 111

Daniela DRUGAȘ
Dimensiunea maritimă a migrației. Rolul Frontex. Lumini și umbre 121

Eduard Ionuț FEIER
Noul concept *Intermarium* – o alternativă strategică la frontiera răsăriteană .. 132

Alexandra Carmen OPREA
Terorismul feminin 139

INCURSIUNI ÎN NEANTUL ISTORIEI 158

Sabin Pompei GRAPINI
Considerații despre „Fațadizare" în Clujul Arhitectural 159

Iulius Liviu UȘERIU
Comportament demografic în parohia greco-catolicăTiha-Bîrgăului (1833–1900) 178

Yusuf HEPER
A Brief Overview: Ottoman–Wallachia and Moldavia Relations in the 16th Century 205

John HUZU
Terrorismul de tip "Lone Wolf", o amenințare contemporană 229

Cuvânt înainte

Colecția de studii „Criza migrației în Răsăritul Europei” reprezintă o incursiune într-o problemă contemporană de mare actualitate, care a modelat nu numai evoluțiile politice și sociale, ci a contribuit major și la apariția unor analize relevante în ceea ce privește diverse fenomene ale vieții cotidiene care gravitează în jurul acestui aspect al deplasării unor grupuri umane.

Trecerea forțată sau voluntară a populației din zona Orientului Mijlociu sau a Africii de Nord spre continentul european este o temă nu doar sensibilă, ci una care naște reacții, nu întotdeauna obiective, chiar și în sânul comunității academice. În acest context,studiile de față abordează și analizează diversele dimensiuni ale problemei, de la cea legală până la cea socială sau religioasă. Lőrincz Norbert ne introduce în lumea dezbaterilor purtate în sânul opiniei publice din Ungaria privind dimensiunea legală sau ilegală a crizei imigranților. Acest studiu, în oarecare măsură, deschide drumul spre o analiză generală a gestionării crizei refugiaților, unde Vasile Gabriel Pop expune în mod structurat fațetele acestei probleme. Totodată, unele studii încearcă să identifice soluții pentru criza refugiaților din Europa, un aspect legat nu numai de o dimensiune a frontierelor (abordate de Eduard Feier sau de Daniela Drugaș), ci și de securitatea socială (studiată de Bogdan Poliac). Lucrările Alexandrei Oprea despre radicalismul islamic și terorismul feminin, respectiv evoluția Statului Islamic, ne oferă o altă dimensiune a problemei, mai dislocată geografic decât cea a migrației, a cărei gravitate este conferită prin caracterul său de proximitate și mai puțin de cel al violenței. Cercetările Ioanei Măglaș, ale lui Sabin Grapini, Iuliu Ușeriu și Yusuf Heper contribuie și ele în egală măsură la conturarea tematicii volumului.

Toate aceste studii sunt rezultatul unor cercetări directe sau indirecte a temelor de doctorat sau de interes științific al autorilor. Acestea reflectă, în mare parte, spectrul problemelor care gravitează în jurul migrației din Răsăritul Europei. Unele observații și direcții de analiză sunt relevante și din perspectiva unor evoluții viitoare ale problemei migrației, autorii reușind să surprindă unele puncte cheie ale acestui aspect, care în viitor vor juca un rol semnificativ în deznodământul chestiunii care preocupă nu numai cercetătorii, ci și actorii politici europeni.

Lucian NASTASĂ-KOVÁCS

Note cu privire la editori/autori

C.Ș.I.dr. Lucian NASTASĂ-KOVÁCS,
Director „Școala doctorală de Relații Internaționale și Studii de Securitate" U.B.B.,
Cercetător științific principal în cadrul Institutul de Istorie „George Bariţiu" din Cluj-Napoca al Academiei Române,
Profesor asociat – Departamentul de Studii Internaţionale şi Istorie Contemporană (DSIIC)
Specialist în istoria elitelor, istoria interbelică, istoria minorităților, politici culturale etc.

Margareta ASLAN – născută în 1975, Cluj-Napoca. Turcolog, Orientalist. Doctor în Istorie (2010) cu o temă centrată pe raporturile româno-otomane din perioada medievală. Din oct. 2015 doctorandă a Școlii doctorale de Relații internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Aslan își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Adrian Liviu IVAN. Aria de cercetare se axează pe aspecte din „Diplomația culturală a Turciei".

Daniela DRUGAȘ – născută în anul 1976, în Oradea. Profesor asociat la Fundația Agora. Specialist în migrația musulmană. Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2015, își aprofundează cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Ioan HORGA cu un subiect focalizat pe „Dimensiunea maritimă a migrației iregulare – de la criză la soluții". Adresa de contact: danadrugaș@yahoo.com .

Sabin Pompei GRAPINI – Înmatriculat în oct. 2016, își aprofundează cercetarea științifică sub coordonarea d-lui C.Ș.I.dr. Tudor Alexandru SĂLĂGEAN cu un subiect focalizat pe „Restaurarea monumentelor istorice în contextul dezvoltării durabile". Adresa de contact: grapini@gmail.com .

Yusuf HEPER – născut în 1988, Karahalli. Doctorand la Universitatea Uşak din Turcia. Teme de cercetare: raporturile moldavo-otomane în secolul XVII-lea. În anul 2018 va desfășura un stagiu de cercetare TUBITAK în cadrul Institutului de Turcologie, Universitatea Babeș-Bolyai.

John HUZU – Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2016, își aprofundează cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Ioan HORGA cu un subiect focalizat pe terorism de tip „lone wolf" și securitate europeană.
Norbert LŐRINCZ – născut în anul 1991, orașul Satu Mare. Istoric, la Muzeul de stat Satu Mare. Specialist în istorie contemporană și relații internaționale. Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2015, își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-nei prof.univ.dr. NAGYNÉ Rozsa Erzsébet, pe subiectul „Concepte

strategice NATO şi rolul sistemului "Ballistic Missile Defense" în Europa Centrală–Răsăriteană." Adresa de contact: lorinczn9@gmail.com.

Ioana MĂGLAŞ – Doctorandă a Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculată în oct. 2015, Măglaș își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-lui Prof.univ.dr. Vasile VESE, cu o temă centrată pe „Relații bilaterale România Emiratele Arabe Unite în contextul negocierilor Acordului de Liber Schimb dintre Uniunea Europeană și Consiliul de Cooperare din Golf". Adresa de contact: ioanamaglas@gmail.com .

Bogdan POLIAC – născut în anul 1986, în Sighetul Marmației. Responsabil integritate și control intern la Autoritatea de Supraveghere Financiară București. Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2016, își aprofundează cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Liviu Petru ZĂPÂRȚAN cu un subiect focalizat pe „Guvernanța securității societale europene între riscurile și oportunitățile diversității". Adresa de contact: poliac.bogdan@gmail.com .

Carmen Alexandra OPREA – născută în anul 1992, în Brașov. Doctorandă a Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculată în oct. 2016, își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Liviu Petru ZĂPÂRȚAN, cu o cercetare pe diplomația culturală româno-italiană. Adresa de contact: alexandra_carmen.oprea@yahoo.com .

Vasile Gabriel POP – născut în anul 1992, în Dej. Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2016, își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-lui prof.univ.dr. Liviu Petru ZĂPÂRȚAN, cu o cercetare pe migrația musulmană în Europa. Adresa de contact: eu_popgabriel@yahoo.com .

Iulius Liviu UȘERIU – născut în anul 1981, Prundul Bîrgăului. Doctorand al Școlii doctorale de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai. Înmatriculat în oct. 2016, Ușeriu își desfășoară cercetarea științifică sub coordonarea d-lui lect.univ.dr. Mihai T. NICOARĂ, cu o temă centrată pe „Demografie și societate pe Valea Bîrgăului în secolul XIX – începutul secolului XX". Adresa de contact:ușeriu.iulius.liviu@gmail.com .

MIGRAȚIA MUSULMANĂ
ÎN RĂSĂRITUL EUROPEI

The Illegal Immigration Crisis in the European Union Depicted in Hungary's Public Opinion

Norbert LŐRINCZ

Abstract

Articolul „Problema imigranților iregulari din Uniunea Europeană în viziunea opiniei publice maghiare" are obiectivul de a prezenta situația de criză umanitară începută în 2014 și intensificată în 2015 atunci când problema ale imigranților iregulari a devenit o realitate atât pentru UE cât și pentru Ungaria aflată la porțiile UE și zonei Schengen. Totodată articolul încearcă să aducă o nuanță nouă și o perspectivă diferită în dezbaterea problematicii analizând opinii publice și statistici, articole provenite din presa internațională, reflectând asupra deciziilor politice luate de la guvernul maghiar, de multe ori împotriva viziunii venite din partea Uniunii Europene. Articolul va începe cu un context general și vom ajunge și asista treptat la punctul de vedere al migrației și problematica acestuia din viziunea poporului maghiar, cei are văd imigrația ca o maximă sursă de pericol pe planul securității naționale și europene. După care vom analiza treptat complexitatea opiniei publice maghiare despre dilema respectivă care ne va arăta ca complexitatea acestei probleme rămâne una nerezolvată și probabil acest lucru va continua să aibă efecte negative în continuare cu relațiile (bilaterale) Ungariei cu Bruxelles, datorită faptului că anul trecut 2016 s-a organizat un referendum așa numitul „referendum al cotelor" unde conducerea politică din Ungaria a dorit să își exprime clar dorința de a nu accepta cotele impuse de Uniunea Europeană cu acest eveniment politic prin a exprima opinia publică. Ungaria găsind acest lucru revoltător și neacceptabil din partea UE de a impune cote fără acordul lor suveran național. Astfel articolul va avea ca scop de a examina complexitatea problemei din punctul de vedere al Ungarei analizând atât din punct de vedere politic dar și prin viziunea opiniei publice care este una foarte simbolică și va oferii un mesaj puternic reușind să ne atrage atenția asupra problemei imigranților iregulari în Uniunea Europeană.

Cuvinte cheie: *UE, criză, imigranți iregulari, Ungaria, opinie publică, referendum.*

I. A general introduction of the topic

Illegal immigrants cause one of the main challenges of the 21st century for the European Union. Ever since the turmoil started in the Middle East slowly but surely we were bound to be guaranteed a massive influx of migrants to appear on our

South-Eastern borders of the European Union. Starting with the eruption of the Syrian civil war back in March 15, 2011 against Bashar Al-Assad's regime, the situation in Syria has now become critical resulting in countless loss of life civilian and combatant alike.

The current article aims to focus on the evaluation of the migration dilemma in the Central European country of Hungary. Since fall of 2014 the immigration crisis in the European Union has become a main topic of debate and subject of concern to many EU countries and citizens, anxious about their security. Terrorist attacks started to occur more and more frequently in Western European countries starting from 2014 that were covered by the media across Europe inherently creating the linkage with the migrant factor. Ever since the terror attacks the rationale and reason to back up the welcoming of the migrants has become politically impossible in certain EU countries, neglecting the fact that the majority of these migrants are civilians who are feeling the civil war torn areas of the Middle East seeking a peaceful and more prosperous life in various EU countries.

Hungary is no different and no exception from this list of not welcoming migrants on its sovereign soil. The migration crisis has become a top priority case on Hungary's foreign policy agenda. Mass influences of the national media are also a key factor in the alteration of the public opinion about the migration crisis that hit the European Union starting from early 2014.

The media influence has been a big contributing factor to the outcry in Hungary as well which refused to accept any quota imposed by the European Union. Thus as a direct result to this mentality was observed during the 2016 national poll, where Hungarian citizens within the country and abroad were asked to go in front of the ballot boxes and express their opinion in the matter. The results were not the vast majority of Hungarians present at the vote casting, expressed denial towards Bruxelles and its proposed quota system.

The surprise was not that Hungarians have voted to deny any sorts of quotas to be imposed upon them by Bruxelles, the surprise came from the fact that, the turn out rate only scratched the surface of the 50% percent needed to acknowledge the referendum as a valid one.

The current study therefore will try to briefly shed light and underline some important aspects upon this very complex and difficult dilemma both Hungary and the European Union faces, till this day unresolved.

II. General causes of immigration into the European Union from the Middle East

The European Union has some of the World's most highly developed and rich major cities, offering economic opportunity and a prosperous way of life enriched with peace and stability. These economic and security reasons alone would be major factors to encourage young people looking for a better way of life from the troubled parts of the Middle East, or the Western Balkans and last but not least the parts of North and Central African countries, that in generally face instability, economic crisis or even war, these reasons combined alone make the EU an enriched environment with pulling factors. Migration is not a new politico-economical phenomenon that characterizes the era of Globalization. Migration has always been a given thing, during the course of the centuries, humanity always searched to have means of mobility, the pace of it and the magnitude of it however was always different in certain centuries. Todays speed up mobility trend is often the phenomena we refer to as simply the era of *Globalization*.

Migration specialists have long argued that one of the main reasons migration occurs is due to the fact that some countries demographic index grows out of proportion with the necessity and demand of local work force crippling the youth's chances of having an opportunity to settle down in their native country. This unfortunate event leaves them with few options. One of the options is to emigrate in an economically blossoming country. Regardless of their options the current migration issue is causing strong tensions among and within European Union member states on the issue of dealing with the relentless and continuous flow of refugees, asylum seekers and economic Migrants who envision the EU as a new "Land of Opportunities" one which will guarantee safe haven for them and their children. Their sheer persistence and resolve to risk their lives to make the journey into and well within the EU's borders reflect the degree of their despair and precociousness of life in their native countries willing to do anything within their power to travel abroad.

It is also very important to note that Frontex figures sky rocketed from 2014 to 2015 with a staggering increase of 149% of migrant arrivals to the EU borders.[1]

Another valuable piece of information is provided periodically by the International Organization for Migration; according to their statistics by June 2015 the death toll of migrants in the Mediterranean Sea has risen to the total number of 1865.[2] In

[1] v. Helldorff, Jelena: *The EU Migration Dilemma,* Heinrich Böll Stiftung European Union, 2015, p. 1 Available Online*:* https://eu.boell.org/en/2015/09/03/eu-migration-dilemma*,* (2016.12.10.)

[2] v. Helldorff, Jelena: *op. cit., ibidem.*

addition to this relentless barrage of migrants from the Mediterranean arrival of migrants emerge on a daily basis on the Greek borders via the Aegean Sea, the Hungarian border with Serbia and last but not least the port of Calais between France and the United Kingdom.[3] Migrants usually arrive with overloaded boats or packed dinghies, hence the result of tragic accidents and the loss of life; they use railroad transportation over the Balkans and even on foot when the distances to travel are short enough to make the journey nearing the Hungarian border from Serbia for example or across Croatia as we will see in a few maps later on in the study. Therefore we can state that for these migrants physical borders are not a known noun simply because of the fact that they are willing to risk their lives to make the journey motivated by despair and lack of faith in the conflict resolution process back home.

III. The brief history of the migration tendency in Hungary after 1989

Hungary has officially opened its "symbolic gates" to the newly found world that was entering the Globalization process with the end of the Cold War in 1989. Not surprisingly the first wave of migrants were economic migrants from South-East Asia mostly who were seeking a better life and opportunities to work and establish a family in a European country.[4] Mostly Chinese and Vietnamese decided to immigrate to Hungary after 1989. The immigration policy of Hungary after 1989 was heavily shaped by the integration process with the European Committees, then European Union after 1992. Hungary achieved the Schengen acquis on the 21st of December 2007, from there on Hungary has become and desirable "transit" country destination starting point. Which was advantageous for Hungary because this meant most of its migrants will choose not to stay in Hungary. Most of the times these immigrants ventured on to reach Austria, Germany, Italy, France or the United Kingdom to even economically "richer" countries. Of course we are talking here about registered migrants and not irregular migrants or refugees and asylum seekers.

Because of this in Hungary in comparison with other major Western European countries the number of legal immigrants living in Hungary was a very small quantity of the total of the population at the end of 2007. The same year a number of only 166,693, foreign citizens have opted to stay in Hungary for a period of more than 3

[3] v. Helldorff, Jelena: *op. cit., ibidem.*

[4] Citizens and Governance in a Knowledge-Based Society: "Irreguláris migráció Magyarországon" Clandestino Kutatási Projekt – *A megszámlálhatatlan számszerűsítése. Az irreguláris migráció európai adatai és trendjei*, 2009, p. 2

months, this only consists 1.6% of the total population.[5] The majority of these immigrants were of course ethnic Hungarians arriving from neighboring countries especially after 2007 when the gates of the European Union have opened to them due to the Schengen Area integration of Hungary, 12% however were from Asian countries like Vietnam and China. This is very interesting because we can see that there are basically next to inexistent numbers of migrants arriving from todays troubled Middle Eastern countries. This is not a surprise doe, because these statistics will dramatically change after the eruption of the phenomena now we call "Arab Spring" that has started in 2011. In 2007 the Middle East was relatively stable compared to nowadays, if we don't consider the ongoing war in Iraq which has started in 2003 against Saddam Hussein's Iraq, the war Against the Taliban that has started in 2001, which inherently also caused the immigration of many afghans into Hungary for example.

It is safe to say and to conclude this part of the article that one direct consequence of the turmoil of the Middle East is ever so visible in the migration crisis that engulfed the European Union with the beginning of the Iraqi War in 2003 showing the first glimpses of illegal immigrants arriving at the borders of the European Union. This direct consequence of the Arab Spring will become a sad reality after 2011 as mentioned earlier a political crisis in the Middle East that the European Union or the World Leaders for that matter have yet to find a viable solution for it.

IV. The gateway to the European Union and Schengen: Hungary

Hungary due to its geopolitical location at the gates of the European Union and the Schengen Area was bound to become a center stage for this new migration crisis that the European Union faces today. Although the Arab Spring's history shaping events started in 2011, the migration crisis and the irregular immigrant's debate skyrocketed into the mainstream EU media only at fall of 2014 and the beginning of 2015. This was due to many reasons, one of that being the fact that as the numbers of refugees mostly fleeing from Syria grew so did the "death toll" and loss of human life has begun to be more and more visible in the statistics of the International Organization for Migration showing a rough estimate of how many migrants are risking their lives to get into the European Union facing "death at sea" if anything goes wrong during the journey and usually it did.

As this next infographic from the Economist will show us:

[5] Citizens and Governance in a Knowledge-Based Society, *op. cit.*, p. 3

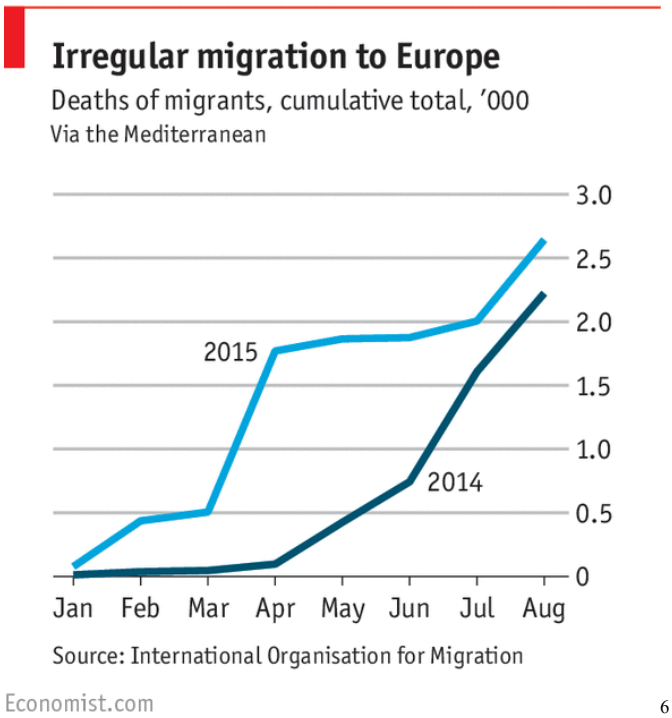

[6]

The infographic also shows us the upward spiraling tendency of the arrivals/death toll on immigrants. We can see that the most popular months for the journey to occur from (mostly Syria) the war engulfed Middle East is from March to August. Obviously the weather in these months of any year offers the best possible conditions for a journey into the European Union to be successful. There is also a staggering difference between the years of 2014 and 2015.

While in 2014, a total number of 219,000 migrants have arrived via the Mediterranean Sea, to reach the heartland of the European Union.[7]

The year of 2015 was a record year when in August alone the numbers arriving via Sea skyrocketed to a staggering (estimate) 350,000 number of immigrants fleeing from the Middle East.[8] Greece alone had to cope with a total number of 234,000 migrants hitting their shores, giving a hard time for the authorities who only had to deal with an arrival of 35,000 immigrants back in 2014.[9] From there they made their

[6] Infographic Source: http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/09/migration-europe-0 (15.12.2016)
[7] Source, Economist: http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/09/migration-europe-0 (15.12.2016)
[8] *Ibidem.*
[9] *Ibidem.*

way through Serbia, where they soon found themselves at the gateway into the European Union and to the Schengen Area on the borders of Serbia and Hungary.

The next map illustration will show us the main "routes" used by the migrants to get to their desired destination, almost any major EU country can be reached once they reach a Schengen area:[10]

[10] Source, Business Insider: http://www.businessinsider.com/map-of-europe-refugee-crisis-2015-9 (15.12.2016)

Hungary is located right in the center of Central Europe therefore there is no surprise that the majority of illegal migrants who arrive by various means through Greece then Serbia try to use Hungary as a transit nation or to seek asylum there if they have nowhere else to go further Westward. The reason why Hungary is such a magnet for these sometimes desperate migrants is because Hungary lies within the Schengen Area of the EU. This is why immigrants either choose to go straight to Italy, which is also in the Schengen Area or Spain same situation, so thereby they gain instant access to any major EU country they choose to ask asylum for if they can make the journey. We could counter argue and state that Greece is also in the Schengen area so why don't they stop there, the answer is simple. Greece is nowhere near as appealing economically for asylum seekers like Germany, France or Sweden. Therefore, these migrants who arrive in Greece will strive to push onward, through the Western Balkans, to reach Western Europe acquiring better welfare and social accommodations while international law considers them and protects their statuses as refugees and asylum seekers fleeing from their homeland due to civil war or other humanitarian catastrophes.

The stance in Hungary and the public opinion about the migration situation developed in the European Union was hostile from the very beginning. It has ignited heavy debates in Hungary in the record year for immigrants, 2015 when Hungary received more asylum applications relative to its population than any other EU country, completing its first fence against them on the 31rd of August.[11] More shocking was the number that hit Germany, in 2015 Angela Merkel's Germany decided to house 800,000 asylum seekers that is a shocking number if you compare it with 2014's data of only 173,000 asylum seekers.[12] Nevertheless Prime Minister Viktor Orbán also became very irritated by the situation, calling out Bruxelles to manage the situation in a swifter manner, while Hungary stops the influx of countless waves of migrants entering the EU's Schengen Area on its borders. Monitoring Hungarian media back in 2015 also showed another sparking revelation. The aggressive stance against migration and the decision to build fences/walls border patrols and so on was very popular in mainstream Hungarian media, together with those ideas Viktor Orbán's popularity also grew amongst many Hungarians because of the fear factor immigrants carried with them. It was only a matter of time that the Merkel and Bruxelles bashing had begun in the national media. Badmouthing their efforts to counter and mitigate the effects of the illegal immigration crisis the EU had to face. The Hungarian PM also started to gain confidence in its hardline stance against the

[11] Source, Economist: http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/09/migration-europe-0 (16.12.2016)
[12] *Ibidem.*

migration situation in comparison with other neighboring countries such as Romania or Croatia, despite Croatia having its fair shares of problems, none of the two countries mentioned above were as vocal as Hungary's PM about the situation. This is understandable at the end of the day; humanity has never faced such a challenging task of managing such a huge wave of incoming migrants on a monthly basis. Factors as terrorism also played a very crucial role in the fearmongering and to bash the whole migration situation in a dark tone.

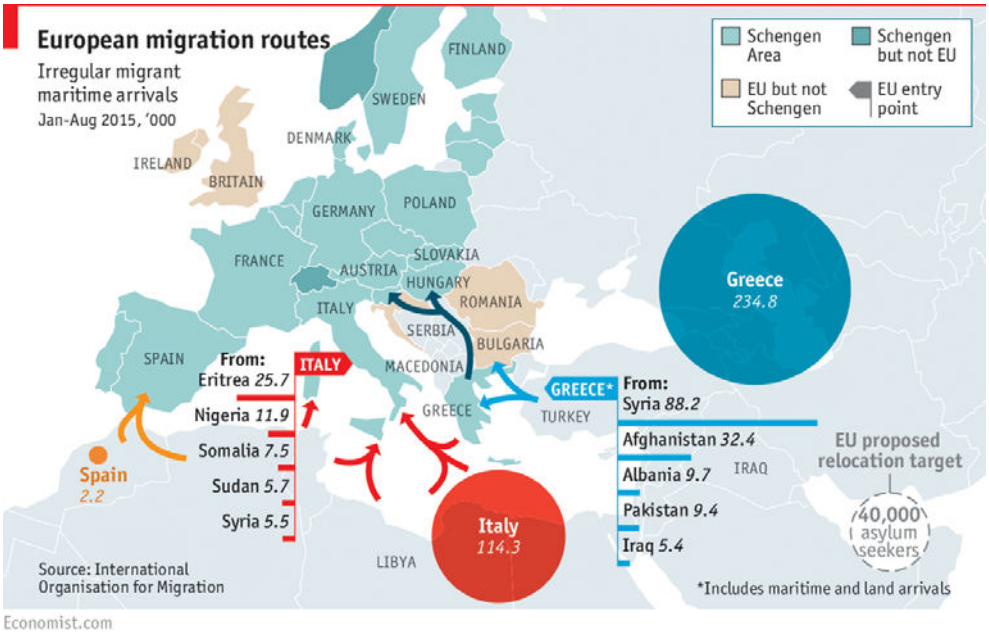

The maps this article intends to showcase serve the purpose to emphasize and underline the magnitude of the crisis at our hands. We citizens of the European Union should not forget that regardless of what stance we take in this developed situation these numbers, are human lives we speak of and debate about so the most appropriate manner should be taken into consideration in managing the crisis. This should be the goal we are striving to achieve but thanks to the backlash provided by local media, in Hungary the public opinion about migrants are very complex. Even doe Hungary is a transit country for the majority of these migrants as the next infographic/map will prove us; the Hungarian population is still very hostile towards them. Unfortunately the fear of terrorism and the recent timeline of terrorist attacks that occurred in Europe starting from the 7th of January 2015 in the Ile-de-France and Charlie Hebdo attacks resulting with numerous casualties showed Hungary the potential extreme dangers these migrants can bring with them from the Middle

East.[13] These attacks serve as a gruesome reminder for Hungarians, so the psychological fear factor is very high, even doe Hungary does not take in the most refugees and asylum seekers in the EU, as the next infographic will show us. Regardless these attacks and the local media hardline stance against immigrants is enough to depict every single immigrant as a "potential terrorist candidate".

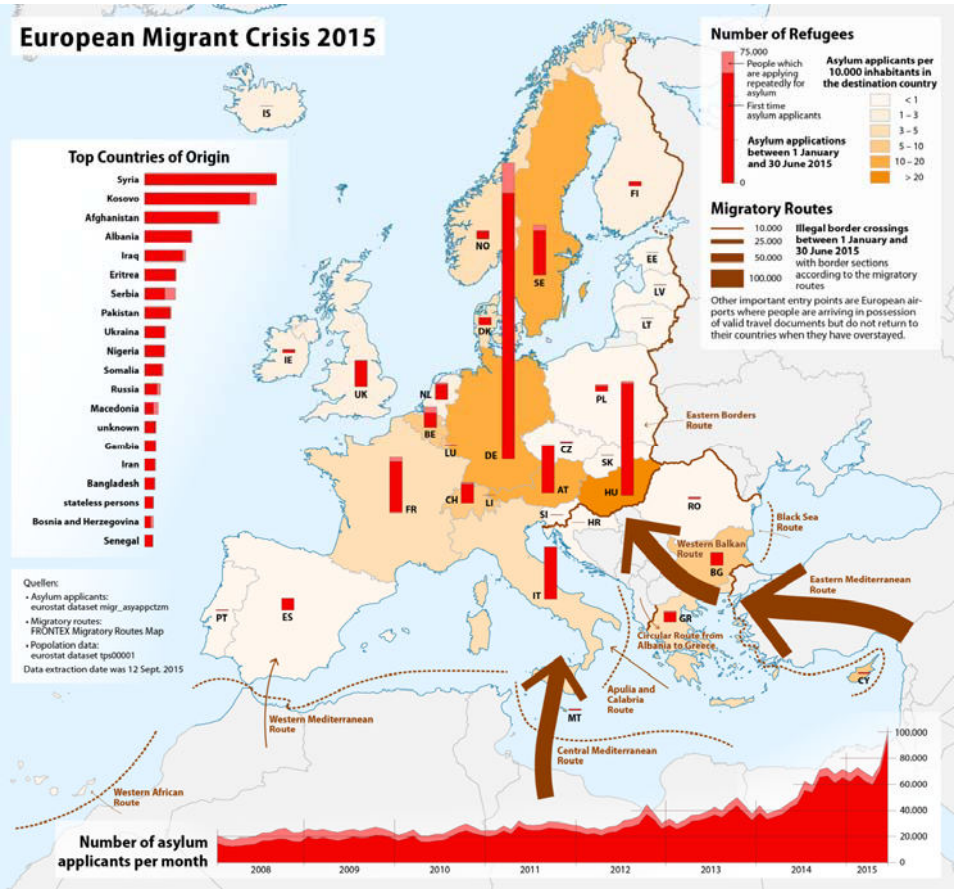

14

Hungary ever since the start of 2014 has become more and more hostile towards migrants due to understandable reasons as mentioned earlier, the terrorist attacks stroke fear into the Hungarian population as well. Ever since January 2015 the Hungarian Counter Terrorism Centre, called TEK[15] has been constantly revisited

[13] Source, BBC News Archives: http://www.bbc.com/news/world-europe-33288542 (16.12.2016)

[14] Infographic, Source: EUROSTAT: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report (16.12.2016)

[15] TEK – *Terrorelhárítási Központ* is the Hungarian SWAT state agency they are modelled after the German GSG-9 and the French GIGN, founded in 2010 by the initiative of PM Viktor Orbán. As their

and modernized. The construction of fences/walls and the border between Serbia and Hungary have also been reinforced to mitigate the income of illegal immigrants. But quite frankly speaking walls or any fences are not the best way here to find a humane solution for this crisis. Regardless fences were reinforced and new ones were constructed on the border with Serbia, like the one at *Röszke* for example, aimed at halting the influx of illegal immigrants into Hungarian sovereign soil.[16]

Migrants in 2015 as they await their fate on the Serbian side of the border with Hungary near the small border village of Röszke
(Source: Reuters/Business Insider)

V. The Hungarian public opinion about the migrant crisis

Now that we have seen a glimpse of the consequences what caused this massive influx of migration waves and why Hungary it is caught at the crossroads of this new phenomena it is time to emphasize on the more specific part of the article that being the Hungarian opinion about the crisis, how it affects their country and what

name suggest their role is to prevent terrorism from occurring on Hungarian soil and they are also tasked to act as a first response unit in case of any terrorism related incidents.

[16] Source, Business Insider: http://www.businessinsider.com/map-of-europe-refugee-crisis-2015-9 (15.12.2016)

would be the best solutions to combat the illegal immigrants appearing at the borders of Hungary seeking asylum and causing disturbance amongst the general views of the population. We can safely assume that after the two key years of 2014 and 2015 it was very important to survey the Hungarian attitude towards the migration crisis. The Migration Research Institute of Hungary or *Migrációkutató Intézet* took the initiative to undertake this task. This institute is a very new initiative from Hungary. It has launched its formal activity in September of 2015 as a scientific institute co-founded by the famous think-tank of Hungary the *Századvég* School of Politics Foundation and by one of the most successful institutes in talent-management called the Mathias Corvinus Collegium.[17]

It is important to note before we get into the analysis of the Hungarian public opinion regarding the illegal immigrants in the country, there has been another important study conducted in 2015 by the Hungarian Academy of Sciences. It has established a workgroup to focus strictly on the developed situation caused by the illegal immigrants arriving in Europe. We will briefly underline the most important findings, as it is crucial to understand the 2016 surveys and public opinions. The work group focused on many aspects of the crisis. The study has shown us that the majority of the illegal immigrants in Hungary who choose to seek asylum are between the ages of 15 and 30.[18] It is also very important to note that the majority of these migrants are males there is a significant difference between male asylum seekers and female. According to the statistics male asylum seekers outnumber their female counterparts especially at the teenager years. Teenager immigrants especially from Syria (every 4th migrant is only a female) and Afghanistan the two major nationalities amongst the asylum seekers are mainly males.[19] The three dominant citizenships that acquire asylum as the next infographic will demonstrate are the following: Syrians, Afghans and Kosovarians.[20] The statistics below are from the year of 2015 and the research was conducted by the special workgroup established by the Hungarian Academy of Sciences. The graph clearly shows us that the predominant asylum seekers come from the civil war torn Syrian Assad regime, 31% may not seem a high percentage, but let us not forget these are the immigrants about who we know and they are registered in the system to seek asylum.

---

[17] Migration Research Institute: http://www.migraciokutato.hu/en/about-us/ (16.12.2016)

[18] Gyöngyi, Csuka & Ádám, Török, Eds.: *Az Európábairányulóés 2015-től felgyorsultmigrációtényezői, Irányaiéskilátásai,* Budapest, Ed. MTA, 2015, p. 11 Available Online: http://mta.hu/data/cikkek/106/1060/cikk-106072/_europabairanyulo.pdf (17.12.2016)

[19] Gyöngyi, Csuka & Ádám, Török, Eds.: *op. cit., ibidem*, p. 12

[20] *Ibidem*, p. 13

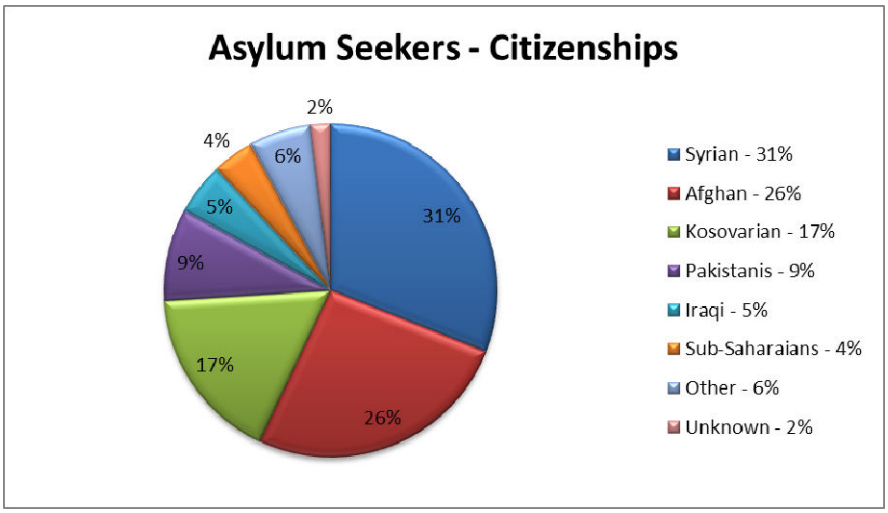

After we analyzed these statistics about the asylum seekers and refugees it is safe to say the following. A major reason of concern for the Hungarian government with these migrants is that if they are granted asylum and will choose to stay in Hungary how will they be able to be integrated within the Christian society, one major area of concern is adaptability to the European values as well which is present in every EU country. The majority of them will soon be old enough to acquire jobs or they already are and the majority of them are also in their lifespan when they are most active socially as well and soon to establish a family. So integrating them into the tradition, culture, the history of the country, welfare and healthcare system moreover teaching them the language in order for them to be eligible as a reliable workforce within Hungarian borders is no easy task. So no wonder that the government looks at them as a "burden" than rather a potential new work force, cheap labor in the country to boost the Hungarian economic situation. Not to mention that it costs every country extra economic resources to grant shelter for the refugees within their borders, just let us look at Turkey for example, they are already struggling to uphold the refugee camps and financially they are being affected, demanding more funds as support from the EU. There is no surprise in Turkey's stance about the situation. The Turkish government has spent over an estimate 9 billion US dollars ever since the crisis has started in comparison the EU has only spent a rough estimate of only 400 million US dollars.[21] It has also been stated by the Turkish government that on a daily basis Turkey spends 2,5 million US dollars in tacking this refugee crisis.[22]

[21] Anna, Koós Ed.:"BHKK Műhely Biztonságpolitikai folyóirat", I. évfolyam, 1. Szám 2016. április, BHKK, Budapest, 2016, Article: Margit, Aslan: *"A gát előbb vagy utóbb átszakad" Tárgyalások a bevándorlók Törökországba való visszaküldéséről 2016 elején,* p. 24

[22] Anna, Koós Ed.; Margit, Aslan author: *op. cit., ibidem.*

Another complicated domain in this crisis of course will be the public opinion of the general population within Hungary. As mentioned earlier in the study the Migration Research Institute of Hungary has conducted a series of surveys in 2016 a year after the "waves" of migrants have calmed down (marginally) after 2015 to see exactly how vastly the public opinion changed from June 2016 till September 2016 before the country is asked to undergo a referendum on the 2nd of October, the referendum to which now we refer to as simply "quota referendum".[23] The highly debated referendum in which Hungarians were asked about a simple question, basically to allow the Bruxelles proposed quota system to be enforced on the migration question or to refuse it. This referendum was intended and clearly aimed against Bruxelles and the EU leadership, a referendum in which Hungary wanted via the expression of the population to legitimize its hard stance against the EU migrant quotas proposed by EU officials as part of a burden sharing initiative to fairly distribute the migrants amongst EU members until they will find a better solution to the crisis. Hungary of course was heavily against this because a country of his size in comparison with his populace was receiving the most asylum requests in the region from illegal immigrants arriving in various means into the country an act which infuriated many Hungarian citizens and divided the stance of the population in this question, as we will see a bit later in the referendum results.

The survey started in June 2016 and lasted till September the same year. Each month a specific segment of questioning went underway as we approached the deadline of the 2nd of October and the "quota referendum". The methodology of the survey aimed to take at least a sample of 2.000 citizens varying in gender, age, education level, residency (urban/rural environment) and working environment.[24] With a margin of error of only 2.2% the survey aimed to be very representative and accurate of the current "sentiment" of the population towards the migration crisis. These series of questionings brought up some interesting revelations and results. In the first survey conducted from May 2016 till June 2016 the majority of Hungarians an astonishing 63% considered that despite the civil war in Syria and the turmoil in the Middle East the majority of illegal immigrants are so called economic migrants.[25] While only 19% considered them to be migrants fleeing because of the humanitarian disaster that occurred once the turmoil has started due to the wars erupted in the

[23] Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* IV; Budapest September 2016: http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/20/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iv/ (17.12.2016)

[24] Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* I: Budapest June 2016: http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/ (17.12.2016)

[25] Migration Research Institute, *op. cit.;* http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemeny kutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/ (17.12.2016)

region in question.[26] 18% percent of the questioned citizens choose not to answer to this question.[27] This was the first question in the survey that was asked this may have come as a bit of a surprise for many of us including myself. However, thanks to the media coverage often depicting these migrants with "smartphones" and marque clothing it is no longer such a big surprise that the average citizen will only look at them as economic migrants who are now fleeing their homelands because of the wars they no longer have such a healthy salary. Due to the media backlash in Hungary it is no surprise that people firstly and fore mostly envision them as migrants who came to Hungary to benefit from the welfare and healthcare system and to seek well-paying jobs in the EU.

The second and third question can be related to each other in the June survey focused on examining on how exactly prejudices can Hungarians be towards migrants and how deeply they think this event can affect their security. The results have not surprised us here either. Although only a majority of the Hungarian population has come into direct contact with migrants (it is estimated that only every 4th Hungarian citizen has come under direct contact with an illegal immigrant in the EU), when asked the question do they consider this phenomenon as a negative happening in Europe almost 72% percent reported that this is a negative event for us all collectively. These migrants are a risk to our collective security, fear of an epidemic was also a popular answer, tensions between cultures was also pointed out due to islamophobia, also having catastrophic consequences on the economy and the general tourism of the European Union.[28] We can see complex answers were given this just proves how complex this challenge is.

As we would have come to think the majority of the Hungarian population sees a strong connection between recent (for example France end of 2014 start of 2015) terrorist activities in the European Union as a consequence of illegal immigration. The majority also believes that these terrorists don't act of their own accord they are part of a major terrorist cell and they execute specific tasks for the organization with which they pledged alliance to. When Hungarians were asked in the survey do they see this correlation between the two events, a dominant majority of 78 percent acknowledged his strong belief that there is a connection, between the recent terrorist attacks and migration.[29] Only 17% percent said that there is no correlation between the happenings and only 5% stated that he is unclear of his answer or did not want to answer the question:

---

[26] *Ibidem.*
[27] *Ibidem*.
[28] Migration Research Institute, *op. cit.;* http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemeny kutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/ (17.12.2016)
[29] *Ibidem.*; 4th diagram (17.12.2016)

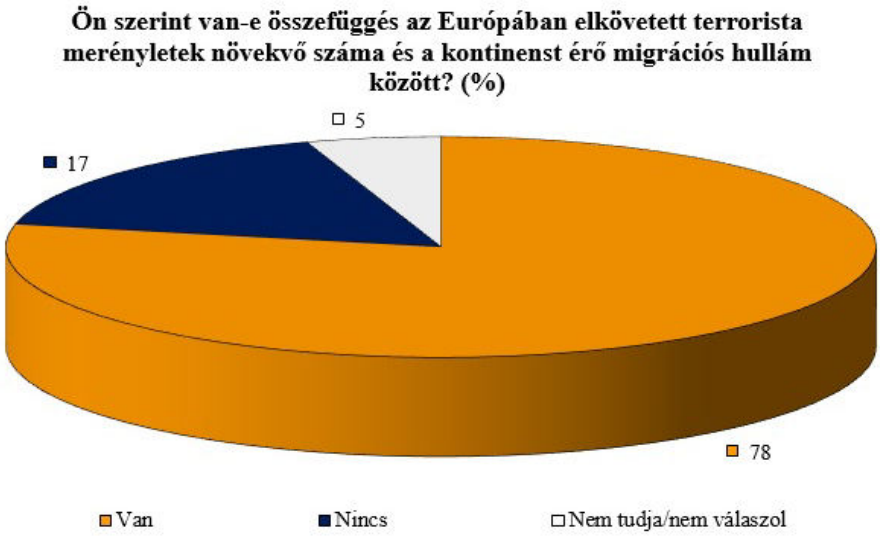

When they were asked in the survey would they support their government to establish an institute near to their hometowns to house arriving refugees in the country, 73% responded negatively to the question, only 20% said that yes but only if they would somehow acquire jobs and help the sustainable development of their neighborhood and only 5% responded that yes they would gladly accept the idea of such an institute to be established by the government near their vicinity.[30]

Hungarians according to this survey series also agree with the idea that illegal immigrants should be stopped if necessary with the closure of borders and if needed the army should be used to reinforce the borders so that no more illegal immigrants slip through and into the country without the knowledge of the authorities, almost 80% percent of the questioned sample providing citizens agree with these statements.[31] Also the majority of Hungarians believe that if conditions improve in the countries from which the influx of illegal migrants arrive that alone will be able to dramatically cut down the numbers of immigrants arriving at the gates of the EU, 75% believe in this.[32]

The continuation of the study and the survey series showed that the majority of Hungarians already in July 2016 considered that it is unacceptable that irregular migrants arrive in the EU every year. The second survey also showed us in its 8th question that a majority of 71% refuses the idea of the EU establishing "rules" that would automatically divide the asylum seekers and refugees amongst member

[30] *Ibidem*.; 6th diagram (17.12.2016)
[31] Migration Research Institute: *op. cit*., *ibidem*, 10th and 11thdiagrams/ questions
[32] *Ibidem*, 19th diagram/question

states and forcing them to take them in while only 23% seemed this option viable and acceptable and 6% refused to give a clear answer.[33] The opinion about the solution of the conflict in the Middle East has not changed Hungarians still strongly believe that if the situation in Syria would become more moderate and controlled inherently not so hostile, that act would severely mitigate and cut down the numbers arriving to the EU.

The third part of the survey series was more focused on questioning Hungarians views about Islamic terrorism. 66% percent of Hungarians fear that radical Islamic views will soon be more and more present amongst Muslim populations in Europe thanks to the new influx of migrants and they also consider that the Muslim population in the Balkan region is also aiding in this perspective, and to the potential spreading of radical Islamic viewpoints in the EU, according to the first question/feedback of the third instalment of the survey series conducted by the Migration Research Institute.[34] Only 22% considered that this has no influence on the spread of radical Islamic views in the EU whatsoever and 12% refused or didn't give an answer.[35]

It is important to note that in this survey the researchers intended to figure out and to measure just how much Hungarians fear of the likelihood of a new terrorist attack to occur in the EU due to the migration crisis. The results indicated that almost 90% of the questioned underlined directly and indirectly in its answers that they fear of a new potential terrorist attack.[36]

This final part of the series of surveys undertaken by the Migration Research Institute intended to act as a mean of prediction to the "quota referendum" that was held on the 2nd of October 2016. It is interesting to note that in this final part of the complex survey series the majority of the Hungarian population (72% to be more precise) stated that they will not accept the EU led proposal of having to undertake mandatory quotas of migrants.[37] Also Hungarians were very confident that the 2nd of October referendum will be victorious in the sense of being able to negate the mandatory quotas and the migrants being deported to Hungary as a fair distribution of asylum seekers amongst the EU members. Hungarians are also very worried that

---

[33] Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* II; Budapest July 2016; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/08/01/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-ii/; 8th diagram and question (17.12.2016)

[34] Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* III; Budapest August 2016; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/02/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iii/; 1st survey question/diagram (17.12.2016)

[35] Migration Research Institute: *op. cit., ibidem.*

[36] *Ibidem*.

[37] Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* IV; Budapest September 2016; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/20/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iv/ (17.12.2016)

all these migrants arrived in the EU contain some "potential terrorists" that infiltrate the EU together with innocent civilians.

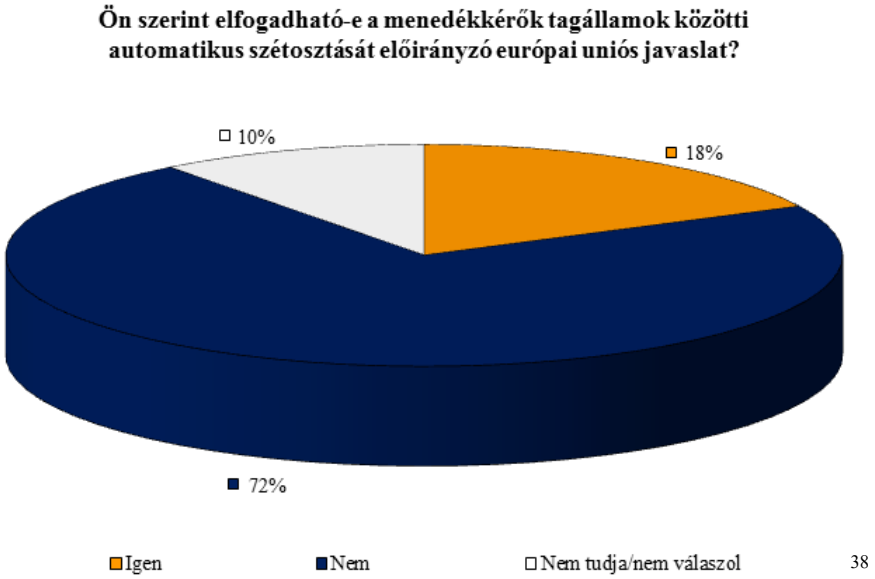

[38]

This is very interesting because on the day of the referendum and the day after, Hungary has found itself in an interesting predicament in the face of the EU. It is true that the voters present obtained a resounding victory of almost 98% percent voting "NO" therefore not accepting the quotas proposed by the EU.[39]

However the problem has arisen in the turnout of the voters. As the numbers indicated and international media was quick to cover this referendum, major new agencies quickly started to call the Hungarian referendum "invalid" due to a turnout to cast valid ballots of only 43.9% as reported by various sources.[40] The international media was quick to jump to the conclusion BBC, The Guardian, The Telegraph, CNN all reported on the event as being invalid due to the fact that the magical 50% was not achieved to render a referendum valid and passed. However, this had not hindered PM Orbán to call it a full blown victory and to use the results to further legitimize His hardline stance against EU proposals regarding the migrant crisis unfavorable for Hungary. In September it seemed like the referendum will achieve even more, however on October the 3rd Hungary had to realize that it has put itself

[38] Migration Research Institute: *op. cit.*; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/20/kozvelemeny kutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iv/ (17.12.2016)
[39] BBC News Archive: http://www.bbc.com/news/world-europe-37528325 (05.10.2016)
[40] The Guardian Archives: https://www.theguardian.com/world/2016/oct/02/hungarian-vote-on-refugees-will-not-take-place-suggest-first-poll-results (05.10.2016)

in a difficult situation because of the lack of turnouts on the referendum. This just demonstrates to us the complex nature of any country's public opinion although as the survey series predicted the "NO" vote was indeed in the majority but at the end of the day the real question should have been why did so many Hungarians choose to stay away from the ballot boxes on that day, October the 2nd, 2016 despite expressing their outrage against the developed immigration crisis that affects their country more directly than any other Central-Eastern European Country because of its geographical positioning, sitting at the crossroads of the European Union and the Schengen Area.

VI. Conclusions

This article intended to demonstrate the general aspects of the migration crisis that has become a part of Hungarian mainstream media ever since mid-2015. In the first part of the study we showed how complex the migrant crisis really is in the EU, with a coherent solution failing to arrive from Bruxelles and top tier EU officials. Hungary amongst this calamity found itself at the crossroads of the illegal immigrants arriving at its border trough Serbia. Hungary could not stay idle, it had to act. In 2015 officials in Budapest have become very worried when the number of asylum seeker requests was the largest in the region, for a country that has a population of less than ten million inhabitants in the region; it is safe to say it has raised the alarms. Moreover, the scenes at the border village of Röszke and the disturbance that occurred at Budapest train stations before the migrant's departure to Austria covered by state media and television also not helped in the positive shaping of Hungarian public opinion about the illegal immigrants arriving into their country on a daily basis. Therefore, it is no surprise that by analyzing the Hungarian public opinion throughout this article and trough statistical data and reports we can conclude that it is no surprise that the Hungarian mentality and sentiment towards any sorts of migrants arriving in their country from the Middle East is a very negative one and hostile towards them. Sadly enough, this anger against migrants started taking on a form of being against any Bruxelles lead proposals as well if it has some sort of negative outcome for the national interests. Today in Hungary a large number of the population is also very Eurosceptic because of recent calamity with the immigration crisis although this Euroscepticism is not as worrying as of now as we may first think which is sometimes overemphasized and exaggerated by local state medias. From the statistical analysis and the survey, we can also conclude that although Hungarians may not like illegal immigrants arriving into their country, they are more opened to accept them if for example war refugees arrive with a clear status and for only known periods of times and with a guarantee that they will departure back home once the conflict is

resolved back home. Another important conclusion is the fact that the majority of Hungarians believe that the vast integrity of the illegal immigrants that arrive into their country are economic migrants who seek better jobs and quality of life in general. Almost in every survey I have examined nearly all of them contained the expression of Hungarians believing that a peaceful solution of conflicts in the Middle East and solving them would cause the immigrant waves to die down. Hungarians strongly believe that the solution to the EU migration crisis do not lie in quotas it lies in normalizing the civil war in Syria and achieving a ceasefire if not a peace deal in the Assad regime in the far future and dealing with ISIS in the Middle East and other terrorist organizations which may spread terror forcing innocent civilians to flee their homes. Walls/Fences or the Mediterranean Sea will not stop migrants risking their lives to make the journey into the EU; nor it is a long term solution, the resolution of conflicts back at their homelands, combating terrorism and extremist groups and last but most importantly peace and economic stability in the Middle East could be the only real solution to this crisis in a far future in the mitigation of desperate refugees and asylum seekers arriving at the gates of the European Union on a monthly basis.

Bibliography

Ágnes, Hárs: *„Nemzetközi migráció a számok és a statisztika tükrében”*, Statisztikai Szemle, 87. Évfolyam 7–8. szám; http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2009/2009_07-08/2009_07-08_682.pdf (10.01.2017)

András, Kováts: *Migrációs helyzetkép Magyarországon,* Available Online: http://docplayer.hu/299660-Migracios-helyzetkep-magyarorszagon.html, (17.12.2016)

Anna, Koós Ed.: “BHKK Műhely Biztonságpolitikai folyóirat”, I. évfolyam, 1. Szám 2016. április, BHKK, Budapest, 2016, *Article*: Margit, Aslan: *“A gát előbb vagy utóbb átszakad” Tárgyalások a bevándorlók Törökországba való visszaküldéséről 2016 elején.*

Áron, Kincses: *A nemzetközi migráció Magyarországon és a Kárpát-medence magyar migrációs hálózatai a 21. Század elején,* Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, Műhelytanulmányok 8, 2015, Available Online: http://docplayer.hu/19244976-A-karpat-medence-magyar-migracios-halozatai-a-21-szazad-elejen.html (11.12.2016)

Attila, Melegh: *A Globalizáció és Migráció Magyarországon*, Available Online: http://epa.oszk.hu/01500/01551/00056/pdf/educatio_EPA01551_2011-02-tan3.pdf (09.01.2017)

Balázs, Laufer: *Az illegális migráció és a menekültügy biztonsági vetületei,* Available Online: http://www.pecshor.hu/periodika/XI/laufer.pdf (17.12.2016)

Blanka, Szeitl: *Helyzetkép a mai magyarországi migrációs folyamatokról,* Kecskemét, Print 2000, 2015, Available Online: http://www.forrasfolyoirat.hu/1507/szeitl.pdf (15.12.2016)

Citizens and Governance in a Knowledge-Based Society: “Irreguláris migráció Magyarországon” Clandestino Kutatási Projekt – *A megszámlálhatatlan számszerűsítése. Az irreguláris migráció európai adatai és trendjei*, 2009; http://irregular-migration.net/typo3_upload/groups/31/4.Background_Information/4.3.Policy_Briefs_NATIONAL/Hungary_Policy Brief_Clandestino_Nov09_2_hu.pdf (17.12.2016)

EUROSTAT: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Asylum_quarterly_report (16.12.2016)

Géza, Finszter: *Kutatási Jelentés – A Globalizáció hatása és bűnözés – prognózis Magyarországon 2020-ig c. kutatási témában,* Available Online: http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/finsztergezajelentes13.pdf (18.12.2016)

Gyöngyi, Csuka & Ádám, Török, Eds.:*Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, Irányai és kilátásai,* Budapest, Ed. MTA, 2015, Available Online: http://mta.hu/data/cikkek/106/1060/cikk-106072/_europabairanyulo.pdf (17.12.2016)

Krisztina, Görbe Attilané Zán: *A magyarországi migráció helyzete, kezelésének feltételei és lehetőségei,* Budapest, 2010, Available Online: http://uninke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2010/gorbe_attilane.pdf (16.12.2016)

Migration Research Institute: http://www.migraciokutato.hu/en/about-us/ (16.12.2016)

Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* I; Budapest June 2016: http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/07/12/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-i/ (17.12.2016)

Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* II; Budapest July 2016: http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/08/01/kozvelemenykutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-ii/; (17.12.2016)

Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* III; Budapest August 2016; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/02/kozvelemeny kutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iii/; (17.12.2016)

Migration Research Institute: *Közvéleménykutatás-sorozat a migráció társadalmi megítéléséről,* IV; Budapest September 2016; http://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/20/kozvelemeny kutatas-sorozat-a-migracio-tarsadalmi-megiteleserol-iv/ (17.12.2016)

Tamás, Wetzel: *A bevándorlás kérdése Magyarországon*, Budapest, IDReasearch Kft./Publikon Kiadó, 2011.

Tarrósy István, Glied Viktor, Keserű Dávid Eds.: *Új népvándorlás – Migráció a 21. Században Afrika és Euróa között,* Pécs, IDResearch Kft./Publikon Kiadó, 2011.

v.Helldorff, Jelena: *The EU Migration Dilemma,* Heinrich Böll Stiftung European Union, 2015, Available Online*:* https://eu.boell.org/en/2015/09/03/eu-migration-dilemma*,* (2016.12.10.)

News Sources

The Economist: http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/09/migration-europe-0 (15.12.2016)

Business Insider: http://www.businessinsider.com/map-of-europe-refugee-crisis-2015-9 (15.12.2016)

BBC: http://www.bbc.com/news/world-europe-37528325 (05.10.2016)

The Guardian: https://www.theguardian.com/world/2016/oct/02/hungarian-vote-on-refugees-will-not-take-place-suggest-first-poll-results (05.10.2016)

Romanian Diaspora in the Gulf Cooperation Council Countries. The Case of United Arab Emirates (UAE)

Ioana MĂGLAȘ

Abstract

In response to contemporary trends of international mobility Romanian diaspora has gained momentum. This article builds on the base of knowledge about the Romanian diaspora in the Gulf Cooperation Council Countries by examining the Romanian presence in a particular country of destination, the United Arab Emirates (UAE). The central pillar of the work encompassed in the article centers around transnational migration experiences particularly of individuals with highly-skilled characteristics engaged by the remarkable transformation of the GCC region. Within the milieu of UAE security apparatus and Kafala arrangements which prevails throughout the region, relevant drivers of movement are indicated. The conclusions point towards individual level factors which play a significant role in migration decisions and experiences but they must be understood against the broader backdrop of national level factors within the GCC framework which links national characteristics dynamics and ideologies with the migration process.

Keywords: *Gulf Cooperation Council Countries (GCC), United Arab Emirates (UAE), Labour Migration, Kafala System*

I. Contemporary trends and drivers of migration to the GCC countries

The Gulf monarchies – the six member states of the Gulf Cooperation Council (GCC – Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabia and the United Arab Emirates (UAE)) have undergone remarkable economic, demographic and social changes for the past decades with a population forecasted to reach 62 million by 2020[1] and 78.4 million by 2050[2]. As a result of such growth, the GCC region – recipient of large

[1] The World Bank, Population estimates and projections 2017, available at: http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics:-population-estimates-and-projections (accessed on 11th May 2017).

[2] Population Reference Bureau, 2016 World Population Datasheet (Washington DC, 2016) available at: http://www.prb.org/Publications/Datasheets/2016/2016-world-population-data-sheet.aspx (accessed on 15th May 2017).

numbers of labour migrants and intense mobility – is estimated to be the second most rapidly growing region in the world after Africa.[3]

While labour migration is a universal phenomenon, GCC countries demographic profile is marked by a distinctive multicultural character due to the influx of foreigners with astonishing proportions relative to Gulf citizens. UAE and Qatar the most politically stable of the Gulf monarchies have similar levels of wealth and share unique demographic characteristics (proportion of expatiates reaching 88 to 89 percent in the United Arab Emirates and Qatar;[4] likewise, expatriates make-up more than 69 percent in Kuwait, over 50 percent in Bahrain, over 40 percent in Oman and more than 30 percent of the total population in Saudi Arabia).[5]

The GCC market has a combined GDP in excess of USD 1.544 billion[6] and nominal GDP is forecasted to soar to over USD 2trn by 2020[7] dominated by United Arab Emirates and Saudi Arabia. Among the most affluent in the world, the GCC states also have one of the highest purchasing powers of average consumers with Qatar leading the region with the highest income per capita (USD 129,700)[8] while Oman has the lowest per capita GDP of USD 43,700.[9] Estimates for the distribution of national and non-national populations in the GCC countries indicate vast differences between the individual member states given that Saudi Arabia is the dominant player demographically with 28,1 million citizens[10] (out of which 9 million are expatriate workers). As a salient feature, the GCC population is predominantly young with 60 per cent below 25 years of age contributing to a remarkably vibrant and growing market with considerable potential. In Bahrain, Qatar and Kuwait the population is concentrated in the capital city in contrast with the UAE, Saudi Arabia and Oman where populations are distributed between various cities and rural area.

---

[3] Amgad Hegazy et al., 'Economic Diversification in the GCC: Past, Present, and Future' (International Monetary Fund, December 23, 2014) available at: https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2016/12/31/Economic-Diversification-in-the-GCC-Past-Present-and-Future-42531 (accessed on 16th May 2017).

[4] Qatar Ministry of Development Planning and Statistics, Census 2015 and UAE Federal Competitiveness and Statistics Authority in Gulf Research Center: GLMM 'Gulf Labour Markets and Migration', http://gulfmigration.eu/gcc-total-population-percentage-nationals-foreign-nationals-gcc-countries-national-statistics-2010-2016-numbers (accessed on 10th February 2017).

[5] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East,' available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_mde.html (accessed on 10th June2017).

[6] *Ibidem*

[7] The Economist Intelligence Unit, 'The GCC in 2020: Resources for the future' (Report, 2010)

[8] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book Middle East: Qatar' available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html (accessed on 15th June 2017).

[9] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East: Oman' available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mu.html (accessed on 15th June 2017).

[10] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book Middle East: Saudi Arabia' available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html (accessed on 10th June 2017).

Expatriates are an absolute majority in these sparsely populated countries (UAE, Qatar) where employment patterns and statistics indicate a striking dominance of foreigners in the labour force indispensable for the functioning of their economies. The magnitude of financial remittances from the GCC states represent key exchanges with parts of Asia, Africa, and the Middle East. In addition to the skill set benefit to the host community, millions of such expatriates sustain dependents and support development in their home countries (19 million expatriates who transfer approximately $98 billion in financial remittances[11] with which they sustain an estimated 150 million dependants).[12] Also, an important demographic consideration and challenge in relation to the Gulf states population is linked to the role of women in the workforce given that an important component holding back talent utilization in the region pertains to the low female labor force participation rate.

Aside from the sheer size and distinct population characteristics, the GCC member states are surrounded by pressing regional challenges and developments with different conflict layers closely interlinked however, the region is embedded with a common understanding that migration and development are inexorably linked. GCC's prominence as an economic and trading hub, its massive expansion and large scale projects have been a powerful magnet for both regional and international migration, where a significant influx of foreign populations have converged to fortify the labour market. The 2002–2008 period caused a noticeable increase in the demand for labour mainly generated by large amounts of government revenues for all GCC states which opted for contracts to be awarded to private sector companies related specifically to construction and infrastructure activities.

The mono energy-based structure of their economies and the lack of significant productive capacity in their non-oil sectors have led GCC states to embrace and prioritize economic diversification – formulating and launching strategic development plans such as: Bahrain's Vision 2030, Kuwait 2035, Qatar's Vision 2030, Oman's Vision 2020, Saudi Arabia's Vision 2030 and United Arab Emirates Vision 2021 – strategies which they pursue in real terms. (*Greater economic diversification would unlock job-creating growth, increase resilience to oil price volatility, broaden the base for government revenue and make the economy more resilient to oil price shocks*).[13]

---

[11] The World Bank, 'Migration and Remittances: Recent Developments and Outlook' (Migration and Development Brief 26, Washington DC, April 2016) and Cleofe Maceda, 'UAE is fourth top remittance-sender – World Bank' (News Article, Gulf News, 2nd May, 2016) available at: http://gulfnews.com/business/money/uae-is-fourth-top-remittance-sender-world-bank-1.1816418 (accessed on 22nd June 2017).

[12] Al-Noaimi, Ali Rashid and Irena Omelaniuk, (eds.), *Labor Mobility: Enabler for Sustainable Development* (The Emirates Center for Strategic Studies and Research (ECSSR), Abu Dhabi, UAE, 2013).

[13] International Monetary Fund, 'Economic Diversification in Oil-Exporting Arab Countries' (Manama, Bahrain, April 2016) available at: https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2016/042916.pdf (accessed on 10th June 2017).

The recent specter of the low oil prices and related sharp decline in revenue posed serious challenges for governments in the region to meet their budgets and further continue expansion projects. This fact did not however affect the demand for a whole gamut of talented resources and capability given the commitment to high priority developments and implementation of projects within set schedules.

II. Dynamics of Romanian presence in the GCC

In the Arab oil-exporting countries in the Arabian Peninsula a strong demand for labor was generated by the oil boom of the 1970s followed by an inclination towards diversification of foreign manpower in the 1980s and 1990s. Such considerations were consistent with the need of moderating the reliance on regional immigration and broaden the base and composition of immigration flows. Contemporary trends especially in the United Arab Emirates focused on restricting inflows to professionals with special or specific skills set needed. This is due to the concentration of economic activities in sectors related to trade, banking, financial services, tourism and aviation.

In recent decades, the affluent GCC countries have attracted a growing number of so-called non-temporary emigrants from the Eastern European countries. The number has not been as high as in the case of south Asian workers however, the nature of emigration has been very different, as large parts of emigrants have been of skilled origin with expertise and university degrees expected to work in employment that is reflective of the skills they were brought for with extensive opportunities for economic development. Furthermore, the mix of education profiles present in the GCC member states is highly reflective of the heterogeneous and dynamic context of these countries.

The GCC block can be distinguished due to its specific cultural and economic characteristics. Official diplomatic relations and legal framework between Romania and the GCC member states were established in 1989 with United Arab Emirates, Qatar 1990, Bahrain 1991, Saudi Arabia 1995, Oman 1974 and Kuwait 1963 however, mobility started to be more pronounced following Romania's EU accession favouring the extension of networks with the Arabian Peninsula. Trade is one of the key fields of cooperation with the region with data revealing an ascending trend for the past decade also enforced by dynamic political dialog interested in maintaining the path in all fields of cooperation.

For the past ten years, Romania experienced an increasing interconnection with the GCC states in a range of domains. This includes international trade and strategic investment, which has provided a sound base and strong demand for international migration. Furthermore, for Romania this is a set of trade relations with positive account balances, important for the country's overall trade performance. In addition, the bilateral

business forums that exist with Qatar, the UAE, Kuwait and Saudi Arabia are one avenue conducive to greater economic interactions for the future. It is beyond the scope of this research to establish a causal link between increasing trade and Romanian migration to the GCC however, it is possible to identify how the development of economic collaboration in the past decade has had a profound impact on Romanian international migration to the region in several ways. Firstly, to exploit new opportunities that region's rise and the growth has brought and secondly, it has created new demands in order to fill job vacancies in different sectors, for instance, sectors such as aviation employ a high number of skilled Romanian staff. GCC region's growth and success has always been tied to aviation which has seen a meteoric rise and supports the two strategic pillars of the economy: trade and tourism. From summer 2016, air connectivity between Bucharest and Doha, doubled its frequency enhancing the service from a daily to double-daily[14] facilitating all kinds of exchanges (e.g. economic, cultural). Other exchanges have encompassed a variety of undertakings, including tourism, opening airline routes between Romanian and Gulf destinations through Tarom and Wizzair.

An important underlying factor shaping trends in Romanian migration to and within the GCC region is generated by the economic environment and its underlying opportunities given that in a series of global economic crises since 2008, Europe found itself in economic difficulty.

Underemployment, a young population, and the higher salaries available in the GCC countries, have contributed to economically motivated Romanian migration towards the region. In 2015, the Romanian Ministry of Foreign Affairs estimated that a large proportion of Romanians in the region are employed in the private sector, and mostly in the United Arab Emirates and Qatar. However, migrants are interested in other GCC countries too, depending on factors such as bilateral links and opportunities which commensurate with their skill level set.[15]

Drawing on ethnographic research on the Romanian communities we can determine that Romanian interest and migration can be noted during the 2000–2005, followed by a prominent acceleration during the second wave from 2007–2012 despite requirements to secure a work contract and necessary visas.

---

[14] Arabian Business, 'Qatar Airways says to double flights to Bucharest. New flights to Romanian capital is part of Doha airline's push into Eastern Europe'(News Article, 5th March, 2016) available at: http://www.arabianbusiness.com/qatar-airways-says-double-flights-bucharest-622744.html. (accessed on 19th June 2017).

[15] Ministry of Romanians Everywhere, 'National Strategy for Romanians Abroad for 2017–2020' available at: http://www.dprp.gov.ro/wp-content/uploads/2017/06/Strategia-Nationala-2017-2020_site.pdf (accessed on 19th June 2017).

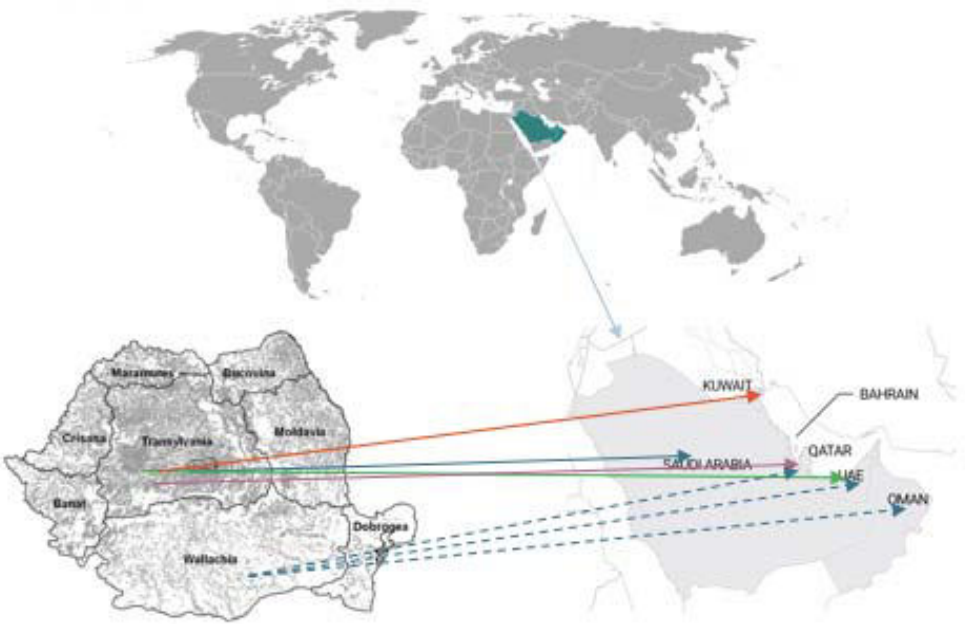

Figure 1. ***Map of expatriate flows from Romanian regions to the GCC member states***
Source: Romanian Ministry of Foreign Affairs

In the population analyzed we identified a strategy towards financial security however linked to a process of returning back to Romania, given that most Romanian expatriates are subject to the social reality and cultural phenomenon part of the entire migration process in GCC that limits their working life in these countries.

Romanians act as link between EU and the GCC because of educational background and advanced language skills. Many of those departing Romania have desirable characteristics in the region from an economic and demographic standpoint, they are often young and employed in highly-skilled occupations. Similarly, Romania's geostrategic position, stable political and economic climate, good history of economic relations fits well with their projected development plans and interest to penetrate the EU market.

Motivations for migrating to the region include: perception of better work options and lifestyle, limited employment opportunities in the home country and/or lack of employment openings which commensurate with population skills set. Predominant reasons for choosing the GCC countries are: economic attractions, higher living standards and opportunities for professional growth. As a result, the percentage of Romanian nationals in each state reflects immigration trends where the highest percentage of Romanians in the GCC live in the United Arab Emirates (63.5 per cent) followed by Qatar (19.5 per cent). By contrast, the other member states absorb much

smaller numbers: Kuwait (6.8 per cent), Saudi Arabia (4.3 per cent), Oman (3.7 per cent) and Bahrain (1.9 per cent). While many factors pushing workers to migrate are

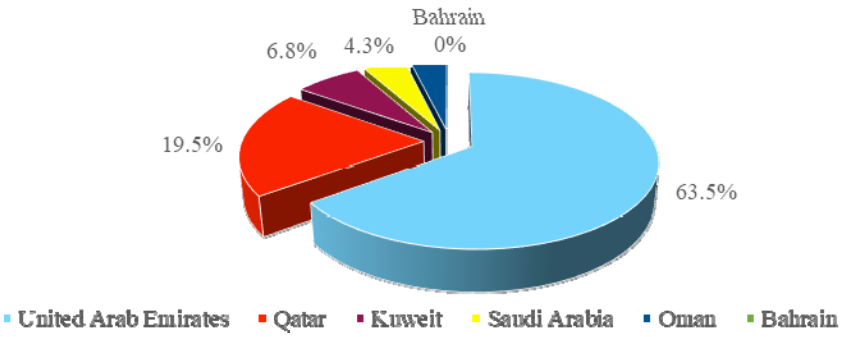

Figure 2. ***Romanian Diaspora inside the GCC. Distribution by country***
Source: Romanian Ministry of Foreign Affairs

Table 1. ***Survey – Reasons to move to the GCC region – in Romanian communities in the GCC member states***

Reasons to move to the GCC	(n = 819)	Main reasons to visit the region	% (n=647)
Employment opportunities	59		
Career and promotion opportunities	76		
Professional development	147	Visit family and friends	72.3
Higher income	121	Holiday	31.0
Overseas job transfer/exchange	89	Employment/Business related reasons	42.4
Partners employment	72	To attend a conference/meeting	10.4
International experience	35	Education	0.7
Education/Study	56		
Marriage/Partnership	128		
Lifestyle	36		
TOTAL RESPONDENTS	819		647

Note: Totals do not equal 100 percent because respondents could select more than one option (*n* represents the number of respondents)

common throughout the GCC countries, the destinations they choose vary and also depends on skill set level. Migrant workers from Romania can be found at all levels however with a significant skew towards highly educated individuals. For the most

part Romanian migrants in the GCC countries comprise of working age females with an income above average and largely assigned in managerial positions. In 2015, in the region there were 6300 Romanian females between the ages of 22 and 50 (61.5 per cent of the total with residence status), whereas Romanian male migrants of working age made up only 38.5 per cent. Moreover, the percentage of male migrants has generally been in decline most notably in the 30–45 age category.

Respondents who moved for career and promotion opportunities and partner's employment have also selected employment/business related reasons for moving to the region however indications related to economic factors are prevalent and also dominant reasons in the sample studied for considering subsequent relocations and/or transfers to the region.

Table 2. ***Survey of predominant profile characteristics of Romanian professionals in the GCC member states (M+F, N= 819 number of respondents)***

	Bahrain	**Kuwait**	**Oman**	**Qatar**	**Saudi Arabia**	**UAE**
Age	< 40 years of age	< 40 years of age	< 40 years of age	25–45 age category	< 40 years of age	25–45 age category
Marital Status	Married 55% Single 32% Not disclosed 13%	Married 47% Single 42% Not disclosed 11%	Married 37% Single 32% Not disclosed 31%	Married 42% Single 29% Not disclosed 29%	Married 61% Single 22% Not disclosed 17%	Married 43% Single 32% Not disclosed 25%
Higher Education Average	Under-graduate	Post-graduate	Under-graduate	Post-graduate	Postgraduate	Post-graduate/ Under-graduate
Multiple Languages Spoken	2	3	2	3	2	3
Sectorial focus	Health	Hospitality	Real estate develop-ment	Aviation Con-struction Tourism	Aviation	Computer Science Aviation Health Financial services
Approximate time of arrival	2011–2015	2010–2016	2012–2016	2010–2015	2012–2015	2007–2013

Source: National data and GCC. Data for Bahrain, Kuwait and Oman are incomplete

The key sectors where Romanians are employed are: computer science and programming, telecommunication, internet and web design, accounting, banking, office processes of large multinational corporations, industrial design, mechanical engineering services, nurses and social assistants, services to customers (call centers, repair centers, marketing). Overwhelmingly, Romanians who participated in the survey stated that they enjoy favorable high standards of working conditions which can be can be found in most workplaces across the GCC. The survey found that in addition to an increased interest in the region most professionals enjoyed high incomes, housing, welfare and good insurance. Taking into account the most recent characteristics and demands of the GCC labour markets, the results of the survey and interviews conducted to the 819 respondents, reinforced the research proposition of advantageous economic prospects, with Romanians concerned about the potential loss of work being relatively small (15% of those interviewed). Similarly, the weight of those who expected dramatic changes from the perspective of work or personally for the next two years represented 39% of those interviewed. The intention of advancing their careers in the region was considered a reference point in the investigation given that most participants declared that there is a significant probability of stay in grand progressing their positions in the next five years.

III. Literature review

The literature is vastly populated with research on Romanian communities and migrant groups. According to Babar, the transnational phenomenon of migration requires a balancing act between rights and needs of migrants and each country's national interest paramount for advantageous productive growth and development in both countries of origin, and destination.[16] The combination of macro-level economic forces and micro-level immigration (regional or country) and social policies, in addition to Romanian migrants' preferences, all play a part of the decision for Romanian migration to the GCC. At the macro-level, the international connectivity of economies and labor forces in addition to streamlining of communication and mobility of individuals all contributed to the advancement of globalization.

Particularly, 'professional' or 'skilled' migration with advanced capabilities and expertise in IT and innovative industries are experiencing higher demand for mobility and transfers from developing to developed economies. Interestingly, that global demand also appears to act in the opposite direction from developed to developing

[16] Zahra Babar and Andrew Gardner 'Circular Migration and the Gulf States' in Carlota Solé, Sonia Parella, Teresa Sordé Martí, Sonja Nita (eds.) *Impact of Circular Migration on Human, Political and Civil Rights: A Global Perspective*(Springer, Switzerland, 2016) pp. 47–50.

economies where a select few experts are usually brought into these countries to set-up or advance a particular industry, even though that migration trend is limited to lesser extent compared to the high influx of experts to developed economies, given the high salaries entrusted to these experts in developed countries.

According to Goss and Lindquist,[17] objectivity plays a major part for migration decisions of individuals, beyond the migrant's own beliefs and decisions. That objectivity is linked to both social norms and structures that may provide the foundation of the determination of migrants to travel. For example, Romanian migrants to the GCC are usually encouraged by the structure of the GCC economies and social norms for expat living, despite many Romanian families not wishing for their children to migrate to GCC and prefer them to remain in Romanian or closer regionally in Europe. However, according to Giddens,[18] a migrant does not fit the above description, rather a migrant is in between structural mechanisms and subjective decision maker about his or her future. This is particularly relevant to Romanian migrants in the GCC, where a mix of free will and intense decision making is behind their move to the GCC after weighing up economic benefits and social implications including being far from family back home.

More importantly, the migration of Romanians to the GCC was also characterized in similar periods of increase of flows of goods and services from Romania to its regional trading partners (mainly UAE). This phenomenon is explained as 'Migration Systems'[19] that tends to explain trade, investment and people movements' links based on relevant flows of business and information for example. This is particularly true for the UAE – Romania relations where built on rapprochements since the 1990's influencing migration from Romania and a growing Romanian population in several sectors of the UAE economy especially in aviation, business and professional services.

Consequently, the migration of Romanians to the GCC transcends any limitations in relation to geographic and cultural proximity highlighting an important characteristic of Romanian professionals' adaptability in the GCC and the role of trade in maintaining people to people links and migration.[20] Therefore, Romanian migration to the GCC has been linked with deepening trade relations presenting an inflow/outflow

---

[17] James Goss and Bernard Lindquist, 'Conceptualizing International Labor Migration: a structuration perspective' 29 *International Migration Review* 317, p. 351.

[18] Anthony Giddens and Jonathan Turner (eds.), *Social Theory Today* (Stanford University Press, California, 1987).

[19] James Fawcett and Fred Arnold, 'Explaining diversity: Asian and Pacific immigration systems' in James Fawcett and Benjamin Carino, *Pacific Bridges: The New Immigration from Asia and the Pacific Islands* (The Center for Migration Studies, New York, 1987).

[20] Douglas Massey, 'Patterns and processes of international migration in the 21st century' (Paper presented to Conference African Migration in Comparative Perspective, Johannesburg, South Africa, 4–7 June 2003).

model where migrants follow trade routes in addition to an objective decision making process.

IV. Methodology and sources

This research intends to build on this impetus of interest in the Romanian diaspora specifically, by exploring the determinants of emigration and the experiences of Romanians living overseas distinctively in the GCC. The framework for emigration and diaspora is applied to the case of Romanians moving to, and living in the UAE. Data on departures provide an excellent starting point for exploring the Romanian diaspora, and preferences in Romanian pursuits will also be described in light of recent trends in the region and within the framework of the GCC migration system.

This article is mainly descriptive and based on both primary and secondary sources as well as field works among migrant communities, public officials and private sector stakeholders of migration management in the UAE. Accordingly, the paper aims to draw a general picture of Romanian migration into the GCC countries by analysing official information, interpretation of data from fieldwork in the UAE (Abu Dhabi, Dubai), Saudi Arabia (Riyadh), Qatar (Doha), Kuwait (Kuwait), Bahrain (Manama), Oman (Muscat) and through review of the latest research findings of other scholars both in the GCC and Romania. Fieldwork principally consisted of structured and semi-structured interviews with Romanian representatives, Romanian and GCC national government officials or representatives and scholars from Romania and GCC particularly in the United Arab Emirates. A number of experts and research centers in the UAE and GCC were also contacted. Face-to-face interviews were supplemented where necessary with telephone or email interviews and confidential questionnaires. Alongside contacts and interviews, a systematic collection of secondary data and the latest relevant publications in Romanian, English and Arabic were also reviewed. These include published work available in academic libraries, pertinent conference papers and national government reports.

Although great progress has been recorded in all GCC states regarding official statistics data collection capabilities and institutional quality, the fact that a large population consist of expatriates, inflows and outflows are hard to predict and are driven by political and economic factors in both, country of origin and country of destination. The data available on the distribution and size of the annual flows of migrants have serious shortcomings in terms of quantity and breakdown. Relative to this project, an extensive study that approached a sample of 1000 Romanians was conducted throughout the GCC member states with a total of 819 respondents (81.9 per cent response rate for the study). The collection of the most recent figures and data released from the relevant embassies and the UAE Federal Competitiveness

and Statistics Authority (the federal entity in charge of statistical research) were considered in addition to information obtained from surveys and in-depth interviews carried out with government officials.

A detailed and thorough analysis of the Romanian population in particular in all Arab Gulf states poses certain limitations because some of the information and data are not fully released and previous estimates were considerably too low however, despite certain limitations, patterns and trends of Romanian presence can still be examined especially with accurate and most extensive demographic statistics for the UAE.

Case study:
United Arab Emirates – expanding links and demand for skilled migrants

The United Arab Emirates (nation housing up to 200 nationalities) is one of the high-income Gulf states and a union of seven Emirates with a confederal structure each with its own ruling family and local government. The two largest Abu Dhabi and Dubai dominate UAE's momentous economic transformation and the other five Ajman, Fujairah, Rasal-Khaiman, Sharjah and Umm al-Quwaim are called the Northern Emirates. The astounding transformation and modernization is reflected in world class infrastructure and enhanced distinct features of each of the seven Emirates.[21] Abu Dhabi is the largest of them, the capital of the federation and the national seat of Government. Alongside Dubai, over the past four decades the hydrocarbon wealth allowed the Emirate to establish itself as a prominent modern economic hub both regionally and globally.

Although no longer nomadic, much of the UAE structure is built on rigid cultural conceptions and still remains prominently tribal affiliated with six major tribal groupings in the country.[22] The most important is the BaniYas tribe with two important ruling families originating from the branches of the BaniYas, the Al Bu Falah in Abu Dhabi and the Al Bu Falasa in Dubai respectively. Other important tribes are the Manasir (with branches also in Saudi Arabia and Qatar), the Qawasim (branches of which rule Sharjah and Ras al-Khaimah), the Al Ali of Umm al-Quwain, the Sharqiyin in Fujairah, and the Al Nuaim in Ajman.[23]

---

[21] National Archives Ministry of Presidential Affairs, Government Archive available at: http://www.na.ae/en/archives/historicalperiods/civilization.aspx (accessed on 4th May 2017).

[22] For a rich account of the Trucial States including the history and transformation of the UAE see Donald Hawley, *The Trucial States* (George Allenand Unwin, London, 1970); K.G. Fenelon, *The United Arab Emirates: An Economic and Social Survey* (Longman, 2nd ed., London, 1976); John Duke Anthony, *Arab States of the Lower Gulf: People, Politics and Petroleum* (Middle East Institute, Washington, 1975).

[23] Frauke Heard-Bey, *From Trucial States to United Arab Emirates* (Motivate Publishing, Dubai, 2004), pp. 24–25, 162–163.

Population numbers concerning the UAE are unclear however, in mid-year 2016 it was estimated by the UN at 9,267,000[24] with the greatest concentrations in the Emirates of Abu Dhabi and Dubai and significant smaller numbers in the other Emirates. Less than 12 per cent of the total population comprises of nationals, vastly outnumbered by foreign residents from a variety of countries and continents (population growth 7.6 per cent per annum).[25] Also it can be noted that the UAE population has a sharp gender imbalance being primarily male dominated with most of them living in the country without their families. The demographic peaks in the UAE can be mapped to political and economic developments following record-high oil prices leading to inward migration at an unprecedented speed and with double population figures in a decades' time. According to official data, the significance of remittances from the UAE reached unprecedented levels and account for more than USD 19 billion (4.8% of GDP) in one year, one of the largest in the world.[26]

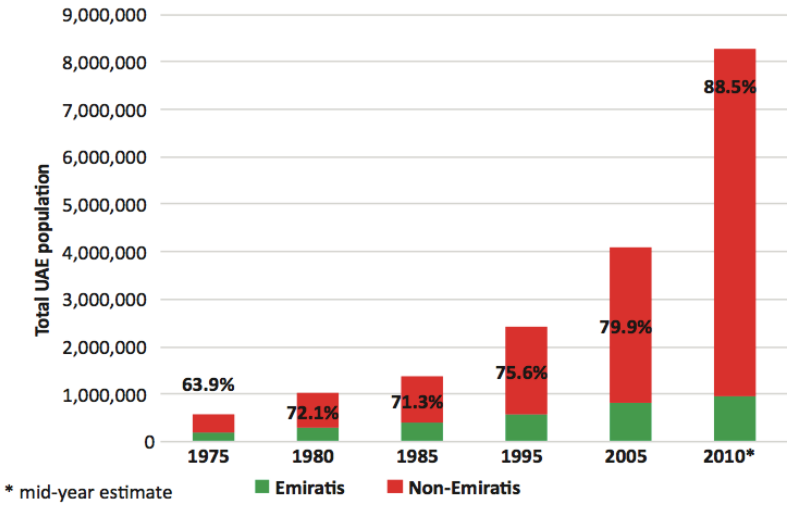

Figure 3. ***UAE's population and estimates of the proportion of non-nationals in census years***
Source: UAE Federal Competitiveness and Statistics Authority

Demographic indicators published by the Abu Dhabi Government for the Emirate of Abu Dhabi (2015 data) stand at: 2.784 million population (1,831,741 Males,

[24] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East', available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ae.html (accessed on 10th June 2017).
[25] Government of the Emirate of Abu Dhabi, Abu Dhabi Emirate, available at: https://www.abudhabi.ae/portal/public/en/abu-dhabi-emirate (accessed on 21st June 2017).
[26] Cleofe Maceda, 'UAE is fourth top remittance-sender – World Bank' (News Article, Gulf News, 2nd May, 2016), available at: http://gulfnews.com/business/money/uae-is-fourth-top-remittance-sender-world-bank-1.1816418 (accessed on 22nd June 2017).

952,749 Females), UAE national population: 536,741 out of which non-nationals 2,247,749, urban population 1,698,961, rural population 1,085,529, with an average annual population growth rate of 7.6 per cent (2005–2014 period).[27] The labour force in Abu Dhabi Emirate is estimated around 1.4 million with 9.1% UAE nationals (132,000) and expats around 1.3 million.[28]

In order to attain and maintain a competitive edge beyond its traditional emphasis on oil and to broaden and grow its economic success, UAE has relentlessly undertaken major reforms to diversify its economic foundation towards a knowledge based economy as a means to enhance economic diversity and build an open and globally competitive economy. Efforts towards this end to apply technology, skills and knowledge to the economic structure have driven up the need to bring in a range of skilled and highly skilled foreign workers to populate jobs and fill in the gap of UAE nationals in light of Emiratisation and key pillars to strengthen the Federation.

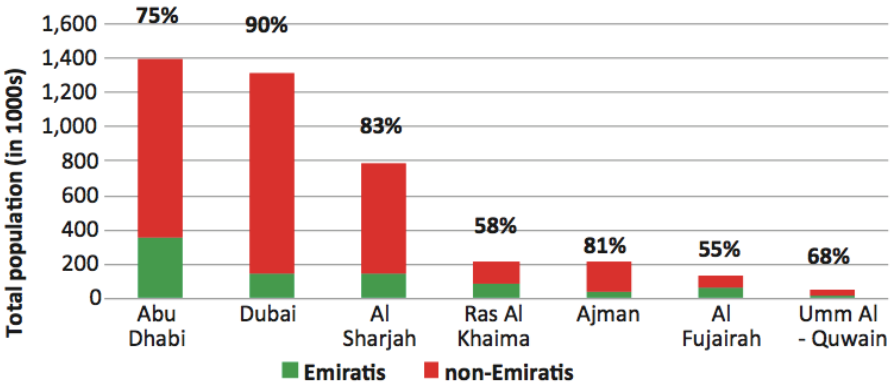

Figure 4. ***UAE's population and proportion of nationals and non-nationals by Emirate***
Source: UAE Federal Competitiveness and Statistics Authority.

A number of important factors have driven the growth of Romanian migration to the EU countries in the new century. But since the global economic crisis in 2008, we can also identify contrasting trends, including the slowing down of migration to previously popular European destinations such as Spain and Italy to stronger European economies such as France, Germany and the Netherland and some outward migration and diversion to new destinations, more promising such as United Arab Emirates.

[27] Government of the Emirate of Abu Dhabi, Abu Dhabi Emirate: Facts and Figures 2016, available at: https://www.abudhabi.ae/portal/public/en/abu-dhabi-emirate(accessed on 14th June 2017).

[28] Government of the Emirate of Abu Dhabi, Abu Dhabi Labour Market 2016, available at: https://www.abudhabi.ae/portal/public/en/citizens/work-and-employment-topic/job-search/abu-dhabi-labour-market (accessed on 14th June 2017).

Furthermore, it is important to recognize the variations between different Romanian populations in Europe which have been constantly transforming themselves in terms of the degree and nature of their integration into their community and their economic activity. Over the last decade, the GCC countries recorded much higher growth rates than the EU average. In the current climate of economic difficulty where EU countries witnessed slowdowns in growth, Romanian professionals with choice, expertise and flexibility looked either to stronger economies or beyond the EU for better economic, employment and commercial opportunities.

Romania UAE linkages have been heavily influenced by the European Union because of its ties to the GCC, but more recently the sphere of interest has shifted particularly to the United Arab Emirates. A good place to identify the starting point of this shift is the recent ministerial visits to the region and awareness of Romanian dependence to the European markets where 75 per cent of the exports are directed.[29] Since initial diplomatic contacts, the relationship has continued to be strong with formal agreements, prevailing legal framework and business friendship groups that cemented the relationship. In the context of globalized labour markets, economic business ties represent essential vectors for promoting international mobility particularly of highly-skilled professionals. Visas that directly encouraged mobility between Romania and the United Arab Emirates were approved with effect from 22nd March 2014.[30]

Highly skilled migrant workers in the Gulf often are provided with excellent living and working conditions – the need to maintain security is therefore paramount to continue to attract talent and expats. The Security of Romanians in the UAE is a multi-faceted approach encompassing physical and personal security and rights and transparency of the Judicial System (lack of corruption), regulatory enforcement and effective criminal justice. The UAE is a country of choice for Romanians and is clearly linked to the economic growth and expansion plans, especially in Abu Dhabi and Dubai.

Research shows that the economic influence (particularly in matters involving economic strength, such as income levels, and quality of life) are the main reasons or attraction for Romanian arrivals in the UAE. Sectors such as medical, aviation, computer science and research and the technology sector absorb an increasingly high percentage of Romanian professionals. The trend can be explained if we consider highly developed tertiary sector in this country with a tradition of international migration.

---

[29] Euromonitor International, Romania: Country Profile (Report, 3rd March, 2017) p. 4.

[30] Gulf News, 'UAE announces visa on arrival for nationals of 13 EU countries. Citizens of 13 EU states to get visa on arrival facility in the UAE' (News Article, 5th March, 2014) available at: http://gulfnews.com/news/uae/general/uae-announces-visa-on-arrival-for-nationals-of-13-eu-countries-1.1299442 (accessed on 19th May 2017).

Also, UAE is able to provide job opportunities with lucrative salaries exempt from income tax. At the beginning of the analysis, we pointed out that, we will use the results of the in-depth interviews that we conducted with Romanian communities in the UAE (where the majority live). The results show that the number of persons attracted by the career growth opportunities and financial rewards continues to grow. This has an accentuated dynamic, because most subjects interviewed will return to their origin country upon completion of their contract. Important to point out is the fact that the GCC countries attract temporary labor only and migrants to the Gulf have virtually almost no prospect in terms of acquiring nationality or citizenship particularly due to the fact that in the current Gulf practices and structure of the legislation system, pathways to obtain nationality by long term residents are essentially nonexistent. In addition, rights of ownership of housing and business are bounded by local laws. Furthermore, GCC countries do not grant pension rights to immigrant workers.

The Romanian population in Bahrain is estimated at fewer than 250 people and is relatively recent. Oman also has a relatively modest Romanian population of around 382 people. Until late 2000, Kuwait had only a very small Romanian community, fewer than 200 residents. Estimates of the Romanian population in Kuwait in 2015 ranged from just under 600 to around 800. In Saudi Arabia, some estimates indicate that the Romanian population may have reached 700. Estimates suggest Qatar hosts a large proportion of Romanians which came from south and south western Romanian regions and to a large extent work in banking, tourism, nurses and social assistants and aviation industry in addition to other hospitality services related sectors. With its recent economic boom, Qatar became a more attractive destination and alternative destination for Romanians looking to enter the aviation sector and managerial project management positions.

United Arab Emirates has one of the highest Romanian populations in the GCC region. A new wave of Romanians has arrived from the 2000s onwards, bringing the estimated Romanian population to around 6500 by 2015 according to official figures.[31] They are predominantly from Muntenia and Oltenia regions, the remainder are largely from Transilvania and northwestern Romania. As noted earlier, key sectors for Romanians include: computer science and programming, telecommunication, Internet and Web design, accounting, banking, industrial design, mechanical engineering services, nurses and social assistants, services to customers (call centers, repair centers, marketing).

[31] Romanian Ministry of Foreign Affairs, Department of Middle East and North Africa, Romanian Missions available at: https://www.mae.ro/en/romanian-missions/3185#793 (accessed on 24th May 2017).

With economic difficulties in much of Europe from 2008, United Arab Emirates remains an attractive destination however, numbers are not likely to grow greatly over the next few years due to perceived employment prospects. The largest groups of Romanians in the UAE are located in the Emirate of Dubai, but there are also other significant groups in other large cities such as the capital, Abu Dhabi and the Northern Emirates. Statistics show that numbers have been growing UAE becoming a more attractive destination for Romanian tourists in recent years, largely owing to its growing popularity and aviation links to Romania.

For the GCC region, the structural factors underlying movement of Romanian migrants are purely economic based and related to individual circumstances. Romanian expatriates enter the GCC member states via four ways: direct sourcing, under Romanian entities already established in the region, through European entities which employ Romanian expertise and last, through specialized recruiting agencies or direct job search. The increased demand for aviation professionals prompted Romanian private recruitment agencies to work with prestigious aviation companies from the region to recruit, match and place suitable talent in the destination country. In addition to entities that help and match the demand with the supply for foreign jobs, social networks like friends and family who are or were abroad, play a significant role in driving migration to the region.

Besides opportunities for Romanians inside the region, GCC entities are looking towards Eastern Europe where outsourcing opportunities related to research and development especially in web design and software development are emerging. Romania meets the required characteristics in terms of highly skilled talent pools with very good command of international languages, competitive labour cost, developed communication infrastructure plus adequate business environment consisting of stable government policies. Also, the geographic advantage (proximity to Europe) favors Romania among other countries.

Kafala arrangements regulatory framework and security of citizens

In the cosmopolitan landscape of the Arab Gulf States the migrant labor population is governed through the kafala (worker-sponsorship system)[32] which allows nationals, expatriates, and companies to hire migrant workers. Anh Nga Longva, in her book *Walls Built on Sand: Migration, Exclusion and Society in Kuwait* addresses aspects related to the social dimension of labor migration, examines the

[32] For a rich account of the Kafala System, see Necmettin Kizilkaya and Toseef Azid (eds.), *Labor in an Islamic Setting: Theory and Practice,* (Routledge, London, 2017) and Andrew M. Gardner *City of Strangers: Gulf Migration and the Indian Community in Bahrain* (Cornell University Press, London, 2010).

kafala system and indicates that the system originated from the traditional pearl fishing economy in the Gulf.[33] At its roots, hospitality and protection of migrant population were the foundation of the system.[34]

The system's central role and economic objective was to provide the necessary resources and assets for development and modernization plans and has compelled employers to engage foreign workers given that the national workforces have been insufficient in numbers and skills to carry out their ambitious and precipitous development process. The kafala legal framework was set in place to control and manage the large numbers of migrant workers that represent an essential component of the regional labor market.[35] As a result of such policies the flows of foreign labor were bound to remain temporary in nature given that it was designed to only respond to labor shortage and eliminate pathways to permanent settlement. The contractual arrangements under the system binds each migrant worker to a particular job for a given period of time (usually two years) and maintains control over the person's mobility for the duration of his/her stay in the Gulf region.[36]

Kafala Sponsorship Systems, while having a lot of similarities, do differ across the region depending on how the system is structured in the respective country. The guiding principle around migration management is one that strives to ensure that the large, foreign workforce currently dominating the national labor market remains strictly transient and provides a database of foreigners in the country which in turn assists in maintaining security through identification and monitoring. Kafala arrangements, create a power imbalance between employers and workers and an environment detrimental to the rights of migrant workers however the transparent and advanced legal system in the UAE presents a platform for dispute resolution and maintaining employees rights.

Demographic growth challenges brought about by population shifts presented alternative risks and the necessity to foresee challenges to the foundations of a safe

---

[33] Anh Nga Longva, *Walls Built on Sand: Migration, Exclusion and Society in Kuwait* (Westview Press, United States, 2009) pp. 104–105.

[34] Azfar Khan, 'Why it's time to end Kafala', (News Article, The Guardian, 26th February, 2014) available at: https://www.theguardian.com/global-development/2014/feb/26/time-to-end-kafala (accessed on 17th June 2017).

[35] Martin Baldwin-Edwards, 'Labour Immigration and Labour Markets in the GCC Countries: National Patterns and Trends' (Research Paper, Kuwait Programme on Development, Governance and Globalisation in the Gulf States, London School of Economics and Political Science, London, 2011), pp. 24–28.

[36] Maysa Zahra, 'Qatar's Legal Framework of Migration' Explanatory Note – EN – No. 2/2016 revised and updated version of the 'Qatar's Legal Framework of Migration,' Explanatory Note No. 2/2013, (Gulf Research Center: GLMM 'Gulf Labour Markets and Migration', 2016). Also see 'The Legal Framework on the Sponsorship Systems of the Gulf Cooperation Council Countries: A Comparative Examination,' (Gulf Research Center, 2015) which can be found here: http://gulfmigration.eu/media/pubs/exno/GLMM_EN_2015_10.pdf.

community. Experience shows that safety and security risks differ from one place to another and that the solutions that work in addressing these risks in one place, might not work in another. Practical solutions must be measured and adopted considering the local environment and also bearing in mind positive implementation outcomes. Given the concentration of a diverse base of expatriates, the UAE has taken an extremely active role in defining the new security challenges associated with demographic trends. This is exemplified in issues linking expatriate presence with threats, especially on matters relating to the security of the family and certain criminal activities which national police forces preempt and effectively control.

United Arab Emirates continues to receive a vastly larger number of arrivals compared to departures, however, UAE is a significant emigration nation with some of the world's highest rankings in the world in providing order and security for its residents being ranked the fifth in the world in providing order and security for its residents.[37] UAE is ranked first in the Middle East under the Rule of Law Index by World Justice Project exemplified by the existence of Anti-Discrimination laws put in place to ensure harmony and protection of various nationalities against discrimination and racism while religious tolerance also allows for practicing people from all faiths to live in harmony in the Federation.

Apart from the regulatory framework, the growing presence of foreigners prompted the UAE Ministry of Interior to recognize the heterogeneity of its society and react to the changing social fabric by governing the expatriate impact and secure the highest levels of personal security of all ethnic groups without fail. As a result of such growth in the expatriate population and the need for greater and more specialized security the UAE Ministry of Interior invested in latest technologies (CCTV, Communication) to maintain and protect residents. With the anticipated recovery of oil prices post 2017 and in line with the current government regulations increased spending is expected for video surveillance systems due to compulsory installation of such systems in the public areas, especially in line with the upcoming hotels, shopping malls and infrastructure development activities in commercial and residential areas. Decisions relating to community safety and protective security also directed the UAE Ministry of Interior to pursue investments in excess of USD 10 Billion over the next 10 years in a range of divisions to maintain firm core foundations and a safe community.[38]

---

[37] Mustafa Awad, 'UAE ranks 5th in world for order and security. The UAE has ranked fifth in the World Justice Project's Rule of Law Index' (News Article, The National, November 29th, 2012) available at: http://www.thenational.ae/news/uae-news/politics/uae-ranks-5th-in-world-for-order-and-security (accessed on 12th May 2017).

[38] United Arab Emirates Ministry of Interior, 'UAE to invest $10 billion in 10 years in homeland security' (Press Release, 16th February, 2014) available at: https://www.moi.gov.ae/en/media.center/news/uae.to.invest.10.billion.in.10.years.in.homeland.security.aspx (accessed on 12th May 2017).

Reassuringly, the UAE is a culturally rich and evolving safe and secure place which consistently attracts a diverse range of new people, activities and opportunities as it continues to rapidly grow and prosper. Extensive benchmarking efforts concluded that crime is very low in the Emirates however recent trends indicate a growth tendency at a rate exceeding the population growth rate of 7.6 per cent per annum. According to Abu Dhabi Police GHQ crime statistics show that personal crime is higher as a proportion of total recorded crime.[39] Given such statistics, essentially the core of Abu Dhabi Police effort is to increase its resilience and reduce crimes against the person and all crimes through proficient solutions to the evolving and increasingly complex landscape and environment.

V. Impact of GCC diplomatic crisis on Romanian expatriates in the region

The official inauguration of the Cooperation Council for the Arab States of the Gulf referred to as the Gulf Cooperation Council (GCC)[40] took place in May 1981 in the midst of Iran-Iraq conflict with the Charter signed on the 25th of May in Abu Dhabi City, United Arab Emirates.[41] Similar to the design of the European Union, the GCC has two core intergovernmental bodies, a Supreme Council (consists of the six heads of the member states and summoned once per year) and a Ministerial Council (comprised of six foreign ministers which gather four times per year).[42]

Qatar peninsula is about 11,586 sq. km and it connects to the mainland with eastern border of Saudi Arabia.[43] Before falling under the control of the al Thani family in the mid-nineteenth century, the present-day leadership of Bahrain (al Khalifa family) dominated parts of the Qatari peninsula. Both countries reasserted and claimed authority of the Hawar Islands and were confined under the territorial dispute until 2001 when the issue was settled and internationally recognized at the

[39] United Arab Emirates Ministry of Interior, Open data available at: https://www.moi.gov.ae/en/Open.Data.aspx and United Arab Emirates Ministry of Interior, Policing General Head Quarters, available at: https://www.moi.gov.ae/en/eservices/Issuance.clearcriminalrecord.certificate.348.aspx (accessed on 21st June 2017).

[40] The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf Secretariat General, 'The Charter of the GCC' (2016), Article 1, available at: http://www.gcc-sg.org/en-us/AboutGCC/Pages/Primarylaw.aspx (accessed on 7th February 2017).

[41] Riccardo Dugulin, 'A Neighborhood Policy for the Gulf Cooperation Council' (Gulf Papers Series, Gulf Research Center, United Arab Emirates, 2010), p. 9.

[42] The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf Secretariat General, Organizational Structure, 2016, available at: http://www.gcc-sg.org/en-us/AboutGCC/Pages/OrganizationalStructure.aspx (accessed on 12th July 2017).

[43] Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East: Qatar', available at: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html (accessed on 10th July 2017).

International Court of Justice.[44] The longstanding border dispute between Saudi and Qatar which resulted in the 1992 clash preoccupied the ruling families in both countries for decades.[45] Qatar's rise to global prominence coincided with a new generation of leadership which embraced economic openness, astute strategy design and accelerated the development of its liquefied natural-gas infrastructure and long-term energy agreements with emerging economies worldwide.

In recent weeks, the 36 years old alliance was impacted by a severe crisis that has developed between Qatar and other Arab state actors, to the extent that it caused rupture of diplomatic ties between United Arab Emirates (UAE), Saudi Arabia (KSA), Bahrain, Egypt and Qatar on Monday 5 June 2017. Under the move, Saudi Arabia closed its borders with Qatar and blocked access and contacts (land, sea and air) for respective Qatar routes.[46] With the exception of Oman and Kuwait, other countries joined the Saudi's positions and the rift appeared to be widening (Yemen, Egypt, Libya, Mauritius, Maldives, Senegal, United Nations of Comoros and Mauritania also cut diplomatic ties with Qatar while Jordan, Chad, Djibouti, Niger downgraded diplomatic ties). The two remaining GCC member states, Kuwait and Oman, less interventionist, have not announced their stance on the rift.

According to public debate the Qatar's crisis and country's distinctive approach to regional affairs has several components that grown intertwined. Saudi Arabia, United Arab Emirates, Bahrain and Egypt charged Doha of supporting and dedicating resources for high profile Islamist groups that emerged to disrupt the balance in the region and Al Jazeera, the Doha based broadcaster was being used as a mouthpiece for such groups.[47] There have been minor sporadic diplomatic breakdowns between the countries, but another worrisome crisis broke out in 2014. Once again old emerging issues and past differences have blown up over border demarcation and the four capitals escalated a trend of bilateral disengagement and judged that the leadership in Doha has repeatedly failed to meet its promises and was not in full compliance with the agreements and written obligations to the GCC signed in 2014.[48]

---

[44] Krista E. Wiegand, 'Bahrain, Qatar, and the Hawar Islands: Resolution of a Gulf Territorial Dispute' (2012) *Middle East Journal* 66, pp. 79–96.

[45] The New York Times, 'Qatar Says Saudis Seized Its Border Post',(News Article, 2nd October, 1992) available at: http://www.nytimes.com/1992/10/02/world/qatar-says-saudis-seized-its-border-post.html, (accessed on 12th July 2017).

[46] Patrick Wintour, 'Gulf plunged into diplomatic crisis as countries cut ties with Qatar' (News Article, The Guardian, 5th June, 2017) available at: https://www.theguardian.com/world/2017/jun/05/saudi-arabia-and-bahrain-break-diplomatic-ties-with-qatar-over-terrorism (accessed on 7th June 2017).

[47] Patrick Wintour, 'Qatar diplomatic crisis – what you need to know' (News Article, The Guardian, 5th June, 2017) available at: https://www.theguardian.com/world/2017/jun/05/qatar-diplomatic-crisis-what-you-need-to-know (accessed on 7th June 2017).

[48] The National, 'Revealed: the secret pledges Qatar made – and then broke. Formerly secret documents show commitments Doha made to fellow Arab countries in 2013 and 2014' (News Article, 11th July,

Subsequent to withdrawing diplomatic ties, a series of measures against Qatar severely impacted the movement of people with a number of airlines announcing flight cancellations to/from Doha. UAE based airlines Etihad Airways, Emirates, AirArabia, Flydubai and Royal Jet suspended service to of Qatar effective June 6th 2017. Saudi Arabia, UAE and Bahrain took measures against Qatar by issuing a ban for nationals to travel the country, and taking the decision to expel Qatari nationals. According to the UAE government the same rules apply to foreigners including Romanian holding a Qatari visa visiting the UAE. Subsequently, Qatar Airways, the state-owned flag carrier of the state Qatar suspended all flights to Saudi Arabia, UAE, Bahrain and Egypt.[49] Banning of Qatar Airway flights from UAE, Saudi and Bahrain airspace resulted in significant delays and flight cancellations. The flight cancellations primarily impacted those who fly to and from the UAE and Qatar regularly due to work commitments increasing duration and cost given that longer routes through Kuwait and Oman had to be considered.

Qatar is the third largest projects' market (USD$228.4 Billion planned or under construction)[50] in the GCC after Kingdom of Saudi Arabia and the United Arab Emirates, with project companies already feeling the effect of slowdown in activity in 2016/2017. Imposing economic sanctions and closing vital land border with Saudi Arabia will affect Qatar's imports including food – Qatar is heavily dependent on food imports and construction materials leading to disruptions that may significantly affect the country.[51] Qatar imports 90% of its food supplies[52] and 40% enters the country from Abu Samra, the only Saudi – Qatari land border crossing. In the short to medium term, Qatar will become reliant on air and sea freight with suppliers already connected through Qatar Airways. Turkey, Morocco, Lebanon and Iran already sent fresh produce to Qatar via air freight.[53] The rerouting of trade will raise the cost of imports and pass-through to consumer inflation and prompts entities doing business with Qatar to essentially plan for operational disruptions and seek legal

---

2017) available at: https://www.thenational.ae/world/gcc/revealed-the-secret-pledges-qatar-made-and-then-broke-1.484155 (accessed on 12th July 2017).

[49] Paul Crompton, 'How the Qatari crisis affects you', (News Article, Gulf News, 5th June, 2017) available at: http://gulfnews.com/news/uae/general/how-the-qatari-crisis-affects-you-1.2038738 (accessed on 7th June 2017).

[50] Ventures Onsite, 'Qatar Constructions Industry 2017' (Report, May 2017) available at: http://www.projectqatar.com/pdf/Qatar%20Construction%202017.pdf (accessed on 25th June 2017).

[51] Adams Taylor, 'Qatar could face a food crisis in spat with Arab neighbors' (News Article, The Washington Post, 5th June, 2017) available at: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/06/05/qatar-could-face-a-food-crisis-in-spat-with-arab-neighbors/?utm_term=.b5b8a644b52b (accessed on 10th June 2017).

[52] Oxford Business Group, 'Report: Qatar 2015' (Report, 2015).

[53] Jason Neely and Mark Potter, 'Iran flies food to Qatar amid concerns of shortages' (News Article, Reuters, 11th June, 2017) available at: https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-iran-idUSKBN1920EG?il=0 (accessed on 14th June 2017).

advice to assess existing contractual terms. The impact caused by the disruption to the flow of goods and people by air, land, or sea, could trigger severe implications causing rapid economic dislocation and leading to social or political unrest.

Kuwait has played an unmatchable big brother role in restoring balance and narrowing the gaps between the crisis-affected countries. While increasing prestige at home, the Gulf based power structures find ways to repel and export protest and dissent, internally promoting different foreign affairs approaches.

Romanians in the region are no longer able to travel directly to Qatar from the UAE, Saudi Arabia and Bahrain. Romanians in managerial positions with regional responsibilities will find it difficult to meet with potential leads and achieve relevant sales and engagement targets due to this disruption. It is estimated that the current travel restrictions will remain in place for the coming month impacting on Qatar tourism, industry, aviation – all relevant for Romanian professionals doing work in the region. In addition, this instability has a tendency to reduce the influx of Romanians to the region due to media coverage that may place inaccurate information and leads to exodus of Romanians as a result of perceived threats.

This crisis presents challenges and opportunities for Romanian entities. The main challenge revolves around logistical requirements, transport, shipping and freight. Romanian exporters will face increased costs for exporting their products to Qatar due to increase time of shipping through Oman and Kuwait as most of the large shipping lines only ship to United Arab Emirates (Jabel Ali). Smaller vessels depart the UAE loaded with products to other GCC countries. However, the crisis also leads to opportunities for Romanian exporters especially in the food and agriculture sector given Qatar's reliance on food imports therefore Romanian food exporters may provide a direct channel for the Qatari market in areas such as fresh food, meat, proteins and grains. A potential challenge faced by all entities in the region and exporters may be related to the payment for relevant projects in Qatar and the impact of potential financial sanctions imposed by the GCC in dealing with Qatar.

In addition to reduced regional trade, Saudi Arabia's central bank advised banks in the kingdom to hold off on deals with Qatari banks. Similarly, UAE, Bahrain and Egypt's local banks received instructions to limit transactions, delay business with Doha and report their exposure to Qatari banks. Qatar has enough financial power to protect its banks and provide liquidity given its massive SWF estimated at USD 320 billion[54] however, given Qatar's integration with regional counterparts

[54] Sovereign Wealth Fund Institute, Sovereign Wealth Fund Rankings, available at: http://www.swfinstitute.org/sovereign-wealth-fund-rankings/ (accessed on 12th July 2017).

combined with lower confidence levels foreign business links may be intensely impacted.[55]

The current GCC diplomatic split is damaging for all parties involved. The estimation of the economic costs is an essential first step for reversing the damage caused by the recent dispute between Qatar and the other Arab state actors. Gulf-based power structures are embedded with glaring manifestations of tribalism, rigid cultural conceptions and pride. Besides, their identities are defined by inherent patrilineal networks and the role of Islam. Hence, only in line with sufficient understanding of this pertinent background a culturally empathetic approach may assume primacy and guide actions and decisions. In past disputes which engulfed Qatar, Kuwait was recognised as virtually the key contributor, a fundamental intermediary and played essential roles to assuage consequences of dissention.[56] Its leadership facilitated dialog and conciliation and pursued mitigation in a way that resonated with all sides. The present predicament is still in its early stages however, as in previous times, the success of mediation is yet to be seen given that these countries rejected Qatar's response to their demands as of 12th July 2017. A negotiation route out of the rift will only work if it considers diverging interests of the concerned parties and resonates with local cultural nuances and norms.

Concluding remarks

Recent developments in Romanian migration to the Gulf region called for research in order to develop a holistic view and an in-depth understanding of trends and impacts. Obtaining relevant information from GCC countries posed major challenges due to privacy requirements. Therefore, the only available option was to contact Romanians directly through initial queries as well as Romanians in senior management roles in prominent entities that in turn facilitated relevant communication to a wide range of Romanians across different business sectors. The use of questionnaires, structured interviews, social network reach, phone calls, emails and face to face meetings all provided a solid platform to contribute to this research and identify trends in the Romanian community in the GCC.

---

[55] Tom Arnold and Saeed Azhar, 'UAE blacklist may squeeze liquidity of Qatari banks. The move followed the isolation of Qatar by the four states' (News Article, Business Standard, 10th June, 2017) available at: http://www.business-standard.com/article/international/uae-blacklist-may-squeeze-liquidity-of-qatari-banks-117061000737_1.html (accessed on 11th July 2017).

[56] Naser Al Wasmi, 'Kuwait faces tough test as it struggles to resolve Qatar crisis. Country has become the peacemaker of choice in the fractious dispute between Doha and its neighbours', (News Article, The National, 5th July, 2017) available at: https://www.thenational.ae/world/kuwait-faces-tough-test-as-it-struggles-to-resolve-qatar-crisis-1.91724 (accessed on 5th July 2017).

Based on discussions with several respondents, comprising of embassy officials, employers, professionals, scholars – the economic factor is the main reason which mobilises Romanians to migrate to the United Arab Emirates. The economic factor is not purely based on the financial interest of each individual, but also hinges on the current rapid economic development and expansion in the UAE. Along with the economic factor, abundant job opportunities and the high income, other incidental factors such as work experience and life satisfaction are attractive and a motivation factor for Romanians to come to the region. Among reasons for choosing the GCC countries the most important are: economic attractions, higher living standards and opportunities for professional growth.

Current UAE policies and strategy for managing and regulating permanent flows of expatriate populations are a mix of openness and security where Romanian economic migrants enjoy high quality of working conditions are protected and safe. Rule of law in the UAE protects citizens and implicitly Romanians which enjoy their socio-economic rights. Romanians feel secure in the UAE – they can work, earn good income, live in safety and transparent system. Some challenges remain in educating Romanians and tourists about pitfalls of UAE law but this has to be done through relevant embassies and consulates in-country and back home prior travel. The increase in the number of Romanian professionals in the GCC needs to be accommodated by the respective missions (Embassies, Consulates) in order to facilitate settling into the respective countries and provide adequate services for the streams of 'circular' migration to the Gulf states. Creating and launching of a page and a portal for Romanian Communities in the Arabian Peninsula tailored to serve both Romanians abroad and improve contacts with relevant communities in connection with practical, comprehensive and tailored information about the GCC countries.

In a global context, it is of great benefit to capitalize on the importance and dynamism of diaspora communities – remittances, promotion of Foreign Direct Investment (FDI) through networks, facilitation of trade/business relationships across countries and return migration (knowledge and skills transfer acquired while abroad through both formal and informal networks kept with the country of origin). Migration to the region and United Arab Emirates – a route which allows the host and home countries to share the benefits of high-skilled labor mobility (links labor mobility to enhanced development outcomes due to the circulation of skills and talent) given that Romanians returning home take with them experiences, processes – the rich Gulf monarchies absorb them only temporarily creating a favourable cycle back to Romania.

The fact that many Romanians do not feel limited by national boundaries and extend their vision beyond European countries when making choices about their

life and future in relation to work, business, education, or family is an indication of how their lives are transnational in the real sense. Indeed, in recent years, with the downturn in the European economy, destinations such as United Arab Emirates and Qatar have started to look very appealing to many individuals and entities with a keen eye for emerging business opportunities. The range of possibilities available to Romanians overseas is related in part to Romania's increasingly active interest in the region and perceived opportunities and prospects. For example, the recent 2014–2015 bilateral meetings contribute to building up business networks with the United Arab Emirates and Qatar and gives rise to potential openings and markets for Romanian entities and entrepreneurs.

References

ABED, George T. and DAVOODI, Hamid R., 'Challenges of Growth and Globalization in the Middle East and North Africa' (International Monetary Fund, 2003).

Al-GHANIM, Kaltham, 'Kafala System Remains Resilient in the GCC' in Labour Market Dynamics in the GCC States (Oxford Gulf & Arabian Peninsula Studies Forum, Oxford, 2015).

Al-NOAIMI, Ali Rashid and OMELANIUK, Irena, (eds.), *Labor Mobility: Enabler for Sustainable Development* (The Emirates Center for Strategic Studies and Research, Abu Dhabi, 2013).

Al WASMI, Naser, 'Kuwait faces tough test as it struggles to resolve Qatar crisis. Country has become the peacemaker of choice in the fractious dispute between Doha and its neighbours' (News Article, The National, 5thJuly 2017).

ANTHONY, John Duke, *Arab States of the Lower Gulf: People, Politics and Petroleum* (Middle East Institute, Washington, 1975).

Arabian Business, 'Qatar Airways says to double flights to Bucharest. New flights to Romanian capital is part of Doha airline's push into Eastern Europe' (News Article, 5th March 2016).

ARNOLD, Tom and AZHAR, Saeed, 'UAE blacklist may squeeze liquidity of Qatari banks. The move followed the isolation of Qatar by the four states' (News Article, Business Standard, 10th June 2017).

AWAD, Mustafa, 'The UAE has ranked fifth in the World Justice Project's Rule of Law Index' (News Article, The National, 29th November 2012).

BALDWIN-EDWARDS, Martin, 'Labour Immigration and Labour Markets in the GCC Countries: National Patterns and Trends' (Research Paper, Kuwait Programme on Development, Governance and Globalisation in the Gulf States, London School of Economics and Political Science, 2011).

BABAR, Zahra and Andrew Gardner, 'Circular Migration and the Gulf States' in Carlota Solé, Sonia Parella, Teresa Sordé Martí, Sonja Nita (eds.) *Impact of Circular Migration on Human, Political and Civil Rights: A Global Perspective* (Springer, Switzerland, 2016).

CASTLES, Stephen, Hein de Haas and Mark J. Miller, *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (Palgrave Macmillan, 5th ed., United Kingdom, 2014).

Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East' (Publications, 2015).

Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book Middle East: Qatar' (Publications, 2016).
Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book: Middle East: Oman' (Publications, 2016).
Central Intelligence Agency (CIA), 'World Fact Book Middle East: Saudi Arabia' (Publications, 2016).
CROMPTON, Paul, 'How the Qatari crisis affects you', (News Article, Gulf News, 5thJune 2017).
Dubai Statistics Center (Publications, 2017).
DUGULIN, Riccardo, 'A Neighborhood Policy for the Gulf Cooperation Council' (Gulf Papers Series, Gulf Research Center, United Arab Emirates, 2010).
Euromonitor International, Romania: Country Profile (Report, 3rdMarch 2017).
FAWCETT, James and Fred Arnold, 'Explaining diversity: Asian and Pacific immigration systems' in James Fawcett and Benjamin Carino, *Pacific Bridges: The New Immigration from Asia and the Pacific Islands* (The Center for Migration Studies, New York, 1987).
FAWCETT, James and Benjamin Carino, Pacific Bridges: The New Immigration from Asia and the Pacific Islands (The Center for Migration Studies, New York, 1987).
FENELON, K. G., *The United Arab Emirates: An Economic and Social Survey* (Longman, 2nd ed., London, 1976).
Federal Law No. 8 of 1980, On Regulation of Labour Relations, Legislation, United Arab Emirates.
GARDNER, M. Andrew, *City of Strangers: Gulf Migration and the Indian Community in Bahrain* (Cornell University Press, London, 2010).
GARDNER, M. Andrew, 'Labour Migrants and Access to Justice in Contemporary Qatar' (Monograph, Middle East Centre, London School of Economics and Political Science, 2014).
GIDDENS, Anthony and Jonathan Turner (eds.), *Social Theory Today* (Stanford University Press, California, 1987).
GORMAN, Anthony and Sossie Kasbarian (eds.), *Diasporas of the Modern Middle East. Contextualising Community* (Edinburgh University Press, Edinburgh, 2015).
GOSS, James and Bernard Lindquist, 'Conceptualizing International Labor Migration: a structuration perspective' 29 International Migration Review 317.
Government of the Emirate of Abu Dhabi, Abu Dhabi Emirate: Facts and Figures (March 2017).
Government of the Emirate of Abu Dhabi, Abu Dhabi Labour Market (March 2016).
Gulf News, 'UAE announces visa on arrival for nationals of 13 EU countries. Citizens of 13 EU states to get visa on arrival facility in the UAE' (News Article, 5th March 2014).
HAWLEY, Donald, *The Trucial States* (George Allen and Unwin, London, 1970).
HEARD-BEY, Frauke, *From Trucial States to United Arab Emirates* (Motivate Publishing, Dubai, 2004).
HEGAZY, Amgad, Fuad Hasanov, Padamja Khandelwal, Reda Cherif, Tim Callen, 'Economic Diversification in the GCC: Past, Present, and Future' (International Monetary Fund, 23rd December 2014).
International Monetary Fund, 'Diversifying Government Revenue in the GCC: Next Steps' (Paper presented at the Annual Meeting of GCC Ministers of Finance and Central Bank Governors, Riyadh, October 2016).
International Monetary Fund, 'Economic Prospects and Policy Challenges for the GCC Countries' (Paper presented at the Annual Meeting of Ministers of Finance and Central Bank Governors, Riyadh, 26th October 2016).

International Monetary Fund, 'Economic Diversification in Oil-Exporting Arab Countries' (Paper presented at the Annual Meeting of Ministers of Finance, Manama, Bahrain, April 2016).

International Monetary Fund, 'More Bang for the Buck in the GCC: Structural Reform Priorities to Power Growth in a Low Oil Price Environment' (Paper presented at the Annual Meeting of Ministers of Finance and Central Bank Governors, Riyadh, October 2016).

International Monetary Fund, 'Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia Update' (Report, April 2017).

KHAN, Azfar, 'Why it's time to end Kafala', (News Article, The Guardian, 26th February 2014).

KIZILKAYA, Necmettin and AZID, Toseef (eds.), *Labor in an Islamic Setting: Theory and Practice* (Routledge, London, 2017).

Law No. 21 of 2015 Regulating the Entry, Exit and Residence of Expatriates, Legislation, Qatar.

LONGVA, Anh Nga, *Walls Built on Sand: Migration, Exclusion and Society in Kuwait* (Westview Press, United States, 2009).

MACEDA, Cleofe, 'UAE is fourth top remittance-sender – World Bank' (Gulf News, 2nd May 2016).

MASSEY, Douglas, 'Patterns and processes of international migration in the 21st century' (Paper presented to Conference African Migration in Comparative Perspective, Johannesburg, South Africa, 4–7 June 2003).

Ministry of Romanians Everywhere, 'National Strategy for Romanians Abroad for 2017 – 2020'.

National Archives Ministry of Presidential Affairs, Government Archive (Publications, 2016).

National Bureau of Statistics, 'Analytical Report on Economic and Social Dimensions in the United Arab Emirates 2009' (NBS, Abu Dhabi, April 2010).

National Bureau of Statistics, 'Labor Force Survey 2009'(NBS, Abu Dhabi, 2011).

NEELY, Jason and POTTER, Mark, 'Iran flies food to Qatar amid concerns of shortages' (News Article, Reuters, 11th June 2017).

ONSITE, Ventures, 'Qatar Constructions Industry 2017' (Report, May 2017).

Oxford Business Group, 'Report: Qatar 2015' (Report, 2015).

Population Reference Bureau, 2016 World Population Datasheet (Washington DC, 2016).

Qatar Ministry of Development Planning and Statistics, Census 2015 (Gulf Research Center: GLMM Gulf Labour Markets and Migration, 2015).

ROTHER, B., G.G. Pierre, D. Lombardo, R. Herrala, P. Toffano, E. Roos, G. Auclair, and K. Manasseh, 'The Economic Impact of Conflicts and the Refugee Crisis in the Middle East and North Africa' (Staff Discussion Note No. 16/8, International Monetary Fund, Washington, DC, 16th September 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with Kingdom of Saudi Arabia (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, February 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with the State of Qatar (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, February 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with the Kingdom of Bahrain (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, June 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with the State of Kuwait (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, February 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with the Sultanate of Oman (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, February 2016).

Romanian Ministry of Foreign Affairs, Bilateral Relations with United Arab Emirates (Department of Middle East and North Africa, Bucharest, February 2016).
Romanian Ministry of Foreign Affairs, Department of Romanians Everywhere (2017).
Romanian Ministry of Foreign Affairs, Department of Middle East and North Africa, Romanian Missions (2010).
SOLÉ, Carlota, Sonia Parella, Teresa Sordé Martí, Sonja Nita (eds.), *Impact of Circular Migration on Human, Political and Civil Rights: A Global Perspective* (Springer, Switzerland, 2016).
Sovereign Wealth Fund Institute, Sovereign Wealth Fund Rankings (Publications, 2017).
Statistics Centre – Abu Dhabi (SCAD) (Publications, 2017).
TAYLOR, Adams, 'Qatar could face a food crisis in spat with Arab neighbors' (News Article, The Washington Post, 5th June 2017).
THIOLLET, Helene, 'Migration as Diplomacy: Labor Migrants, Refugees, and Arab Regional Politics in the Oil-Rich Countries' (2011) 79 *International Labor and Working-Class History* 103.
The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf, 'Charter of the GCC' (2016).
The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf, 'Organization Structure' (2016).
The Economist Intelligence Unit, 'The GCC in 2020: Resources for the future' (Report, 2010).
The National, 'Revealed: the secret pledges Qatar made – and then broke. Formerly secret documents show commitments Doha made to fellow Arab countries in 2013 and 2014' (News Article, 11th July 2017).
The New York Times, 'Qatar Says Saudis Seized Its Border Post' (News Article, 2nd October 1992).
The World Bank, 'Migration and Remittances: Recent Developments and Outlook' (Migration and Development Brief, Washington DC, 26th April 2016).
The World Bank, Population estimates and projections 2017.
United Arab Emirates Federal Law No. (8) of 1980 (UAE Labour Law).
United Arab Emirates Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation (July 2017).
United Arab Emirates Ministry of Interior, 'UAE to invest $10 billion in 10 years in homeland security' (Press Release, 16th February 2014).
UAE Federal Competitiveness and Statistics Authority (Publications, 2017).
UAE Federal Competitiveness and Statistics Authority (Gulf Research Center: GLMM 'Gulf Labour Markets and Migration' 2015).
UAE National Bureau of Statistics (Publications, 2017).
WIEGAND, Krista E., 'Bahrain, Qatar, and the Hawar Islands: Resolution of a Gulf Territorial Dispute' (2012) 66 *Middle East Journal* 79.
WINTOUR, Patrick, 'Gulf plunged into diplomatic crisis as countries cut ties with Qatar' (News Article, The Guardian, 5th June 2017).
World Economic Forum, 'The Global Competitiveness Report 2015–16' (World Economic Forum, Geneva, 2015).
ZAHRA, Maysa, 'Qatar's Legal Framework of Migration' (Explanatory Note – EN – No. 2/2013, Gulf Research Center, 2013).
ZAHRA, Maysa, 'Qatar's Legal Framework of Migration' (Explanatory Note – EN – No. 2/2016, Gulf Research Center, 2016).
ZAHRA, Maysa, 'The Legal Framework on the Sponsorship Systems of the Gulf Cooperation Council Countries: A Comparative Examination' (Explanatory Note -EN- No. 10/2015, Gulf Research Center, 2015).

Radicalismul islamic: origini, evoluții, metamorfoze – de la Al-Qaeda la Statul Islamic Studiu de caz: Statul islamic și terorismul

Alexandra Carmen OPREA

Abstract

The Islamic Radicalism: Origins, Evolutions, Metamorphoses – from Al-Qaeda to the Islamic State. Case Study: The Islamic State and Terrorism

Through this article I want to make a concise exposition on the manner in which the terrorist attacks take place, the coverage of which they share and what is actually hidden behind those acts of cold blood crime. I have tried to understand where this religious terrorism begins, its beginnings, but also the organizations that put it into practice. In this regard, were exposed in a first phase some theoretical and historical facts and then from general facts I tried to point out something more particular like the terrorist organization ISIS

Keywords: *Islamic Radicalism, Origins, Evolution, Islamic State, Terrorism, Motivation, Countermeasures, Terrorist Attack*

Radicalismul islamic poate fi definit ca orice formă a islamului care se opune democrației, drepturilor fundamentale ale omului, libertății individuale și nu tolerează alte credințe. Radicalismul susține o politică nedemocratică, intolerantă și discriminantă, dominată de un caracter naționalist dus la extrem.[1] Scopul de bază este de a realiza schimbări fundamentale de la rădăcină. Radicalismul islamic pledează pentru un califat, adică un stat pan-islamic care să cuprindă mai multe țări.

Foarte mulți autori au definit termenul de radicalism islamic, dar în maniere diferite. J. Laurence și J. Vaisse consideră că radicalismul islamic poate fi o viziune extrem de conservatoare a Islamului, care nu implică în mod necesar violența, doar o credință uriașă în aplicarea legii Sharia în timpurile contemporane, conceptul de apartenență la o singură comunitate musulmană la nivel internațional precum și credința în legimitatea jihad-ului.

Patrick Sookhdeo susține faptul că radicalismul islamic poate fi analizat prin raportarea mișcărilor radicale la statul de proveniență, astfel el împarte curentele

[1] Tahir Abbas, *Islamic Radicalism and Multicultural Politics, The British experience*, Editura Routledge, 2011, p. 22

salafiste în: salafismul tradițional, care susține islamul fundamentalist, considerând orice schimbare sau nesupunere față de puterea politică o insultă la adresa Coranului iar în același timp susține religiozitatea individuală;[2] salafismul violent, jihadist, care luptă pentru înlăturarea regimurilor dictatoriale pentru a fi înlocuite cu sisteme islamice de guvernare, care se vor ocupa cu aplicarea legii Sharia;[3] salafismul reformist care dorește o re-islamizare a societății, de jos în sus, susține participarea la viața politică în condiții democratice și condamnă utilizarea violenței, spre exemplu Frații Musulmani din Iordania.[4]

Radicalismul islamic s-a dezvoltat enorm în ultimii ani, astfel chiar dacă islamiști radicali susțin aceleași credințe dar aplicate într-o manieră modernă, modul lor de operare și obiectivele lor sunt foarte diferite de ideologia clasică a radicalismului islamic.[5] Chiar dacă teoretic, mișcări precum Frații Musulmani, Hamas, Hezbollah, Al-Qaeda, reprezintă radicalismul islamic, practic din punct de vedere ideologic și politic fiecare reprezintă un anumit tip de radicalism islamic. Astfel diferiți autori, pornind de la scopurile acestor organizații au împărțit radicalismul islamic în: jihadismul naționalist post-colonial reprezentat de Frații Musulmani, Hamas, Hezbollah; jihadismul balanței de putere reprezentat de revoluția iraniană în opoziție cu Arabia Saudită; Jihadismul global reprezentat de apariția Al-Qaeda și ulterior de apariția ISIS.[6] Aceste categorii nu pot evalua orice organizație teroristă, deoarece există grupuri teroriste care trec dintr-o categorie în alta, în funcție de condițiile politice, de interese sociale sau economice și de interesele geostrategice.

1. Radicalismul Islamic

1.1. Origini

Islamul este una dintre religiile monoteiste, care datorită numărului foarte mare de adepți (peste un miliard) se află pe locul doi în lume, după creștinism. Această religie a dat naștere unei civilizații prestigioase, a cărei influență se simte până în prezent.[7] Dorința exagerată a creștinilor de a converti musulmanii și a musulmanilor de a converti creștinii, face imposibilă orice posibilitate de înțelegere și acceptare între adepții celor două religii, dar mai ales între lumea musulmană și restul populației.

---

[2] Patrick Sookhdeo, *Global Jihad: The Future in the Face of Militant Islam,* Editura Isaac, 2007, p. 29

[3] *Ibidem*, p. 31

[4] *Ibidem*, p. 34

[5] *Ibidem,* p. 140

[6] Patrick Sookhdeo,*Understanding Islamic Terrorism: The Islamic Doctrine of War*, Editura Paperback, 2009, p. 87

[7] Gaudin Philippe, *Marile Religii – Iudaismul, Creştinismul, Islamismul, Hinduismul şi Budhismul*, Editura Lider, 2005, p. 121

Islamul a apărut în peninsula Arabă, în secolul al VII-lea și s-a extins uimitor de repede până ce în secolul al VIII-lea a atins întinderea sa maximă, care cuprindea teritorii aflate pe trei continente. După această perioadă islamul trece printr-un regres iar califatul arab se împarte în mai multe califate mai mici. Cu toate acestea comerțul, cultura, știința se dezvoltă remarcabil față de Europa, care rămâne mult în urma civilizației musulmane.[8]

Islamul înseamnă în limba arabă supunere față de Allah, care pentru musulmani reprezintă un sistem de viață care îmbină legea cu tradiția religioasă, sistem ce este susținut și de către Coran.

Precum și la alte mari religii, și islamul este născut din diversitate, astfel este format din suniți – 85% din populația musulmană, șiiți și kharijiții – care reprezintă 2% din totalitatea musulmanilor.[9]

Un alt aspect foarte important al islamului este apariția islamului modern, în perioada 1950–1960, care se evidențiază printr-o puternică revenire a identității religioase și etnice.[10] Astfel apare tradiționalismul islamic și radicalismul islamic.[11]

Tradiționalismul islamic este considerat de radicalii islamici un obstacol pentru acțiunile lor militare.[12] Acesta este întâlnit mai mult la persoanele mai în vârstă, aflate în mediul rural care sunt foarte reticente la cultura occidentală. Tradiționalismul islamic se manifestă prin refuzul adepților de a accepta modernizarea și orice alte elemente venite din exteriorul credinței lor. Radicalismul islamic și tradiționalismul islamic au în comun acest refuz al modernității, care este asociată automat cu Occidentul, care pentru ei este o adevărată forță malefică, un dușman al religiei lor.[13]

Radicalismul islamic se poate spune că apare ca și o reacție la modernizarea din lumea arabă.[14] Radicaliștii islamici sunt considerați, mai ales de către Occident ca și niște fanatici religioși, care recurg la violență pentru a-și atinge scopurile iar această violență ajunge deseori și la acte de terorism. Această idee este amplificată de mass-media, care prezintă lumea musulmană plină de teroriști.[15] Caracteristica de bază a radicalismului islamic este lupta împotriva răului, care în prezent se manifestă și

---

8 *Ibidem*, p 126

9 Armstrong Karen, *Islamul. O scurtă istorie*, Editura Ideea Design & Print, 2002, p.68

10 Jonathan Schanzer, *At War With Whom? A short history of radical Islam*, http://www.meforum.org/168/at-war-with-whom, accesat la data de 10.03.2017

11 Mark Sedgwick, *Against Modernity – Western Traditionalism and Islam*, https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/17454/ISIM_7_Against_Modernity_Western_Traditionalism_and_Islam.pdf?sequence=1, accesat la data de 11.03.2017

12 *Ibidem*, accesat la data de 11.03.2017

13 *Ibidem,* accesat la data de 11.03.2017

14 *Ibidem,* accesat la data de 11.03.2017

15 Jinan, Thierry Oberle, Am fost sclava Daesh – Povestea unei fete kurde răpite de Statul Islamic, Editura Polirom, 2016, p.198

sub forma de terorism.[16] Această luptă împotriva răului poarta numele de Jihad.[17] În lumea Occidentală acest termen este asociat cu terorismul. Conform tradiției clasice cuvântul înseamnă luptă sau efort și este o misiune ce poate fi luată în numele unei întregi comunități de către cel care conduce Jihadul.[18] Este o luptă dictată de Allah, o luptă împotriva necredincioșilor, fiind astfel un război sfânt.[19] Radicalismul islamic a fost reprezentat prima dată prin intermediul Frăției Musulmane, în Egipt.[20] Ideologia Frăției Musulmane, aproape identică cu principalele aspecte ale radicalismului islamic, susține introducerea legii islamice – Sharia, în toate aspectele principale ale vieții. Scopul Frăției Musulmane este de a reforma societatea, conform tradiției, fără influența Occidentală, iar cu timpul această idee a fost dusă la extrem, răspândindu-se în Liban, Maroc, Tunisia și Siria.[21]

1.2. Scurt Istoric

Radicalismul islamic este dominat de ideea Islamului totalitar, care crede în formarea unui stat islamic la nivel mondial, care să aplice lega islamică (sharia), aceasta fiind singura formă cu adevărat legitimă de guvernare. Astfel, scopul final este fuziunea dintre moschee și stat în conformitate cu legea sharia. Radicalii islamici consideră că sunt obligați să instaleze această formă de guvernare în țările majoritar musulmane iar ulterior în întreaga lume, deoarece doar prin instituirea legii islamice se poate promova dreptatea și libertatea. Ei consideră sharia, o formă superioară a democrației. Pentru a-și atinge scopul, acela de a aplica sharia la nivel global, radicalii islamici au stabilit anumite obiective, iar principalul obiectiv ar fi eliminarea forțelor militare non-musulmane din interiorul țărilor musulmane precum și eliminarea regimurilor inamice. Deseori acțiunile acestora au dus la acte de terorism, la abuzuri asupra drepturilor omului, la oprimarea femeilor, la discriminare și la o ostilitate generală față de Occident. Datorită acestor acțiuni radicalii islamici sunt principala problemă de securitate a lumii. Cu toate că nu toți radicalii islamici efectuează acte de violență, la nivel mondial s-a creat o imagine de teroare în ceea ce privește lumea islamică. Sunt radicali islamici, precum Frații Musulmani care folosesc tactici de bază non-violente, cum ar fi activismul, strângeri de fonduri, construirea de influență politică, formarea de coaliții și răspândirea ideologiei într-o manieră pașnică. Aceștia urmează o doctrină anumită – gradualism, o teorie care presupune

---

[16] Pierre-Jean Luizard, *Modernizarea Țărilor Islamice*, Editura Artemis, București, 2008, p. 89
[17] Dan Sandu, *Concepția despre Jihad in Islamul Clasic și Modern*, http://www.dansandu.ro/pdf/carti/jihadul-modern.pdf, accesat la data de 12.03.2017
[18] *Ibidem*, accesat la data de 12.03.2017
[19] Ruthven Malise, *Islam: A Very Short Introduction*, Editura Paperback, 1997, p.126.
[20] *Ibidem*, p. 129
[21] *Ibidem*, p. 133

că schimbarea vine treptat. Cu toate acestea sunt și radicali islamici precum ISIS care utilizează violența și actele de terorism pentru a crea panică, pentru a insufla frica cu scopul de a câștiga puterea politică, pentru ca ulterior să poată realiza toate obiectivele propuse. Mai există și radicali islamici care deși susțin că acționează conform doctrinei gradualismului, sprijină financiar ale organizații implicate în acte de terorism, spre exemplu cazul unui grup a Frăției Musulmane din SUA, care a sprijinit financiar anumite acțiuni ale Hamasului.

1.3. Evoluția Radicalismului Islamic

Creșterea radicalismului islamic în lume a început la sfârșitul secolului al XIX-lea, care a venit ca și un răspuns la slăbiciunea percepută a lumii musulmane în raport cu imperiul britanic și a influențelor crescute a valorilor occidentale în țările musulmane. Ulterior s-a evidențiat scopul radicalismului islamic, acela de a forma o lume pan-islamică, bazată pe legea Sharia.

Unii autori susțin că radicalismul islamic a crescut datorită nemulțumirilor politice și sociale a lumii musulmane. Astfel se consideră că radicalii islamici sunt provocați de nedreptățile comise de către Occident și de către guvernele și armatele din țările musulmane, iar singura soluție pentru a opri această ascensiune a radicalismului islamic ar fi prin abordarea nemulțumirilor populației musulmane, prin schimbări de politică externă, prin concesii politice – unde există dezacorduri, prin îmbunătățirea guvernului țărilor musulmane precum și prin redistribuirea veniturilor.

În același timp, alți autorii susțin că aceste nemulțumiri ale radicalilor islamici sunt doar scuze pentru a justifica antagonismul față de Occident, acest aspect al nemulțumirilor fiind chiar o strategie pe care toți radicalii islamici sunt obligați să o adopte. Autorii acestei teorii explică faptul că aceste plângeri la adresa guvernelor sau a Occidentului nu prezintă toate elementele radicalismului islamic, precum abuzul de femei și încălcările drepturilor omului. Ei consideră că singura modalitate prin care se poate opri radicalismul islamic este prin subminarea ideologiei.

Radicalismul islamic se răspândește în mod sistematic și organizat, mai ales cu ajutorul guvernelor străine, a mass-mediei, a serviciilor sociale și a organizațiilor non-guvernamentale. Departamentul de Stat al SUA a desemnat patru guverne ca și principalii sponsori ai terorismului: Iran, Siria, Sudan și Cuba, guvernul iranian fiind considerat cel mai mare sponsor mondial al terorismului. Iranul sprijină grupări teroriste precum: Hezbollach, Al-Qaeda, Hamas, Frontul de Eliberare a Palestinei precum și alte organizații teroriste. Sudanul are o colaborare apropiată cu Iranul și sprijină financiar Hamas-ul și Hezbollah. Cuba sprijină grupările teroriste non-musulmane precum Forțele Armate Revoluționare din Columbia. Mai sunt și alte guverne care deși nu au fost declarate oficial sponsori ai terorismului sunt acuzate

de sprijinirea grupărilor teroriste, cum ar fi: Pakistanul, Arabia Saudită (care este un finanțator generos al grupărilor teroriste), Turcia, Qatar și Venezuela.

Principalii dușmani ai radicalilor islamici, precum și viitoarele lor ținte sunt cei care nu sprijină guvernarea bazată pe Sharia, care se opun ideologiei lor și îi împiedică să își realizeze obiectivele. Chiar și musulmanii care susțin o reformă în învățătura islamică, sau favorizează democrația occidentală, modernitatea, drepturilor omului, separarea de stat și de moschee sunt adversarii radicalismului islamic.[22]

Principalii susținători ai radicalismului islamic se găsesc în lumea musulmană, la care se mai adaugă și organizațiile teroriste. Aceste organizații teroriste au câștigat chiar și alegerile pentru guvernarea țării, spre exemplu Hamas în 2006 în Fâșia Gaza și Frații Musulmani în Egipt în 2012. Cu toate acestea după o perioadă, populația nemulțumită de conducerea țării, a determinat armata egipteană să destituie de la putere Frații Musulmani, în anul 2013.

1.4. Jihad, concepții

Ideea islamică de jihad derivă din cuvântul arab „jahada" care înseamnă a se strădui, a face un efort, și presupune o gamă largă de înțelesuri:

- Luptă internă pentru a atinge credința perfectă;
- Luptă materială, externă pentru a promova dreptatea și sistemul social islamic;

Primul înțeles a fost argumentat de sufiți (musulmani mistici) care descriau jihadul interior ca fiind mai puternic decât cel exterior.

Cel de-al doilea sens este legat de Coran care prescrie musulmanilor să „impună binele și să interzică răul"[23] (Coran, Sura 3, 104). Acest al doilea sens este întărit în hadith (cuvinte atribuite Profetului nescrise în Coran ci transmise prin tradiția orală). Una din cele mai cunoscute dintre acestea statuează că musulmanii trebuie să se străduiască să împiedice nedreptățile mai întâi prin intenții, apoi prin cuvinte, iar dacă astfel nu se poate chiar prin acțiune.

În timpul revelațiilor Coranului de la Mecca (610–622 p.Ch.), jihadul a însemnat stricto sensu – luptă nonviolentă de răspândire a islamului. În timpul hegirei (Fuga lui Mahomed de la Mecca la Medina), jihadul a căpătat sensul de luptă pentru apărare sancționată de Coran: „Așadar când veți întâlni în luptă (jihad-n.n.), care se poartă în trei feluri, cu sufletul, cu cuvântul și cu arma, pe cei care nu cred, loviți gâturile lor până ce-i veți ucide"[24]. Apoi Sura a noua („Atunci când sfintele luni, întâi, a șaptea și a doisprezecea, au trecut, ucideți necredincioșii oriunde-i găsiți,

---

[22] Cristian Delcea, *Psihologia Terorismului – Studiu Psihologic asupra teroriștilor*, Cluj-Napoca, Editura Albastră, 2004, p. 53

[23]***, *The Encyclopedia of Politics and Religion*, editura Robert Wuthnow, Washingtown DC, 1998, vol. 2, p. 425–426

[24] *Coran* trad. de Silvestru Octavian Iosipescul, ed. ETA, Cluj-Napoca, 1995, Sura 47, 4

prindeți-i și atacați-i și pregătiți pentru fiecare dintre ei un atac prin surprindere. Dar dacă ei se pocăiesc și aduc rugăciuni desăvârșite și fac danie, atunci dați-le drumul, eliberați-i”[25]) sugerează un război de cucerire sau convertire împotriva tuturor necredincioșilor.

În doctrina medievală (secolele VIII–XI p.Ch), jihadul se referea la o luptă impusă de Allah pentru stabilirea hegemoniei musulmanilor asupra nemusulmanilor. Învățații musulmani împărțeau lumea în „Dar al-Islam” (pământul islamului) unde se aplica legea islamică și „Dar el-Harb” (pământul războiului) unde, în absența legii musulmane, domnea anarhia și imoralitatea. Datoria statului islamic era să reducă „Dar el-Harb” dacă era posibil prin mijloace pașnice, dacă nu, prin război. Însă în inițierea războiului existau câteva reguli:

- Nici-un război nu era jihad decât dacă era autorizat și condus de imam (conducătorul statului islamic);
- Dușmanilor trebuia să le fie date avertismente iar dacă alegeau să nu se convertească și nici nu voiau să lupte, li se oferea statutul de protejați („dhinni”), în schimbul unor taxe. Inițial această regulă li se aplica creștinilor și evreilor care aveau un statut deosebit ca „oameni ai cărții”;
- Cei care nu luptau nu puteau fi uciși și nu era permis ca o proprietate a necredincioșilor să fie distrusă fără nici un scop;

O altă concepție despre jihad, datând din aceeași perioadă se referă la menținerea în credința islamică a celor care încercau să se abată de la ea.

În epoca contemporană termenului de jihad i s-au dat alte sensuri:[26]

1. Primul sens aparține celor care apărau islamul de acuzele occidentale conform cărora jihadul este un război de expansiune prin intermediul căruia islamul se impune forțat.

   Aceștia argumentau că Hadithele și Coranul permiteau războiul numai pentru autoapărare împotriva persecuției și agresiunilor.

   Alții mergeau chiar mai departe spunând că atâta timp cât imperialiștii (europeni în acel moment) nu pun nici-o problemă, islamicii nu vor interfera cu legile și conducerea colonială.

   Iar medievalii care interpretaseră jihadul ca război de cucerire fuseseră pur și simplu induși în eroare, răstălmăcind anumite texte sfinte.
2. Al doilea sens diminuează și el aspectele militare ale jihadului și argumentează dimensiunile etice din interiorul credințelor și practicilor islamice.

   Cei care susțin această teorie, ca și precedenții, consideră conceptul de jihad din perioada medievală o răstălmăcire a Coranului și afirmă că împărțirea lumii în

[25] *Ibidem,* Sura 9,5
[26] *Ibidem,* Sura 9,5

„Dar el-Islam” și „Dar el-Harb” nu se regăsește nicăieri în cuvintele Profetului. Un război este considerat jihad doar dacă este purtat în apărarea credinței, onoarei și proprietății islamice. Această descriere a jihadului corespunde ideii europene de război drept, război de apărare.

3. Cel de-al treilea sens este unul revitalist și a fost promovat ca replică la scrierile moderniste islamice despre jihad, la cele două concepții prezentate anterior. Conform acestui sens, moderniștii, prin interpretările lor au pierdut sensul dinamic al jihadului.

   Revitaliștii susțin că în ultimii săi ani de viață, Profetul a menționat expres că jihadul este un război de răspândire al islamului.

   Scopul jihadului din zilele noastre nu este să impună religia islamică necredincioșilor deoarece Coranul interzice impunerea, ci să combată sistemele politice care corup societatea islamică și distrag oamenii de la servirea lui Allah.

Pentru scriitorii revitaliști regimurile ne-islamice îi includ pe aceia care conduc majoritatea țărilor de religie islamică. Scopul imediat al revitaliștilor este să îndepărteze regimurile politice ipocrite care se află la conducerea țărilor islamice. Numai atunci când această luptă din interiorul țărilor islamice se va fi sfârșit, jihadul extern, cel impotriva necredincioșilor, poate fi declanșat.

Așadar, în zilele noastre jihadul este sinonim cu revoluția islamică în majoritatea literaturii de specialitate.

2. Studiu de caz: Statul Islamic

2.1. Extremism, Terorism și Jihad

Dacă majoritatea musulmanilor se pun de acord asupra autenticității și inerenței Coranului, ei totuși diferă în privința interpretărilor acestuia, o problemă de obicei rezervată juriștilor și teologilor. În ceea ce privește dezvoltarea viziunii extremiste asupra fundamentalismului, este de remarcat că există foarte puține teze teologice sau teoretice și chiar lucrări erudite. Ceea ce ar putea demonstra faptul că majoritatea conducătorilor mișcărilor fundamentaliste sunt mai degrabă ideologi sociali și activiști politici decât teologi. Astfel ei au fost mai mult preocupați să scoată în evidență anumite texte din Coran în așa fel încât să poată servi scopurilor lor decât să interpreteze textul în sine.

Atunci când examinăm diferențele dintre fundamentalism și extremism, așa cum sunt ele vizibile în tacticile terorii, folosite de multe grupări extremiste, este bine să reținem că în timp ce fundamentalismul se bazează pe dogmele coranice, extremiștii își bazează majoritatea credințelor lor pe legea islamică.[27] Întrebarea care

[27] Shari’a se bazează pe cuvintele lui Muhammad reprezentând ea însăși o interpretare a Coranului.

se ridică, însă este: „De ce extremismul islamic a devenit cea mai evidentă forță în viața socială și în orientările politice ale Orientului Mijlociu?”

Pentru a putea răspunde la această întrebare trebuie avute în vedere două aspecte: politice și sociale.

Aspectele politice

În perioada post colonială, în Estul Mijlociu s-a dezvoltat naționalismul arab alături de ideea unui pan-arabism[28]. Totuși, diversitatea națiunilor arabe, alături de diferitele alianțe, nu au reușit să împiedice orice fel de coeziune în zonă. Golul creat de această nereușită a fost repede umplut de religie.[29] Un factor determinant în acest proces a fost nereușita regimurilor liberale care promovau viziunea modernistă, de a aduce schimbări reale în viețile oamenilor de rând, în timp ce elitele se îmbogățeau pe zi ce trece. Ca rezultat al acestui proces complex principalele forțe islamist-extremiste au reușit să realizeze o rețea internațională, care penetrează o gamă largă de instituții religioase, politice, economice și sociale.

Aspectele sociale

Pe lângă dislocările sociale care au avut loc ca rezultat al urbanizării rapide, distrugerea instituțiilor tradiționale, mobilitatea socială și expansiunea sistemului educațional, incapacitatea statelor de a asigura serviciile de bază cetățenilor lor au dus la creșterea nemulțumirii față de ordinea socială existentă, și au creat matca de formare pentru extremismul islamic.

Fundamentalism și terorism

Principalii promotori ai ideologiei fundamentalist-extremiste nu sunt liderii religioși (imami), ci aceștia s-au ridicat din rândul juriștilor religioși (mullahi) care susțin aplicarea strictă a legii islamice. Principalele lor idei se bazează pe nevoia de a institui un stat islamic, bazat pe sharia și administrat de mullahi ca protectori ai acesteia. Ei sunt în principal activiști sociali și politici care susțin, că numai prin instaurarea statului islamic poate fi instaurată sharia. Ei folosesc interpretarea selectivă a Coranului și a Sharia pentru a-și justifica acțiunile și a-și susține edictele. Extremiștii ignoră complet faptul că scrierile religioase ale Islamului datează de mai mult de paisprezece secole și îi consideră pe moderniștii care încearcă să interpreteze textele în contextul secolului XX, eretici și trădători ai învățăturilor Islamice.

Fundamentaliștii au câștigat teren în multe dintre țările musulmane înainte de revoluția iraniană din 1979. Numai după ascensiunea lui Ayatollah Khomeini, după revoluție, s-a făcut simțit extremismul mullahilor revoluționari, mai întâi în Iran și mai apoi în celelalte state arabe, mai ales prin intermediul liderilor revoluționari.

---

[28] Noțiunea unei fraternități arabe și a solidarității în întreaga comunitate a Țărilor Arabe.
[29] Cristian Delcea, *op. cit.*, p. 76

Unul dintre principalele rațiuni ale răspândirii terorismului ca produs al extremismului islamic este conceptul de niy'yah (motiv). Mullahii au declarat că orice acțiune întreprinsă cu un scop pur (fără păcat) este acceptată de Allah.[30] Cu alte cuvinte scopul scuză mijloacele.

Una dintre tacticile folosite de Khomeini și adepții săi pentru a mobiliza forțe de susținere pentru revoluția sa a fost aceea de a demoniza toți neaderenții. A reușit acest lucru prin lansarea ideii că cine nu este fundamentalist este dușman al lui Allah. Majoritatea atacurilor sale s-au îndreptat împotriva Statelor Unite care au ajuns să fie considerate drept „Marele Satan". Propaganda sa s-a îndreptat și împotriva iudaismului mondial și a statului Israel și inclusiv împotriva musulmanilor care trebuiesc constrânși să îmbrățișeze vizunea și practica fundamentalistă. Această viziune dihotomică asupra lumii duce la concluzia că jihadul este singura soluție și că toți luptătorii pentru o lume islamică sunt eroi ai sorții și vor avea acces instantaneu la Paradis.[31]

Dar cine sunt acești luptători ai jihadului? Majoritatea sunt tineri musulmani care au crescut în taberele de refugiați din Orientul Mijlociu, care au puțină sau nu au deloc o educație și nu lucrează. Aceștia au fost instigați și îndoctrinați de mullahi cu lecturi pline de ură împotriva evreilor și americanilor și au fost atrași în lumea loviturilor teroriste – plăgile lui Allah împotriva necredincioșilor.

Extremism și Terorism

Dacă acceptăm ideea că fundamentalismul, prin sistemul său de credințe, poartă cu sine posibilitatea extremismului, este logic să acceptăm că extremismul poartă în sine germenii terorismului. Nu există nici o îndoială că Iranul a fost susținătorul terorismului și al unor grupări teroriste din lume, cu arme, finanțe și oameni antrenați.

Înainte de a dezbate mai pe larg problema pe care extremismul o pune securității naționale a unor state să vedem care sunt formele extremismului islamic. Prima față este aceea a Islamismului care vrea să instaureze în lume state conduse de mullahi și bazate pe legea islamică. În astfel de state nu este loc pentru „secularism" și nici pentru orice formă de modernism. Iar cea de-a doua față a extremismului islamic este aceea care a fost „exportată" în țările nemusulmane. Aceasta încearcă să creeze instabilitate și teroare în speranța că vor submina autoritatea și legitimitatea guvernelor nemusulmane pentru a răzbuna „crimele" acestora împotriva Islamului. Statele Unite, ca „Marele Satan" al fundamentaliștilor-extremiști au fost cel mai des ținta unor atacuri teroriste.

Osama bin Laden își justifica actele declarând: „Am declarat jihad împotriva guvernului Statelor Unite, pentru că guvernul Statelor Unite este nedrept, criminal și

[30] *Ibidem*, p. 82
[31] Cf. concepția despre moarte și înviere în religia islamică

tiranic. A comis acte care sunt extrem de nedrepte, hidoase și criminale fie direct, fie prin susținerea acordată ocupației israelite. (...) Pentru asta și pentru alte acte de agresiune și nedreptate, am declarat jihad împotriva SUA, pentru că în religia noastră este de datoria noastră să purtăm războiul sfânt pentru ca Cuvântul lui Allah să fie ridicat în slavă și pentru a-i îndepărta pe americani din toate țările musulmane. Cât despre întrebarea pe care mi-ai pus-o, dacă jihadul este îndreptat împotriva soldaților americani, împotriva civililor din pământul celor Două Orașe Sfinte (Arabia Saudită, Mecca și Medina) sau împotriva civililor din America, ne-am concentrat declarația de război împotriva soldaților din țara celor Două Locuri Sfinte. (...) Țara celor Două Locuri Sfinte are, în religia noastră, un statut special asupra celorlalte țări musulmane. În religia noastră, nu este permis nici unui nemusulman să stea în țara noastră. Așadar, chiar dacă civilii americani nu sunt o țintă în planul nostru, ei trebuie să plece. Nu garantăm securitatea lor, pentru că ne aflăm într-o societate de mai mult de zece milioane de musulmani (...) Experiența noastră în acest jihad a fost minunată, din mila lui Allah, lăudat și mărit fie numele lui, iar câștigul cel mai mare pe care l-am avut de pe urma lui a fost că mitul superputerii a fost distrus nu numai în mintea mea dar mai ales în mințile tuturor musulmanilor. Somnul și oboseala au dispărut și deasemeni teroarea pe care Statele Unite o foloseau, atribuindu-și statutul de superputere."[32] „...A-i teroriza pe opresori, criminali, hoți și jefuitori este necesar pentru siguranța oamenilor și pentru apărarea proprietăților lor. Nu există nici o îndoială în asta. Fiecare stat, fiecare civilizație și cultură trebuie să recurgă la terorism în anumite circumstanțe cu scopul de a aboli tirania și corupția. Fiecare țară din lume are propriul sistem și propriile forțe de securitate, propria poliție și propria armată. (...) Terorismul pe care îl practicăm noi este lăudabil pentru că este îndreptat împotriva tiranilor agresorilor și dușmanilor lui Allah, tiranii, trădătorii care comit acte de trădare împotriva propriei țări și propriei credințe și propriului Profet și propriei națiuni. A-i teroriza pe aceia și a-i pedepsi sunt măsuri necesare pentru a îndrepta lucrurile (...) America stă în capul listei agresiunilor față de musulmani. (...) De mai mult de o jumătate de secol, musulmanii din Palestina au fost masacrați și atacați și jefuiți de onoarea și proprietățile lor. Și ce e mai ciudat, orice încercare a lor de a se răzbuna sau de a îndepărta nedreptatea cauzează mari agitații la Națiunile Unite care se grăbesc să solicite reuniuni de urgență numai pentru a condamna victimele și să-i cenzureze pe cei nedreptățiți și tiranizați, ai căror copii au fost omorâți și ai căror recolte au fost distruse și ale căror gospodării au fost aruncate în aer."[33]

---

[32] Traducerea noastră după textul unui interviu realizat cu Osama bin Laden de postul de televiziune CNN în martie 1997, așa cum a fost el publicat în The Washingtown Post, din data de 23 august 1998

[33] Traducerea noastră după textul unui interviu cu Osama bin Laden realizat de John Miller de la ABC, în mai 1998

Aceste mărturii sunt relevante, credem noi, pentru modul de gândire al unui extremist terorist musulman. Este foarte clară ura împotriva americanilor, sentimentul de opresiune pe care îl simt din partea acestora dar și ideea revitalistă de schimbare în interior. Bineînțeles că există și exagerări în declarațiile lui bin Laden însă există și multe realități pe care acesta știe să le speculeze în favoarea sa.

2.2. Motivațiile terorismului arab

Se poate spune că principalul motiv care i-a făcut pe oameni să adopte diferite forme de teroare a fost în mare parte aceleași: dorința de a elimina adversarii.[34] Chiar dacă până în 1945 principalele ținte ale actelor teroriste erau diverși șefi de stat, iar intimidarea populației nu era importantă, în prezent cauzele naționale, politice, religioase, etnice, ideologice îi determină pe oameni să recurgă la violență. Aceste motivații au determinat minoritățile etnice să adopte violența pentru a obține autoguvernarea, spre exemplu croații din fosta Iugoslavie, bascii din Spania, armenii în Turcia.[35] Au fost determinați să aleagă calea luptei datorită marginalizării și oprimării.

Decizia de a pedepsi Israelul și de a răzbuna înfrângerea, după Războiul de Șase Zile, a marcat internaționalizarea terorismului în Orientul Mijlociu. Această extindere a terorismului în statele arabe a fost posibilă datorită accesului la resurse, sprijinului financiar oferit de diverse state, a propagandei și a succesului obținut în anumite acțiuni. Unul dintre principalele motive ale lumii arabe de a săvârși acte de terorism este determinat de ura adâncă împotriva Occidentului, care este principalul dușman al musulmanilor. Putem spune că această ostilitate a luat naștere în perioada colonialismului, când musulmanii erau supușii dorințelor Statelor Unite ale Americii, ale Franței și a celorlalte imperii coloniale. Astfel lumea arabă consideră Occidentul nu doar dușmanul musulmanilor ci chiar dușmanul lui Allah.[36] Această idee de rău suprem ce trebuie învins îi motivează pe musulmani să comită acte de terorism în numele religiei.

Ostilitatea musulmanilor față de Occident se manifestă în diferite grade.[37] Astfel avem fanaticii religioși, radicali care folosesc violența, arabi radicali ultra-religioși sau fundamentaliștii care susțin acțiunile împotriva Occidentului dar nu folosesc violența și arabii moderați care sunt doar deranjați de influența Occidentului în problemele interne ale țărilor arabe. La acest aspect se mai adaugă și teama de modernitatea țărilor occidentale, care afectează tradiția și cultura islamică. La toate aceste amenințări singura soluție, în viziunea musulmanilor este războiul sfânt împotriva necredincioșilor

[34] *Ibidem*, p. 89
[35] *Ibidem*, p.226
[36] *Ibidem,* p. 248
[37] David F. Forte, *Understanding Islam and the Radicals*, http://www.heritage.org/research/lecture/understanding-islam-and-the-radicals, accesat la data de 11.03.2017

iar cu ajutorul lui Allah nu au cum sa nu iasă învingători din această luptă. Pentru musulmani este o mare onoare să ia parte la acest război sfânt și să moară pentru Allah, ajungând astfel în paradis.

Într-un fel sau altul, se poate spune că islamul constituie chiar și o oportunitate pentru tinerii neintegrați social, dându-le astfel un scop în viață, o cauză sacră pentru care să lupte și să se răzbune pe întreaga societate care i-a respins.[38] Luptând în războiul sfânt ei obțin salvarea și demnitatea de care i-a privat societatea, astfel găsesc înțelesul vieții. Acești tineri văd Occidentul ca pe un adevărat dușman, astfel islamul pentru ei reprezintă un adevărat marker al identității, iar un adevărat musulman luptă pentru a-și recupera onoarea.[39]

În timp ce bărbații au această onoare, de a lupta în războiul sfânt, femeile în lumea arabă sub subordonate bărbatului. Nu au acces la aceeași educație ca și bărbații, sunt discriminate în foarte multe aspecte sociale, nu primesc aceeași îngriji medicale, nu au acces la aceeași alimente, acest fapt reprezentând un alt aspect pentru care lumea arabă este împotriva influenței Occidentului. Musulmanii nu pot concepe ideea de egalitate între bărbați și femei, acest fapt fiind considerat o încălcare gravă a tradițiilor.

2.3. Trecerea de la Al-Qaeda la Statul Islamic

ISIS a fost formată de Abu Musab al-Zarqawi, în anul 2006 în Irak, iar același militant a pus bazele Al-Qaeda în Irak în anul 2012.[40] Totuși în anul 2007, după ce liderul ISIS a fost ucis de armata americană, militanții și-au pierdut din forță. ISIS a reapărut în Siria, după începerea revoltelor poporului în anul 2011, iar în anul 2013 și-a schimbat denumirea în Statul Islamic.[41] Ulterior a impus provinciilor din Siria și Irak pe care militanții le controlează niște condiții atât de extreme încât Al-Qaeda a decis, în mod oficial, să nu mai recunoască ISIS ca și parte din Al-Qaeda. Treptat au reușit să instaleze un regim de teroare în zonele controlate de ei, cu ajutorul muniției confiscate din provinciile cucerite. Deși au început cu un număr relativ mic de militanți care susțineau cauza, în prezent au reușit să recruteze personal chiar și din Europa. ISIS a reușit să evolueze și datorită lipsei de unitate a rebelilor sirieni și a lipsei de reacție a Guvernului Siriei. Statele Unite ale Americii a condus o operațiune aeriană în Siria, la sfârșitul anului 2015, pentru a încerca să oprească evoluția ISIS. Totuși această acțiune nu a fost suficientă.

---

[38] Anna Erelle*, În pielea unei jihadiste – O mărturie despre filierele de recrutare ale Statului Islamic,* Editura Polirom, 2015, p. 63

[39] *Ibidem*, p. 67

[40] Zachary Laub, Council on Foreign Relations, CFR Backgrounders, *The Islamic State*, http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811, accesat la data de 12.03.2017

[41] *Ibidem,* accesat la data de 12.03.2017

Deși ISIS a făcut parte din Al-Qaeda până în anul 2004, strategiile și ideologiile celor două erau foarte diferite.[42] Acest fapt a determinat ISIS să rupă orice legături cu Al-Qaeda și să devină unul dintre rivalii săi. Al Qaeda avea ca principal scop atacarea SUA și a aliaților săi, nu câștigarea unui teritoriu și crearea unui stat. O ruptură mai puternică între cele două organizații apare după implicarea ISIS în revoltele din Siria.

Orașul sirian Raqqa este considerat a fi capitala ISIS, unde s-au stabilit noi instituții precum: poliție, centre de sănătate, centre de educație, centre economice care oferă locuitorilor un minim de servicii și astfel ISIS își consolidează controlul asupra populației siriene.

Principala sursă de venit a ISIS cu care poate genera control asupra populației siriene constă în extracția de petrol, atât din Siria cât și din Irak. Petrolul îl vinde intermediarilor, care sunt dispuși să își asume riscurile datorită prețului extrem de scăzut cu care ISIS vinde petrolul. Alți factori care contribuie la veniturile ISIS sunt: taxele percepute pentru minoritățile religioase, exploatarea tuturor resurselor naturale, traficul de antichități și răscumpărările plătite pentru jurnaliștii europeni răpiți. ISIS le plătește militanților săi un salariu mult mai mare decât ar primi de la alte grupări sau de la guvernele lor și de cinci ori mai mult decât un sirian cu un loc de muncă obișnuit ar câștiga pe un teritoriu controlat de ISIS.

ISIS reprezintă o amenințare și pentru Irak și Siria, datorită dorinței pentru un califat care nu are limite geografice. La acest fapt se mai adaugă și dorința grupărilor militante din Egipt, Nigeria, Pakistan, Indonezia, Afganistan de a se alătura ISIS. Agențiile de securitate sunt îngrijorate și în privința cetățenilor din Irak și Siria care s-au alăturat ISIS și care ulterior pot efectua atentate în țările lor de origine. ISIS a revendicat responsabilitatea mai multor atacuri teroriste precum: doborârea avionului rusesc de pasageri în peninsula Sinai, atacurile teroriste din Paris care au ucis cel puțin 129 de persoane și atacurile teroriste din Bruxelles.[43] Ca și răspuns la aceste atacuri, Franța a bombardat Raqqa, fiind astfel prima implicare majoră împotriva ISIS. O altă problemă de securitate o reprezintă frontiera Turciei cu Siria prin care sirienii intră în Turcia, iar unii dintre ei, ulterior se întorc în Siria.

2.4. Statul Islamic și Terorismul

Statul Islamic s-a dovedit a fi o organizație teroristă foarte agresivă pe scena internațională, datorită resurselor de care dispune[44], a infrastructurii logistice aflate

[42] *Ibidem*, accesat la data de 12.03.2017

[43] ***, Institute for the Study of War, *Al Qaeda and ISIS: Existential Threats to the U.S and Europe,* http://www.understandingwar.org/report/al-qaeda-and-isis-existential-threats-us-and-europe, accesat la data de 10.03.2017

[44] James Irwin and Julyssa Lopez, *A New Approach to ISIS? Obama Administration Reviews Strategy*, 13 noiembrie 2014, http://gwtoday.gwu.edu/new-approach-isis-obama-administration-reviews-strategy, accesat la data de 21. 03. 2017

la îndemână și a cruzimii exprimate public de către adepții săi. Nu în ultimul rând, după părerea mea și după cum o arată evenimentele recente, Daesh este o amenințare foarte serioasă, inclusiv la adresa securității internaționale.

Una din metodele de acțiune ale Daesh este detonarea de bombe montate în automobile, vehicule pe care apoi le amplasează în anumite zone publice, foarte populate, astfel încât impactul să fie cât mai mare. Această metodă este utilizată frecvent de către gruparea extremistă, deoarece resursele disponibile pe Internet permit adepților săi să obțină informații operaționale de mare valoare, precum pregătirea de bombe, planificarea actelor extremiste sau primirea de instrucțiuni referitoare la legitimarea masacrelor/actelor teroriste comise sau ce urmează a fi puse în aplicare.

Numeroase astfel de atacuri au ca principale ținte: orașul Bagdad[45], capitala statului Irak, orașul Beirut[46], capitala statului Liban, numeroase state din Siria, precum Aleppo[47], Jarabulus[48], Bab al-Salam (oraș la granița cu Turcia)[49]. Din 1 ianuarie 2014 până în ianuarie 2015 numărul atacurilor este mai mare de cincisprezece. Alte orașe vizate de Daesh au fost: Orașul Ramadi din Irak și orașul Bahr al-Baidar. Numărul victimelor depășește 450, dintre care 139 decedați.[50] Aceste atacuri constituie în sine un element presant de ordin psihologic, nu doar în regiune, ci la nivelul întregii comunități internaționale.

Toate aceste acțiuni teroriste au o fundamentare ideologică și religioasă în același timp. Gruparea teroristă Daesh urmărește întoarcerea la Khalifat, formarea noului stat Islamic și promovarea personalității liderului Abu Bakr al-Baghdadi. Dar mai presus de toate acestea, motivul principal al actelor Daesh este de a-și menține popularitatea grupării în opinia publică și de a-și apăra teritoriile ocupate. În acest context consider că publicitatea negativă la nivel de media de care se bucură Daesh contribuie în mare parte la popularizarea organizației, însă în același timp îi oferă acesteia oportunitatea

---

[45] Qassim Abdul-Zahra, Adam Schreck, *Iraq holding off on an offensive against al-Qaida*, 9 ianuarie 2014, http://news.yahoo.com/iraq-holding-off-offensive-against-al-qaida-205432118.html, accesat la data de 21.03. 2017

[46] Dana Kraiche, *Car bomb in Beirut kills four, wounds 77*, 2 ianuarie 2014, http://dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Jan-02/242913-huge-explosion-rocks-beiruts-southern-suburbs.ashx#axzz2pGYQ7e4N, accesat la data de 23. 03. 2017

[47] Agenția France Press, *16 Syria rebels killed in jihadist bomb attack: NGO,* 3 februarie 2014, http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Feb-02/246180-16-syria-rebels-killed-in-jihadist-suicide-bomb-ngo.ashx#axzz2sBuItTBf, accesat la data de 21.03.2017

[48] Reuters, *Car bomb blamed on al Qaeda kills 26 in north Syrian town,* 15 ianuarie 2014, http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Jan-15/244152-car-bomb-kills-26-in-northern-syria-activists-blame-al-qaeda.ashx#axzz2qZdthxMr, accesat la data de 22.03. 2017

[49] Barbara Surk, *Deadly blast rocks Syria border crossing,* 20 februarie 2014, http://news.yahoo.com/deadly-blast-rocks-syria-border-crossing-165540684.html, accesat la data de 20.03. 2017

[50] *Ibidem*, accesat la data de 20.03.2017

de a-și atinge scopul, prin obținerea de sponsorizări necesare construirii unui califat terestru și a unui „califat digital”[51], aspect ce este destul de îngrijorător.

Atacul de la Universitatea Anbar, din vestul orașului Bagdad, este succesorul altor două atentate în decurs de câteva zile semnate de gruparea teroristă Al-Qaeda, ce acționa în numele Daesh, în iunie 2014. Militanții grupării au ucis trei gardieni ai universității și au ținut studenții ostatici, preț de câteva ore, conferindu-le acestor tineri o stare de panică și temere pentru viețile lor. Acest atentat are loc la doar câteva zile de la atentatul din Samarra, unde gruparea teroristă a pus stăpânire pe câteva zone și nu au vrut să le elibereze decât la intervenția autorităților naționale, cu elicoptere militare înarmate. Tot cu câteva zile înainte de atentatul de la universitate, militanți ai organizației au atacat populația și au trimis un sinucigaș cu bomba în nordul provinciei Nineveh, atacul soldându-se cu 36 de morți și numeroși răniți.[52] Cruzimea acestor evenimente are un fundament ideologic și etnic, suniții fiind puternic afectați de faptul că șiiții formează guvernul din Bagdad, dar, mai mult decât atât, războiul civil din Siria reprezintă pentru suniți un obstacol în realizarea obiectivelor organizației.

Ferocitatea Daesh este evidențiată prin faptul că ocupă teritorii de lângă frontiere, prin numeroase atacuri mortale, în special prin sinucigași cu bombă[53], iar în zonele supuse impun un set de reguli islamice brutale ce sunt în contradicție cu principiile cetățenilor.

Atacurile se derulează rapid, militanții grupării confecționează bombele și le asamblează pe o mașină pe care apoi o poziționează în zone/străzi aglomerate pentru a provoca cât mai multe victime. În acest mod a fost conceput atacul terorist din sudul Beirutului, Liban, pe 2 ianuarie 2014. Evenimentul a cauzat 5 morți și 77 de răniți[54]. La câteva zile de la eveniment autoritățile anunță că s-au detectat urme de ADN în mașină[55], ceea ce conduce la ipoteza unei sinucideri cu bombă. Pentru un astfel de eveniment au fost folosite aproximativ 20 kilograme de material exploziv[56]. În urma atacului terorist numeroase clădiri și autoturisme, parcate pe stradă, au fost

---

[51] Reissa Su, *ISIS, Al Qaeda To Launch Cyber Attacks To Set Up Digital Caliphate,* 11 septembrie 2014, http://au.ibtimes.com/isis-al-qaeda-launch-cyber-attacks-set-digital-caliphate-1353753, accesat la data de 22.03. 2017

[52] *Ibidem*, accesat la data de 22.03.2017

[53] Matteo Sisto, *Trends and Patternsin Suicide Bombings in Iraq:* September/October 2014, Integrity Publisher, Marea Britanie, pp.6–12

[54] Mohammed Jamjoom, Laura Smith-Spark, *CNNReport: 4 dead after car bomb explodes in Hezbollah neighborhood in Beirut*, 2 ianuarie 2014, http://edition.cnn.com/2014/01/02/world/meast/lebanon-explosion/, accesat la data de 22. 03. 2017

[55] AFP / Mediafax Foto, Anwar Amro, *LEBANON-UNREST-BLAST*, 2 Ianuarie 2014, http://www.mediafaxfoto.ro/Preview.aspx?Id=6328725, accesat la data de 22.03. 2017

[56] Dana Kraiche, *Car bomb in Beirut kills four, wounds 77*, 2 ianuarie 2014, http://dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Jan-02/242913-huge-explosion-rocks-beiruts-southern-suburbs.ashx#axzz2pGYQ7e4N, accesat la data de 22.03. 2017

total avariate. Autoritățile au afirmat că atacurile din Liban sunt legate de criza în curs de desfășurare din Siria, în special datorită sprijinului militar al Hezbollahului oferit președintelui sirian Bashar al-Assad[57]. Explozia din 2 ianuarie 2014, are loc la doar câteva zile după ce o mașină capcană, în suburbiile Beirutului, l-a ucis pe fostul ministru Mohammad Chatah[58] și alte șapte persoane. În urma acestor evenimente se presupune că ținta atacului a fost stabilitatea, securitatea și unitatea statului Liban, astfel de atentate urmărind în principal destabilizarea statului pentru a-l face vulnerabil în relațiile cu celelalte state la nivel regional. Păstrarea în siguranță a cetățenilor irakieni este un test major pentru noul guvern al țării condusă de prim-ministrul Haider al-Abbadi, precum și pentru forțele de securitate irakiene, care au luptat pentru a opri acțiunile Daesh.

Daesh poate fi considerată o organizație teroristă 2.0, o evoluție de stil vechi al Jihadismului, deoarece gruparea teroristă dispune de un centru mass-media puternic care publică rapoarte, reviste și clipuri video, împărtășite prin mass-media socială. Prin urmare, efectul "spectaculos" al unui martir care se sacrifică pentru cauza organizației teroriste servește ca propagandă în mediul online. Astfel de atacuri sunt portretizate ca un simbol de dăruire și angajament pentru Daesh astfel stimulând eronat idea de martiriu islamic. În fond, Daesh se folosește cu prisosință de instrumentele tehnologice disponibile tuturor. În speță, gruparea utilizează aceste instrumente pentru a recruta noi adepți la nivel global, pentru a-și face auzită vocea, pentru a primi susținere și finanțare și, nu în ultimul rând, pentru a executa atacuri cibernetice asupra adversarilor. Mai mult datorită elementelor din spațiul cibernetic Daesh poate intra în contact în timp real cu actori politici, organizații și agenții statale internaționale.

Nu de puține ori, pe lângă mijloacele standard de comunicare și transmitere a conținutului multimedia prin intermediul portalurilor web specializate sau prin intermediul social media, membrii sau adepții afiliați Daesh utilizează inclusiv jocurile online pentru a transmite sau primi instrucțiuni operaționale cât mai bine disimulate și mascate de ochii instituțiilor de securitate națională.

Toate evenimentele teroriste din zonă, fac ca situația politică, religioasă și de securitate națională din cele trei state aflate sub controlul Daesh, să fie una foarte delicată. Cu cât intervențiile militare sunt mai sofisticate, și cu cât autoritățile din Siria[59], Liban[60] și Irak caută soluții de stopare a activităților organizației teroriste

---

[57] The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, *Using suicide bombers as weapons: The leading modus operandi in the Al-Nusra Front and Islamic State in Iraq and Greater Syria's struggle against the Syrian regime and Hezbollah in Lebanon,* Israel, 16 februarie 2014, pp. 8–14.

[58] BBC, *Beirut blast kills Sunni ex-minister Mohammad Chatah*, 27 December 2013, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-25524729, accesat la data de 20.03.2017

[59] Human Rights Council, *Oral Update of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, 18 martie 2014, p. 12.

Daesh, cu atât mai frecvente și mai devastatoare sunt atacurile din partea grupării. O reducerea a intensității atacurilor a fost realizată, atât prin responsabilizarea comunităților locale, exemplul triburilor sunnite, precum și prin acordarea de sprijin de securitate în cele mai multe zone vulnerabile, exemplu în acest sens fiind orașul Bagdad. Pe de altă parte în Irak noul guvern are o sarcină dificilă, cea de a reconcilia comunitățile locale, dovedind că acționează în interesul tuturor irakienilor. Țara este împărțită în rivalități etnice și religioase și există cu siguranță loc pentru îmbunătățiri în procesul democratic. Cu toate acestea, punerea în aplicare a reformei nu poate fi realizată într-un timp scurt, ci este nevoie de foarte mult timp și răbdare.

Problema de securitate trebuie rezolvată, și există chiar diferite moduri de a contracara un atac sinucigaș prin măsuri ofensive și defensive. Măsurile ofensive sunt cele care privesc obiectivele organizației: colectarea de informații prin intermediul organizațiilor de intelligence, astfel prevenind atacurile, iar măsurile defensive sunt cele prin care se încearcă împiedicarea atacatorului sinucigaș de a mai ajunge la țintă (de exemplu: instalarea de camere video și sisteme de supraveghere; montarea de bariere fizice; formare personalului de securitate).

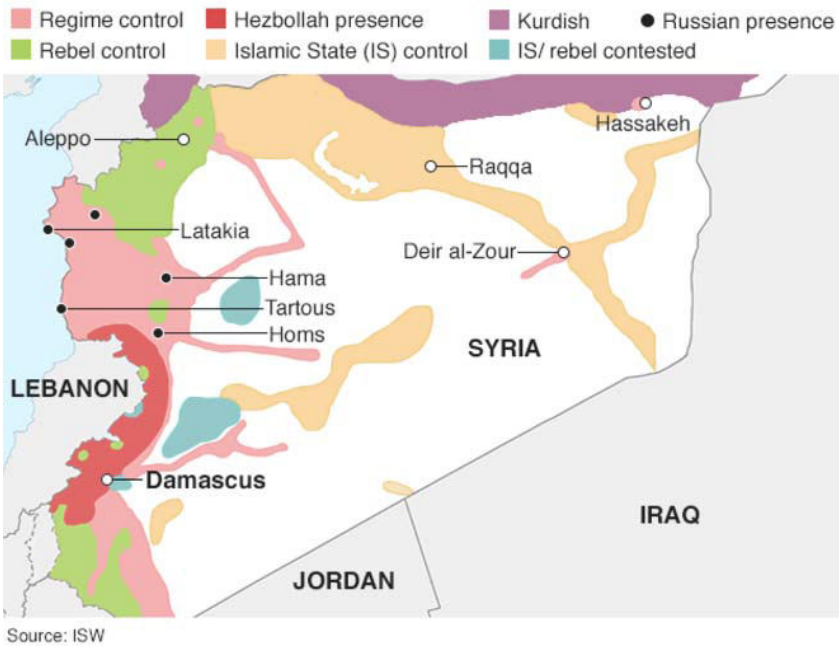

Figura 1. ***Zonele de interes din Siria*** [61]

[60] Omer Einav, *The Problem that is Also a Solution: Lebanese Fears Play into Hizbollah Hands*, Institute of National Security Studies, Lebanon, 14 debembrie 2014, pp. 2–4.

[61] ***, *Islamic State group: Crisis in seven charts*, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034, accesat la data de 13.03.2017

2.5. Forțele Daesh

În ultimul timp, forțele Daesh au devenit mult mai active, ceea ce îi face mult mai periculoși și imprevizibili. Recrutează constat persoane care vor să se alăture cauzei lor, astfel numărul lor crește considerabil, iar șansa autorităților de a cunoaște toți membrii Daesh se micșorează. Recrutează personal mai ales din satele în care își doresc să pună în mișcare anumite acțiuni, deoarece aceștia cunosc foarte bine locul respectiv și îi pot ajuta cu anumite detalii din interior pe care ei nu le cunosc, pot improviza la fața locului și nu este necesar să aducă personal extern, riscând să fie descoperiți. Pe lângă aceste recrutări au început să exporte diferite tactici și tehnici, mai ales în materie de explozibili.

Ușor, încep să aibă acces și la armele chimice, pe care deja le-au mai folosit în diferite atentate, în special anumite cantități de clor și gaz muștar, iar cu ajutorul personalului recrutat, poate și exporta aceste arme chimice.[62] Forțele Daesh sunt printre puținele organizații teroriste care au folosit și folosesc armele chimice. Aceștia își pot îmbunătăți constat modul de acțiune prin schimbul de opinii cu personalul recrutat și își consolidează ideologia prin intermediul susținătorilor lor care sunt dispuși să își dea viața pentru această cauză, ei considerând orice acțiune sinucigașă un mare privilegiu și o mare onoare pentru cel care o efectuează. Această credință uriașă și flexibilitatea de care dau dovadă, le va permite să se regrupeze chiar dacă au fost învinși, să lupte până la final, indiferent de sacrificii.

Atât timp cât, statele nu vor găsi o modalitate de colaborare și un echilibru între toate departamentele care ar trebui să colaboreze, pentru a opri amenințarea constantă ce o reprezintă forțele Daesh, nu vor putea opri acești oameni care sunt dispuși să moară pentru credința și cauza lor.

Cu toate acestea după atacurile teroriste de la Paris, liderii statelor sunt presați, mai ales de opinia publică, să acționeze, pentru a putea arăta că lumea nu este la mâna teroriștilor și că aceștia nu dețin controlul asupra vieților oamenilor. Totuși, statele nu doresc să apeleze, încă la anumite măsuri radicale și au urmat calea diplomației, ceea ce probabil pentru forțele Daesh a fost o dovadă de slăbiciune și i-a motivat să își continue direcția de acțiuni. Imediat după atentatele de la Paris, David Cameron a anunțat că Marea Britanie nu va stabili ținte pentru bombardamente în Siria, acesta fiind cel mai greșit răspuns, în opinia sa, pentru ceea ce s-a întâmplat în Paris. David Cameron susține faptul că el a format o comisie care să studieze problema forțelor Daesh, iar în rezultatul comisiei nu sunt incluse și atacuri aeriene britanice împotriva

[62]***, DailyMail, *ISIS have used chemical weapons and can make their own chlorine and mustard gaz, warns CIA director*, http://www.dailymail.co.uk/news/article-3443721/ISIS-used-chemical-weapons-make-mustard-gas-chlorine-warns-CIA-director.html, accesat la data de 10.03.2017

Siriei.[63] Momentan nu este stabilită o strategie militară împotriva forțelor Daesh, dar curând va fi evidențiată una.

Cu toate acestea, Marea Britanie se alătură misiunii, conduse de Statele Unite ale Americii, în Siria, ce implica introducerea unei echipe a forțelor speciale în deșertul sirian, cu scopul de a lansa diferite operațiuni împotriva forțelor Daesh. Atât Statele Unite ale Americii, cât și Marea Britanie recunosc faptul că, această misiune este abia într-o fază incipientă și probabil vor fi necesari câțiva ani pentru a putea învinge forțele Daesh.

Prin intermediul Centrului European de Contraterorism și cu ajutorul forțelor de ordine s-a lansat o nouă inițiativă, la nivel european de combatere a terorismului. Se dorește ca Centrul European de Contraterorism să devină cel mai mare centru de informații în lupta împotriva terorismului din Uniunea Europeană, prin furnizarea de analize pentru anchetele în curs și prin contribuirea la o reacție coordonată în caz de atacuri teroriste majore. Una dintre cele mai importante misiuni pe care Centrului European de Contraterorism le va avea, va fi reprezentată de colectarea de informații despre cei aproximativ 5.000 de cetățeni europeni care au plecat în Irak și Siria pentru a se alătura forțelor Daesh.[64] În prezent se cunosc anumite informații despre aproximativ 3.700 dintre cetățenii europeni plecați.[65] Experții avertizează că amenințarea ce o reprezintă Daesh, este una dintre cele mai grave primejdii cu care continentul s-a confruntat în ultimii 10 ani. Analiștii susțin că după atacurile de la Paris, există toate motivele să ne așteptăm la un nou atac terorist în Europa din partea Daesh, în special în Franța și în Marea Britanie, care va fi orientat spre populația civilă, datorită impactului foarte puternic pe care o astfel de acțiune îl generează.

2.6. Măsuri pentru a contracara Forțele Daesh

Chiar dacă, momentan comunitatea internațională a decis asupra non-intervenției în Siria, totuși se pot lua anumite măsuri provizorii pentru a încetini acțiunile Daesh, care afectează întreaga agendă internațională.

În urma atentatelor de la Paris, toată situația cu Daesh, a degenerat rapid într-o conjunctură care nu mai poate fi controlată și care a dus la crearea unui mediu de insecuritate atât în Franța cât și în restul Europei. Măsurile luate până în prezent împotriva forțelor Daesh clar nu au fost suficiente. Campania de bombardamente

---

[63] Dan Hodges, The Telegraph, *David Cameron should unilaterally order air strikes on Syria after the Paris attacks*, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/12000707/David-Cameron-should-unilaterally-order-air-strikes-on-Syria-after-the-Paris-attacks.html, accesat la data de 10.03.2017

[64] ***, European Parliament News, *Fight against terrorism: MEPs to debate counter-terrorism strategies*, http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160404STO21310/Fight-against-terrorism-MEPs-to-debate-counter-terrorism-strategies, accesat la data de 11.03.2017

[65] *Ibidem*, accesat la data de 11.03.2017

lansată împotriva lor a obținut un efect foarte limitat, guvernul Irakian nu poate face față din punct de vedere militar forțelor Daesh, iar în urma acestor încercări eșuate forțele Daesh au fost capabile să lanseze un atac asupra Parisului și să își formeze diferite centre de comando pe teritoriul Europei. În urma acestor evenimente, este evident că trebuie schimbat modul de reacție a statelor europene. Daesh deja au demonstrat că nu vor funcționa după legile unor state normale.[66] În urma acțiunilor întreprinse de aceștia nu mai există loc pentru compromisuri, pentru discuții, pentru calea diplomatică, ei vor folosi oameni nevinovați pentru a-și atinge scopurile. Toate instrumentele folosite până acum de europeni au avut, în cel mai bun caz, un efect de a limita anumite acțiuni ale teroriștilor dar nici o șansă pentru a-i opri. Dacă nu se iau măsuri urgente și concrete un alt oraș populat și relativ lipsit de apărare va deveni un "nou Paris" sau un "nou Bruxelles". Probabil singurul motiv pentru care nu au atacat un alt oraș este faptul că încă nu dețin toate resursele necesare pentru a acționa, dar din propriile lor declarații știm ca o vor face, este doar o chestiune de timp și de capacitățile europenilor de a opri această amenințare.

Una dintre măsurile necesare ce se poate lua și prin intermediul căreia le va scădea considerabil raza de acțiune ar fi oprirea finanțelor, prin înghețarea tuturor conturilor și tranzacțiilor folosite de forțele Daesh.

Un alt aspect la fel de important ar fi controlul riguros al refugiaților, prin sporirea controalelor la granițe și prin crearea unor tabere pentru refugiați care să dispună de un sistem de securitate foarte drastic precum și de o administrație care să verifice fiecare tabără în mod sistematic, neanunțat și riguros. Ulterior ar putea fi implementat un program care să monitorizeze refugiați după ce ajung în aceste tabere pentru a împiedica recrutarea lor de către forțele Daesh. Personalul care se ocupă de taberele de refugiați ar trebui selectat foarte atent după anumite criterii prestablite pentru a putea elimina orice vulnerabilitate viitoare la adresa refugiaților.

Un pas foarte important a fost crearea Centrului European de Contraterorism, care a dus la formarea unui raport realizat de membrii statelor europene, iar prin intermediul acestui raport statele membre pot începe parțial să cunoască toate aspectele amenințării ce o reprezintă Daesh, pot preveni și pot începe să își ia propriile măsuri de securitate pentru a acționa dacă va fi necesar. Prin intermediul acestui centru, statele pot face schimb mai ușor de informații, acest aspect este vital pentru a contracara acțiunile forțelor Daesh, este nevoie de o mai bună comunicare, coordonare și un schimb de informații mult mai accentuat între statele membre. Acestea trebuie să abordeze o poziție mai deschisă în legătură cu schimbul de informații, fapt ce poate

[66] ***, The Atlantic, *What ISIS Really Wants*, http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/, accesat la data de 11.03.2017

ar fi ajutat Franța să împiedice atentatul din Paris dacă ar fi fost mai cooperantă în ceea ce privește acest schimb de informații.

Accesul mult mai liber la granițe în interiorul Uniunii Europene a adus cu sine formarea unor vulnerabilități. Cel mai probabil, de acestea profită forțele Daesh pentru a-și organiza atentatele. O măsură necesară în asemenea circumstanțe ar fi sporirea sistemului de securitate la frontiere, prin controlarea strictă e personalului, a pasagerilor, a bagajelor acestora și prin monitorizarea permanentă a fluxului de persoane precum și a sistemelor de supraveghere pentru a descoperi orice activitate ilegală.

Una dintre măsurile necesare ce se poate lua ar fi adăugarea la echipa forțelor speciale trimisă în deșertul sirian, a unor membrii pregătiți pentru această misiune, recrutați și din alte state, care ar putea contribui considerabil la îndepărtarea acestei amenințări. Membrii echipei ar trebui formați din mai multe tipuri de oameni, cei mai bun din domeniu lor, ce desfășoară activități: în schimbul de informații, în culegerea de informații, în domeniul informaticii, în medicină, știință, aeronautică, mecanică precum și în alte domenii care sunt considerate necesare. Pentru a proteja echipa se poate stabili un perimetru de protecție, format din trupele speciale. Această echipă, cu aprobarea statelor ar trebui să aibă autoritatea de a desfășura anumite activități care ar duce la înfrângerea forțelor Daesh. O astfel de infiltrare atât de aproape de ei ar putea aduce numeroase beneficii, ar putea ajuta la prevenirea unor viitoare atentate precum ar putea ajuta la scurtarea timpului până forțele Daesh vor fi învinse.

O altă măsură necesară ar fi oprirea rutelor de transport și contrabandă folosite de Daesh. Astfel dacă forțele Daesh nu vor mai avea acces la armament, explozibili și la alte lucruri necesare, va fi foarte greu să organizeze o altă misiune. Lipsiți de cele utile, Daesh vor fi mult mai ușor de învins și într-o perioada mult mai scurtă. Acest fapt le-ar da și statele ocazia să ia o decizie în ceea ce privește această amenințare fără să se simtă vulnerabili în fața unui nou atac terorist. Totodată oprirea rutelor de transport ar cauza și scăderea numărului de combatanți Daesh, deoarece nu ar mai putea avea acces atât de ușor la potențiali recruți.[67]

Dacă sunt aplicate toate aceste măsuri, forțele Daesh vor fi practic izolate, fără acces la capital, deci fără acces la armament, muniție, explozibili, cu ajutorul echipei stabilite în deșertul sirian se pot strânge toate informațiile necesare pentru înfrângerea forțelor Daesh, iar prin colaborarea tuturor statelor se poate lansa o operațiune militară care să prevină orice atentat terorist și să scurteze considerabil timpul până la înfrângerea forțelor Daesh.[68] Dar pentru toate acestea este nevoie de determinare,

[67] Nick Thompson, Richard Greene, Sarah Grace Mankarious, CNN, *Everything you need to know about the rise of the militant group*, http://edition.cnn.com/2015/01/14/world/isis-everything-you-need-to-know/, accesat la data de 12.03.2017

[68] *Ibidem*, accesat la data de 12.03.2017

dacă nu se iau măsuri imediate, această ameninţare se poate agrava considerabil pe un termen nelimitat.

Chiar dacă există scenarii tragice cu ce se va întâmpla dacă forţele Daesh nu sunt oprite, statele europene sunt foarte reticente în ceea ce priveşte o acţiune militară directă asupra Daesh şi încearcă prin toate metodele posibile să evite un război care ar crea haos şi ar duce la pierderi în rândul civililor. Cel mai probabil în momentul în care îşi vor da seama că nu există altă variantă vor trece la acţiuni militare, care dacă vor fi executate perfect vor duce la cel mai pozitiv scenariu. Acela în care teritoriul Daesh va fi ocupat de o armată care va rezista la atacurile sinucigaşe, răpiri şi maşini capcană. Prin intermediul acesteia se va iniţia un program de dezvoltare economică, axat pe populaţia civilă, pe educaţie, sănătate, infrastructură şi instituţii.

Concluzii

Atentatele din ultima perioadă au creat la nivel internaţional un climat de panică, de insecuritate, care a determinat societatea civilă să condamne religia islamică, datorită apartenenţei grupărilor teroriste arabe la ea. Astfel societatea a marginalizat cetăţenii arabi stabiliţi în alte state decât ţările de origine, datorită fricii, lipsei de cultură şi înţelegere a faptului că islamul ca orice altă religie conţine o diversitate de circumstanţe politice, sociale, ideologice, geostrategice şi nu orice musulman este terorist. Datorită acestei lipse totale de înţelegere şi a metodelor occidentale neadecvate folosite nu se va putea stabili curând o strategie obiectivă care să oprească ameninţarea ce o reprezintă ISIS. Unii autori susţin faptul că în prezent se poate vorbi chiar despre o criză a islamului, datorată dezagregării din interiorul religiei. Apariţia islamului modern şi influenţa Occidentului au determinat apariţia diverselor organizaţii care luptă pentru a se opune guvernelor, pentru a păstra tradiţiile islamului, pentru a impune legile islamice şi pentru a-şi apăra ideologiile. Majoritatea grupărilor consideră că soluţia la toate probleme lor este instaurarea unui stat islamic care funcţioneze după legile islamice (Sharia). O piedică foarte mare pentru a rezolva disputele dintre Occident şi lumea arabă, o reprezintă ura crescută a musulmanilor şi xenofobia Occidentului precum şi lipsa de înţelegere a culturii lumii arabe.

Putem spune că această ură a lumii arabe este datorată, oarecum şi a unui complex de inferioritate pe care îl are faţă de Occident ceea ce îi determină să aibe o atitudine ostilă, defensivă, manifestată prin acte de terorism, prin respingerea oricărei influenţe din partea Occidentului. Musulmanii consideră războiul sfânt ca şi o luptă în numele lui Allah, o luptă pentru supravieţuirea valorilor tradiţionale în lumea modernă. Toate aceste aspecte fac ca democraţia, libertatea şi egalitatea să avanseze foarte greu în interiorul lumii arabe. Pentru musulmani democraţia înseamnă modernizare care

înseamnă occidentalizare, iar aceste schimbări, în viziunea lor, le-ar corupe lumea și le-ar distruge adevăratele valori. Principala problemă a lumii arabe este refuzul de a moderniza cultura, mai ales în ceea ce privește drepturile omului, egalitatea femeilor, drepturile minorităților etnice, iar acest fapt constituie un obstacol uriaș în orice colaborare viitoare cu Occidentul. Unii islamici consideră că valorile democratice existau în lumea arabă înaintea legăturii sale cu Occidentul și că există și în prezent o tendință din ce în ce mai mare spre modernizare. În același timp alți islamici susțin faptul că lumea arabă este totuși înclinată spre autoritarism și cu greu va accepta anumite schimbări.

În ceea ce privește gruparea teroristă ISIS, analiștii susțin faptul că mai devreme sau mai târziu orice grup terorist dispare, ori este anihilat ori și-a atins țelul. Dispariția ISIS poate fi influențată de diferiți factori precum: capturarea de către autorități a liderilor, apariția unor neînțelegeri între membrii grupării, oprirea suportului financiar și politic precum și evoluția într-o manieră pozitivă a conflictului din Siria. Pentru a putea opri amenințarea ce o reprezintă ISIS trebuie analizată situația de la rădăcină iar ulterior se poate stabili o strategie de securitate. O reacție violentă a statelor nu este o soluție viabilă, deoarece un act de violență va atrage întotdeauna un alt act de violență.

Bibliografie

A. Cărți

1. Anna Erelle, *În pielea unei jihadiste – O mărturie despre filierele de recrutare ale Statului Islamic*, Editura Polirom, 2015, p. 63
2. Armstrong Karen, *Islamul. O scurtă istorie*, Editura Ideea Design & Print, 2002, p.68
3. Cristian Delcea, *Psihologia Terorismului – Studiu Psihologic asupra teroriștilor*, Editura Albastră, Cluj-Napoca, 2004, p. 53
4. Elizabeth Ferris, Kemal Kirisci, *The Consequences of Chaos – Syria's Humanitarian Crisis and the Failure to Protect,* Editura Brookings Institution Press, 2016, p. 38
5. Gaudin Philippe, *Marile Religii – Iudaismul, Creștinismul, Islamismul, Hinduismul și Budhismul*, Editura Lider, 2005, p. 121
6. Human Rights Council, *Oral Update of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic,* 18 martie 2014, p. 12
7. Jinan, Thierry Oberle, Am fost sclava Daesh – Povestea unei fete kurde răpite de Statul Islamic, Editura Polirom, 2016
8. Matteo Sisto, *Trends and Patternsin Suicide Bombings in Iraq:* September/October 2014, Integrity Publisher, Marea Britanie, pp. 6–12
9. Omer Einav, *The Problem that is Also a Solution: Lebanese Fears Play into Hizbollah Hands*, Institute of National Security Studies, Lebanon, 14 debembrie 2014, pp. 2–4.
10. Patrick Sookhdeo, *Global Jihad:The Future in the Face of Militant Islam,* Editura Isaac, 2007, p. 29

11. Patrick Sookhdeo*, Understanding Islamic Terrorism: The Islamic Doctrine of War*, Editura Paperback, 2009, p. 87
12. Pierre-Jean Luizard*, Modernizarea Ţărilor Islamice*, Editura Artemis, Bucureşti, 2008, p. 89
13. Ruthven Malise*, Islam: A Very Short Introduction*, Editura Paperback, 1997, p.126
14. Tahir Abbas, *Islamic Radicalism and Multicultural Politics, The British experience*, Editura Routledge,2011, p. 22.

B. Pagini Web

15. Agenţia France Press, *16 Syria rebels killed in jihadist bomb attack: NGO,* 3 februarie 2014, http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Feb-02/246180-16-syria-rebels-killed-in-jihadist-suicide-bomb-ngo.ashx#axzz2sBuItTBf, accesat la data de 21.03.2017
16. Barbara Surk, *Deadly blast rocks Syria border crossing,* 20 februarie 2014, http://news.yahoo.com/deadly-blast-rocks-syria-border-crossing-165540684.html, accesat la data de 20.03. 2017
17. ***, DailyMail, *ISIS have used chemical weapons and can make their own chlorine and mustard gaz, warns CIA director*, http://www.dailymail.co.uk/news/article-3443721/ISIS-used-chemical-weapons-make-mustard-gas-chlorine-warns-CIA-director.html, accesat la data de 10.03.2017
18. Dan Hodges, The Telegraph, *David Cameron should unilaterally order air strikes on Syria after the Paris attacks*, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/12000707/David-Cameron-should-unilaterally-order-air-strikes-on-Syria-after-the-Paris-attacks.html, accesat la data de 10.03.2017
19. Dan Sandu, *Concepţia despre Jihad in Islamul Clasic şi Modern*, http://www.dansandu.ro/pdf/carti/jihadul-modern.pdf, accesat la data de 12.03.2017
20. Dana Kraiche, *Car bomb in Beirut kills four, wounds 77*, 2 ianuarie 2014, http://dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Jan-02/242913-huge-explosion-rocks-beiruts-southern-suburbs.ashx#axzz2pGYQ7e4N, accesat la data de 23. 03. 2017
21. David F Forte, Understanding Islam and the Radicals, http://www.heritage.org/research/lecture/understanding-islam-and-the-radicals, accesat la data de 11.03.2017
22. ***, European Parliament News, *Fight against terrorism: MEPs to debate counter-terrorism strategies*, http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160404STO21310/Fight-against-terrorism-MEPs-to-debate-counter-terrorism-strategies, accesat la data de 11.03.2017
23. ***, Institute for the Study of War, *Al Qaeda and ISIS: Existential Threats to the U.S and Europe,* http://www.understandingwar.org/report/al-qaeda-and-isis-existential-threats-us-and-europe, accesat la data de 10.03.2017
24. ***, *Islamic State group: Crisis in seven charts*, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034, accesat la data de 13.03.2017
25. ***, Islamul – de la înfiinţare şi până astăzi, https://accesliber.wordpress.com/2013/12/13/islamul-de-la-infiintare-si-pana-astazi/, accesat la data de 12.03.2017
26. Iulian Chifu, Center for Conflict Prevention and Eary Warnings, Radicalizare şi violenţă în Islam. O tipizare a mecanismelor radicalizării, http://cpc-ew.ro/?p=348, accesat la data de 12.03.2017

27. James Irwin and Julyssa Lopez, *A New Approach to ISIS? Obama Administration Reviews Strategy*, 13 noiembrie 2014, http://gwtoday.gwu.edu/new-approach-isis-obama-administration-reviews-strategy, accesat la data de 21. 03. 2017
28. Jonathan Schanzer, *At War With Whom? A short history of radical Islam*, http://www.meforum.org/168/at-war-with-whom, accesat la data de 10.03.2017
29. Mark Sedgwick, *Against Modernity – Western Traditionalism and Islam*, https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/17454/ISIM_7_Against_Modernity_Western_Traditionalism_and_Islam.pdf?sequence=1, accesat la data de 11.03.2017
30. Mohammed Jamjoom, Laura Smith-Spark, *CNN Report: 4 dead after car bomb explodes in Hezbollah neighborhood in Beirut*, 2 ianuarie 2014, http://edition.cnn.com/2014/01/02/world/meast/lebanon-explosion/, accesat la data de 22. 03. 2017
31. Nick Thompson, Richard Greene, Sarah Grace Mankarious, CNN, *Everything you need to know about the rise of the militant group*, http://edition.cnn.com/2015/01/14/world/isis-everything-you-need-to-know/, accesat la data de 12.03.2017
32. Qassim Abdul-Zahra, Adam Schreck, *Iraq holding off on an offensive against al-Qaida*, 9 ianuarie 2014, http://news.yahoo.com/iraq-holding-off-offensive-against-al-qaida-205432118.html, accesat la data de 21.03 2017
33. Reissa Su, *ISIS, Al Qaeda To Launch Cyber Attacks To Set Up Digital Caliphate,* 11 septembrie 2014, http://au.ibtimes.com/isis-al-qaeda-launch-cyber-attacks-set-digital-caliphate-1353753, accesat la data de 22.03. 2017
34. Reuters, *Car bomb blamed on al Qaeda kills 26 in north Syrian town,* 15 ianuarie 2014, http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Jan-15/244152-car-bomb-kills-26-in-northern-syria-activists-blame-al-qaeda.ashx#axzz2qZdthxMr, accesat la data de 22.03. 2017
35. ***, Tentația utopiei: de ce sunt atrași occidentalii de Statul Islamic?, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/tentatia-utopiei-ce-sunt-atrasi-occidentalii-statul-islamic, accesat la data de 9.03.2017
36. ***, The Atlantic, *What ISIS Really Wants*, http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/, accesat la data de 11.03.2017
37. Zachary Laub, Council on Foreign Relations, CFR Backgrounders, *The Islamic State*, http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811, accesat la data de 12.03.2017

Gestionarea Crizei refugiaților în UE

Vasile Gabriel POP

Abstract

Managing the Refugees Crisis in the EU

In this article I will analyze the situation of refugees from European countries. Each country faces it's own migration problems, up to a certain point. The current crisis of refugees has become an international issue, being necessary, studying, analyzing and understanding it. The central idea behind this study is that the refugee situation has worsened in the last years, has turned into a crisis, and the capacity of the host countries to provide them with political asylum and integration is exceeded.

Keywords: *European Countries, Refugees, Migration, Crisis of Refugees, Political Asylum, Integration, Economic Environment, Routes of Migration, Unprepared.*

În 2014, 219.000 refugiați au încercat să traverseze Marea Mediterană și numai 141.000 au atins țărmul Italiei. Traseul mediteranean este calea maritimă cea mai periculoasă deoarece refugiații călătoresc în nave nesigure. În 2013, guvernul italian a început o operațiune navală numită Mare Nostrum, cu scopul de a ajuta refugiații, dar unele state nu au dorit această operațiune, deoarece aceasta a acționat ca un „factor de extragere" pentru refugiați și, prin urmare, în 2014, Italia, a oprit operațiunea. După această operațiune, agenția de frontieră a UE a creat Frontex pentru a începe operațiunea Triton, dar nu pentru a ajuta migranții, ci pentru a controla frontierele. Dupa sfarșitul Mare Nostrum, a existat o creștere dramatică a numărului de decese.[1]

Refugiații continuă să folosească alte căi pentru a părăsi Siria și celelalte țări vecine, în căutarea unei vieți mai bune în Europa. În 2015, traseul estic al Mediteranei și ruta Balcanilor de Vest, dinspre Turcia spre Grecia, au fost folosite de circa 250.000 de refugiați. Traseul central mediteranean din Libia spre Italia, a fost folosit de 116.000 refugiați în perioada august 2015. Canalul mediteranean de vest trece prin Ceuta și Melilla spaniolă sau prin Strâmtoarea Gibraltar. Această rută nu a fost folosit la fel de mult de sirieni, dar a fost folosită mai mult de sub migranții din Sahara.

[1] ***, *"The Global Refugee Crisis: A conspiracy of neglect",* Amnesty International, 2015, p. 17–22, https://www.amnesty.org/en/documents/pol40/1796/2015/en/, accesat la data de 02.03.2017

Italia, Grecia și Turcia sunt primele țări de sosire, dar ele sunt văzute ca țări de tranzit, deoarece refugiații vor dori să se stabilească în vestul Europei.[2]

1. UE, nepregătită să facă față crizei

Afacerile externe și politica securității conduc spre a face vecinătatea Uniunii Europene, o prioritate a Serviciului European de Acțiune Externă, cu scopul de a promova siguranța și stabilitatea. Siria face parte din Politica Europeană de Vecinătate. Serviciul European de Acțiune Externă a fost creat pentru a sprijini stabilitatea, promovarea drepturilor omului, a democrației și a prosperității, a statului de drept și a bunei guvernări. Odată cu Tratatul de la Lisabona, politica externă a UE a fost modificată cu scopul de a promova unitatea în interiorul Uniunii, astfel încât există o pondere politică a deciziilor sale și SEAE a fost creat pentru a atinge acest obiectiv. Dar, după analizarea conflictelor din Siria, statele membre nu au împărtășit un stand comun, nu au avut o strategie cuprinzătoare, iar UE a ratat oportunitatea de a se afirma ca un actor în politică externă. Acțiunile Uniunii Europene în Siria au fost prezentate prin declarații și sancțiuni, susținerea opoziției politice, sprijin militar și intervenție militară. UE a înghețat programele de asistență financiară și tehnică, sancționează comerțul cu industria petrolului și a impus un embargo asupra armelor. Mai mult decât atât, în domeniul diplomatic, UE a jucat mai mult un rol de susținere, decât un rol activ în mediere. În ciuda îmbunătățirilor aduse în politica sa externă, în cazul sirian, UE nu a rămas consecventă, coerentă și eficientă în acțiunile sale externe. Nu a avut o strategie cu privire la modul gestionării crizei. UE a dorit să păstreze dialogul diplomatic între părțile implicate în conflictul sirian la Geneva, dar a acționat mai mult ca un mediator neutru și intervențiile au fost lăsate la latitudinea ONU, SUA și Rusia. Și acest lucru este tot datorită sistemului de politică externă incompatibilă și lipsa abilităților de conducere a SEAE.[3]

Până în prezent concluziile sunt evidente asupra modului în care UE acționează ca răspuns la orice fel de criză. Gestionarea crizelor este unul dintre instrumentele de politică externă a UE, dar este foarte deficitară.[4] Politica de securitate și apărare comună a UE ar trebui să lucreze la strategia și puterea politică, dar trebuie să existe o coordonare între securitatea internă și externă. Ca și Frontex, care funcționează

---

[2] ***, "*Is this humanitarian migration crisis different?",* Migration Policy Debates. No.7, September 2015, p. 3–4, http://www.oecd.org/migration/Is-this-refugee-crisis-different.pdf, accesat la data de 20.03.2017

[3] Dialer D., Neisser H., Opitz A., *"The EU's external action service. Potential's for one voice foreign policy*" Europawissenschaftliche Reihe, Band 3. Innsbruck University press, 2014, p. 145–162, http://www.uibk.ac.at/iup/buch_pdfs/eeas_bd3.pdf, accesat la data de 17.03.2017

[4] Dempsey, J., "*What Europe's Refugee Influx Means for EU Foreign Policy*", Carnegie Europe, 2015, p.1, http://carnegieeurope.eu/strategiceurope/?fa=61080, accesat la data de 20.03.2017

cu scopul de a îmbunătăţi coordonarea între armată şi poliţie privind securizarea UE faţă de statul islamic din Irak şi Levant şi gestionarea frontierelor externe. PSAC trebuie să dezvolte un concept specific privind criza refugiaţilor şi să utilizeze instrumentele sale de politică prin diplomaţie, dezvoltare şi comerţ. Expertiza PSAC ar trebui să fie utilizată pentru a ajuta politica regională.[5] Expertiza acesteia ar trebui utilizată nu numai pentru a preveni dezvoltarea continuă a crizei, dar ar trebui să fie utilizată pentru a preveni alte situaţii periculoase.

Criza refugiaţilor din Europa, este fără precedent în ceea ce priveşte numărul de persoane implicate.

În 2014, 630.000 de cereri de azil au fost înregistrate în ţările membre ale Uniunii Europene, un număr ultima dată atins în timpul conflictelor de pe teritoriul fostei Republici Socialiste Federative a Iugoslaviei între anii 1991 şi 2001. Conform celor mai recente date disponibile, până la 700.000 de cereri de azil au fost deja depuse până acum în acest an, iar numărul ar putea ajunge la 1 milion până la sfârşitul anului.[6] Între 350.000 şi 450.000 de persoane ar fi putut primi protecţie umanitară în Europa în 2015 (statutul de refugiat, statutul conferit prin protecţie subsidiară sau permisiunea de şedere din motive umanitare).[7]

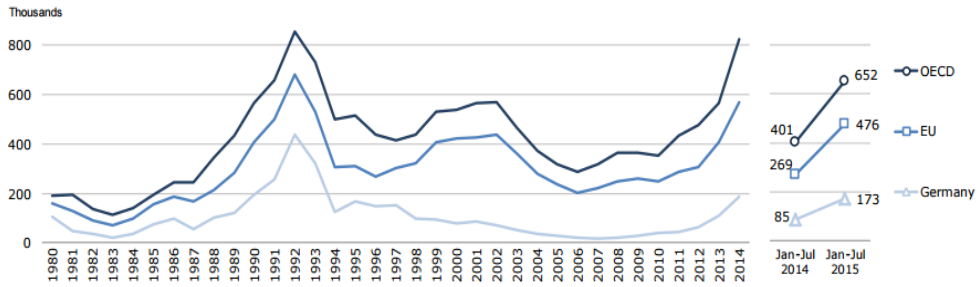

Figura 2. ***Numărul solicitanţilor de azil politic în perioada 1980 şi 2014, în cadrul OCDE, UE şi Germania*** [8]

În Europa, cei mai mulţi oameni care caută azil au intrat prin punctele de trecere ilegală a frontierei. Potrivit datelor Frontex pentru primele opt luni ale anului 2015, au fost depistate 500.000 de treceri ilegale ale frontierei, în comparaţie cu 280.000

---

5 Parkes, R., "*Integrating EU defense and migration policies in the Mediterranean*", Fride No. 125, 2014, p. 14–16, http://fride.org/download/WP_125_Integrating_EU_defence_and_migration_policies_in_the_Mediterra nean.pdf, accesat la data de 28.03.2017

6 ***, "*Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean*", The UN Refugee Agency, http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php, accesat la data de 12.03.2017

7 *Ibidem,* accesat la data de 12.03.2017

8 ***, "*Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean*", The UN Refugee Agency, http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php, accesat la data de 12.03.2017 [8]

pentru tot anul 2014. Mai mult de 330.000 de persoane au traversat Marea Mediterană în acest an. Potrivit datelor UNHCR, 15% dintre ei au fost copii și mai mult de 80% din adulți au fost bărbați.[9]

2. Noi rute de migrație în curs de dezvoltare

Până în 2015 și, în special în timpul verii, nu numai că intrările au crescut, dar rutele folosite de solicitanții de azil politic s-au modificat. Mediterana de Est și ruta Balcanilor de Vest, utilizată în principal de către solicitanții de azil din Siria, Irak și Afganistan, a fost folosită mai frecvent, inclusiv de către grupurile de migranți pakistani și africani, precum și de către persoanele care părăsesc teritoriile Balcanilor de Vest. În prima jumătate a anului 2015, 66.000 de persoane au traversat Marea Mediterană între Turcia și Grecia și mai mult de 137.000 de persoane au făcut acest lucru în lunile iulie și august.[10]

Mulți dintre ei s-au îndreptat spre Ungaria. Această rută este utilizată în mare măsură de către familiile cu copii. Acest culoar poate rămâne des utilizat în viitor, cu excepția cazului în care rutele estice de frontieră vor fi parțial înlocuite. Nu toată lumea sosește direct din țara de origine. Aproximativ 2 milioane de sirieni, cea mai mare parte sub statutul de protecție temporară, sunt estimate a fii în prezent în Turcia. Alte 300.000 de persoane, în principal din Afganistan, Irak și Pakistan sunt rezidenți ilegali în Turcia, în timp ce așteaptă să tranziteze, să caute refugiu în UE. Mai mult de 1,1 milioane de sirieni sunt în prezent în Liban, unde situația este din ce în ce mai instabilă. Numere mari sunt înregistrate și în Iordania (630.000) și Egipt (130.000). Pe măsură ce trece timpul, dificultatea crescută a refugiaților care trăiesc în prezent în țările vecine Siriei – să găsească locuri de muncă, să fie acolo legal și să trimită copiii la studii – este văzută ca unul dintre principalii factori ai creșterii rapide a migrației în Europa.[11]

Mulți oameni din Balcanii de Vest folosesc ***ruta Balcanilor de Vest și Estul Mării Mediterane***. Kosovarii au dominat acest grup până în aprilie 2015, când albanezii au apărut în număr mai mare. Motivele exacte care stau la baza creșterii rapide a migrației din aceste teritorii sunt neclare; este poate determinată de condițiile economice precare și a nivelului șomajului foarte ridicat în rândul tinerilor, prin acces mai ușor în Serbia cu documente de identificare kosovare, prin deschiderea unor rute de contrabandă în această regiune și de zvonurile persistente cu privire la

---

[9] *Ibidem,* accesat la data de 12.03.2017

[10] ***, *"International Migration Outlook", OECD Publishing, Paris*, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2015_migr_outlook-2015-en, accesat la data de 30.03.2017

[11] *Ibidem,* accesat la data de 30.03.2017

accesibilitatea ocupării forței de muncă sau a beneficiilor sociale în unele țări de destinație. Cu toate acestea, în toate țările UE, „ratele de recunoaștere", adică ponderea solicitanților de azil pentru obținerea statutului de refugiat sunt aproape de zero pentru persoanele care provin din Balcanii de Vest. O campanie de informare în Kosovo și de procesare mai rapidă a aplicațiilor, în special în Germania, a contribuit la reducerea presiunii de pe acel teritoriu până la sfârșitul verii lui 2015. Același lucru se poate întâmpla și în cazul migranților albanezi în următoarele luni. Stabilirea unei liste comune a țărilor de origine sigure ale UE – care ar include și aceste teritorii – ar trebui, de asemenea, să ajute foarte mult, alături de alte măsuri de reducere a stimulentelor de a solicita azil, chiar și în cazurile în care acest lucru este în mod clar nefondat.

Ruta Mediteranean-Centrală dinspre Libia spre Italia este încă mult mai folosită. Ambarcațiunile au continuat să aterizeze în Italia, în 2015, cu aproape 116.000 de sosiri detectate până la sfârșitul lunii august 2015 (în comparație cu 172.000 de sosiri, în 2014).[12] Există, totuși, o schimbare în naționalitatea persoanelor care sosesc cu bărci sau salvați pe mare în apropierea Libiei și aduse în Italia. În timp ce sirienii și eritreenii au reprezentat fiecare aproximativ o pătrime din intrările din 2013 și 2014, doar 6% din totalul persoanelor care au folosit această rută în 2015 au fost sirieni. Mulți dintre sirieni folosesc acum alte rute de intrare, având în vedere pericolul acestui traseu. De asemenea, este mult mai dificil să se ajungă la Libia de când Egipt și Algeria au introdus viza obligatorie pentru sirieni. Rețele de contrabandă, care sunt bine fondate în Libia și în Sahel, au reacționat prin orientarea spre alte țări de origine. Până la jumătatea anului 2015, principalele naționalități care trec prin această rută au fost eritreenii (27%), nigerienii (11%), (9%) somalezi, Gambians (5%) și sudanezii (5%). Traseul va rămâne probabil să fie utilizat mai puțin în timpul sezonului de iarnă, dar va rămâne important în viitor, cu excepția cazului în care afacerile rețelelor de contrabandă pot fi slăbite sau în cazul în care situația din Libia se stabilizează[13].

Al treilea traseu, ***traseul Mediteranei de Vest*** trece prin enclavele spaniole Ceuta și Melilla sau prin Strâmtoarea Gibraltar. Acest traseu a fost utilizat în mod tradițional de migranții sub-saharieni, dar din cauza controalelor la frontieră mai stricte și cooperarea cu autoritățile marocane, aceasta a devenit mai puțin accesibilă.

Câteva țări sunt expuse în mod special: Italia, Grecia și Ungaria aflându-se în mod clar pe linia frontală, chiar dacă majoritatea migranților nu cer azil în aceste țări, ci mai degrabă încearcă să traverseze aceste țări, cu scopul de a ajunge în

---

[12] ***, "*Migratory Route Map*", Frontex, http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/, accesat la data de 04.03.2017

[13] *Ibidem,* accesat la data de 04.03.2017

Germania sau, mai rar, în Suedia, Austria sau Elveția. Principalele destinații sunt similare cu cele observate la începutul anilor 1990 – Germania în cifre absolute și Austria, Suedia și Elveția, în termeni pe cap de om (pe capete), (3,3, 7,8 și 2,7 la 1000, respectiv în 2014).[14]

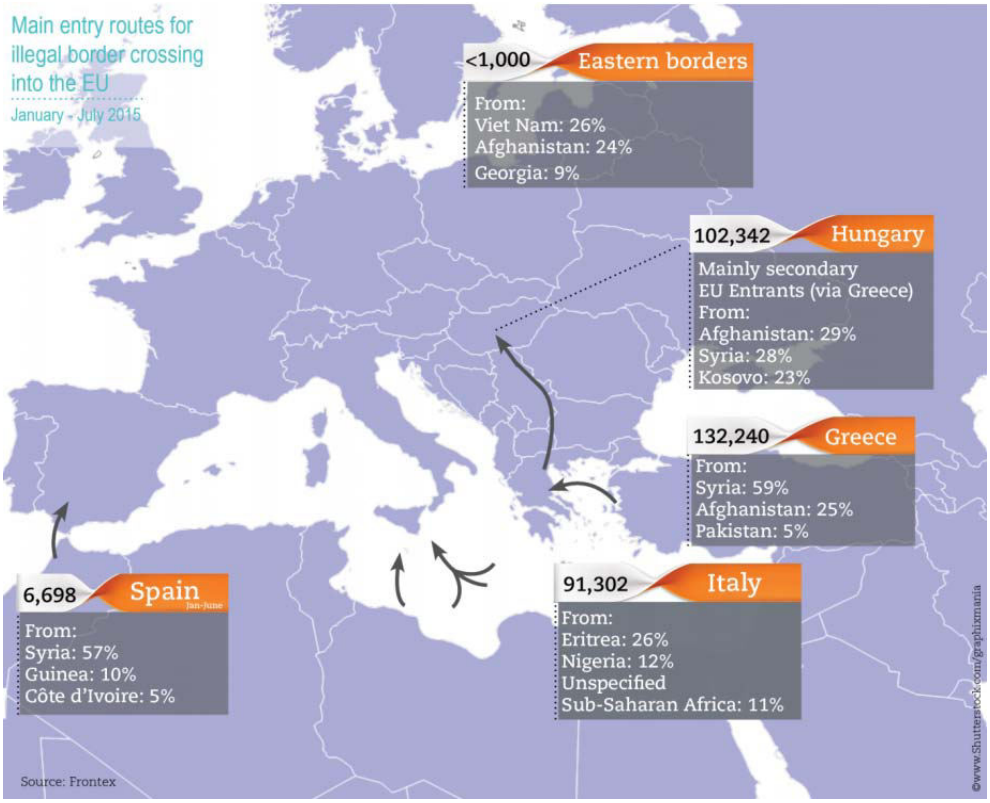

Figura 3. ***Principalele rute de intrare în Europa de către migranți și refugiați ilegali, ianuarie–iulie 2015*** [15]

Dacă Germania primește 800.000 de persoane care intenționează să ceară azil, în 2015, așa cum a anunțat Biroul Federal pentru Migrație și Refugiați în luna august, acest lucru ar fi echivalentul a 1% din populația sa. Acest lucru ar fi în cifre absolute cel mai mare aflux anual de persoane care solicită azil oricărei țări OCDE, înregistrat vreodată. În schimb, în septembrie 2015, Suedia prognozează o ușoară scădere a numărului de cereri pentru 2015, 74.000, în comparație cu 81.300 în 2014. Acest lucru ar menține în continuare Suedia printre primele trei țări care

[14] *Ibidem,* accesat la data de 04.03.2017

[15] ***, "*Migratory Route Map*", Frontex, http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/, accesat la data de 04.03.2017

primesc pe principiul „pe cap de locuitor”. Ungaria a primit, de asemenea, un număr mare de cereri de azil, în prima jumătate a anului 2015 (mai mult de 65.000), dar multe aplicații sunt terminate prematur pentru că oamenii părăsesc țara, cel mai probabil, cu intenția de a aplica într-un alt stat membru al Uniunii Europene.[16]

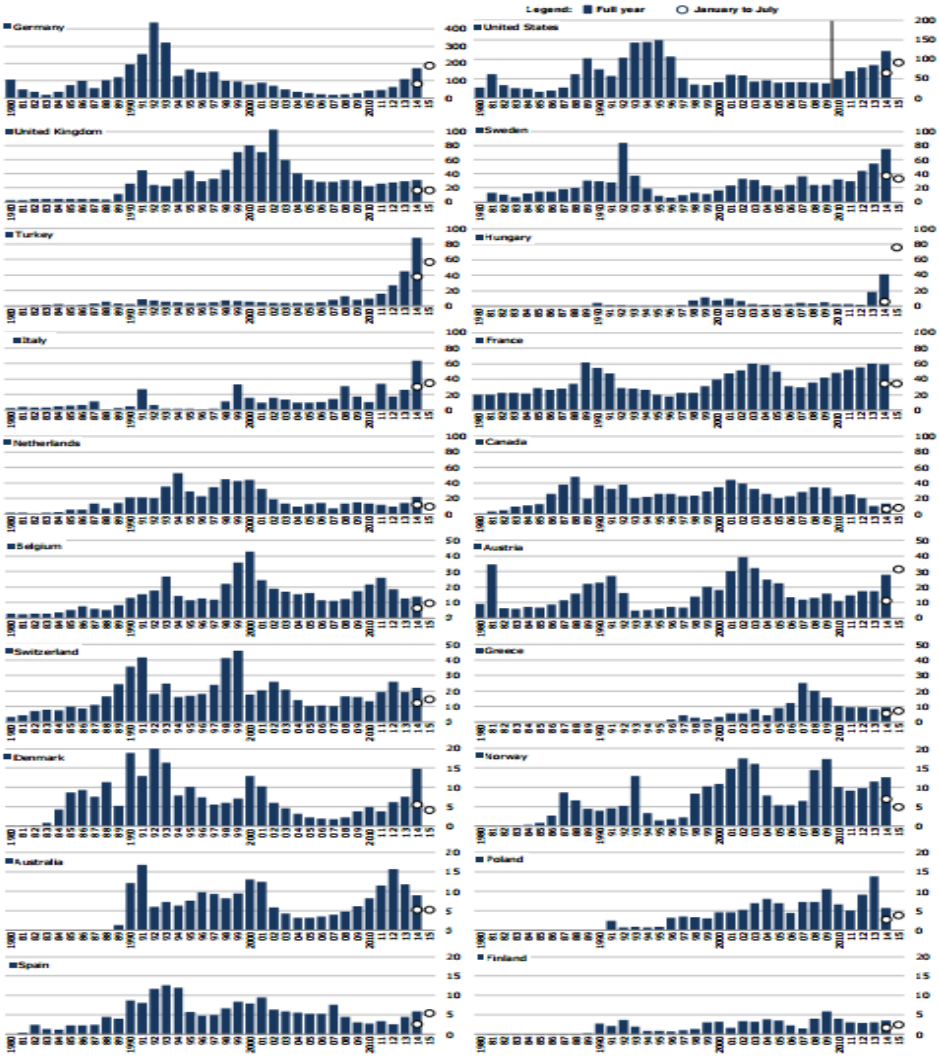

Figura 4. ***Solicitanți de azil politic din țări OCDE 1980–2015*** [17]

[16] *Ibidem,* accesat la data de 04.03.2017

[17] *UNHCR – The UN Refugee Agency,* http://popstats.unhcr.org/en/overview#_ga=1.167326328.753868762.1464366895, accesat la data de 23.03.2017.

Originile solicitanților de azil din Europa sunt mai diversificate decât în anterioarele crize de refugiați, iar mulți vin de departe. O mare parte a recentei atenției publicului a fost îndreptată spre afluxul masiv de refugiați sirieni în Europa; în realitate, cu toate acestea, originile refugiaților sunt foarte eterogene. În 2014, principalele țări și teritorii de origine ale solicitanților de azil în Uniunea Europeană au fost Siria (21%), Kosovo (9,6%), Eritreea (6,4%) și Irak (2,6%).[18] În 2015, compoziția s-a schimbat. Acum Siria, Eritreea și Irak, singurele naționalități acoperite de schema de relocare propusă de Comisia Europeană la 9 septembrie 2015, împreună au reprezentat doar aproximativ un sfert din totalul cererilor de azil în primele șase luni ale anului.[19] Cu toate acestea, această pondere a crescut la mai mult de o treime în iunie 2015, și este așteptată o continuă creștere bazată pe intrări pe traseul Mediteranei de Est și o scădere a solicitărilor de azil făcute de către cetățenii din Balcanii de Vest.[20]

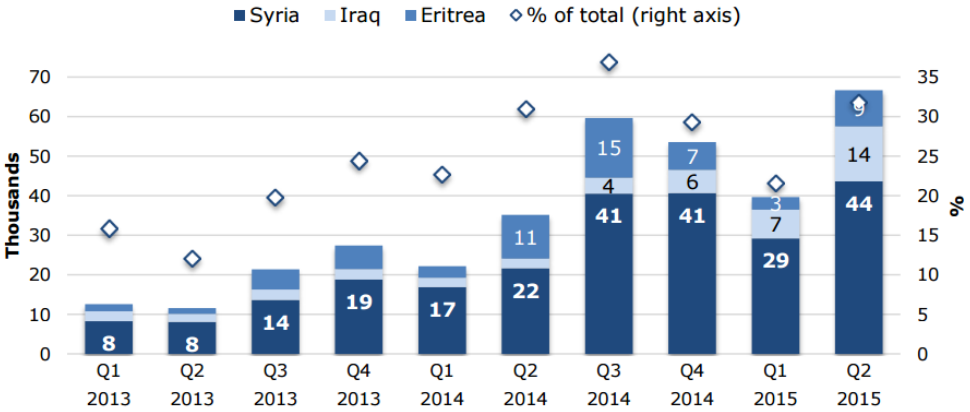

Figura 5. ***Cererile trimestriale transmise de sirieni, irakieni și eritreeni în UE, 2013–2015*** [21]

Marea varietate a traseelor de migrație, țările de origine și motivele care stau la baza migrației fac această criză de refugiați deosebit de dificil de abordat. Nu numai că migranții provin din diverse țări și teritorii de origine, dar țările de top în materie de oferire de azil, de asemenea, variază semnificativ în UE. În Germania, în primele 6 luni ale anului 2015, Kosovo și Siria au reprezentat fiecare 20% din

[18] ***, „*Statistical Yearbook*", UNHCR, http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html, accesat la data de 10.03.2017
[19] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017
[20] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017
[21] ***, „*Statistical Yearbook",* UNHCR, http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html, accesat la data de 10.03.2017

totalul solicitanților de azil, urmată de Albania (15%). În Suedia, sirienii au reprezentat 27%, urmați de eritreeni și afgani, la puțin peste 10%.[22] În Franța, Kosovo a fost prima (10%), urmată de Republica Democrată Congo și Federația Rusă. În Italia, Gambia a fost prima, urmată de Senegal și Nigeria. În Regatul Unit, Pakistan și Eritreea (9% fiecare), au fost urmate de Iran[23]. Această diversitate, într-o mare măsură, reflectă dimensiunea comunităților stabilite, limba și legăturile istorice, proximitatea geografică și, într-o oarecare măsură, diferențele dintre ratele de recunoaștere între țara de origine/destinație. Aceasta reflectă, de asemenea, diferitele trasee alese și utilizarea rețelelor de contrabandă pentru unele naționalități.

O modalitate de a arăta diversitatea afluxurilor este de a calcula numărul de țări de origine care, combinat, ajunge la cel puțin 60% din totalul cererilor. Într-anumite țări, diversitatea a crescut semnificativ în comparație cu anii 1990. Acest lucru este deosebit de frapant, spre exemplu, în Franța (numărul țărilor de origine, reprezentând 60% din fluxuri, au crescut cu 40%) și chiar mai mult în Germania și Elveția, în cazul cărora, numărul țărilor s-a dublat. În schimb, în Austria și Suedia, diversitatea în ceea ce privește țările de origine este mai redusă și stabilă. O astfel de diversitate în întreaga UE este, bineînțeles sfidătoare, deoarece înseamnă a avea de-a face cu diferite probleme în ceea ce privește, atât abordarea fluxurilor, cât și integrarea ulterioară a diverselor grupuri de persoane.[24]

În plus, mai multe țări de origine importante, cu o rată de recunoaștere relativ scăzută nu trebuie să fie în mod necesar considerate țări sigure. Solicitanților din aceste țări nu le pot fii respinse aplicațiile fără o evaluare individuală. Nevoia de a face față cererilor din multe țări diferite, limitează capacitatea de a accelera procesarea aplicației și pune presiune asupra sistemelor de azil în multe țări.

În cele din urmă, este de remarcat faptul că, în comparație cu crizele anterioare de refugiați, oamenii din țările vecine ale UE sunt mai puțin prezenți în fluxurile de azil și mulți oameni călătoresc pe distanțe lungi pentru a solicita azil în Europa. Distanța medie între țara de destinație și țara de origine a crescut cu 20%, în medie, în UE, în comparație cu intrările de la începutul anilor 1990. În unele țări, cum ar fi Italia, s-a triplat, în timp ce în cazul Austriei și Suediei a crescut cu mai mult de 50%. Acest lucru indică faptul că oamenii plătesc taxe mai mari contrabandiștilor, dar și faptul că dificultatea și costul revenirii va fii, în cele mai multe cazuri, mai mari.[25]

Solicitanții de azil și refugiații au adesea un nivel de educație scăzut, dar mulți au calificări bune.

---

[22] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017.
[23] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017.
[24] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017.
[25] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017.

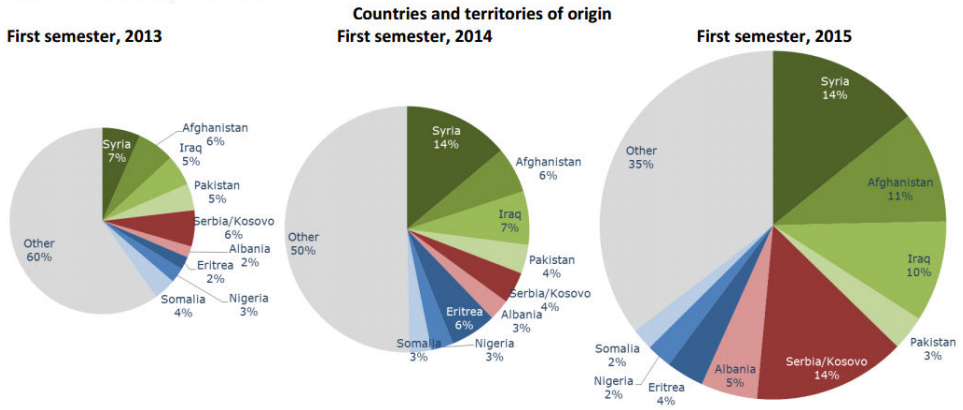

Figura 6. ***Evoluția solicitanților de azil politic în UE din țările și teritoriile de origine, 2013–2015*** [26]

Sursa: ***, *Statistical Yearbook,* UNHCR, http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html, accesat la data de 10.03.2017

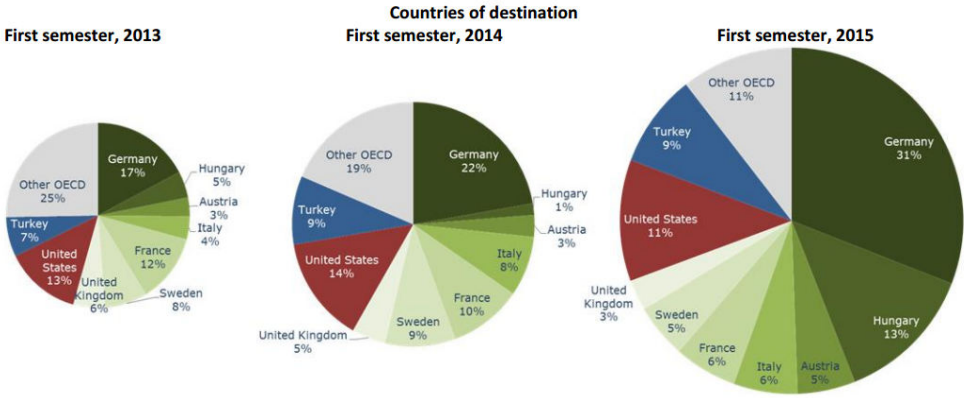

Figura 7. ***Evoluția solicitanților de azil politic în UE către țările de destinație, 2013–2015***

Contrar percepției publice, refugiații nu sunt, în general, cei mai săraci dintre săracii țări lor de origine, și tind să aibă un nivel de calificare mai mare decât populația generală în țările de origine. Totuși, există variații între țările de origine și de destinație, precum și printre valurile de migrație.

În ceea ce privește distribuirea educației la persoanele care locuiesc în UE, care au fost migranți umanitari între 1988 și 1993, un număr mare care sunt din fosta Iugoslavie, relevă faptul că, în medie, 15% au studii superioare (33% în Suedia, în

[26] ***, „*Statistical Yearbook*”, UNHCR, http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html, accesat la data de 10.03.2017

comparaţie cu mai puţin de 10% în Austria şi Germania).[27] Printre cetăţenii sirieni sosiţi recent, ponderea persoanelor cu o diplomă de studii superioare pare a fi mult mai mare. Potrivit statisticilor din Suedia, mai mult de 40% din sirienii aflaţi în ţară în 2014 aveau cel puţin învăţământul secundar superior, comparativ cu 20% dintre cei din Afganistan şi 10% proveniţi din Eritreea.

În cazul Germaniei, nu există nici o înregistrare sistematică a nivelului de educaţie şi calificările solicitanţilor de azil, dar li se cer informaţii (în mod voluntar) cu privire la educaţia şi aptitudinile profesionale, în cursul procedurii de aplicare. În medie, dintre cei care au venit în 2014, 15% din solicitanţii de azil s-au prezentat cu studii superioare, 16% aveau studii secundar superioare (gimnazial), învăţământ secundar 35%, 24% au doar şcoala primară şi 11% nu au fost la şcoală. Cu toate acestea, refugiaţii sirieni, au fost, în medie, mai educaţi: 21% dintre solicitanţii de azil sirieni, care au venit în Germania între începutul anului 2013 şi septembrie 2014, au declarat că au fost la universitate, 22% au parcurs învăţământul secundar superior, iar 47% au parcurs învăţământul secundar sau primar inferior.[28]

În cazul Franţei, pe baza datelor obţinute prin sondaj (ELIPA), în 2010, 14% dintre toţi refugiaţii au dobândit nivelul educaţional terţiar şi 43% cel puţin învăţământul secundar. Procentul celor cu studii superioare a fost uşor mai ridicat în cazul celor care provin din Europa (20%) şi mai redus în cazul celor care provin din Africa sub-sahariană (10%).[29]

Refugiaţii au abilităţi (mulţi dintre ei au studii de colegiu), chiar dacă aceştia sunt mai puţin intelectuali decât populaţia generală din ţările primitoare şi, în cele mai multe cazuri, mai puţin chiar decât lucrătorii migranţi. Permiterea refugiaţilor să devină competenţi lingvistic, să le fie recunoscute acreditările educaţionale şi profesionale şi, în unele cazuri, să îşi completeze aptitudinile cu o formare suplimentară, va fi esenţială pentru integrarea cu succes a acestora, cât şi pentru un impact economic pozitiv al acestor fluxuri în ţările de destinaţie.

3. Mediul economic al ţărilor primitoare de migranţi

Migranţii sosesc acum într-o situaţie economică a unei disparităţi mari şi fără precedent prezentă în întreaga Europă. Situaţia economică la frontiera sudică Schengen, în special în Grecia, este foarte dificilă cu rate ridicate ale şomajului. În schimb, în Austria, Germania şi Suedia – trei ţări de destinaţie ale UE, cele mai afectate de recenta creştere a intrărilor, în afară de Ungaria – rata şomajului este mult mai redusă

[27] ***, "*Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diaspora*", OECD Publishing, Paris, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/content/book/9789264239845-en, accesat la data de 04.03.2017

[28] *Ibidem*, accesat la data de 04.03.2017

[29] *Ibidem,* accesat la data de 04.03.2017

decât la începutul anilor 1990, în special în Germania, unde rata șomajului a fost de 4,8%, în primul trimestru din 2015.

În Germania, sondajele de opinie sugerează că situația economică cea mai favorabilă este legată de o opinie publică favorabilă în ceea ce privește primirea refugiaților, cu toate că acest lucru nu a împiedicat atacurile xenofobe. Opinia publică, cel puțin, pare mai bine pregătită pentru imigrare în comparație cu situația de la începutul anilor 1990. Există, totuși, o discrepanță semnificativă în întreaga Europă cu privire la atitudinea față de migranți. În multe țări, opinia publică este acum reticentă în ceea ce privește imigrația suplimentară. Puternice partide „anti-imigranți" au apărut în multe țări, iar dezbaterea publică de multe ori se concentrează pe problemele de integrare, mai degrabă decât pe posibilele oportunități generate de migrație. În Europa, datele sondajului din 2014 „Tendințe transatlantice" arată că 40% din populație ar prefera o politică mai restrictivă a migrației, în timp ce doar 34% au spus că politicile au fost „despre acum".[30] Sondajele recente arată o opinie publică destul de divizată în Franța, pentru de exemplu, pentru și puternic în favoarea unei abordări restrictive în mai multe țări din Europa de Est. În general, sensibilitatea opiniei publice la problemele migrației, ieșirea dintr-o criză economică majoră cu o rată a șomajului încă ridicată în mai multe țări europene, atârnă de negocierile în curs de desfășurare pentru a găsi o soluție coordonată și unitară.

Contextul demografic s-a schimbat în mod semnificativ de la începutul anilor 1990, ceea ce înseamnă că în multe țări există o concurență mai redusă pentru noi locuri de muncă, în special pentru ocuparea forței de muncă mai puțin calificată. În 1990, în toate cele 24 de țări europene OCDE, nou-introdusele grupuri de tineri pe piața forței de muncă (15–24) au fost mai mari decât grupul de vârstă 55–64. În 2015, situația s-a inversat în toate țările, mai puțin în șapte, cu cele mai mici rate acum observate în unele țări ale Europei de Est.[31]

Context juridic și instituțional în Europa pentru azil politic și migrație

Din momentul crizei refugiaților de la începutul anilor 1990, cadrul instituțional și juridic din Europa a suferit schimbări dramatice. În primul rând, adoptarea Tratatului de la Amsterdam (1999), care a pus politica azilului pe prim plan (integrarea în comunitate), iar Consiliul de la Tampere (1999), a deschis calea spre dezvoltarea sistemului de azil comun european. Între 1999 și 2005, o serie de măsuri legislative de armonizare a standardelor minime comune pentru azil au fost adoptate (Directiva

[30] ***, Indicators of Immigrant Integration 2015, "*Labour Market Integration of Immigrants and their Children: Developing, Activating and Using Skills*", in International Migration Outlook, OECD Publishing, Paris, 2014, p. 7

[31] *Ibidem*, p. 9

condițiilor de primire, Directiva privind standardele minime, Directive procedurilor de azil) și Fondul european pentru refugiați a fost înființat.[32]

În 2001, Directiva privind protecția temporară a permis un răspuns comun al UE unui aflux masiv de persoane strămutate, incapabile să se întoarcă în țara lor de origine. Cu toate acestea, Danemarca nu aplică normele UE cu privire la politicile de imigrare, vize și azil (a ales să nu facă parte) și Irlanda și Regatul Unit au ales, bazându-se pe „caz la caz", să adopte sau nu să adopte normele UE privind imigrația, politicile de viză și de azil (alegerea de a participa). În al doilea rând, Biroul European de Sprijin pentru Azil (BESA) a început activitatea în 2011, cu obiectivul de a dezvolta cooperarea practică în materie de azil, pentru a sprijini statele membre ale UE sub presiune și să colecteze și să facă schimb de informații.

În al treilea rând, Convenția de la Dublin – care a intrat în vigoare în 1997, are scopul de a preveni aplicațiile multiple și limitarea riscului de „cumpărare a azilelor". În temeiul Regulamentului Dublin III, sunt identificate criteriile de stabilire a responsabilității pentru examinarea unei cereri de funcționare a protecției internaționale, în ordine ierarhică, din considerente familiale, până în momentul posesiei unei vize sau a unui permis de ședere într-un stat membru, dacă solicitantul a intrat în UE neregulat sau în mod regulat. În plus, prezentul regulament conține reguli detaliate privind transferul solicitanților de protecție internațională care se aplică odată ce determinarea responsabilității s-a realizat. Acest set de legislație formează acum o bază solidă pentru politica comună în materie de azil a UE, reducând diferențele de tratare și drepturile pe întreg teritoriul statelor membre. Criza actuală, a dezvăluit câteva dintre punctele slabe ale sistemului existent, în cazul unor intrări masive și bruște.

Deoarece Regulamentul Dublin va rămâne în vigoare, Comisia va prezenta o evaluare și o posibilă propunere de revizuire a acestui regulament, care solicită adoptarea unei liste comune a țărilor de origine sigure și ia în considerare întărirea întoarcerii persoanelor cărora le-a fost refuzat statutul de refugiat.

Între timp, Uniunea Europeană a mai primit 13 țări noi, începând cu anul 2004, dintre care majoritatea nu au fost anterior cele mai importante state de imigrare sau emigrare. Acest lucru a contribuit la sporirea semnificativă a gradului de mobilitate liberă a UE. În plus, adoptarea Acordului Schengen (în vigoare în 1995) a destins controale la frontierele interne și a oferit posibilitatea de a călători fără pașaport între țările participante (în prezent, 26 de țări). Irlanda și Regatul Unit au obținut o derogare când Convenția a fost integrată în Tratatul de la Amsterdam. Patru țări UE nu au aderat încă la spațiul Schengen, dar ar trebui să adere în viitor. În cele din urmă, Frontex a fost creată în 2004 pentru a promova cooperarea pentru securizarea frontierelor externe ale UE.

[32] *Ibidem*, pp. 11–12

Aceste evoluții au creat un nou mediu pentru migrația în Europa, prin crearea unei zone de mobilitate liberă. Acest lucru a adus beneficii considerabile țărilor UE, prin facilitarea comerțului și turismului. Mișcările de după înăuntrul UE sunt acum mai ușoare, acestea contribuind ca realizarea implementării Regulamentului Dublin să devină o provocare în contextul actual. O reintroducere a controalelor la frontierele interne ale UE ar putea revigora rețelele de contrabandă și ar putea crește și mai mult presiunea asupra țărilor deja la limita crizei pur și simplu pentru că acestea sunt situate la frontierele externe ale UE.

În contextul unei astfel de crize pe scară largă, instrumentele existente și-au arătat limitele pentru a asigura o partajare a sarcinilor cât de cât egală, dar și eficacitatea lor limitată în prevenirea oamenilor să aleagă rute de contrabandă. Recentele propuneri ale Comisiei Europene de a adopta un mecanism de relocare, atât de urgență, cât și unul permanent pentru ca toate statele membre să încerce să abordeze primele problema. În ceea ce privește a doua problemă, care urmează să fie luată în considerare mai mult pe termen mai scurt, opțiuni politice viabile existente, dar ar presupune un răspuns politic îndrăzneț și mai mult global.

Multe dintre țările de destinație, pe termen lung, care oferă azil celor care cer, au implementat schimbări structurale în sistemul lor de azil cu scopul de a înteți procesul și de a îmbunătăți calitatea acestuia. Cele mai multe țări au un status de „țară de origine" care permite un proces simplificat pentru cei care cer azil, oameni din țări în care au șanse minime de a primi azil. Cu privire la acest aspect, capacitatea de a răspunde cererilor e mai bună decât la începutul anilor 1990, chiar dacă țările care au fost nepregătite pentru primirea acestor mari mase de oameni, încă încearcă să iasă la liman.

„Status instabil" ca rezultat al procesului de azil tinde să fie evitat dacă se poate, pentru a facilita integrarea celor care vor rămâne probabil până când se va pune mai multă presiune asupra celor care nu obțin azil. În prima parte a anilor 1990, mulți migranți umanitari din Bosnia și Herțegovina au primit statusul „tolerat", care îi excludea de cele mai multe ori de pe piața forței de muncă, în general, pentru câțiva ani. Azi, cei mai mulți dintre aplicanții pentru azil din țările de conflict obțin o formă de protecție relativ stabilă. Împreună cu aceasta, accesul la piața forței de muncă a fost îmbunătățit – incluzând și persoanele încă aflate în proces, cu ideea de a rămâne. Acestea sunt importante, precum și cercetarea OECD din 2014 arată că intrarea devreme pe piața forței de muncă este un factor cheie în asigurarea unei integrări de lungă durată. Nu numai accesul la piața forței de muncă, dar și sistemele de integrare (recepția, limba etc) au fost slab dezvoltate în anii 1990 în cele mai multe țări. S-au dezvoltat foarte mult de atunci, în special țările în care intrările au fost masive: Austria, Germania și Suedia. Acest lucru lărgește perspectivele de integrare durabilă. În plus,

o infrastructură europeană de cooperare și de sprijin pentru integrare este acum stabilită prin Fondul European pentru Azil și Integrare, deși Fondul nu a fost, în mod evident, conceput pentru a face față cu acest tip de situație de urgență.

4. Sosirile minorilor neînsoțiți

O caracteristică izbitoare și îngrijorătoare a crizei actuale a refugiaților este numărul mare de minori neînsoțiți (UAMS) în rândul solicitanților de azil. Indiferent dacă minorii neînsoțiți sunt considerați solicitanți de azil sau nu, responsabilitatea pentru aceștia îi revine statului – și de multe ori municipalității – unde aceștia sunt identificați. Chiar și atunci când minorii vin din țările în care cererile de azil sunt rareori de succes, ei sunt de multe ori în procesul de azil. În 2014, cei 24.000 de minori neînsoțiți care solicitau azil, alcătuiau 4% dintre toți solicitanții de azil în UE.[33]

Nu toți minorii neînsoțiți intră în sistemul de azil. În Italia, de exemplu, din 10.500 UAM aflați în grija statului în 2014, doar 24% au solicitat azil. Situația este similară și în Grecia, unde înaintea reformei procesului de azil, aproape nici unul dintre minori nu a solicitat azil. În Franța, numărul de UAM care solicită azil a scăzut în 2014 – la mai puțin de 300 – în timp ce numărul celor aflați sub tutela statului a fost aproape de 4.000. Deoarece UAM trăiesc în centre deschise, mulți se mută, inclusiv în alte țări europene pentru a se întâlni cu familia. Aproximativ o treime din UAM din Italia dispar din centrele de primire, de multe ori la scurt timp după sosire. În unele țări, minorii rămân. Suedia s-a confruntat deja cu creșterea numărului de UAM în 2012, înainte de a fi primit aproximativ 4.000 de UAM în 2013 și 7.500 în 2014, dintre care aproape toți au intrat în sistemul de azil.[34] UAM reprezintă o provocare enormă în ceea ce privește asigurarea de locuințe, de supraveghere, școlarizare și sprijin pentru minori. În Grecia, de exemplu, a fost nevoie ca mai mult de 2.000 de minori să fie plasați în locuințe în 2014, în mijlocul unei crize economice lucie și a unui sistem de azil copleșit.

O altă complicație este necesitatea de a pregăti UAM, care ajung de multe ori, la 16 sau 17 de ani, cu puțină școlarizare formală sau deloc, pentru integrarea în societate. Școlarizarea tradițională nu poate fi o opțiune, iar la vârsta de 18 ani, părăsesc tutela statului, chiar dacă nu și-au completat încă educația de bază în noua țară.

Incertitudinea privind încetarea conflictelor din Siria și stabilizarea Libiei creează o provocare unică în comparație cu crizele anterioare de refugiați unde comunitatea internațională a trebuit să se ocupe de fluxuri mari de refugiați. În același timp, instabilitatea din Afganistan și Irak, alte două principale țări responsabile pentru

[33] *Ibidem,* p 16.
[34] *Ibidem*, p.17.

intrările recente, pare să persiste și în viitorul apropiat. În mod similar, este greu de determinat dacă factorii care obligă oamenii să fugă din Eritreea vor dispărea curând.

Privind în perspectivă, o serie de factori de risc ar putea alimenta fluxurile din cadrul traseelor de migrație existente (de exemplu, deteriorarea continuă a securității din Siria, Irak sau chiar Ucraina, instabilitatea din Liban). Factorii demografici și economici din țările Africii sub-sahariane va continua să genereze un impuls pentru emigrare, la fel ca și sărăcia și ratele de șomaj în Balcanii de Vest, în special în rândul romilor.

Cele mai recente rezultate ale Sondajului Mondial Gallup cu privire la intențiile de a emigra din principalele țări de origine, tind să confirme această perspectivă. Sondajul se referă la perioada 2007–2013 și, prin urmare, nu reflectă schimbările în condițiile politice și sociale într-un număr de țări-cheie, dar sugerează că presiunea este ridicată în câteva dintre ele și ar putea degenera, eventual, în mari fluxuri migratorii în viitorul apropiat. Mai precis, mai mult de două cincimi din populația adultă din Nigeria își declară intenția de a emigra definitiv, o pondere mult mai mare decât cea din Africa sub-sahariană per total. În plus, 10% dintre aceștia intenționează să facă acest lucru în următoarele 12 luni, iar mulți dintre ei sunt educați.[35] Intenția de a emigra este ridicată și în Albania (aproape 40%), precum și în Serbia și Ucraina. În cele din urmă, presiunea de migrare măsurată prin intenția de a emigra rămâne ridicată în Afganistan, unde una din patru persoane ar dori să emigreze definitiv în străinătate.

	Persons who would move permanently, if they had the opportunity to do so (%)					Of which: Planning to move in the next 12 months (%)	Of which: Already made preparations	Preferred destinations		
	Total	Women	15-24	Highly educated	Employed			First	Second	Third
China (People's Republic of)	6	6	12	17	6	2	22	United States	Canada	France
Pakistan	12	8	15	26	17	13	50	Saudi Arabia	United Arab Emirates	United Kingdom
Afghanistan	23	23	26	25	21	18	39	Iran	United States	Saudi Arabia
Asia and Oceania	**8**	**7**	**14**	**17**	**8**	**7**	**44**	**United States**	**Saudi Arabia**	**United Kingdom**
Albania	39	37	56	41	39	10	68	Italy	United States	Greece
Serbia	24	24	41	27	25	10	37	Germany	Switzerland	Austria
Ukraine	21	19	37	27	23	4	59	Russia	United States	Germany
Non-OECD Europe and Central Asia	**17**	**15**	**28**	**20**	**17**	**5**	**45**	**Germany**	**United States**	**Russia**
Côte d'Ivoire	25	24	33	41	28	39	28	United States	France	Canada
Mali	21	15	32	25	21	28	17	France	Spain	United States
Nigeria	44	42	55	41	37	10	37	United States	United Kingdom	Saudi Arabia
Senegal	37	29	51	36	34	25	20	United States	France	Spain
Sub-Saharan Africa	**32**	**30**	**42**	**32**	**29**	**13**	**30**	**United States**	**United Kingdom**	**France**
Iraq	19	15	24	21	19	24	50	Sweden	United States	United Kingdom
Libya	23	21	25	25	22	26	45	United Arab Emirates	Saudi Arabia	United States
Morocco	29	23	45	30	27	14	43	France	Italy	Spain
Syria	31	30	31	31	32	15	14	United Arab Emirates	United States	Canada
Tunisia	27	20	46	31	27	18	55	France	Italy	Germany
Middle East and North Africa	**22**	**17**	**30**	**27**	**23**	**19**	**36**	**Saudi Arabia**	**France**	**United States**

Figura 8. ***Intențiile de imigrare 2007–2013*** [36]

[35] Sondajului Mondial Gallup, „*The Many Faces of Global Migration*", International Organization for Migration si Gallup, 2013, http://publications.iom.int/system/files/pdf/mrs43.pdf, accesat la data de 12.03.2017

[36] ***, "OECD, *Connecting with Emigrants: a global profile of Diasporas*", OECD Publishing, Paris, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/content/book/9789264239845-en, accesat la data de 10.03.2017

5. Provocările pe termen scurt și mediu în țările primitoare de imigranți

Nu se pot face comparații exacte la criza cu care Europa se confruntă în prezent, dar continentul a experimentat deja o serie de alte mișcări ale populației pe scară largă în trecutul nu foarte apropiat. Perioada imediată celui de-al doilea război mondial a fost marcată de transferuri mari de populație, în special în Germania și Polonia, perioada post-colonială s-a remarcat prin mișcări mari de repatriere către Franța în 1962 (aproape un milion de oameni), în Portugalia, în mijlocul anilor 1970 (aproximativ 600.000 de persoane în trei ani) și într-o mai mică măsură, în Regatul Unit și Belgia. Toate aceste mișcări ale populației au fost absorbite de către aceste țări, cu un impact foarte limitat asupra pieților forței de muncă.[37] Mari mișcări migratorii bazate pe migrația etnică au fost înregistrate, de exemplu, în Grecia, între 1989 și 1993 (până la 160.000 de greci pontieni din fosta Uniune Sovietică), sau în Germania, între sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 2000 (mai mult de 3 milioane emigranți și repatriați).[38]

Fluxuri de migranți economici de aceeași importanță au avut loc și în ultimii ani: în special în Spania, care a asistat la o triplare a populației sale de origine străină (+4 milioane), între 2000 și 2010; în Regatul Unit, unde numai populația născută în UE a crescut cu 1 milion de la extinderea UE în 2004; de asemenea, în Germania, care a devenit, chiar înainte de această criză a refugiaților, a doua cea mai importantă țară a imigrației în cadrul OCDE după Statele Unite, cu mai mult de 500.000 de intrări juridice permanente așteptate în 2014 – de două ori cifra din 2007.

Aceste valuri de migrație nu au fost despre refugiați, dar este posibil să indice către alte mari crize umanitare mai recente, cum ar fi conflictul bosniac dintre 1992–1995, care a mutat aproximativ 1,2 milioane de persoane, dintre care 800.000 către țările OCDE și mai mult de 300.000 în Germania numai. De asemenea, în 1992, mai mult de 300.000 de albanezi au încercat să se stabilească în Grecia și Italia. Războiul din Kosovo dintre anii 1998–1999 a dus la mișcări la scară largă, mai ales în țările vecine, dar și în mai multe țări ale OECD. Germania, de exemplu, a înregistrat 78.000 de cereri de azil, Elveția 53.000, Belgia și Regatul Unit de aproximativ 25.000 fiecare, iar Austria 15 000.[39]

În toate cazurile menționate mai sus, țările europene, chiar dacă inițial au fost luate pe nepregătite, au fost în măsură să se ocupe cu succes cu situația dată și au

---

[37] ***, "OECD, *Connecting with Emigrants: a global profile of Diasporas*", OECD Publishing, Paris, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/content/book/9789264239845-en, accesat la data de 10.03.2017

[38] *Ibidem,* accesat la data de 10.03.2017

[39] ***, "How Can Immigrants' Skills Be Put to Use?", Migration Policy Debate n°4", Paris, 2014, http://www.oecd.org/els/mig/migration-policy-debates-3.pdf, accesat la data de 02.03.2017

integrat în mare migranții care au rămas. Țările au beneficiat economic de aceste intrări în multe cazuri, cel puțin pe termen lung. Nu totul a decurs fără probleme, desigur, și lecții au trebuit învățate din aceste valuri și din repercusiunile acestora, pentru siguranța că greșelile din trecut nu sunt repetate în contextul crizei actuale. Acest lucru ar implica în special oferirea unui sprijin de integrare imediată și acces personalizat la serviciile de dezvoltare a abilităților. Acest lucru ar necesita acordarea de atenție sporită integrării femeilor refugiate. În final, cu toate acestea, Europa și-a demonstrat capacitatea și experiența de a găsi mijloacele necesare pentru a face față în mod eficient și adecvat cu vaste mișcări migratorii. Activitatea grupării OCDE arată că migrația, dacă este bine gestionată, poate juca un rol pozitiv în economie și, în special faptul că imigranții tind să își plătească impozitele și contribuțiile către asigurările sociale, care sunt mai mult decât primesc în beneficii individuale (OECD 2013).

5.1. Provocările survenite în sprijinirea refugiaților

Primirea și integrarea refugiaților prezintă provocări majore care nu ar trebui subestimate. Este o sarcină dificilă și costisitoare pe termen scurt. În Europa, multe țări au programe de introducere pentru refugiați. Într-adevăr, cele mai multe programe de integrare tind să fie orientate în mod explicit sau implicit la migranții umanitari, cu toate că alte grupuri de migranți – cum ar fi migranții în familie – pot fii, de asemenea, eligibile. Țările scandinave au cea mai mare experiență cu astfel de programe care durează de la doi la trei ani. Cea mai mare parte a acestor programe este în general legată de formarea lingvistică, deși recent, accentul pieței forței de muncă s-a consolidat, având în vedere că integrarea pe piața forței de muncă este cel mai important factor determinant pentru independența economică a migranților, precum și o condiție prealabilă pentru un impact economic pozitiv al migrației.

Statele Unite ale Americii are un program care aduce refugiați din străinătate pentru reinstalare. Refugiații se stabilesc în toate părțile țării, în coordonare cu organizațiile care primesc fonduri federale pentru furnizarea de servicii de muncă și de caz. Abordarea este disproporționată, cu speranța că refugiații vor intra rapid, acolo unde este posibil, pe piața forței de muncă. Aproximativ unul din patru refugiați optează pentru un program de sprijin intensiv de șase luni, în loc de sprijin în numerar. Dintre aceștia, trei sferturi sunt pregătiți să se descurce singuri până la sfârșitul acestei perioade. Cel mai des întâlnit sprijin se îngustează după primul an, cu toate că unele servicii sunt oferite până la cinci ani. Mulți refugiați se mută de la prima lor destinație, spre comunități sau oportunități de locuri de muncă. În general ratele de angajare sunt comparabile cu media națională sau mai mari, cu toate că de multe ori în locuri unde salariul este mic și la un risc mai mare de sărăcie.

Canada, la fel ca în Statele Unite, are o vastă experienţă în aşa-numitele „servicii de decontare" pentru refugiaţi, inclusiv formarea lingvistică, piaţa muncii şi integrarea socială. Cuvântul „servicii de decontare" implică faptul că beneficiarii acestor servicii vor rămâne în Canada şi să devină o parte a societăţii canadiene.

Australia are o politică similară cu privire la integrarea migranţilor umanitari, care sunt în general refugiaţi restabiliţi ca şi în Canada. Este centrată în jurul programelor de sprijin intensive axate pe sprijin practic timpuriu la sosire şi pe tot parcursul perioadei de decontare iniţiale pentru a ajuta migranţii umanitari să se instaleze în comunitate (Serviciile de decontare umanitară); şi accesul timpuriu la formarea lingvistică, care este oferit prin opţiuni de învăţare flexibile pentru a satisface nevoile individuale. Serviciile oferite variază foarte mult în funcţie de circumstanţele fiecărui migrant în parte şi acoperă multe aspecte ale integrării economice şi sociale (adică timpuriu sprijin practic, engleza, cursuri de limbi străine, servicii de traducere, finanţarea pe bază de granturi pentru proiecte de promovare a integrării grupurilor de migranţi, etc.). Câteva dintre ţări au o categorie specială a refugiaţilor-sau comunităţi – sponsorizaţi privat, care nu primesc aceeaşi nivel de suport în integrare ca aceia admişi prin proceduri guvernamentale normale.[40]

5.2. Provocările survenite în integrarea refugiaţilor

Dincolo de urgenţa umanitară imediată, o provocare adecvată va asigura integrarea a multor refugiaţi şi ai copiilor acestora care vor rămâne în ţările OECD. Dovezile din 2008 al anchetei forţei europene de muncă arată că, în medie, în trecut, a durat aproximativ şase ani pentru migranţii umanitari să ajungă la acelaşi nivel de ocupare a unui loc de muncă ca migranţii în familie şi 15 de ani pentru a ajunge la o rată de ocupare de 70% spre rezultatele pentru nativi şi migranţi de muncă. Această întârziere poate fi redusă dacă politicile de integrare corespunzătoare sunt puse în aplicare pentru a evalua şi dezvolta abilităţile migranţilor şi prin îmbunătăţirea legăturii acestora cu nevoile angajatorilor. În această privinţă, va fii deosebit de important pentru ţările europene să înveţe lecţiile din trecut, cât şi din ale altor ţări ale OCDE.[41]

Integrarea imigranţilor şi a copiilor acestora a fost un element cheie în activitatea OCDE privind migraţia internaţională pentru mai mult de un deceniu. Printre alte lucrări din aceeaşi categorie, secretariatul a întreprins paisprezece recenzii de integrare „specifice ţării" prin proiectul său „locuri de muncă pentru imigranţi", de multe ori, cu un accent special pe refugiaţi. În plus, a adunat date comparative

[40] ***, *"Jobs for Immigrants series",* OECD Publishing, Paris, 2014, http://www.oecd.org/els/jobsforimmigrantsseries.htm, accesat la data de 02.03.2017

[41] *Ibidem,* accesat la data de 02.03.2017

cuprinzătoare privind rezultatele integrării imigranților și a copiilor lor, prin intermediul publicației comune CE-OECD „Stabilirea Indicatorilor integrării imigranților”.[42]

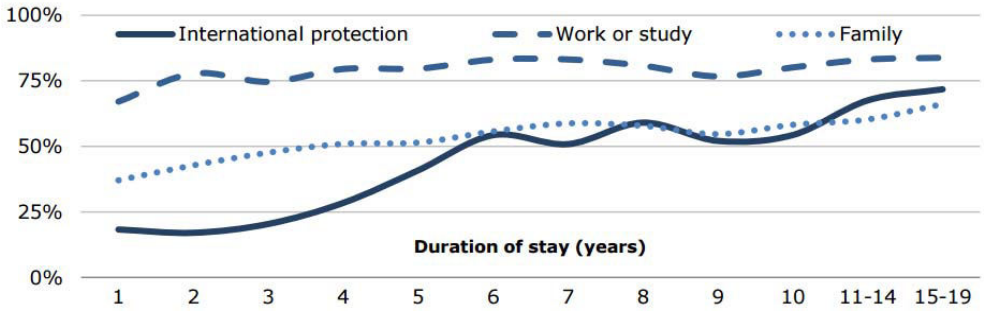

Figura 9. ***Rata de ocupare pe categorii de imigranți și durata șederii în țările europene***[43]

În primul rând, integrarea cu succes necesită măsuri cuprinzătoare, bine adaptate, care iau în considerare țările de origine ale refugiaților, mediul educațional și situația familială. În timp ce fluxurile de refugiați cresc și devin mai diversificate în majoritatea țărilor, instrumentele de politici de integrare trebuie să fie din ce în ce mai personalizate. Integrarea cu succes nu numai că îmbunătățește beneficii economice și fiscale, ci este de asemenea un factor important în coeziunea socială.

În al doilea rând, integrarea refugiaților trebuie să fie privită ca o investiție. Acest lucru înseamnă că politica ar trebui să includă o intervenție timpurie. Cu cât refugiații ajunși mai devreme au acces pe piața forței de muncă, cu atât mai bune sunt și perspectivele de integrare pe termen lung. De asemenea, aceasta implică faptul că politicile de integrare pentru refugiați nu ar trebui să încerce să aibă efect imediat. Toți refugiații care se stabilesc sunt nevoiți să asimileze abilitățile de bază care să le permită să funcționeze în societatea-gazdă, precum și implicarea și coordonarea cu părțile interesate la nivel local este esențială pentru acest lucru, deoarece integrarea presupune provocări importante pentru comunitățile regionale și locale. De asemenea, este important să se găsească un echilibru între a evita crearea de noi zone cu o concentrație mare de imigranți și găzduirea persoanelor în locuri în care există locuri de muncă. Este, fără îndoială, o abordare costisitoare, dar beneficiile se extind dincolo, dinspre piața muncii spre coeziunea socială și de-a lungul generațiilor, în cazul în care copiii lor le-ar putea culege. Pentru copii, tranziția timpurie în sistemul de învățământ este esențială, iar asimilarea timpurie a

[42] *Ibidem,* accesat la data de 02.03.2017

[43] ***, *“Jobs for Immigrants series”,* OECD Publishing, Paris, 2014, http://www.oecd.org/els/jobsforimmigrantsseries.htm, accesat la data de 02.03.2017

limbii țării-gazdă imediat după sosire este cheia, inclusiv pentru copiii care nu au început încă școala primară.

În al treilea rând, integrarea refugiaților necesită o abordare în trei etape pentru o bună punere în practică a abilităților lor. Pentru a integra refugiații, punctul de plecare este de a face un bilanț al calificărilor și al competențelor acestora. Ca urmare a acestui fapt, există într-o a doua etapă de multe ori nevoia unei educații suplimentare pentru a îi ridica la standardul cerut în țara gazdă. Mulți refugiați au abilități și calificări bune, dar acestea au fost achiziționate de pe piețele forței de muncă și a sistemelor de învățământ care sunt foarte diferite de cele din țările OCDE și, prin urmare, au nevoie de unele „îmbunătățiri". Altora le lipsesc abilitățile de bază pentru a reuși și au nevoie de multă formare în avans și de educație pentru a ajunge până la ceea ce este considerat standardul minim pentru a avea succes în țara gazdă. Acest lucru se referă în special la învățarea limbii țării gazdă. Al treilea pas este de a „activa" abilitățile lor, ceea ce reprezintă o provocare deosebită atunci când refugiații au fost „inactivi" timp de mai mulți ani. Acest lucru se referă, printre altele, a se asigura că aceștia au acces la măsurile de siguranță adecvate, precum și evitarea discriminării de către angajator și de prejudecăți.

6. Capacitatea Europei de a răspunde crizei refugiaților

Europa are atât obligația cât și capacitatea de a face față acestei tragice crize fără precedent. Există similitudini puternice cu crizele anterioare de refugiați (doar câteva țări sunt puternic afectate și mai multe dintre ele sunt la fel ca și în anii 1990), dar fluxurile sunt mai amestecate, în ceea ce privesc traseele de migrație, țările de origine și profilul de educație al migranților. Acestea presupun provocări majore pentru sistemele de azil și pentru politicile de integrare a celor care rămân.

O altă diferență față de crizele din trecut este faptul că progresele în tehnologia comunicării și aparițiilor unor noi rute de contrabandă duc la schimbarea rapidă a situațiilor. Mai mult decât atât, perspectiva pe termen scurt pentru stabilizarea substanțială a situației din principalele țări sursă, e slăbită. Situația poate să nu fie doar o urgență pe termen scurt, dar poate fii o condiție structurală, cu fluxuri mari care continuă să se lase așteptate în anii următori, alimentând un sentiment de anxietate cu privire la migrație, în multe țări.

Răspunsul politicii pe termen scurt, care a trebuit să se ocupe cu salvarea de vieți pe mare și rezolvarea problemei repartizării sarcinilor a mobilizat o mare parte din atenția și energia țărilor europene. Acum a sosit momentul să se concentreze atenția asupra unor măsuri de urgență pentru a primi refugiați și să accelereze procesarea cererilor de azil pentru a evita crearea restanțelor mari și perioade mai lungi de procesare. Este deja critică situația, trebuie să se înceapă a lua în considerare

problema integrării celor cărora le va fii acordat statutul de refugiat. În același timp, este urgent să abordeze unele dintre cauzele principale ale crizei și pentru a asigura un răspuns politic coordonat și cuprinzător.

Concluzii

Criza refugiaților la nivel mondial cu care ne confruntăm astăzi este rezultatul unor războaie, al unor încălcări masive ale drepturilor omului și a creșterii populației în anumite state. Abordarea politicilor de azil și securitate, răspunsul la criză și combaterea rasismului față de refugiați este dificilă pentru Uniunea Europeană. Uniunea Europeană nu a rămas consecventă și eficientă în acțiunile sale externe. Îi lipsea și îi lipsește în continuare strategia cu privire la modul de a face față crizei. UE trebuie să își coordoneze acțiunile pentru a își recâștiga statutul în comunitatea internațională. Obiectivele UE ar trebui să aibă o soluție politică la criza din Siria, să prevină destabilizarea regională, să abordeze situația umanitară și să abordeze conflictul în afara și în interiorul UE. Modul în care abordează această criză va arăta dacă se va ridica la principiile sale de demnitate umană, solidaritate, libertate și democrație.[44] Criza refugiaților din Europa, este fără precedent în ceea ce privește numărul de persoane implicate.[45]

Până în prezent concluziile sunt evidente asupra modului în care UE acționează ca răspuns la orice fel de criză. Gestionarea crizelor este unul dintre instrumentele de politică externă a UE, dar este foarte deficitară.[46] Politica de securitate și apărare comună a UE ar trebui să lucreze la strategie și putere politică, deoarece trebuie să existe o coordonare între securitatea internă și externă.

Cel mai important este integrarea cu succes, care necesită măsuri cuprinzătoare, bine adaptate, care iau în considerare țările de origine ale refugiaților, mediul educațional și situația familială. În timp ce fluxurile de refugiați cresc și devin mai diversificate în majoritatea țărilor, instrumentele de politicii de integrare trebuie să fie din ce în ce mai personalizate. Integrarea cu succes nu numai că îmbunătățește beneficii economice și fiscale, ci este de asemenea un factor important în coeziunea socială.

Apoi, integrarea refugiaților trebuie să fie privită ca o investiție. Acest lucru înseamnă că politica ar trebui să includă o intervenție timpurie. Cu cât refugiații ajung mai devreme cu atât au mai repede acces pe piața forței de muncă și cu atât mai bune sunt și perspectivele de integrare pe termen lung. De asemenea, aceasta

[44] *Ibidem*, accesat la data de 02.03.2017
[45] *Ibidem*, accesat la data de 02.03.2017
[46] Dempsey, J., "What Europe's Refugee Influx Means for EU Foreign Policy", Carnegie Europe, 2015 http://carnegieeurope.eu/strategiceurope/?fa=61080, accesat la data de 20.03.2017

implică faptul că politicile de integrare pentru refugiați nu ar trebui să încerce să aibă efect imediat. Toți refugiații care se stabilesc sunt nevoiți să asimileze abilitățile de bază care să le permită să funcționeze în societatea-gazdă, precum și implicarea și coordonarea la nivel local este esențială pentru acest lucru, deoarece integrarea presupune provocări importante pentru comunitățile regionale și locale. De asemenea, este important să se găsească un echilibru între a evita crearea de noi zone cu o concentrație mare de imigranți și găzduirea persoanelor în regiuni în care există locuri de muncă. Este, fără îndoială, o abordare costisitoare, dar beneficiile se extind dincolo, dinspre piața muncii spre coeziunea socială și de-a lungul generațiilor, în cazul în care copiii lor le-ar putea culege. Pentru copii, tranziția timpurie în sistemul de învățământ este esențială, iar asimilarea timpurie a limbii țării-gazdă imediat după sosire este cheia, inclusiv pentru copiii care nu au început încă școala primară.

Europa este prinsă de cea mai mare criză de migranți de la Al Doilea Război Mondial. Mulți sunt de părere că refugiații nu ar trebui primiți în țările Europei din pricina atacurilor repetate, dar nu trebuie sa uităm ca refugiații sunt oameni. Faptul că oamenii iau decizii teribile, este adevărat, dar se întâmplă ca oamenii aceia să le fi luat la o scară mai mare. Cu toate acestea, majoritatea dintre ei așteaptă o a doua șansă. Ei sunt oameni așa cum suntem și noi. Ei au dreptul la o viață așa cum noi o avem, cu o locuință decentă, o familie, un loc de muncă, fără a fi discriminați pentru că sunt „teroriști".

Bibliografie

A. Cărți

1. Angenendt Steffen, Engler Marcus și Schneider Jan, "Europen Refugee Policy" 2013, pp. 1–4
2. Cristian Delcea, *Psihologia Terorismului – Studiu Psihologic asupra teroriștilor*, Editura Albastră, Cluj-Napoca, 2004, p. 53
3. Elizabeth Ferris, Kemal Kirisci, *The Consequences of Chaos – Syria's Humanitarian Crisis and the Failure to Protect,* Editura Brookings Institution Press, 2016, p. 38
4. ***, Indicators of Immigrant Integration 2015, "Labour Market Integration of Immigrants and their Children: Developing, Activating and Using Skills", in International Migration Outlook, OECD Publishing, Paris, 2014, p. 7.
5. Fargues, P. & Fandrich, C., "*The European Response to the Syrian Refugee Crisis What Next?*", European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, 2012, pp. 8–13, http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC%202012%2014.pdf, accesat la data de 22.04.2016

B. Pagini web și rapoarte web

1. ***,BBC, *Syria crisis: Where key countries stand*, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-23849587, accesat la data de 25.03.2017

2. ***, "*Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diaspora*", OECD Publishing, Paris, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/content/book/9789264239845-en, accesat la data de 04.03.2017
3. ***, DailyMail, *ISIS have used chemical weapons and can make their own chlorine and mustard gaz, warns CIA director*, http://www.dailymail.co.uk/news/article-3443721/ISIS-used-chemical-weapons-make-mustard-gas-chlorine-warns-CIA-director.html, accesat la data de 23.03.2017
4. Dan Hodges, The Telegraph, *David Cameron should unilaterally order air strikes on Syria after the Paris attacks*, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/12000707/David-Cameron-should-unilaterally-order-air-strikes-on-Syria-after-the-Paris-attacks.html, accesat la data de 23.03.2017
5. ***, *Declarația Unviersala a Drepturilor Omului,* http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php, accesat la data de 07.03.2017
6. Dempsey, J., "*What Europe's Refugee Influx Means for EU Foreign Policy*", Carnegie Europe, 2015, p.1, http://carnegieeurope.eu/strategiceurope/?fa=61080, accesat la data de 20.03.2017
7. Dialer D., Neisser H., Opitz A., *"The EU's external action service. Potential's for one voice foreign policy*" Europawissenschaftliche Reihe, Band 3. Innsbruck University press, 2014, p. 145–162, http://www.uibk.ac.at/iup/buch_pdfs/eeas_bd3.pdf, accesat la data de 17.03.2017
8. ***, "Egypt country overview", UNHCR, http://www.unhcr.org/pages/49e486356.html, accesat la data de 30.03.2017
9. ***,European Parliament News, *Fight against terrorism: MEPs to debate counter-terrorism strategies*, http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160404STO21310/Fight-against-terrorism-MEPs-to-debate-counter-terrorism-strategies, accesat la data de 24.03.2017
10. Feldman N., "*Why Europe Must Help Refugees at Sea"*, 2015, http://www.bloombergview.com/articles/2015-09-18/why-europe-must-help-refugees-at-sea, accesat la data de 05.03.2017
11. ***,"*Final declaration on the results of the Syria Talks in Vienna as agreed by participants*", Comisia Europeana, http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/151030_06.htm, accesat la data de 11.03.2017
12. ***, *Finding solutions to migratory pressures*, http://www.consilium.europa.eu/en/policies/migratory-pressures/, accesat la data de 19.03.2017
13. ***, *Forced Migration Review,"The Syria Crisis, Displacement and Protection*", 2014', Issue 47, Sept. 2014, http://www.fmreview.org/en/syria/syria.pdf, accesat la data de 03.03.2017
14. Guga S. și Petri V., *"Siria nu mai există. Noi, sirienii, nu mai avem unde să ne întoarcem."*, 2013, http://www.criticatac.ro/23475/siria-nu-mai-exist-noi-sirienii-nu-mai-avem-unde-ne-intoarcem/, accesat la data de 05.03.2017
15. ***, "How Can Immigrants' Skills Be Put to Use?", Migration Policy Debate n°4", Paris, 2014, http://www.oecd.org/els/mig/migration-policy-debates-3.pdf, accesat la data de 02.03.2017
16. ***, "*IJASOS – International E-Journal of Advances Social Sciences*", Vol.II, Issue 4, http://ijasos.ocerintjournals.org, accesat la data de 02.03.2017
17. ***, Institute for the Study of War, *Al Qaeda and ISIS: Existential Threats to the U.S and Europe,* http://www.understandingwar.org/report/al-qaeda-and-isis-existential-threats-us-and-europe, accesat la data de 25.03.2017

18. ***., *"International Migration Outlook", OECD Publishing, Paris*, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2015_migr_outlook-2015-en, accesat la data de 30.03.2017
19. ***, "*Is this humanitarian migration crisis different?",* Migration Policy Debates. No.7, September 2015, p. 3–4, http://www.oecd.org/migration/Is-this-refugee-crisis-different.pdf, accesat la data de 20.03.2017
20. ***, *"Jobs for Immigrants series",* OECD Publishing, Paris, 2014, http://www.oecd.org/els/jobsforimmigrantsseries.htm, accesat la data de 02.03.2017
21. ***, "*Migratory Route Map*", Frontex, http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/, accesat la data de 04.03.2017
22. ***, "OECD, *Connecting with Emigrants: a global profile of Diasporas*", OECD Publishing, Paris, 2015, http://www.oecd-ilibrary.org/content/book/9789264239845-en, accesat la data de 10.03.2017
23. Parkes, R., "*Integrating EU defense and migration policies in the Mediterranean*", Fride No. 125, 2014, p, 14–16, http://fride.org/download/WP_125_Integrating_EU_defence_and_migration_policies_in_the_Mediterra nean.pdf accesat la data de 28.03.2017
24. ***., "*Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean*", The UN Refugee Agency, http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php, accesat la data de 12.03.2017
25. ***, *"The Global Refugee Crisis: A conspiracy of neglect",* Amnesty International, 2015, p. 17–22, https://www.amnesty.org/en/documents/pol40/1796/2015/en/, accesat la data de 02.03.2017
26. ***, „Statistical Yearbook", UNHCR, http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html, accesat la data de 10.03.2017
27. ***, The Atlantic, *What ISIS Really Wants*, http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/, accesat la data de 24.03.2017
28. ***,"*The Humanitarian Aid and Civil Protection Department of the European Commission*",ECHO,http://ec.europa.eu/echo/files/funding/decisions/2012/HIPs/syria_en.pdf , accesat la data de 11.03.2017
29. ***, *The Syrian conflict: A systems conflict analysis,* http://cdacollaborative.org/wordpress/wp-content/uploads/2016/03/The-Syrian-conflict-A-systems-conflict-analysis.pdf, accesat la data de 29.03.2017
30. ***, UNESCO, *Syria Crisis Response*, http://www.unesco.org/new/en/syria-crisis-response/, accesat la data de 25.03.2017
31. Zachary Laub, Council on Foreign Relations, CFR Backgrounders, *The Islamic State*, http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811, accesat la data de 27.03.2017
32. Zachary Laub, Council on Foreign Relations, *Syria's Crisis and the Global Response*, http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402, accesat la data de 25.03.2017

Noi paradigme ale securității societale generate de criza imigrației la nivelul Uniunii Europene

Bogdan Aurelian POLIAC

Abstract

New Paradigms of Societal Security Generated by the Immigration Crisis at the European Union Level

The „Unity in Diversity" logo launched by the European Union is not just a slogan of a campaign, but it is one of the basic principles of the overall framework that underpins all European policies. The complexity of the European construction has made that one of the Union's dimensions to be security. More and more analysts consider that the European Union can be considered to a certain extension, an international security organization.

Starting from the fact that in the second half of the 20th century, the concept of security was regarded as referring exclusively to military security relations, many analysts seriously challenging this definition, we shall illustrate the perspective of the Copenhagen School, which became the common name for the whole analysis of the concept of security through which the concept of security term has been fundamentally reconfigured.

One of the main objectives of the article is that at present the major challenge for the international political class, irrespective of the limits of its competences, is the approach to security, especially societal security, where the globalization of migration is achieved at a pace of development unheard of.

The European Union has to cope with several security challenges. They look at different security applications in different areas of everyday life and focus on economic, societal, environmental, energy or food security, which together with military security creates the full picture of the security need at European level.

The dynamics and complexity of the migration phenomena, as well as the major evolution and impact on the development of the human society, requires a careful and pertinent analysis of this phenomenon in order to develop security policies, strategies, programs and doctrines, implicitly of social security.

Under these circumstances, social security, besides the military, political, economic, environmental one, becomes one of the most current topics.

Keywords: *Unity, Migration, Security, Globalization, European Union, Cooperation, Diversity.*

Securitatea este un concept dinamic, dar totodată controversat, care implică aspecte variate, de la cele culturale, la cele economice, sociale și militare. Evoluția societății, noile riscuri la adresa securității și stabilității exced domeniul militar. Interconectarea domeniilor și componentelor acestora conduc la o abordare multidimensională și simultană a problematicilor legate de evoluția mediului de securitate la nivel global. Din această perspectivă, în contextul globalizării, problemele naționale și regionale devin globale, ele având impact asupra întregii comunități internaționale.[1]

Cercetarea și analizarea componentelor securității, a riscurilor și amenințărilor asociate acesteia reprezintă o provocare. Însă atunci când aceste elemente sunt tratate în asociere cu structurile europene și dinamica acestora, provocarea depășește granițele teoretice căpătând certe valențe aplicative. Justificarea acestei afirmații constă în complexitatea și flexibilitatea procesului de construcție europeană care, departe de a fi cristalizat devine, pe zi ce trece, tot mai complicat, problematicile incidente impunând o dinamică greu de anticipat în urmă cu câțiva ani.

Cu toate acestea măsurile adoptate și instituțiile chemate să le implementeze au un cadru de acțiune rezonabil, capabil să susțină și să dezvolte politicile pentru reglementarea și regularizarea problemelor europene, printre care figurează, pe unul din primele locuri, securitatea.

Argumentele care se doresc a fi validate în prezentul articol au ca suport complexitatea construcției europene, care a făcut ca una din dimensiunile Uniunii să fie aceea de securitate, tot mai mulți analiști, apreciind că Uniunea Europeană poate fi considerată într-o anume extensie, o organizație internațională de securitate.

Pe acest fond, odată cu dezvoltarea instituțiilor fundamentale europene, a devenit tot mai evident faptul că Europa are nevoie de o abordare multidimensională și integrată a problematicii securității raportată la aspectele societale.

Pornind de la faptul că în a doua jumătate a secolului XX, conceptul de securitate a fost privit ca referindu-se în mod exclusiv la relațiile de securitate militară, mulți analiști contestând foarte serios această definiție, vom evidenția perspectiva Școlii de la Copenhaga, care a devenit numele comun pentru întreaga analiză a conceptului de securitate prin care s-a reconceptualizat fundamental înțelesul termenului de securitate și al elementelor cărora trebuie să li se asigure securitatea.

Cea mai clară diferență dintre perspectiva Școlii de la Copenhaga și perspectiva tradițională asupra studiilor de securitate stă în conștientizarea necesității alegerii unei agende multisectoriale în dauna uneia foarte înguste, monosectoriale.[2]

Obiectul de studii al Școlii de la Copenhaga îl reprezintă securitatea și implicațiile sale asupra vieții individului. Dacă până la apariția analizelor Școlii de la Copenhaga,

---

[1] Edward A. Kolodziej – *„Securitatea și relațiile internaționale”*, Ed. Polirom, 2007, p. 36..
[2] Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *„Securitatea”*, Ed. CA Publishing 2011, p. 289.

Școlile tradiționale studiau în principal securitatea din punct de vedere militar. Noutatea analizei teoreticienilor acestei școli a fost tocmai împărțirea analizei pe mai multe sectoare, numărându-se pe lângă sectorul militar și cel economic, politic, de mediu și cel societal pe care îl vom evidenția în cele ce urmează, conturându-se astfel rolul și locul securității societale în ansamblul componentelor securității, securitatea societală reprezentând una din cele mai importante dimensiuni ale securității.

Dimensiunea socială ca și element de bază al securității societale este o componentă fundamentală a construcției europene. Pentru a răspunde tuturor riscurilor și amenințărilor sociale enumerate mai sus, Uniunea Europeană a instituit și dezvoltat modelul social european, reprezentând mai mult decât un set de politici sociale, el făcând referire la caracteristicile evoluției europene, a economiei și societății continentului.

Cu toate acestea, se impune precizarea faptului că două interpretări principale ale termenului societal ar trebui evitate. În primul rând, securitatea societală nu este același lucru cu securitatea socială. Securitatea socială se referă la indivizi și ține mai ales de domeniul economic, în timp ce securitatea societală se referă la colectivități și la identitățile acestora. Între ele vor exista adesea legături empirice în măsura în care condițiile sociale ale vieții individuale influențează procesele de identificare colectivă. Cu toate acestea, conceptul de securitate societală nu se referă la acest nivel individual și nici la fenomene economice, ci la nivelul identităților colective și la acțiunile întreprinse pentru a apăra astfel de identități definite în raport cu proprii cetățeni. Obiectul de referință pentru procesul de securizare în acest domeniu fiind acela de identitate colectivă.

Conceptul organizator în sectorul societal fiind cel de „identitate", insecuritatea societală apare atunci când diferite tipuri de comunități definesc o evoluție sau o posibilitate ca amenințare la adresa supraviețuirii lor ca și comunitate.[3]

În „*Securitatea*", Buzan identifică trei tipuri de amenințări la adresa securității societale:

a) ***Migrația*** *– poporul X este invadat sau diluat de influxuri ale poporului Y care vor face comunitatea X să nu mai fie ce a fost, datorită faptului că identitatea i-a afectată de modificarea compoziției populației;*
b) ***Competiția orizontală*** *– influența culturală și lingvistică a culturii vecine X va afecta identitatea poporului Y;*
c) ***Competiția verticală*** *– oamenii vor înceta să se mai identifice ca poporul X datorită unui proiect de integrare (ex. Uniunea Europeană) sau secesionist, regionalist care îi împinge fie spre identități mai largi, fie spre unele mai înguste.*

[3] Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *op.cit.*, p. 172.

O a patra ameninţare, care are însă caracter ambivalent şi din această cauză este menţionată separat, o reprezintă depopularea. Principalele cauze ale acestui fenomen pot fi bolile, războiul, foametea, dezastrele naturale sau politicile de exterminare la care s-ar putea adăuga cauzele de natură economică fie că vorbim de oportunităţi sau nivel scăzut de trai şi desigur declinul sporului natural. Depopularea devine însă o ameninţare la adresa securităţii societale când ameninţă să distrugă societatea.

Pe de altă parte, Buzan, atunci când a evidenţiat ameninţările domeniului societal, a proiectat două scenarii în care societatea poate reacţiona la astfel de ameninţări şi anume: prin activităţi întreprinse de comunitatea în sine sau prin încercarea de a translata problema în sectorul politic (şi probabil militar) prin plasarea ameninţării pe agenda statală.[4] Astfel, la nivel de stat, ameninţarea imigraţiei, spre exemplu îşi poate găsi răspuns prin legislaţie.

În accepţiunea şcolii de la Copenhaga, fenomenul migraţiei este cea mai întâlnită ameninţare la adresa securităţii societale. O cercetare integrată asupra fenomenului migraţiei nu poate neglija aspectele referitoare la impactul social al acesteia. Autori consacraţi percep migraţia ca pe „o acţiune colectivă care îşi are cauzele în schimbările sociale şi care afectează atât societăţile din statele de origine, cât şi cele din statele de destinaţie", fenomenul reprezentând, din acest punct de vedere, un instrument util de cercetare şi explicare a unor dinamici sociale intracomunitare sau intersociale.[5]

În această argumentaţie analiştii de marcă percep migraţia prin prisma forţei de muncă, definind migraţia ca „alocarea forţei de muncă de-a lungul frontierelor".[6]

Oricare din abordările teoretice favorizată, migraţia este la bază expresia unor dezechilibre sociale între zone dezvoltate şi zone mai puţin dezvoltate. Însă nu trebuie să echivalăm acest dezechilibru cu o necesitate reală de natură economică pe care o are societatea de primire.

Începând cu anul 2015, Uniunea Europeană se confruntă cu cea mai mare criză de migraţie din Europa ultimelor decenii, fiind prima dată în istoria Uniunii Europene când un număr atât de mare de refugiaţi vin din afara continentului. Alte crize similare au fost create de cel de-al doilea război mondial (aprox. un milion de refugiaţi) şi de războaiele din anii '90 (câteva sute de mii de refugiaţi).

Conflictele armate, războaiele civile, sărăcia şi încălcările drepturilor omului din diverse ţări, au generat în 2014 cel mai mare număr de cereri de azil din ultimii 22 de ani, potrivit UNHCR[7]. Se estimează că doar din Siria au fugit între 3 şi 5 milioane de oameni, din 2011, până în 2015.

---

4 Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *op.cit.*, pag. 174.

5 Vasile Adrian Cămărăşan, *„Migraţie şi politici europene",* Ed. CA Publishing, 2013.

6 G. Borjas, *„Economic Theory and International Migration"*, International Migration Review, Special Silver Anniversary Issue, Autumn 1989.

7 http://www.unhcr.org.

Contextul mondial actual, care oferă o imagine bi-dimensioanală din punct de vedere economic, social și politic a dus la prezenta situație prin migrația unui val uriaș de refugiați, ce urmăresc stabilitatea în țările europene, țări văzute cu potențial financiar, economic și social, tocmai datorită deosebirii majore de țara de origine. [8]

Este o certitudine faptul că anul 2015 va fi amintit ca momentul în care Europa a trăit pe propria piele o situație de criză de dimensiuni globale. Criza refugiaților trebuie să fie percepută ca o criză a guvernării Uniunii Europene și cu siguranță, va continua să afecteze întregul proiect al construcției europene și nu doar anumite politici ale acesteia.

În fața unei situații cu mult mai speciale față de cum se așteptau statele europene, criza refugiaților s-a conturat cu repeziciune, luând prin surprindere statele membre europene, în special cele aflate la frontierele sale externe, dar și instituțiile europene. Sfârșitul vieții unui număr însemnat de refugiați, ce căutau libertatea în perimetrul European al Mării Mediteraneene (aproximativ 30 000 de persoane conform UNHCR), se pare că a reprezentat startul unei crize reale, care a survenit Europei peste două milioane de refugiați, un număr ce se dovedește, o problemă greu de gestionat la nivel european.

Tot mai conștientă asupra incapacității de a regulariza problema refugiaților, Europa a arătat faptul că nu a avut pregătită o Politică privind gestionarea crizei imigranților, dovadă fiind măsurile fără precedent adoptate de către Uniunea Europeană pentru a diminua efectele pe care această criză le-a avut și le are în continuare asupra securității Uniunii Europene.

În octombrie 2015, vicepreședintele Comisiei Europene, Frans Timmermans, declara următoarele: *„Provocarea cu care se confruntă Europa astăzi, este una existențială. Criza refugiaților a scos la iveală această problemă. Ceea ce părea inimaginabil, astăzi s-a dovedit a fi de actualitate, și aici mă refer la proiectul de dezintegrare europeană”*.[9]

State precum Bulgaria, Austria și Croația au pledat în declarații comune pentru luarea unor decizii în sensul opririi în totalitate a tranzitului imigranților extra-comunitari din rațiuni de securitate, acuzând faptul că acest val de imigranți are efecte asupra securității interne a statelor, coeziunii sociale și integrării, conducând la resurgența mișcărilor naționaliste din țările europene. În tot acest timp, suspendând temporar Acordul Schengen, mai multe state ale Uniunii Europene au instituit controale generalizate la frontierele sale, adoptând măsuri dintre cele mai restrictive contra imigranților extracomunitari, măsuri care au fost grav denunțate de către Înaltul

[8] http://urbis.europarl.europa.eu/urbis/sites/default/files/generated/document/ol/Raport-de-cercetare-privind-criza-refugiatilor.pdf.

[9] http://friendseurope.org/future-europe/ec-vice-presodent-timmermans-open-state-of-europe-2015/.

Comisariat ONU pentru Refugiați (UNHCR), îndemnând Uniunea Europeană la o abordare coordonată în gestionarea crizei.

În acest context, nu se poate face abstracție de reglementările internaționale, astfel refugiații și imigranții care încearcă să găsească o cale spre libertate în Europa vor fi integrați în statele membre ale UE, chiar dacă dimensiunea fluxurilor are un impact semnificativ asupra radicalizării extremismului religios, cu efecte evidente asupra securității societale.

Evoluția fenomenului imigrationist a impus statelor elaborarea și implementarea unor politici cuprinzătoare, care să permită identificarea elementelor și a nevoilor specifice, și să asigure o coerență ridicată în soluționarea lor. În prezent majoritatea statelor au politici care se adresează unor aspecte ale imigrației dar, din păcate, nu multe din acestea pot fi catalogate ca fiind foarte cuprinzătoare[10].

Criza refugiaților trebuie să fie privită înainte de orice așa cum am mai menționat, ca o criză de guvernare la nivelul UE, care afectează atât instituțiile și politicile, dar și principiile, valorile și identitatea.

Societățile de inserție trebuie să realizeze faptul că imigranții trebuie integrați și că este esențial să se evite discriminările împotriva lor. Cu toate acestea, imigranții sunt discriminați adeseori în țările de destinație. La rândul ei, această discriminare perpetuează ciclul de sărăcie și alienare și alimentează mișcările sociale printre imigranți, creând un cerc vicios din care este dificil de ieșit. De asemenea, în multe cazuri, imigranții nu pot exercita un control asupra copiilor lor în aceeași măsură în care ar fi făcut-o în țările de proveniență. Subminarea autorității familiei combinată cu sărăcia și prezența unui sentiment de dezrădăcinare reprezintă un amestec periculos care duce la un comportament antisocial în creștere[11].

Necesitatea unei strategii constructive apare și în domeniul dezvoltării și implementării unor procese efective de integrare socială, cu accent particular pe integrarea grupurilor minoritare. Criza imigranților a dus la înrăutățirea situației drepturilor omului în Europa și în alte regiuni, potrivit unui raport al organizației Human Rights Watch.[12] Ei fug de persecuție, însă în țările unde ajung se confruntă adesea cu un nou tip de discriminare, bazat pe prejudecăți rasiste sau xenofobe.

Buzan arată că pericolul reprezentat de migrație este în principal dependent de modul în care numărul relativ de imigranți interacționează cu capacitățile de absorbție și adaptare a societății. Capacitățile societății de absorbție și adaptare sunt legate atât

---

[10] Anthony M. Messina, Colleen V.Thouez, *„The Logics and Politics of a European Immigration Regime”*, în Messina Anthony M. (editor) – *„West European immigration and immigrant policy in the new century”,* Greenwood Publishing Group, 2002, pp. 97–123.

[11] Jeremy Rifkin – *„Visul european. Despre cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră ‘visul american’”*, Ed. Polirom, 2006, pp. 206–222.

[12] https://www.hrw.org.

de resursele financiare și logistice avute la dispoziție pentru a facilita adaptarea populațiilor alogene fără a sacrifica bunăstarea autohtonilor, dar într-o mare măsură și de mentalitatea publică și atitudinea față de imigranți.

Impactul negativ major pe care criza imigranților l-a avut asupra statelor Uniunii Europene, a condus la adoptarea unor măsuri la diverse niveluri pentru a asigura un cadru social sănătos și securizat. Măsurile urgente adoptate s-au materializat prin impunerea unor cote obligatorii pentru fiecare stat al Uniunii Europene, dar și prin controversatul Acord între Uniunea Europeană și Turcia, măsuri care după un an de la adoptare, se dovedesc a fi insuficiente.

Astfel, componenta societală a securității s-a diversificat pe măsura conștientizării faptului că aceasta a reprezentat, practic, o dualitate presupunând atât gestionarea amenințărilor cât și atitudinile preemptive de management al riscurilor de securitate și adoptarea măsurilor de contracarare.

Aceste direcții controversate și impuse de către Uniunea Europeană au fost contestate în rândul unor state membre ale Uniunii, conducând așa cum am mai afirmat, la radicalizarea extremismului religios, dar și la resurgența mișcărilor naționaliste din țările europene, precum și la apariția unor ideologii negative față de imigranți caracterizate prin percepția publică conform căreia valurile de imigrație sunt parte a unui schimb global care nu este controlat de state și în fața căruia comunitățile locale sunt lipsite de apărare[13].

Chiar dacă Europa încă dă semne de boală, europenii trebuie să își amintească scopul inițial al proiectului european: menținerea păcii pe continent, și să răspundă amenințărilor la adresa securității, în mod colectiv, ca o entitate unită, protejând securitatea europenilor și apărând drepturile omului. Istoria comună a arătat că acest scop suprem al construcției europene se poate realiza cel mai eficace prin asigurarea prosperității și dezvoltării statelor europene, precum și prin eliminarea barierelor care ne separă.

Cu toate acestea, primăvara anului 2017 ne găsește în fața unor situații din ce în ce mai greu de gestionat la nivelul Uniunii Europene. Declanșarea Brexit-ului, amenințările Austriei de a se retrage din acordul UE privind relocarea migranților prin cote obligatorii, datele prezentate de către Comisia Europeană *(Austria, Polonia și Ungaria nu au preluat niciun imigrant din cotele obligatorii, în timp ce în țări precum Slovacia, Cehia, Croația și Bulgaria totalul imigranților preluați nu depășește 100)*, amenințările Executivului comunitar de a iniția proceduri de infringement asupra unor state membre UE, precum alocarea din partea Executivului statelor membre

[13] Stephen Castles – *„The Factors that Make and Unmake Migration Policies”*, în Portes Alejandro and DeWind Josh (editors) – *„Rethinking migration: new theoretical and empirical perspectives”* Ed. Berghahn Books, 2007, pp. 29–62.

UE a unor bugete pentru construcția unor garduri la granițele statelor *(Guvernul de la Budapesta a alocat suma de 100 milioane de euro pentru a ridica la frontiera cu Serbia încă un gard de sârmă ghimpată care să-l dubleze pe cel deja existent)*, ne confirmă din nou faptul că afluxul imigranților este o problemă nerezolvată și că poate pune în pericol supraviețuirea Uniunii Europene.

Cu atât mai mult, în implementarea acestor politici, autoritățile statelor membre, desigur, în mod neintenționat, au încurajat atitudini discriminatorii și au introdus măsuri care au condus la limitarea drepturilor imigranților, aceste trenduri ducând la subminarea integrării și alimentarea dezordinii și chiar a terorismului[14]. În continuare, faptul că guvernele europene rămân credincioase ideii că, politicile de imigrație trebuie să se axeze în primul rând pe securizarea frontierelor, în dauna dimensiunii socio-economice a migrației[15], ne conduc la rezultate precum ignorarea cauzelor esențiale ale aspectelor securității societății în ansamblul ei, respectiv eșecul unei integrări efective a imigranților în societate. După cum am menționat, migrația duce la apariția unor noi minorități în cadrul unei societăți. Și din acest punct de vedere, migrația reprezintă o amenințare potențială la stabilitatea socială, identitatea națională, cultură sau mod de viață[16].

Nu putem face abstracție de amenințările recente ale Turciei de a denunța Acordul cu UE privind refugiații, în contextul în care pentru a ține sub control cei aproape trei milioane de migranți aflați în taberele de pe teritoriul său, Turcia a primit în urma Acordului un proces rapid de liberalizare a vizelor de intrare în UE pentru cetățenii săi, un buget fabulos de șase miliarde de euro *(de două ori mai mult decât a alocat UE pentru securitatea internă pentru intervalul 2014–2020)*, precum și un pachet generos de capitole *(cinci la număr)* din procesul de aderare care vor fi deschise pentru negociere, refugiații transformându-se în „monedă de schimb" a negocierilor de natură geopolitică. Cu toate acestea, deschiderea manifestată de UE față de Turcia nu poate fi considerată greșită, ci mai degrabă insuficientă, prin prisma faptului că UE consideră că Acordul cu Turcia este mai mult decât suficient în oprirea migranților.

Este limpede că dinamica evenimentelor de pe scena internațională, dezvoltarea fără precedent a fenomenului migrației la nivelul UE precum și abordarea securității, în special a securității societale constituie probabil cea mai mare provocare pentru clasa politică internațională, indiferent de limitele competențelor acesteia.

---

[14] Stephen Castles – "Why migration policies fail?", Ethnic and Racial Studies, vol. 27, nr. 2, March 2004, pp. 205–227.

[15] Petra Blendel, *„Immigration Policy in the EuropeanUnion: Still bringing up the walls for fortress Europe?",* Migration Letters, vol. 2 nr. 1, April 2005, pp. 20–31.

[16] Alexander T. Aleinikoff, Douglas Klusmeyer – *„Plural Nationality: Facing the Future in a Migratory World"* în Weiner Myron and Russell Sharon Stanton (editors) – *„Demography and National Security"*, Ed. Berghahn Books, 2001, pp. 154–177.

Actualul mediu de securitate, impune acum, mai mult ca oricând, o abordare globală și unitară a problematicii securității fiecărei națiuni în parte și Europei în întregul ei, astfel dinamica instituțiilor europene va trebui să asigure sintetizarea unor priorități și perspective viabile în direcția stabilității și securității internaționale. În cadrul Reuniunii informale a șefilor de stat sau de Guvern din Uniunea Europeană, cu ocazia a celei de a 60-a aniversare a tratatelor de la Roma, a fost adoptată Declarația de la Roma, al cărui prim obiectiv este: *„O Europă sigură și securizată: o Uniune în care toți cetățenii se simt în siguranță și se pot deplasa liber, în care frontierele noastre extreme de securizate, cu o politică în domeniul migrației eficientă, responsabilă și durabilă, cu respectarea normelor internaționale; o Europă hotărâtă să combată terorismul și criminalitatea organizată”*.

Cu toate acestea, politicile naționale și comunitare din prezent sunt disfuncționale, în sensul că nu duc la sporirea securității interne sau externe atâta timp cât adoptarea unei politici comunitare coerente de securitate și apărare întârzie să fie adoptată, iar diferențele ideologice dintre marile puteri europene duc la existența unui sistem de securitate fragmentat și eterogen la nivelul continentului, aceasta chiar dacă nu lipsesc eforturile în sensul regularizării acestor aspecte.

În actuala circumstanță, pe agenda Uniunii Europene extrem de încărcată atât din punct de vedere politic, dar și electoral, se află situația extrem de sensibilă a crizei refugiaților care este alimentată continuu de dreapta xenofobă, dar și de partidele majoritare, care propun de cele mai multe ori politici unilaterale bazate doar pe calcule electorale, fapt care slăbește orice răspuns european comun.

Paradigma neclară în ceea ce privește securitatea societală naște în continuare motive de îngrijorare, tocmai datorită rezultatului incoerenței care a caracterizat politicile inițiale de imigrație, precum și măsurile fără precedent luate de Uniunea Europeană. Obsesia reglementării fluxurilor migratorii, precum și blocarea acestora a dus la neglijarea consecințelor sociale ale imigrației, singura abordare comună a acestor probleme, fiind pe de o parte întărirea controalelor la frontierele statelor membre și, pe de altă partea, externalizarea crizei migranților.

Așadar, așa cum am mai afirmat, este imperios necesară acționarea în mod unitar în vederea asigurării securității fiecărei națiuni în parte și Europei în întregul ei, cu atât mai mult, cu cât în ultima perioadă se dezbat diferite scenarii în jurul ideii unei „Europe cu mai multe viteze”, care va adânci decalajul dintre statele dezvoltate din vest, față de cele mai puțin dezvoltate din est.

În acest context, este Europa pregătită pentru un nou val imigrationist?

Bibliografie selectivă

1. ALEINIKOFF, AlexanderT.; DOUGLAS, Klusmeyer – *„Plural Nationality: Facing the Future in a Migratory World"* în Weiner Myron and Russell Sharon Stanton (editors) – *„Demography and National Security"*, Ed. Berghahn Books, 2001.
2. BLENDEL, Petra, *„Immigration Policy in the EuropeanUnion: Still bringing up the walls for fortress Europe?"*, Migration Letters, Vol. 2 No. 1, April 2005.
3. BORJAS, G., *„Economic Theory and International Migration"*, International Migration Review, Special Silver Anniversary Issue, Autumn 1989.
4. BUZAN, Barry; WAEVER, Ole; de WILDE, Jaap – *„Securitatea"*, Ed. CA Publishing 2011.
5. CASTLES, Stephen – *„The Factors that Make and Unmake Migration Policies"*, în Portes Alejandro and DeWind Josh (editors) – „*Rethinking migration: new theoretical and empirical perspectives"* Ed. Berghahn Books, 2007.
6. CASTLES, Stephen – *„Why migration policies fail?"*, Ethnic and Racial Studies, Volume 27, Number 2, March 2004.
7. CASTLES, S.; MILLER, M.J. – *„The Age of Migration International population movements in the modern world" – Fourth Edition, revised and updated,* Ed. Palgarve Macmillan, 2009.
8. CĂMĂRĂŞAN, Vasile Adrian *„Migraţie şi politici europene",* Ed. CA Publishing, 2013.
9. HUNTINGTON, P.S. *„The Clash of Civilizations and the remaking of world order",* Ed. Free Press, 2002.
10. KOLODZIEJ, Edward A. – *„Securitatea şi relaţiile internaţionale"*, Ed. Polirom, 2007.
11. MESSINA, Anthony M.; THOUEZ, Colleen V., *„The Logics and Politics of a European Immigration Regime"*, în Messina Anthony M. (editor) – *„West European immigration and immigrant policy in the new century",* Ed. Greenwood Publishing Group, 2002.
12. RIFKIN, Jeremy – *„Visul european. Despre cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră „visul american"*, Ed. Polirom, 2006.
13. ZĂPÂRŢAN, Liviu-Petru – *„Reflecţii asupra Europei unite",* Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011.

Site-uri web

http://www.unhcr.org.

http://urbis.europarl.europa.eu/urbis/sites/default/files/generated/document/ol/Raport-de-cercetare-privind-criza-refugiatilor.pdf.

http://friendseurope.org/future-europe/ec-vice-presodent-timmermans-open-state-of-europe-2015/.

https://www.hrw.org.

Dimensiunea maritimă a migrației. Rolul Frontex. Lumini și umbre

Daniela DRUGAȘ

Abstract

Maritime dimension of migration. The role of Frontex. Lights and shadows
According to the treaties of International Law, the territorial waters of a state stretch on a distance up to 12 maritime miles, and after them the international waters start, an area uncontrolled by none of the states.
The coast zone of the European Union comprises 141,941 km. Twenty-three of the Member States have a maritime border and approximately 44% of the European Union population live in these coast areas.
The Mediterranean Sea represents a quarter of the total of maritime border. Therefore, the maritime dimension of the contemporary migration, a diffuse area with a high degree of danger represents an extreme challenge for European Union and Frontex, in the context before and after the Arab Spring.

Keywords: *Frontex, European Union, Maritime Border, Search and Rescue Operations.*

Atunci când utilizăm conceptul de securitate maritimă ne referim, în speță la crearea și menținerea securității pe mări și oceane având ca scop facilitarea prosperității prin încurajarea accesului liber și nerestricționat pe mări și oceane, împotriva acțiunilor ilegale și a utilizării acestora de către teroriști, pirați și alți criminali[1]. Securitatea maritimă implică mulți actori, cum ar fi guvernele, organizațiile internaționale, agențiile pentru implementarea legii, organizațiile de transport, companiile de securitate, forțele armate, infrastructurile energetice, industria maritimă și sistemele spațiale de supraveghere. Securitatea maritimă implică protecția împotriva amenințărilor directe asupra integrității teritoriale a unui stat, așa cum ar fi atacul armat asupra unui vas militar.

Conceptul de securitate maritimă se concentrează asupra creșterii dezvoltării sustenabile socio-economice, o condiție care reflectă libertatea entităților politice și private pentru a desfășura activități legitime, cum ar fi exercițiul drepturilor suverane și jurisdicționale, extracția resurselor, comerțul, transportul și turismul, fără teama

[1] Deborah Sanders, *Maritime security in the Black SeaȘcan regional solutions work?* RoutlegeTaylor& FRANCIS Group, 2009.

unor ameninţări ori pierderi din cauza unor acţiuni ilegale sau a agresiunii. Siguranţa maritimă se referă în principal la asigurarea securităţii vieţii pe mare, siguranţa navigaţiei, protecţia şi conservarea mediului maritim. În acest sens, se concentrează pe siguranţa navelor şi echipajelor lor, pe mare şi la intrarea în port. Industria maritimă are un rol predominant în această privinţă şi trebuie îndeplinite o mulţime de condiţii înainte ca un vas sa fie considerat în siguranţă pentru a naviga. Navele trebuie construite respectând parametrii de securitate, trebuie survolate, echipate corespunzător, iar echipajul trebuie sa fie bine instruit, cargoul depozitat în conformitate cu regulile existente, iar la bord trebuie să existe un sistem eficient de comunicare.[2]

Conceptul de siguranţă maritimă se concentrează asupra unei dezvoltări socio-economice crescute, condiţie care reflectă capacitatea entităţilor publice şi private de a conduce activităţi legitime, cum ar fi protecţia teritorială, extracţia resurselor, comerţul, transportul şi turismul, departe de ameninţări sau pierderi din cauza accidentelor, neglijenţei, a dezastrelor naturale sau provocate de om. Un spaţiu maritim sigur, care pune securitatea şi siguranţa pe primul loc, este mai puţin vulnerabil în faţa activităţilor criminale şi a altor ameninţări la adresa securităţii.

Eforturile de a creste securitatea şi siguranţa maritimă au astfel un efect de cascadă asupra desfăşurării şi reglementării altor activităţi pe mări şi oceane. Remarcăm necesitatea unor eforturi cooperante la toate nivelele pentru a mări eficienţa acestora şi a răspunde noilor provocări.

Operaţiunile de securitate maritimă (MSO) se definesc ca acele operaţiuni duse la capăt de către autorităţile civile şi militare competente şi de către agenţiile multinaţionale pentru a combate ameninţarea şi riscurile unor activităţi ilegale şi ameninţările în domeniul maritim, astfel încât toate acţiunile să fie în spiritul legii, să se protejeze cetăţenii şi interesele naţionale şi internaţionale.

MSO sunt acţiuni ale forţelor navale moderne pentru a combate terorismul şi alte activităţi ilegale pe mare, cum ar fi terorismul, hijackingul, pirateria, traficul de fiinţe umane. Navele care participă la astfel de operaţiuni pot asista navele aflate în situaţii critice. Aceste activităţi fac parte din categoria de activităţi care se apropie ca tipologie de ceea ce numim operaţiuni militare, altele decât războiul. O componenta primară a operaţiunilor militare pe mare înseamnă inspecţii şi, din când în când, îmbarcarea de rutină a navelor pe mare[3].Uniunea Europeană şi partenerii săi promovează securitatea maritimă într-un mare număr de regiuni, prin politici diverse şi prin dezvoltarea şi finanţarea variatelor programe şi iniţiative.

Securitatea maritimă este o chestiune de importanţă fundamentală pentru creşterea economică la nivel local, regional şi internaţional. Sistemul comercial maritim,

---

[2] Ioannis Parisis, *The Maritime Dimension of European Security – Strategies, Initiatives, Synergies,* Working Paper1/2015, p.13.

[3] *Ibidem*, p.14.

dezvoltat în principal de țările cu frontiere maritime, furnizează accesul și distribuția resurselor energetice, a materiilor prime și a tuturor produselor în lume. Astăzi aproape 80% din bunuri sunt transportate pe nave, creându-se de asemenea unele legături care asigura fluxul în siguranță a mărfurilor pe piețele internaționale. Pentru Uniunea Europeană și pentru țările de la periferia ei, chestiunile maritime sunt foarte importante. Interesele maritime sunt fundamental legate de bunăstarea, prosperitatea și securitatea cetățenilor ei. Aproape 90% din comerțul extern al UE și 40% din transportul intern se desfășoară pe mare. Uniunea Europeană este al treilea importator ca mărime și al cincilea producător global de pește și acvacultura.

Mai mult de 400 milioane pasageri trec prin porturile UE în fiecare an, mai ales în regiunea mediteraneană. Mările și oceanele sigure asigură comerțul liber, transportul, turismul, diversitatea ecologica și dezvoltarea economică. Eșecul în a proteja împotriva unei game largi de amenințări maritime și riscuri poate duce la transformarea mărilor și oceanelor în arene pentru conflicte internaționale, terorism și crimă organizată. Europa este caracterizată printr-o geografie maritimă unica, având multe insule și peninsule înconjurate de câteva mări. Din 28 de state membre ale Uniunii Europene, 23 sunt state de coastă și peste 200 milioane de cetățeni trăiesc lângă coastă, începând de la Atlanticul de Nord-Est până la Marea Baltică, Mediterană și Marea Neagră.

Aceste state europene de coastă sunt responsabile pentru o coastă de mai mult de 90.000 km în lungime, granița a două oceane și a patru mări. Împreună au mai mult de 1.200 de porturi comerciale, mai mult de 1.800 de vase, 4.300 companii maritime înregistrate, 764 porturi mari și mai mult de 3.800 facilități portuare. Există 80 de operatori de securitate numiți de Statele Membre.

Economia europeană depinde extrem de mult de fluxul maritim de marfă și pasageri, puterea Uniunii Europene fiind adânc legata de mare. Securitatea maritimă este prin urmare una dintre cele mai importante dimensiuni ale securității lumii. Protejarea rutelor maritime ale lumii și a liniilor de comunicație este o dimensiune esențială a securității UE.

Comparativ cu domeniul aerian și terestru, domeniul maritim are relativ puține bariere de acces, fiind mai expus unui spectru larg de amenințări. Securitatea maritimă se referă la următorul tip de amenințări specifice: pirateria și atacurile armate asupra vaselor, acte teroriste, traficul ilegal de arme de distrugere în masă, traficul ilicit de narcotice și substanțe psihotrope, traficul de persoane pe mare, pescuitul ilegal, distrugerea intenționată și împotriva legii a mediului maritim, amenințări cibernetice. Prin urmare, securitatea maritimă include diferite zone de interes cum ar fi: pacea și securitatea națională și internațională, suveranitatea, integritatea teritorială și independența politică, securitatea liniilor de comunicație maritimă, securitatea resurselor și a accesului la resurse pe mare și în adâncuri, protecția mediului, siguranța vaselor de pescuit.

Traficul de persoane pe mare se referă la migranți clandestini și victime ale traficului care intra în țară în fiecare an, fără autorizație. Dintre clauzele migrației clandestine enumerăm cele mai importante: fuga din fața unui conflict, violări ale drepturilor omului, deprivarea economică, dezastre naturale, lipsa resurselor naturale.

Legislația maritimă internațională

Cadrul legal pentru securitatea maritimă se referă la legislația internațională în vigoare care evoluează pentru a susține și promova activități relevante.

Convenția Națiunilor Unite asupra Legilor Mării (UNCLOS) este o înțelegere internațională care a rezultat în urma celei de-a treia Conferințe a Națiunilor Unite asupra Legilor Mării (UNCLOS III) care s-a desfășurat între 1973 și 1982. Convenția a delimitat limitele geografice ale zonelor maritime și a stabilit drepturile și responsabilitățile statelor de coastă:

- Marea teritorială – se întinde până la 12 mile maritime de la linia de bază. Statul deține suveranitatea asupra acestei mări
- Zona contiguă – se întinde la încă 12 mile de la limita exterioară a apei teritoriale până la 24 de mile nautice de la linia de bază. În zona contiguă statul supraveghează vama, migrația sau legile sanitare.
- Zona economică exclusivă (EEZ) – se extinde până la maxim 200 de mile nautice de la linia de bază dacă nu este întreruptă de frontiera maritimă a altui stat. Un stat are jurisdicție exclusivă asupra tuturor resurselor naturale din cadrul EEZ, incluzând pescuitul, mineritul, explorarea petrolului și a gazelor naturale.
- Fâșia continentală
- Mările înalte – includ acele zone care se afla sub jurisdicția unui stat ceea ce înseamnă ca sunt în afara EEZ. În mările înalte statele au puteri limitate dacă nu e vorba de propriile vapoare, avioane sau cetățeni.

Regiuni prioritare pentru Uniunea Europeană

Marea Mediterană

Regiunea Mediteranei este caracterizată prin numeroase zone cu potențial pentru conflicte actuale sau potențiale. În ce privește securitatea, importanța Mediteranei este deosebită, începând cu crizele și instabilitatea care o înconjoară. Instabilitatea și activitatea rețelelor de-a lungul Africii de Nord în Algeria, Egipt, Libia, Mali, Maroc și Tunisia și proliferarea acestui tip de activități în Europa a îngrijorat oficialii securității în ultimii ani. Revoltele arabe și situațiile de instabilitate rezultate de

aici, conflictele din Siria și Libia, creșterea terorismului și a migrației ilegale creează tensiuni și exacerbează instabilitatea și cresc pericolele și provocările. În ciuda eforturilor făcute, care țintesc spre creșterea cooperării între Nord și Sud, cele doua țărmuri ale Mediteranei au dezvoltat un anume antagonism și sentimente de neîncredere unii față de alții.

Cele mai multe probleme de securitate în bazinul mediteranean sunt inter-statale, dar au largi implicații trans-naționale, în sensul în care acestea afectează securitatea multor state și rezolvarea acestora necesită cooperare multinațională. Prin urmare, deoarece Mediterana unește un număr mare de țări, prin trei puncte de acces semnificative strategic (Bosfor, Suez, Gibraltar) pune la dispoziția teroriștilor, traficanților de ființe umane, traficanților de droguri un acces facil la coastele sale lungi și greu de controlat. Este, de asemenea, regiunea prin care trece cel mai mare număr de migranți ilegali spre Europa.

De-a lungul timpului s-au desfășurat câteva operațiuni de salvare a migranților fugind în număr deosebit de mare spre Europa. Cele mai de anvergura operațiuni desfășurate au fost cele analizate mai jos.

Operațiunea Hera, inițiată la cererea autorităților spaniole, a durat mai bine de un an si 3 luni, desftoritaizate între pe 17 iulie 2006 si 31 octombrie 2006. Dată fiind sosirea continuă și în creștere a migranților, în bărci de pescuit, în Insulele Canare din țările africane, autoritățile spaniole s-au simole s-au simle s-au simțit neputincioase, solicitând sprijin internațional. Prima parte a operațiunii a implicat debarcarea în Insulele Canare a diferiti experti din diferitele state membre pentru a ajuta la identificarea și stabilirea nationalității migranților fără documente. În conformitate cu datele Frontex, toti cei 13.987 migranți ilegali care au ajuns în Insulele Canare în acea perioadă au fost identificați cu succes de către autoritățile spaniole și 6076 au fost trimiși înapoi.

Operațiunea Hera II adurat doar trei luni, între August si Decembrie 2006 si a constat mai mult in operațiuni de survol. La dispoziția autorităților a fost pus echipament tehnic pentru survolul frontierei din diferite state membre pentru a crește controlul zonei dintre Africa de Nord și Insulele Canare. Această operațiune a avut loc pentru prima date în apele teritoriale ale țărilor din lumea a treia, Senegal și Mauritania și a fost dusă la indeplinire pe baza unor acorduri bilaterale între acestea și Spania. Au mai participat încă 7 țări, cu nave si aeronave proprii. La cârma operațiunii s-a aflat Frontex. Bugetul total a fost de 3,5 milioane Euro. În cursul acestei operațiuni, 3.887 migranti aflați într-un total de 57 cayucos și upateras (bărci mici de lemn) au fost interceptați aproape de coasta africană și întorși din drum.

A treia faza a operațiunii – HERA III – a început în Februarie 2007 și a durat două luni. A implicat atât eforturi din partea experților pentru a stabili identitatea și a identifica facilitatorii, cât și prezența unor patrule aeriene și navale, conduse de

autoritățile senegalezepentru a intercepta și întoarce ambarcațiunile. De-a lungul acestei perioade un total de 1.197 migranți au fost intorși la punctele lor de plecare din Vestul coastei africane. Hera se desfășoară în continuare ca o operațiune pe termen lung, în câteva faze de-a lungul anului, în conformittae cu analiza de risc efectuată de Frontex, care determină vârfurile pericolelor din zonă. În timpul operațiunii Hera 2008, care s-a desfășurat între Februarie și Decembrie 2008, 5.969 migranți au fost întorși înapoi și 360 facilitatori au fost arestați. Principalele nationalități implicate au fost migranți din Liberia, Mauritania, Senegal și Guineea. Hera a fost cea mai scumpa operațiune de până acum, costând 10 milioane Euro.

Operațiunea Nautilus a avut loc prima dată în Octombrie 2006 și a fost reluată în diferite faze între Iunie și Octombrie 2007 (Nautilus 2007). A avut loc la solicitarea Maltei și a avut ca scop îmbunătățirea controlului la frontierele maritime din Mediterana Centrală împotriva migrației iregulare din Libia înspre Italia și Malta. În punctul culminant al operațiunii, 9 state membre s-au implicat în operațiune cu 4 vase în larg, 6 vase de patrulă de coastă, 3 elicoptere și 4 aeronave. În jur de 3.000 de migranți au fost interceptați, o treime în zona operațională și două treimi în afara ei.

În Mai 2008, a început o altă operațiune Nautilus 2008. Misiunea a fost pentru o vreme în așteptare datorită dezacordului între țările participante în ce privește responsabilizarea pentru migranții sosiți pe mare. Nautilus 2008 a fost planificată să dureze 23 de săptămâni cu un buget de peste 8 milioane Euro. Operațiunea s-a încheiat în Octombrie 2008. Statisticile Frontex publicate pe site-ul instituției revelă faptul că, pe durata desfășurării operațiunii, 2.321 persoane au ajuns în Malta și 16.098 în Italia. Niciun migrant nu a fost întors înapoi sau reținut, doar 15 facilitatori au fost arestați. Principalele naționalități ale celor îmbarcați în drum spre Italia și Malta au fost, în ordine descrescătoare migranți din Nigeria, Eritrea, Somalia, Tunisia, Bangladesh și Ghana.

Operațiunea Poseidon acoperă frontierele terestre dintre Grecia și Turcia, Grecia și Albania, Bulgaria și Turcia și Estul Mării Mediteraneene. Prima din seria operațiunilor Poseidon a avut loc în Iunie–Iulie 2006 și s- abucurta de prezența unor ofițeri de legătură din Austria, Italia, Polonia și Regatul Unit. Pe parcursul acestei perioade, 422 de persoane care încercau să călătorească ilegal au fost detectate. Această operațiune a fost urmată de Poseidon 2007 care a avut loc între 15 Mai și 3 Iunie 2007. În timpul operațiuniii , desfășurate pe mare au fost interceptați 910 migranți ilegali, au fost găsite 190 documente falsificate, 88 migranți fiind întorși în țările de plecare și 13 facilitatori arestați. Principalele naționalități ale migranților ilegali identificați în timpul operațiunilor au fost afgană, somlaeză, eritreeană și albaneză. O altă operațiune Poseidon 2007 a fost dusă la capăt în aceeași arie, până în 15 iulie 2007. În partea a doua au fost prinși 673 migranți ilegali și 14 facilitatori au fost arestați. Un total de 248 migranți ilegali au fost întorși spre coasta Turciei și au fost găsite 225 de docu-

mente falsificate. Experții Frontex care au participat în cadrul acestor operașțiuni au intervievat 10% din totalul persoanelor interceptate. În declarațiile publice se menționează că astfel de interviuri sunt duse la îndeplinire pentru scopuri ce țin de partea de Intelligence (servicii secrete) și nu pentru identificarea migranților , experții Frontex identificând mai puțin persoanele în căutarea unui azil.

Operațiunea Mare Nostrum a fost numită astfel după numele antic al Romei pentru Marea Mediterană. Comisia Europeană furnizat un sprijin financiar în valoare de 1,8 milioane Euro din fondurile pentru frontierele externe. Operațiunea Mare Nostrum a fost dusă la capăt de către Marina Italiană și de alte vase care au operat in apropiere de coasta Libiei. Operațiunile de găsire și salvare (SAR) au salvat mii de vieti, dar operațiunea a fost destul de puțin populară din punct de vedere politic, fiind prea costisitoare pentru un singur stat. Guvernul italian a cerut fonduri suplimentare pentru a continua operațiunea, de la alte state membre, dar acestea nu au oferit sprijinul cerut. Operațiunea a luat capăt in 31 Octombrie 2014 și a fost urmată de operatiunea Frontex numită Triton, care opereaza cu o capacitate mai mică de găsire și salvare. Spre deosebire de Mare Nostrum, operațiunea Triton s-a concentrat mai degrabă pe mai protecția frontierelor decât pe căutare și salvare și a operat aproape de coasta italiana. Terminarea operațiunii Mare Nostrum a fost criticată din cauza numărului de decese în creștere în rândul migranților spre Europa dinspre Mediterana, care a crescut înzecit între 2014 și 2015. Două dezastre majore care au omorat mai bine de 1.000 de migraniți într-o singură săptamînă, în aprilie 2015, au dus la cerreri pentru reînnoirea acțiunii. Slovenia a fost singurul stat care a contribuit la operațiune punând la dispoziție vase pentru patrulare, care au asistat în survolarea apelor din jurul Lampedusei, din 15 Decembrie 2013 până în ianuarie anul următor. Guvernul italian a cheltuit in jur de 142 milioane de dolari în cadrul operațiunii Mare Nostrum.

Operașiunea Triton condusă de Frontex a început în noiembrie 2014 și a implicat contribțuții voluntare din 15 alte state europene , membre sau nu ale Uniunii Europene – Croația, Islanda, Finlanda, Norvegia, Suedia, Germania, Olanda, Finlanda, Spania, Irlanda, Portugalia, Austria, Elveția, România, Polonia, Lituania și Malta. Operațiunea a început după ce Italia a încheiat operațiunea Mare Nostrum care era prea costisitoare (9 milioane de Euro pe luna timp de 12 luni). Guvernul italian a solicitat fonduri suplimentare de la alte state membre, dar acestea nu au oferit sprijinul cerut. Operațiunea Triton a avut la dispoziție două aeronave pentru survol, 4 nave a 7 echipe de experți pentru procesul de identificare. Bugetul operațiunii a fost estimat la 2.9 milioane de Euro pe lună). De la începutul acțiunii, numărul migranților care s-au înecat încercând să traverseze Mediterana a crescut în mod dramatic; menționăm doar naufragiul din 2015 de pe coasta Libiei care a dus la peste 1.000 de decese. Organizația Internațională pentru Migrație a afairmat că decesele din Marea Mediterană au crescut de 9 ori de la sfârșitul operațiunii Mare Nostrum. Cotidianul New York

Times arată o creștere de 1600% a numărului deceselor față de aceeași perioadă din 2014.. Pe 23 Aprilie la un summit al miniștrilor de stat din Statele Membre aceștia au căzut de acord sa tripleze bugetul operațiunii Triton în 2015–2016, ceea ce permite operațiunii aceleași capacități operaționale ca și cele ale operațiunii Mare Nostrum.

Operațiunea Sophia. Pe 19 Aprilie 2015, lângă coasta italiană a insulei Lampedusa, un vas având la bord aproximativ 700 de migranți s-a răsturnat și aproape toți pasagerii săi s-au înecat. Răspunsul Uniunii Europene a fost luarea unor măsuri de prevenire a pierderilor de vieți omenești, de prindere a facilitatorilor și prevenire a valurilor de migranți ilegali. În cadrul operațiunii Sophia din Mediterana Centrala se patrulează o zona vastă din apele internaționale de lângă coastele Libiei până în Italia, culegând informații, salvând migranți și distrugând bărci utilizate de facilitatori. Unele voci critice au sugerat faptul că acțiunile de găsire și salvare duse la capăt de operațiunea Sophia acționează ca un magnet pentru migranți și că ușurează sarcina facilitatorilor care urmăresc ca vasele lor să ajungă doar până în apele internaționale. Pe de altă parte, operațiunile de găsire și salvare sunt obligații umanitare vitale. Arestările în cadrul operațiunii Sophia sunt puține, iar distrugerea bărcilor de lemn a dus la folosirea bărcilor de cauciuc, care sunt și mai periculoase. De asemenea, informațiile care pot fi culese în legătură cu rețelele de facilitatori de pe țărm sunt limitate. Posibilitatea ca operațiunea Sophia să oprească modelul facilitatorilor este limitată. Un alt factor cheie al ratei excepționale a migrației pe ruta Central Mediteraneană îl constituie slăbiciunile statului libian. Chiar dacă operațiunile de găsire și salvare sunt foarte valoroase, acestea răspund simptomelor și nu cauzelor. Tensiunile pe termen lung, economice și politice și deteriorarea extrema a condițiilor de securitate din Orientul Mijlociu și Africa de Nord (MENA) direcționează în continuare valuri de migranți înspre zone mai sigure și condiții de viață mai bune. Migrația în Mediterana a devenit o chestiune globală, care face legătura între Africa sub-sahariană și MENA și care finanțează o economie ilegala aducătoare de profit. În virtutea poziției sale geografice, Europa este în linia întâi a acestui curent, chiar dacă aceasta este o chestiune globală cu consecințe care depășesc continentul european, afectând toate statele dezvoltate.

Noua Agenție Europeană de Frontiera și de Coasta(EBCG)

Una dintre cele mai vizibile propuneri prezentate de Comisia Europeană ca răspuns la criza umanitara din 2015–2016 a fost inițiativa de revizuire și modernizare a mandatului competențelor agenției UE Frontex. Regulamentul 2016/1624 stabilește Agenția EBCG la care ne vom referi în continuare ca Frontex. Se stipulează că noua Agenție va avea „responsabilități comune" cu statele membre în implementarea managementului european integrat al frontierelor. În Preambul se stipulează că statele membre au responsabilitatea primară, dar nu singura, pentru managementul

frontierelor sale externe. Regulamentul conferă Frontex capacități mai mari în ce privește resursele umane și echipamentul. Regulamentul prevede un total de 1.500 gărzi de frontieră și alți membri relevanți. Funcționarea Agenției se bazează pe ofițeri de legătură care vor fi trimiși de către Agenție statelor europene în cauză.

Noua EBCG nu va coordona doar autoritățile statelor membre UE responsabile pentru controlul frontierelor, dar și pe cele cu competențe de gardă de coastă când duc la îndeplinire operațiuni maritime de survol al frontierelor și alte sarcini de control al frontierelor care, în câteva state UE includ autorități militare și paramilitare. Aceste inovații au ca scop asigurarea unei mai bune informări între actorii domestici, ca și între noul Frontex și alte agenții europene, cum ar fi: Agenția Europeană pentru Securitate Maritimă și Agenția Europeana pentru Controlul Pescuitului. Pentru fiecare operațiune în comun ce urmează a avea loc Regulamentul lasă decizia statelor membre în cauza care vor trebui să solicite asistență din partea noului Frontex. Directorul executiv este responsabil pentru a lua decizia de a lansa operațiunea după evaluarea propunerii statului în cauză.

EBCG va avea o noua competență, cea de a monitoriza în mod regulat managementul frontierelor externe și fluxurile migratorii (analiza de risc) și de a evalua implementarea de către statele UE a standardelor privind frontierele[4]. EBCG va efectua „evaluări ale vulnerabilității" pentru a evalua capacitatea și promptitudinea Statelor Membre de a răspunde provocărilor de la granițele externe și planurile lor în eventualitatea unor crize posibile la granițele lor.

Evaluarea vulnerabilității va identifica măsurile care trebuie luate și va face recomandări statelor membre, cu o limită temporală pentru a fi implementate. În cazurile în care acestea nu se conformează Regulamentului este prevăzută o procedură care conferă Agenției dreptul de a interveni. Agenția are dreptul de a interveni (de a trimite trupe EBCG) în cazul în care este necesară o acțiune urgentă în Statele Membre care se confruntă cu deficiențe profunde în a aborda presiunea migratorie și a duce la îndeplinire un control eficient al frontierelor, astfel încât să pună în pericol funcționarea zonei Schengen. Această procedură va fi activată când Statele Membre nu urmează sau nu adoptă măsurile recomandate în cazul evaluării vulnerabilității, chiar și în cazuri în care statul nu a cerut sprijinul Agenției.

Regulamentul conferă, de asemenea, noului Frontex competențe asupra operațiunilor SAR. Articolul 4 din Regulament include în conceptul de management integrat al frontierelor dimensiunea operațiunilor SAR pentru persoane aflate în pericol pe mare, în situații care pot apărea în timpul operațiunilor de supraveghere a frontierelor pe mare". Agenția va asigura o monitorizare mai atentă a protecției

[4] https://www.ceps.eu/publications/european-border-and-coast-guard-addressing-migration-and-asylum-challenges.

drepturilor fundamentale în cadrul operațiunilor sale. Regulamentul prevede un cod de conduită care se va aplica în toate operațiunile sale de control al frontierei ca și un nou mecanism depunere a plângerilor în cazul unor pretinse violări ale drepturilor omului.

EBCG a primit și dreptul de a conduce operațiunile de întoarcere și colaborarea cu statele terțe. Articolul 53 din Regulament conferă Agenției dreptul de a „facilita și încuraja cooperarea tehnica și operațională între Statele Membre și statele terțe, în cadrul politicilor de relații externe ale Uniunii". Totuși EBCG nu este deocamdată decât un nume. Noua Agenție va fi în continuare dependentă de contribuțiile Statelor Membre, de bunăvoința politică de a coopera și capacitățile domestice. Nu va avea propriul personal, nici puterea de comandă asupra autorităților naționale. Noua Agenție nu va asigura o prezență regulată și stabilă la granițele externe ale UE.

În ciuda acestor inovații, EBCG pune la dispoziție măsuri pentru a consolida cooperarea între autoritățile naționale și dispozitive tehnice și experți în domeniul frontierei în cazul unor valuri bruște de imigranți. Frontex nu are la dispoziție propriul personal sau puteri executive directe în statul membru în cauza. Limita-cheie a autorității Agenției este compoziția și funcțiile care au fost conferite Consiliului de Management care perpetuează un înalt grad de dependență a Agenției de Statele Membre.

În conformitate cu Articolul 61(3) al Regulamentului, Consiliul de Management va fi compus dintr-un reprezentant al fiecărui stat membru și doi reprezentanți ai Comisiei, toți cu drept de vot. Când este vorba de dreptul de a interveni, Regulamentul stipulează că deciziile în ce privește elaborarea evaluărilor vulnerabilității sau măsurile de corectare trebuie sa fie adoptate de o majoritate de două treimii din membrii Consiliului de Management. În completare, Regulamentul nu răspunde la întrebarea de ce orice stat membru ar cere sprijinul Frontex, în special pentru SAR, dacă riscă să crească numărul solicitanților de azil pe țărmurile sale. Se pare că operațiunile SAR sunt necesare pentru o lungă perioadă de timp și reprezintă o mare parte a fluxului continuu via Mediterana centrală. Un efort comun de a pune gărzi și poliție la granițele externe nu va duce decât la exacerbarea acestor dileme și operațiunile comune SAR vor vedea provocările multiplicându-se. Orice stat membru care acceptă sprijin din partea UE sau are o misiune UE care patrulează în apropierea granițelor sale, va vedea numărul de persoane de care trebuie să aibă grija și să le acorde protecție crescând. Întrebarea ce să facă UE atunci rămâne deschisă.

Remarcăm similitudinea pe care Sergio Carrera o face între criza monetară europeană și situația actuală a managementului frontierelor UE. Adoptarea Regulamentului 2016/1624 înseamnă că UE contează, cel puțin la nivel formal, pe o nouă EBCG, ceea ce înseamnă un progres binevenit.

Totuși, prezenta EBCG are limitările ei și un grad mare de dependență de statele membre. Nu răspunde în mod satisfăcător provocărilor prezentate în acest articol, în speță celor legate de sistemul Dublin si, mai ales, găurilor privind responsabilitatea în contextul mediteranean.

Unul dintre cele mai relevante puncte asupra cărora toate instituțiile implicate au fost de acord a fost convingerea mare a membrilor și participanților în ce privește nevoia de a acorda prioritate inițiativelor instituționale care au ca obiectiv rezolvarea cauzelor crizelor umanitare și a deficiențelor sistemice și creșterea legitimității UE în aceste domenii politice. Setul prezent de asimetrii și măsurile greșite ale statelor membre de a menține granițele Schengen în Mediterana solicită un nou răspuns politic al UE care să acopere dimensiunile menționate mai sus.

Bibliografie

1. ANECHITOAIE, Constantin (2009), *Drept maritim și fluvial*, Editura Academiei Române, București
2. CARRERA, S.; den HERTOG, L. (2016), *A European Border and Coast Guard: What's in a Name?*, CEPS Paper in "Liberty and Security in Europe", No. 88, CEPS, Brussels, March.
3. International Organization for Migration (2014), Fatal Journeys: Tracking Lives lost during Migration, Geneva
4. STAN, Ioan (2006), Drept International Public, Editura Universității Agora, Oradea.
5. UNHCR (2016), Better Protecting Refugees in the EU and Globally: UNHCR's proposals to rebuild trust through better management, partnership and solidarity, Geneva, December.
6. WOLFF, S. (2012), The Mediterranean Dimension of the European Union's Internal Security, New York: Palgrave Macmillan.

Noul concept *Intermarium* – o alternativă strategică la frontiera răsăriteană

Eduard Ionuț FEIER

Abstract

Subiectul insecurității geopolitice a zonei limitate geografic, cu aproximație, de Marea Neagră, Nistru, Marea Baltică, Oder și Dunăre, bine cunoscută și sub denumirea de Europa Centrală, a intrat pe agenda politică europeană în urmă cu mai bine de 100 de ani. În strategia ultimilor ani se evidențiază, cu adevărat, înființarea unor grupuri de interese care se întind de la țărmul sud-estic al Mării Baltice până la coastele vestice ale Mării Negre. Este imposibil de negat că, în marea lor majoritate, statele care fac parte din această regiune sunt membre NATO și UE, au înaintat idei foarte asemănătoare și impresionabilități identice față de amenințarea geopolitică, nu doar la adresa propriei securități, care se conturează în vecinătatea lor estică. Articolul analizează măsurile geopolitice și impactul acestui concept asupra țărilor membre.

***Cuvinte cheie**: alternativă strategică, Intermarium, geopolitică.*

Fiecare uniune politică, entitate socială sau națiune care aspiră la un rol de leadership global este marcată în fundamentul său de un fel de idee filozofică. Această idee este motivul existenței unei entități, iar puterile acesteia o fac să performeze în drumul său. În cele mai întâlnite cazuri, aceste idei sunt dezvoltate, împrumutate sau construite în scopul evoluției entităților create. Ideologii precum, cea imperială a Romei, cea catolică a Imperiului Habsburgic, cea jihadistă a Imperiului Otoman, cea industrial-imperialistă a Marii Britanii, cea marxistă a Uniunii Sovietice, cea național-socialistă a Celui de-al Treilea Reich (hitlerian), cea democrat-capitalistă a Statelor Unite ale Americii, fiecare dintre acestea au pornit de la paradigme filozofice ce au contribuit nu doar în scopul realizărilor lor, dar mai cu seamă, în scopul menținerii existenței acestora.

Intermarium este un nume asociat, în genere, cu o întreagă diversitate de țări aflate între Germania și Rusia. Nu este un concept de înlocuire a termenului de Europa Centrală și Estică, dar mai cu seamă, este un concept ce sugerează în profunzime idea unui nucleu viu federalist. În volumul *Intermarium: Wilson, Madison and East Central European Federalism*, Jonathan Levy subliniază faptul că uniunea acestor state, create pe principii federale, ar putea produce soluții de lungă durată pentru

rezolvarea problemelor din regiune, ar putea asigura securitatea acesteia și mai mult de atât, ar putea susține dezvoltarea individuală și creșterea economică a acesteia. Oricum, o uniune politică fără o idee fundamentală ar fi în zadar. Cooperarea economică efectivă ar putea fi realizată sub egida unor reguli deja existente, și a unor proceduri care aparțin sferei relațiilor internaționale. În prezent, existența valorilor comune în această regiune este o amprentă a virtuților comune care ar putea renaște Intermariumul. În viziunea străinilor, așa-numiții est-europeni (sau intermarieni) au câteva trăsături și valori comune, în afara numelor sau a obiceiurilor lor. Dacă cei aflați în afara acestui context pot vedea aceste trăsături, posibil ca și cei aflați în miezul problemei să facă un pas în față, în vederea încercării și identificării valorilor care ar putea să-i unească pe intermarieni, în spatele cauzei comune. O idee importantă, care garantează, nu doar existența Intermariumului, dar mai cu seamă oferă regiunii un motiv pentru a se transforma într-un lider, are ceva specific pentru a milita, găsind concomitent o modalitate de leadership global.[1]

Ce este Intermarium? Acest concept a fost propus pentru prima dată de generalul polonez Jozef Pilsudski, după Primul Război Mondial. Se chema așa pentru că viza teritoriul dintre Marea Baltică și Marea Neagră și era o alianță defensivă împotriva Sovietelor, dar și a Germaniei, fiind garantată de Franța, ca mare putere militară și economică.[2] Ea s-a dovedit a fi inaplicabilă. Acum, în actualele condiții, o astfel de alianță împotriva Federației Ruse, sprijinită de SUA, este posibilă. Anunțul generalului Hodge, de prepoziționare a tehnicii și logisticii, anunță elemente incipiente ale renașterii conceptului Intermarium. O linie defensivă care, odată atacată, aruncă în luptă întreaga Alianță Nord-Atlantică. Ceea ce nu este clar este modul cum va fi condusă această operațiune, prin Bruxelles sau printr-un comandament propriu. Două lucruri sunt însă extrem de clare:

- reinstituirea de SUA a sistemului operațional din timpul Războiului Rece;
- rediscutarea strategiei Intermarium, care să definească apărarea flancului estic având în poziție de garant SUA.

Pe de altă parte, subiectul insecurității geopolitice a zonei limitate geografice, cu aproximație, de Marea Neagră, Nistru, Marea Baltică, Oder și Dunăre, a intrat pe agenda politică europeană în urmă cu mai bine de 100 de ani. În strategia ultimilor ani se evidențiază, cu adevărat, înființarea unor grupuri de interese care se întind de la țărmul sud-estic al Mării Baltice până la coastele vestice ale Mării Negre. Cel mai plauzibil și imposibil de negat este că, în marea lor majoritate, statele care iau parte

[1] http://www.bramaby.com/forum/viewtopic.php?t=836, 18.04.2017, orele 20.25.

[2] Gen.(r) Alexandru Grumaz: „Este nevoie de o alianță între statele de la Marea Baltică și cele de la Marea Neagră", http://epochtimes-romania.com/news/gen-r-alexandru-grumaz-este-nevoie-de-o-alianta-intre-statele-de-la-marea-baltica-si-cele-de-la-marea-neagra---231600, 28.04.2017, orele 19.30.

din această regiune sunt membre NATO și UE, au înaintat idei foarte asemănătoare și impresionabilități identice față de amenințarea geopolitică, nu doar la adresa propriei securități, care se conturează în vecinătatea lor estică. Unul dintre proiectele propuse în acest sens poarta numele de "Intermarium" și este centrat pe statele din Europa Estică și Centrală. Proiectul propus spre analiză, își are rădăcinile în prima jumătate a secolului trecut, în contextual Primului Război Mondial. Proiectul e asociat cu numele omului de stat polonez Jozef Pilsudski, care, după Primul Război Mondial, a încercat să construiască o alianță defensivă regională drept contrapondere la o posibilă resuscitare a imperialismului rus și german. Scopul strategic al lui Piłsudski era acela de face să renască o formă modernă de uniune statală, în timp ce lucra pentru dezintegrarea Imperiului Rus, (iar mai târziu a Uniunii Sovietice), în constituenții lui etnici.[3]

Astfel, idea apărută la începutul secolului XX, preconiza o federație sau confederație a statelor aflate între Marea Baltică și Marea Neagă. În prezent, planul ar presupune o antantă cordială sau un pact de ajutor reciproc între statele din această regiune, care percep Moscova drept o amenințare la adresa suveranității lor naționale, a viabilității lor economice și a stabilității lor sociale. O asemenea alianță ar putea totodată să facă cunoscută Kremlinului, disponibilitatea țărilor membre de a se asista reciproc activ, în diferite modalități, în cadrul conflictelor bilaterale pe care acestea le vor fi avut până în prezent în raport cu Rusia.[4]

Provocările pe care țările din Europa Centrală și de Est le au în raport cu poziția lor geopolitică sunt destul de diverse și manifestă totodată efecte diverse. Țările din cadrul Parteneriatului Estic se văd obligate, în ultima perioadă să se confrunte cu o serie de manifestări, raportate la relațiile pe care acestea le întreprind cu Rusia precum: amenințările cu sancțiuni pe care Rusia le face, în sfera pieței economice, amenințările Rusiei cu privire la întreruperile de energie, diverse represalii privind securitatea statelor care au consimțit semnarea de acorduri cu Uniunea Europeană. În scopul acestor fapte, Summitul din noiembrie al Parteneriatului Estic, organizat la Vilnius, în Lituania, reprezintă un exercițiu parțial în scopul limitării unor astfel de acțiuni propuse de Rusia. Pe de altă parte guvernele europene speră să semneze pre-acorduri de asociere, acțiune care ar bloca partenerii de pe flancul Estic într-o sferă a influenței europene și le-ar asigura acestora liberalizarea politică și economică progresivă. Cât privește guvernele europene, acestea și-au format ca scop desta-

[3] „Intermarium" – Proiectul renăscut de creare a unei alianțe defensive regionale, https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2016/04/15/intermarium-proiectul-renascut-de-creare-a-unei-aliante-defensive-regionale/.

[4] Este posibil un „Intermarium"? Sau cât de mult se pot sprijini singuri esticii, http://adevarul.ro/international/foreign-policy/este-posibil-intermarium-sprijini-singuri-esticii-1_5791e6e95ab6550cb819a2e4/index.html, 16.04, 2017.

bilizarea geopolitică a regiunii, în raport cu Rusia, cât mai de grabă construirea unei strategii sustenabile, prin care Uniunea Europeană ar putea să faciliteze regiunii coeziunea internă, evitând ca Rusia să aplice aceeași strategie în lupta pentru putere. Mai degrabă acțiunile europene în această regiune ar milita pentru consolidarea unor valori pozitive, orientate către o nouă versiune geopolitică.[5]

Dacă s-ar fi realizat aceste planuri, cea mai mare parte a Europei Centrale s-ar fi transformat într-o „a treia Europă", și care ar fi trebuit să fie invulnerabilă la amenințările dușmanilor tradiționali din est și din vest ai Poloniei, Germania și Rusia. O versiune târzie a acestui concept a fost pusă pe tapet de ministrul interbelic de externe polonez Józef Beck, unul dintre protejații lui Piłsudski. El s-a gândit la o uniune a Europei Centrale care ar fi inclus de asemenea Cehoslovacia, Ungaria, Scandinavia, statele baltice, Italia, România, Bulgaria, Iugoslavia și Grecia, statul astfel creat urmând să se întindă de la Marea Baltică la Marea Neagră, de la Oceanul Arctic la Marea Mediterană. Un asemenea stat, cu o populație de 150.000.000 de oameni, ar fi avut o politică externă comună și ar fi avut puterea să reziste atacurilor Germaniei Naziste în vest și Uniunii Sovietice în est.[6] Deși s-a bucurat la un moment dat de sprijinul Franței, inițiativa nu s-a concretizat, fapt determinat de o atitudine reticentă din partea statelor vizate din regiune. Conceptul „Intermarium" avea să revină în prim-planul discuțiilor despre securitate din Europa Centrală și de Est la sfârșitul erei URSS, marcată în anii '90 de aventurismul secesionist al unei Rusii șocată de prăbușirea „schelăriei" sale imperialiste.

În contextul prezent, Polonia a inițiat demersuri de resuscitare a proiectului „Intermarium", adaptat la pericolele momentului și care vizează colaborarea regională de la Marea Baltică, Marea Neagră și Marea Adriatică. *„O astfel de nouă coaliție ar putea include atât state UE și NATO, cât și state non-NATO și non-UE, din zone precum Europa de Est, Sud-Est sau chiar din Asia de Vest. Obligațiile de asistență reciprocă ar putea fi păstrate sub nivelul Articolului 5 din al Tratatului de la Washington, care prevede că un atac asupra unui aliat al NATO este un atac asupra tuturor, dar poate fi mai robust decât principiile de asistență ale OSCE"*, precizează autorul analizei, Andreas Umland, expert al Institutului de Cooperare Euro-Atlantică din Kiev. Un „Intermarium" pliat pe realitățile europene contemporane ar putea aduna în aria sa de incluziune state precum Republica Moldova, Turcia, Georgia, Estonia, Letonia, Lituania, Ucraina, Polonia, se mai precizează în analiză. Alte state care ar putea intra în această coaliție ar putea fi România, Suedia, Cehia, Slovacia, Bulgaria, țări din Balcanii de Vest sau din Caucazul de Sud. *„Sarcina principală a*

---

[5] SMART GEOSTRATEGY FOR THE EASTERN PARTNERSHIP, Richard Youngs and Kateryna Pishchikova, *Carnegie Europe*, noiembrie, 2013.

[6] https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2016/04/15/intermarium-proiectul-renascut-de-creare-a-unei-aliante-defensive-regionale/, 16.04.2017.

alianței ar fi aceea de a transmite un mesaj clar nu doar deținătorilor puterii din Rusia, ci întregii populații. «Intermarium» ar trebui să transmită națiunii ruse că orice conflict în care Moscova este implicată în prezent ar putea să determine în viitor o confruntare multilaterală cu un grup de aliați, și nu individual cu state slabe", mai scrie Andreas Umland. Statele membre ar putea să se sprijine reciproc. Ar putea să se coordoneze în sfera comerțului, precum și în legătură cu potențialele sancțiuni economice și financiare și blocade împotriva statului rus, a companiilor și a elitei rusești. Ele ar putea coopera prin acțiuni diplomatice împotriva Moscovei, și în cadrul organizațiilor precum ONU, OSCE, Consiliul Europei sau Organizația Mondială a Comerțului, membrii alianței putând să-și ofere asistență reciprocă prin intermediul tehnologiilor militare, de transport, comunicații și de alte tipuri, astfel încât să reziste mai bine strategiilor de război hibrid ale Moscovei. Pe de altă parte, în acest context intră și sprijinul logistic reciproc în sferele apărării militare, a sancțiunilor economice, a barierelor comerciale și a altor măsuri anti-Kremlin. Aliații ar putea acționa prin punerea în comun a datelor, a analizelor și a cercetărilor militare, economice, politice și sociale, dar mai cu seamă acelor de securitate legate de Rusia, putând în acest context să-și reunească măsurile de contra-propagandă și să dezvolte colaborarea dintre mass-media care au de-a face cu subiectele referitoare la Rusia. Ar putea, de asemenea, să crească numărul schimburilor de trupe voluntare, personal de securitate, consilieri militari, experți în comunicare, personal medical, experți sociali și ingineri militari.

Parțial, un Intermarium informal deja se dezvoltă și, chiar dacă se recunoaște sau nu, devine deja o problemă pentru Moscova. O ipoteză este că un Intermarium a apărut în timpul războiului ruso-georgian, pe 12 august 2008. În acea zi, președinții Poloniei, Ucrainei, Estoniei și Lituaniei, precum și primul ministru al Letoniei au luat parte la o demonstrație în centrul orașului Tbilisi. Prin vizita lor de ultim moment și ca urmare a prezenței lor fizice în capitala țării partenere, chiar în timpul desfășurării invaziei militare rusești și a raidurilor aeriene împotriva așezărilor din Georgia, cei cinci lideri naționali și-au dovedit solidaritatea, lăsând o impresie puternică pe plan internațional. De la introducerea sancțiunilor rusești împotriva Ankarei, în decembrie 2015, relațiile Ucrainei cu Turcia s-au intensificat semnificativ. În timpul unei vizite realizate de președintele ucrainean Petro Poroshenko la Ankara, în martie 2016, Ucraina și Turcia au semnat o declarație comună în 21 de puncte care includea aspecte economice, culturale și consulare, precum și elemente de securitate de la cooperare în vederea producerii de arme până la educație militară. Numeroase alte tendințe recente de pe teritoriile de dincolo de granițele vestice și sud-vestice ale Rusiei – de la tensiuni în regiunea Caucazului de Sud la un comportament îndrăzneț al statelor baltice vizavi de Moscova – au deschis oportunități

pentru un Intermarium. O alianță mai formală, multilaterală și oficială a unor țări care s-au bucurat frecvent de relații strânse de cooperare bilaterală nu ar fi doar în interesele lor naționale. Ar putea și să ajute UE și NATO să obțină niște granițe estice mai stabile și să câștige noi parteneri, în timp ce evită pe mai departe confruntări între Occident și Rusia.[7]

Interesant este faptul că, influentul centru de analiză geopolitică Stratfor din SUA a resuscitat și promovat insistent, încă din 2012, reactualizarea conceptului de Intermarium în noul context strategic, având Polonia și România ca piloni principali. Din comentariile experților polonezi rezultă că proiectul a fost avansat atât în context securitar (întărirea dispozitivului defensiv al NATO pe flancul estic) cât și ca vehicul al colaborării economice regionale (mai ales în domeniile energiei și transporturilor). În ceea ce privește sfera geografică de cuprindere a proiectului, s-ar avea în vedere grupul de la Vișegrad (Polonia, R. Cehă, Slovacia, Ungaria), țările baltice și România. Conform unor comentatori, statelor sus menționate li s-ar putea alătura în proiect Republica Moldova, Ucraina, Belarusul, Suedia, Finlanda, Croația, Italia și, posibil, Bulgaria. Un Intermarium contemporan ar putea chiar să meargă mai departe decât fostul bloc sovietic, ținând cont de faptul că relațiile dintre Ankara și Moscova sunt acum afectate de tensiuni reminiscente ale celor experimentate în multe capitale din Europa de Est.

Concluzii

Misterul acestei entități constă în două principale caracteristici ale acesteia: uniformitatea și diversitatea. Trecând peste secole de istorie comună, statele din această regiune au fost marcate de o coexistență apropiată și de o penetrare mutual continuă, pe de altă parte au fost încercate de nenumărate divizări între: catolicism și ortodoxie, slavi și non-slavi, lumea latină și cea chirilică, clerici și laici, membri NATO și UE și cei din afara acestor organizații. La o primă vizualizare, diversitatea avea să facă mult mai dificile înțelegerile interstatale din această regiune. În schimb, această diversitate are să ofere entităților statele mai multă putere, stimulându-le să așeze în plan secundar discrepanțele, în contextul în care principalul lor scop va fi devenit acela de a se focaliza pe lucrurile ce cu adevărat contează. Și toate acestea datorită faptului că în background se regăsesc câteva valori și virtuți pentru care Intermarium și intermarienii pot lupta.

[7] Este posibil un „Intermarium“? Sau cât de mult se pot sprijini singuri esticii, http://adevarul.ro/international/foreign-policy/este-posibil-intermarium-sprijini-singuri-esticii-1_5791e6e95ab6550cb819a2e4/index.html, 15.04.2017.

Bibliografie

Surse edite

1. CHODAKIEWICZ, Marek Jan, *Intermarium: The Land between the Black and Baltic Seas*, Transaction Publishers, Londra, 2012.
2. YOUNGS, Richard, PISHCHIKOV Kateryna, *Smart Geostrategy For The Eastern Partnership*, Richard Youngs and Kateryna Pishchikova, Carnegie Europe, noiembrie, 2013.
3. *Competition of Geopolitical Interests in Post-Soviet Space: Future Prospects for the Eastern Partnership Countries*, Institutul pentru Politici Publice, Chișinău, 2013.

Surse electronice

1. http://adevarul.ro/international/foreign-policy/este-posibil-intermarium-sprijini-singuri-esticii-1_5791e6e95ab6550cb819a2e4/index.html.
2. http://www.bramaby.com/forum/viewtopic.php?t=836.
3. https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2016/04/15/intermarium-proiectul-renascut-de-creare-a-unei-aliante-defensive-regionale/.
4. http://epochtimes-romania.com/news/gen-r-alexandru-grumaz-este-nevoie-de-o-alianta-intre-statele-de-la-marea-baltica-si-cele-de-la-marea-neagra---231600.

Terorismul feminin

Alexandra Carmen OPREA

Abstract

This article aims to highlight the role that women have in international terrorism, starting from a comparison between Western and Muslim women.
Research on feminine terrorism is on the rise and includes a wide range of topics such as feminism, motivation, recruitment and the role of women.
When dealing with a subject related to terrorism or fundamentalism, newspapers often attach a photo to the news story with a covered Muslim woman, so the Muslim woman is associated with the threat of security, being seen only as a reminiscence of the Middle Ages. This article will explain exactly how women are involved in international terrorism, or if everything is just a frontage.

Keywords: *Feminine Terrorism, Western Women, Muslim Women, Feminism, Recruitment, The role of women in terrorist attacks, Threat of security, International terrorism, Covered Muslim woman.*

1. Femeile occidentale în Statul Islamic

După terminarea Războiului Rece, punctul central al „terorismului feminin" se mută în lumea islamică.

Femeile au acces la această formă extremă de terorism din mai multe cauze, cu diferențele specifice fiecărei organizații în parte. În Turcia și Sri Lanka, activismul femeilor are propria sa istorie, femeilor permițându-li-se să participe încă de la înființarea grupărilor respective. Femeile palestiniene sinucigașe sau cele din Cecenia au apărut mai recent.[1] Țările în care organizațiile teroriste permit recrudescența acestui fenomen sunt dominate de o structură patriarhală a societății. În interiorul acestui cadru cultural patriarhal, femeile își doresc foarte mult să fie implicate în conflictele existente, iar acest lucru ajută cu atât mai mult la exploatarea lor. Când analizăm motivele teroriștilor sinucigași, putem observa că sunt aceleiași, indiferent dacă sunt bărbați sau femei. Diferențele, totuși, există: femeile consideră lupta ca fiind o modalitate de evadare din viața ce le este predestinată. Decizia de a participa la o

[1] Maria Cristina Chiru și Irena Chiru, *Femei kamikaze*, editura, Top Form, București, 2006, p.76

misiune sinucigașă, acțiunea lor nu este doar în numele țării, al religiei, al liderului, ci și în numele tuturor femeilor.[2]

Motivele pentru care femeile participă la misiuni sinucigașe sunt foarte diferite, însă atât femeile, cât și bărbații sinucigași au o caracteristică comună: sunt tineri. Vârsta medie variază între 21 (Turcia) și 23 (Liban). De asemenea, există recompense religioase, naționale, economice, sociale și personale pentru teroriștii sinucigași.[3] „Ei cred în ceea ce fac, și-au luat angajamente, sunt patrioți și toate acestea se intersectează cu datoria religioasă."[4]

Dorința femeilor de a participa la activități teroriste este „exploatată" atât la nivel intern, cât și la nivel extern.

La nivel intern, liderii și membrii organizațiilor profită de nerăbdarea și dorința femeilor de a ucide „inamicii" prin atacuri sinucigașe.

La nivel extern, femeile sunt „exploatate" de opinia publică. Mass media devine un instrument important în cadrul acestui fenomen, prezentând femeile sinucigașe mai degrabă ca fiind simbolul disperării luptătorilor pentru libertate și nu sinucigașe cu sânge rece ale unui număr ridicat de civili.[5]

Se preconizează că un număr de aproximativ 60 de persoane de gen feminin din Marea Britanie au fugit în Siria, folosind traiectoria Turcia – Siria. Tinerele s-au alăturat grupării jihadiste Daesh. Până acum, se estimează că zeci de femei din Statele Unite, și din Europa, au decis sa li se alăture extremiștilor jihadiști.[6]

Mai multe persoane de gen feminin care provin din familii musulmane și care trăiesc în prezent în Occident, postează pe diverse rețele de socializare precum Twitter, tumblr, LinkedIn sau Facebook doleanțele și experiențele lor cu privire la apartenența la grupările jihadiste. Este mai mult decât evident că toate informațiile prezentate pe Internet reprezintă o sursă de influență extrem de intensă pentru tot mai multe femei din întreaga lume.[7]

Precedentul pentru femeile teroriste există: câteva zeci de femei de religie musulmană din țări precum Cecenia și Daghestan au fost purtătoare de bombe sinucigașe împotriva unor ținte rusești acum câțiva ani.[8] Statul Islamic a dat dovadă de ingeniozitate

---

2 *Ibidem*, p. 77
3 *Ibidem*, p. 79
4 *Ibidem,* p. 82
5 *Ibidem,* p. 85
6 Katherine Brown, „*Why are Western women joining Islamic State*?", Ed. BBC, 2015, http://www.bbc.com/news/uk-29507410, accesat la data de 05.02.2017
7 Simon Tomlinson și Amanda Williams For Mailonline, „*Inside the warped world of Jihadi Junior's British mother who shops for nappies with an AK-47 slung over her shoulder before her husband spends the night fighting for ISIS*", Ed. DailyMail, 2017, http://www.dailymail.co.uk/news/article-3385165/Inside-warped-world-Jihadi-Junior-s-British-mother-shops-nappies-AK-47-slung-shoulder-husband-spends-night-fighting-ISIS.html#ixzz4AkJ8y9fz, accesat la data de 05.02.2017
8 *Ibidem*, accesat la data de 05.02.2017

și au dus lucrurile la un alt nivel recrutând femei online. Acestora li se promite că vor fi luate în căsătorie și vor avea o viață minunată în cadrul califatului.

În general un număr mare de tinere călătoreau în Siria pentru a se căsători cu luptători Daesh. Căsătoria cu unul dintre luptători oferă o identitate puternică și un sentiment de apartenență la o comunitate mai largă.

Un exemplu elocvent este tânăra Khadijah Dare, în vârstă de 22 de ani, din sudul Londrei, care a mărturisit că dorește să devină prima femeie care ucide un occidental. Ea a hotărât în urmă cu câțiva ani, să fugă în Siria unde s-a căsătorit cu unul din luptătorii Daesh de origine suedeză, Abu Bakr. Într-un final Khadijah Dare a dezertat din rândurile grupării jihadiste.

De cele mai multe ori aceste femei occidentale decid să plece în aceste zone de luptă deoarece doresc să-și afirme ideologiile și iluziile politice. Centrul pentru Terorism și Studii de Securitate de la Universitatea din Massachusetts avertizează că majoritatea fetelor sunt racolate doar pentru a face copii și pentru a crește demografia regiunilor controlate de extremiști.

Pe lângă toate cele menționate mai sus jihadiștii încearcă să momească fetele occidentale de partea lor, îndrăgostindu-le, oferindu-le anumite locuri de munca, bani sau chiar și funcții politice importante.

Presa internațională a menționat de curând brigada Khansa'a, un grup de femei ce au sarcina de a supraveghea străzile și de a pedepsi pe cei care nu se respectă codul vestimentar stabilit de Statul Islamic. Tot în presă s-a menționat că brigada a arestat 15 femei care nu purtau vălul pe față. Acestea au fost pedepsite de către femeile jihadiste, ce le-au turnat prizonierelor acid pe față și le-au desfigurat.[9]

Femeilor li se oferă șansa să facă o alegere falsă: ori primesc drepturi și feminism ori „tradiție" și „credință". Ambiția de a le primi pe ambele, este văzută în comunitatea lor ca ceva „nerezonabil".

Daesh profită de această situație, ridicând în mod constant semne de întrebare asupra statutul femeilor în Occident. Gruparea jihadista pune în evidență lupta pe care femeile din Vest o duc pentru imaginea corporală, corvoada unui loc de muncă și a treburilor casnice, cultura violului, pornografia sau rasismul.

Desigur, acest lucru nu înseamnă că Daesh este o grupare feministă. Pentru ei femeile nu sunt egale cu bărbații și resping activ potențialul feminismului liberal occidental.

Persoanele de gen feminin din cadrul Statului Islamic primesc foarte puțină libertate în ceea ce privește călătoriile, munca sau rolurile publice.

Pe de altă parte, extremiștii musulmani își doresc femei în interiorul organizației și pentru versatilitatea lor. În cele mai multe imagini oferite publicității acestea pot

[9] *Ibidem,* accesat la data de 05.02.2017

fi observate ca purtând centuri cu explozibil sau arme AK47. Totuși, tot ele sunt care se ocupă de curățenie, gătesc și se ocupă de copii sau îi îngrijesc pe cei în suferință.[10]

Majoritatea femeilor care au făcut demersuri pentru a se alătura grupării Statul Islamic, critică foarte dur societățile occidentale în care trăiesc și denunță restricțiile cu privire la modul în care ele își pot practica religia.[11]

Studiile realizate în domeniu, arată că aceste tinere, resping liberalismul occidental, susținând că ceilalți membri ai societății nu pot înțelege dificultățile pe care le înfruntă.

Conform unui document recent, tradus de think-tank-ul Quilliam Foundation, femeile pot abandona rolurile domestice pentru a lupta „dacă dușmanul îi atacă țara, iar bărbații nu pot să o protejeze și dacă imamii emit o faptă în acest sens”.[12]

Femeile care fac parte din forțele Daesh sunt conștiente că încă nu este momentul să se gândească la așa ceva, astfel se demonstrează că mesajele forțelor Daesh includ atât spațiul personal-privat, cât și cel public-politic.[13]

Conturile de pe rețelele de socializare ale femeilor jihadiste sunt pline de speranță și de un romantism naiv venind din partea tinerelor care hotărăsc să își părăsească țara în care locuiau la un moment dat, doar pentru a ajunge în Siria sau Irak, alături de jihadiști.

Anna Erelle, a fost reporter sub acoperire, și a devenit o faimoasă în mediul online după ce a fost recunoscută ca logodnica lui Bilel, un cunoscut luptător european jihadist. Anna Erelle prezintă în cartea sa – „În pielea unei jihadiste”, modul în care tinerele europene sunt recrutate prin intermediul Internetului de către Daesh.

În interiorul Statului Islamic, căsătoria reprezintă mai mult decât uniunea privată dintre două persoane. Dorințele personale sunt combinate cu idei generale despre ce înseamnă o viață bună și un sens comun.

Bint Nur, nevasta unui luptător britanic din Siria, a scris pe Ask.fm în 2014 că „Femeile construiesc bărbații, iar bărbații construiesc Umma” (n.red. comunitatea musulmană).[14]

Potrivit site-ului de știri Vocativ, 45% din propaganda Daesh se axează pe efortul de a construi și a susține înflorirea califatului.[15]

În afară de construirea de drumuri și infrastructură locală, există anunțuri ce oferă funcții în poliție, munca de caritate, sistemul judiciar, spitale și proiecte agricole.

---

[10] Dr Katherine Brown, „*op,cit*”, accesat la data de 05.02.2017

[11] *Ibidem,* accesat la data de 05.02.2017

[12] Jean Calder, „*Women, Islamism And Domestic Terrorism*”, Ed. Quilliamfoundation, http://www.quilliamfoundation.org/blog/women-islamism-and-domestic-terrorism/, accesat la data de 05.02.2017

[13] *Ibidem,* accesat la data de 05.02.2017

[14] Anna Erelle, *În pielea unei jihadiste – O mărturie despre filierele de recrutare ale Statului Islamic*, Editura Polirom, 2015, p. 101

[15] Gilad Shiloach, „*Promoting ISIS Interests*”, Ed. Vocativ, http://www.vocativ.com/324041/iraqis-blame-al-jazeera-for-pro-isis-coverage/, accesat la data de 05.02.2017

Femeile tinere care se alătură grupărilor jihadiste în Siria și Irak au un scop mai larg definit, și anume datoria lor este de a deveni mamele fondatoare ale unui nou stat.

Cei de la BBC au prezentat cazul lui Shannon Conley, o tânără de 19 ani convertită la islam, care înainte să fie arestată, a avut nenumărate întâlniri cu cei de la FBI. Aceasta a fost avertizată că planul ei de a migra în Siria și de a ajuta grupările jihadiste, nu era legal. Tânăra era însă decisă, își dorea să plece din Denver deoarece urma să se căsătorească cu unul din luptătorii Daesh, pe care l-a întâlnit pe internet. Agenții au reușit să o oprească la timp, la aeroportul din Denver, înainte să-și îndeplinească planul. Totuși, sunt multe fete tinere ce-și doresc același lucru. De exemplu, o lună mai târziu, alte trei fete tinere, au fost arestate în timp încercau să ajungă în Siria.

Există câteva sute de tinere, asemeni celor menționate mai sus, care din țările occidentale au ajuns în Statul Islamic unde s-au căsători cu luptătorii jihadiști iar unele chiar au și luptat alături de ei.

Multe femei din Occident consideră plecarea în Siria ca fiind o opțiune atractivă”[16], a afirmat Bob Fletcher, Centrul pentru Studierea Istoriei Somaleze.

Bob Fletcher fiind fostul șerif al districtului Ramsey din Minnesota, care are în subordine și orașul Saint Paul. Acesta susține că cel puțin patru tinere somaleze din Saint Paul și din împrejurimile Minneapolis au mers în Siria în a II-a jumătate a lui 2015, pentru a se alătura luptătorilor ISIS.[17]

„Aceștia recrutează bărbați cărora le promit soții atunci când ajung acolo. Ei au nevoie de femei în societatea lor pentru a-i face pe luptători să fie mulțumiți. Este un lucru înspăimântător, dar femeile sunt folosite în diferite moduri odată ce ajung acolo”[18], a afirmat din nou Bob Fletcher.

De cele mai multe ori acestor fete li se oferă anumite funcții. De exemplu o grupare de femei britanice conduc o secție de poliție Sharia într-un oraș sirian Raqqa deținut de ISIS. Aceste femei britanice și-au adaptat ținuta la codul vestimentar Islamic, respectând ținuta iar anumite surse spun că ar deține și un bordel unde femeile sunt forțate să se prostitueze, devenind sclave sexuale ale luptătorilor jihadiști. Până acum, majoritatea persoanelor de gen feminin care s-au alăturat forțelor Daesh sunt din Europa. Se aproximează un număr de 50 de femei britanice, 40 de nemțoaice și alte 60 de femei și fete din Franța, care au plecat de acasă pentru a se alătura Statului Islamic. Imaginea de campanie ale acestei mișcări sunt fețele a două tinere din Austria

[16] ***, „Fetele Jihadului: femeile occidentale și momeala lansata de SIIL”, https://rodiagnusdei.wordpress.com/2015/08/07/fetele-jihadului-femeile-occidentale-si-momeala-lansata-de-siil/ accesat la data de 05.02.2017

[17] *Ibidem*, accesat la data de 05.02.2017

[18] *Ibidem,* accesat la data de 05.02.2017

despre care se crede că au plecat în Siria pentru a se căsători cu luptători ISIS.[19] Se pare că fetele sunt însărcinate și vor să vină acasă.[20]

„Extremiștii Al-Qaeda, Daesh, folosesc fetele ca pe un element surpriză"[21], spunea Abdirizak Bihi, activist somalez.

Faptele prezentate mai sus vin în opoziție cu discursul public negativ despre tinerii musulmani care trăiesc în Europa: ei sunt prezentați ca și o amenințare.

Pentru a le putea face față jihadiștilor este necesară o abordare nouă care să combată radicalizarea și nu trebuie să ne axăm doar pe combaterea discursului religios, este nevoie de o nouă legislație, acordarea mai multor competențe serviciilor de intelligence și securitate, dar mai ales este importantă în opinia mea, abordarea tinerelor musulmane pentru a obține informații din surse primare și sigure.

Femeile de origine musulmană sunt reduse la tăcere datorită atmosferei politice create, deoarece le este frică să fie spionate sau să nu fie tratate ca „radicale" fără a fi cazul, doar pentru că doresc să pună întrebări, ceea ce nu constituie altceva decât să le împingă spre extremism.

Teroriste Impactante

Una dintre primele femei implicate în acțiuni de terorism în Orient a fost LEILA KHALED, membră a Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei, considerată cea mai reprezentativă figură a militantismului palestinian. La numai 16 ani, se înregimentase în mișcarea radicală panarabă. Pentru o vreme este învățătoare în Kuweit. Devine „specialistă" în acțiunile de deturnare a avioanelor din perioada 1969–1970 care zburau pe curse internaționale. Arestată, este eliberată de autoritățile britanice ca urmare a unui schimb de prizonieri. Ulterior, se implică în politică, devenind membră a Consiliului Național Palestinian. Biografia sa inspiră o serie de filme și cântece. În prezent, această trăiește în Damasc și are doi copii

Ca să ajungem în perioada ultimilor ani, unele dintre cele mai active teroriste au fost originare din Pakistan, țara subminată multă vreme de convulsii politice. KAMRAN ATIF participă la încercarea de asasinare a președintelui Pervez Musharraf, în 2002. Ulterior este ucisă într-un schimb de focuri cu poliția.

SAMINA MALIK a fost prima femeie condamnată potrivit prevederilor legii antiteroriste, promovată în anul 2000 în Marea Britanie, sub acuzația de a încerca să introducă în țara literatură și manuale de terorism. De asemenea, i s-a adus acuzația de a fi în legătură cu grupări teroriste din structurile Al-Qaeda. Într-un fel, Samina

---

[19] *Ibidem,* accesat la data de 05.02.2017

[20] Anna Erelle, op. cit., p. 109

[21] Abdirizak Bihi, „*Radicalization of Muslim-Americans*", https://www.youtube.com/watch?v=T15NHh8VDM8, accesat la data de 05.02.2017

Malik poate fi considerată o „deschizătoare de drumuri", presă britanică din 2008 supranumind-o „terorista lirică", pentru textele sale poetice prin care face apologia terorismului.

O altă femeie învinuită, în 2008, în virtutea legislației amintite a fost Yeshshiemebet Girma, acuzată, împreună cu soră ei, de organizarea unor atentate în stația Brighton din Londra.

În 2007 sunt analizate o serie de cazuri de femei care au acționat ca „bombe vii" în atentate organizate de Al-Qaeda.[22] Plecând de la duplicarea acestor cazuri, care erau mereu pe primele pagini ale presei internaționale, autoarea ajunge la concluzia că femeile joacă un rol important în organizarea și desfășurarea de acțiuni teroriste.

Debra Zedalis (2004) explică motivele pentru care organizațiile teroriste fac apel la femei:

- Prezintă avantaje tactice: elemente ale surprizei, ezitare în a percheziționa femei, stereotipul universal feminin
- Determină creșterea numărului de combatanți
- Au impact mediatic deosebit (o mai mare publicitate înseamnă un număr mai mare de recruți)
- Au efecte psihologice devastatoare și de lungă durată.[23]

Cei care au studiat cultura în Orientul Mijlociu vorbesc de un alt motiv, și anume utilizarea femeilor sinucigașe de către grupările militante palestiniene are ca obiectiv și crearea unei imagini stânjenitoare pentru Israel: lucrurile sunt atât de disperate încât femeile luptă la fel ca bărbații.[24] Aceste tipuri de misiuni presupun costuri scăzute, tehnologie aproape rudimentară și arme nu foarte complicate, în schimb maximizează distrugerile și conduc la instalarea fricii.

Nu ne rămâne decât să sperăm că „sexul slab" își va folosi în continuare „armele" (care sunt destule) pe „fronturi" mai pașnice decât terorismul.

2. Femeile musulmane în Occident

Dezbaterea ce are loc în Occident în ultimii ani și concomitent în țările majoritar musulmane s-a concentrat asupra aspectelor mai vizibile ale statutului femei în Islam. Aceasta pare să fie într-adevăr o chestiune esențială, însă reducerea sa la o dezbatere pasională și mult prea simplificată cu privire la o listă a problemelor practice a condus la scăparea din vedere a esenței problemei. Subiectul femeii este

[22] Katharina Von Knop, *The Female Jihad: Al Qaeda's Women*, 2007, http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100701258585, accesat la data de 15.02.2017

[23] *Ibidem*, accesat la data de 15.02.2017

[24] Smucker, 2002, apud Maria cristina Chiru și Irena Chiru, *Femei kamikaze*, ed. Top Form, București, 2006, p., 82.

caracterizat astăzi prin relația complicată dintre Islam și Occident, opoziția dintre universul supunerii și al altuia care susține promisiunea libertății cu leitmotivul contrastului dintre tradițiile patriarhale și modernitatea occidentală despre care se spune că include un punct de vedere feminin din ce în ce mai pronunțat. Lista unor discriminări în Islam legate de vestimentație, poligamie, violență, moștenire și alte chestiuni este amintită în mod repetat și la nesfârșit.

În Raportul făcut public de organizația Amnesty International în luna aprilie 2012, se afirmă că femeile ce aparțin unei minorități religioase pot fi afectate de multiple forme de discriminare bazate pe gen, religie sau etnie.[25] Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării Împotriva Femeilor sublinia că discriminarea femeilor pe bază de gen este strâns legată de alți factori care afectează femeile, cum ar fi rasa, etnia, religia sau credința, starea de sănătate, statutul, vârsta, clasa, casta sau orientarea sexuală.[26] Discriminarea bazată pe criterii de gen poate afecta femeile care aparțin unor astfel de grupuri într-o măsură sau manieră diferită față de cea a bărbaților. Instituțiile de stat trebuie să recunoască în mod legal aceste forme de discriminare care se intersectează, impactul negativ pe care îl au asupra femeilor și să le interzică.[27]

Conform legislației internaționale referitoare la această chestiune, în special articolelor 2 și 5 ale Convenției adoptate cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor De Discriminare Împotriva Femeilor, statele sunt obligate să revoce legislația discriminatorie, politicile și practicile bazate pe stereotipurile de gen care implică violarea drepturilor femeilor. În această privință femeilor ar trebui să le fie acordate aceleași condiții disponibile ca și bărbaților în accesarea locurilor de muncă și oportunităților de educație, așa cum dispun articolele 10 și 11 ale CEDAW (Convenției adoptate cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeilor).

În această privință, femeile musulmane sunt adesea discriminate în întreaga Europă, însă fenomenul discriminării este cu atât mai pronunțat în cazurile în care sunt implicate elemente legate de o anumită vestimentație. Raportul Amnesty International[28] subliniază că normele sociale, culturale și religioase legate de vestimentație, simboluri religioase și culturale au adeseori un impact disproporțional asupra femeilor, a căror înfățișare este supusă unor reguli speciale deoarece este privită drept o întruchipare simbolică a valorilor religioase sau culturale ale comunității. Această percepție este cel mai adesea o manifestare a atitudinilor discriminatorii și reflectă o dorință

---

[25] ***, „*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women",* http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm, accesat la data de 12.02.2017

[26] *Ibidem*, accesat la data de 12.02.2017

[27] *Ibidem*, accesat la data de 12.02.2017

[28] ***, The right to be free from gender-based discrimination, „*Choice and Prejudice, Discrimination Against Muslims in Europe*", Amnesty International, 2012, pag. 24

latentă de a controla autonomia corpului femeii, transformând femeile și trupurile lor în obiecte. Dacă sunt impuse femeilor prin forță, din partea statului sau altor factori ce nu țin de stat, astfel de reguli restricționează capacitatea femeilor de a-și exercita drepturile, la libertatea de expresie și religie, precum și a altor drepturi, cum ar fi dreptul la muncă, educație și libertatea de mișcare.

Vălul Islamic

Dezbaterile publice din Europa au centrat ideea de văl islamic ca simbol al religiei islamice, considerând echitabilă discuția despre cruce ca simbol al creștinismului, steaua lui David ca simbol al religiei iudaice, iar vălul femeii musulmane ca simbol al religiei islamice. Simbolul reprezintă simplificarea și concentrarea unei anumite ideologii într-un însemn. Vălul femeii musulmane nu reprezintă esența islamului și nici conceptul la care ar putea fi redus. Acoperirea capului femeii și îmbrăcămintea largă, lungă, modestă nu reprezintă un fapt sau o cerință inedită în istorie, nu își are originile în venirea Islamului. Fiecare dintre marile religii reglementează încă de dinaintea Islamului acoperirea femeii și purtarea ei modestă.

La ora actuală, minoritatea musulmană din Franța înglobează o cifră de aproximativ cinci milioane de rezidenți[29], și această cifră este în continuă creștere. La începutul anilor 2010 și 2011 Franța s-a confruntat cu o situație ce părea să îi scape de sub control, odată cu decizia de a interzice femeilor musulmane de a purta în spațiile publice chador și burca, articole vestimentare ce vizează acoperirea feței, a părului și a altor părți ale corpului.

O acțiune ce a început în 2010, și s-a finalizat oficial în aprilie 2011 este așa numită *Loi interdisant la dissimulation du visage dans l'espace public*.[30] În alte cuvinte, prin această lege este interzisă acoperirea feței cu orice fel de material ce împiedică identificarea persoanei aflată într-un spațiu public. Pretinzând motive de securitate, precum și din dorința de a anihila discrepanța tot mai mare dintre două alterități care se ciocneau la nivel cultural și social, Senatul francez a propus și aprobat această lege. Nicolas Sarkozy a declarat că acoperirea feței nu este bine primită pe teritoriul republicii franceze și este un afront adus valorilor seculare ale Franței[31].

Prin etică înțelegem un tip de comportament uman care se pliază pe anumite norme, în încercarea de a determina dacă scopul propus este legitim și acceptabil,

---

[29] Jonathan Laurence, *Justin Vaisse, Integrating Islam Political and Religious Challenges in Contemporary France,* Editura Brookings Institution Press, p. 59

[30] *Ibidem*, p. 89

[31] Nicolas Sarkozy, *„burqa not welcome in France”*, Ed. Telegrap, Marea Britanie, 2009, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5603070/Nicolas-Sarkozy-burqa-not-welcome-in-France.html, accesat la data de 25.02.2017

conform definiției date în Dicționarul Explicativ al Limbii Române. Dincolo de aspectul juridic al chestiunii burcăi, problema mai mare care se ridică este de factură etică din prisma faptului că are loc o ciocnire de interese între statul francez și religia islamică. Coranul cuprinde câteva versete care fac referire directă la femeile musulmane și veșmântul lor. Pentru o comunitatea religioasă precum cea islamică, Coranul primează în fața legilor statului și funcționează ca legea supremă după care musulmanul trebuie să se conducă. Cei care preacurvesc sunt pedepsiți cu o sută de lovituri de bici, omorul este pedepsit cu pedeapsa capitală, hoților li se taie mâna cu care au furat, ș.a.m.d.

Statul laic interzice, așadar, burca, pe principii de siguranță, dar acest fapt contravine principiilor morale ale musulmanilor, care nu concep ca femeile să fie descoperite în public. În alte cuvinte, pentru oamenii politici francezi (și implicit, pentru întreaga națiune franceză), prezența voalului care acoperă fața femeii musulmane reprezintă o problemă întrucât nu permite identificarea clară a persoanei. Mai mult, prin această lege se dorește protejarea femeilor musulmane, forțate să poarte burcă împotriva voinței lor, acordându-se sancțiuni mari pentru membrii familiei care obligă femeile să-ți acopere fața în public pe principii religioase.

Plasarea vălului femeii musulmane în centrul atenției și abordarea lui drept simbolul Islamului, adoptarea unor legi împotriva purtării lui au reprezentat în sine acțiuni ce au vizat în mod direct Islamul prin femeia musulmană, acțiuni ce în mod negreșit au avut consecințe notabile asupra femeilor musulmane, interesul și punctul lor de vedere nefiind exprimat sau chiar solicitat. În cazul interdicției vălului (care acoperă capul) din Franța (2004) în școlile și liceele din Franța, de exemplu, femeile/fetele musulmane nu au fost consultate cu privire la legile ce aveau să fie adoptate și care le vizau în mod direct.[32] Impactul psihologic pe care l-a avut o asemenea lege aplicată în instituțiile de învățământ europene a fost ignorat, fiind invocate motive de securitate, de laicitate și de neamestec al religiei în spațiul public. Legi privind interdicția vălului (hijab) au fost adoptate în mai multe țări ale Europei, prezența femeilor musulmane în spațiul public fiind astfel condiționată de modul vestimentar, și nu de competențe sau având ca punct de plecare drepturi egale ale cetățenilor.

Lideri europeni precum Jacque Chirac au afirmat public că purtarea vălului (acoperirea capului, hijab) reprezintă în sine o agresiune, privând privirile de cele ascunse sub acele văluri.[33] Agresiunea la care se referea Chirac nu era doar cu nuanță teroristă, ci și o agresiune față de bărbatul occidental al cărui drept natural este acela de

[32] ***, „*The headscarf ban in French scools*", Freedom Committee, 2005, p. 23

[33] Jon Henley, „*Something Aggressive About Veils, Says Chirac*," Guardian (UK), December 6, 2003, http://www.theguardian.com/world/2003/dec/06/france.jonhenley, accesat la data de 11.02.2017

a se bucura de ceea ce există dincolo de acel văl, care constituia din punctul de vedere al președintelui francez, dar și al altor înalte personalități, un fel de castrare a sexualității masculine.[34] Filosoful Andre Glucksmann a descris vălul femeii musulmane ca fiind mânjit cu sânge, logica înaintată de el fiind aceea că acoperirea violează regulile interacțiunii dintre sexe, iar aceste reguli reprezentând bazele ordinii sociale și politice, prin urmare acoperirea femeii ar reprezenta o formă de terorism.[35]

Într-una din dezbaterile publice, primul ministru francez de atunci, Jean Pierre Raffarin, a definit Franța drept pământul străvechi al Creștinismului[36], iar unul dintre autoritățile germane ale Ministerului Justiției a argumentat cu privire la interdicția vălului: copiii germani trebuie să învețe rădăcinile religiei creștine și culturii europene.[37]

Autoarea cărții „The politics of veil" argumentează că ar fi o greșeală să atribuim ostilitatea asupra vălului din Franța în mod exclusiv lui Jean-Marie Le Pen. Nu există nici o îndoială că popularitatea poziției sale anti-imigrationiste a forțat principalele partide de dreapta și de stânga să încerce să-i preia mesajul, însă este cert că Le Pen alunecă într-un set de atitudini rasiste cu adânci rădăcini în istoria franceză. Ceea ce unii au numit Islamofobie își are rădăcinile nu doar înaintea atacurilor de la 11 septembrie și războiului împotriva terorismului, dar și înainte de Războiul Algerian. Acesta este un aspect al îndelungatei istorii a colonialismului francez care a început cel puțin odată cu cucerirea Algeriei în 1830. În acea istorie, vălul a jucat un rol important ca semn de continuitate a diferențelor ireductibile dintre Islam și Franța – o diferență care câștigă forță prin referirea implicită la ireductibilitatea diferenței dintre sexe.[38] În viziunea lui Joan Wallach Scott vălul reprezintă, pe lângă acestea, și incompatibilitățile etnice și culturale, discuția nereducându-se doar la cele de natură religioasă, însă ea susține că interdicția prin lege a vălului în Franța îți are originile în tradiția rasistă a acestei țări, în care discriminarea și ura manifestată față de femeia musulmană prevalează.

Isteria care a cuprins masele odată cu punerea în discuție a vălului femeii musulmane și, mai apoi, a burqa, a dus încă o dată la sentimentul de stigmatizare a comunității musulmane din Europa. Pe lângă celelalte discuții ce priveau poligamia sau circumcizia femeii din cadrul anumitor comunități, dezbaterile despre văl au apărut doar ca o nouă ocazie de a demonstra presupusa incompatibilitate a tuturor musulmanilor

---

[34] Scott, Joan Wallach, „*The Politics of the Veil*", 2007, Princeton University Press, Princeton Cap. 5, Sexuality, p 158–159.

[35] *Ibidem,* p 167

[36] Debate Begins In France On Religion In the Schools, Elaine Sciolino, February 04, 2004, http://www.nytimes.com/2004/02/04/world/debate-begins-in-france-on-religion-in-the-schools.html?_r=0, accesat la data de 12.02.2017

[37] Haroon Siddiqui, „Why Hijab Disturbs Dictators, Democrats," Toronto Star, February 15, 2004, http://www.salaam.co.uk/news/my_news/220816.txt, accesat la data de 08.02.2017

[38] Scott, Joan Wallach, „*op. cit.",* p. 41

cu modernitatea egalată cu spațiul european. Departe de a fi reprezentativ tuturor musulmanilor sau a fi ceva ce se regăsește în mod exclusiv la musulmani, aceste chestiuni privesc doar o parte foarte mică a musulmanilor.

Franța insistă pe asimilarea la o singură cultură, îmbrățișarea unei singure limbi de vorbire, istorie și ideologie politică, susținând că acestea reprezintă republicanismul francez.[39] Universalitatea franceză insistă asupra teoriei conform căreia similitudinea ar fi baza egalității. Aceasta este o noțiune abstractă, filosofică menită să furnizeze egalitatea formală a indivizilor în fața legii. Însă, din punct de vedere istoric, ea a fost aplicată în mod literal: asimilarea, însemnând eradicarea diferențelor. Recensământul din Franța nu înregistrează apartenența la religie, etnie sau origini naționale ale populației, pentru că astfel s-ar fi reprezentat o Franță fracturată și divizată și nu o entitate unită, singulară (după cum pretinde a fi). Laïcité este versiunea franceză a secularismului, reprezentând acea parte a mitului superiorității republicanismului francez – același mit care în mod paradoxal oferă dreptul universalismului francez de a insista asupra faptului că laïcité poate fi aplicată doar în forma ei originală. Laïcité înseamnă separarea Bisericii de stat prin protejarea statului de indivizi, de revendicarea religiei. Prin contrast, în SUA, secularismul înseamnă protejarea religiilor de interferența statului. În această lumină, vălul islamic a fost privit în Franța, drept o violare a caracterului laic al statului și un semn de neapartenență la caracterul francez al oricăruia care practică islamul în orice formă a sa.

Fadela Amara, o politiciană feministă cu descendență algeriană a susținut puternic legea, afirmând că, într-adevăr, voalul este o unealtă de subjugare a femeii, iar purtarea acestui articol vestimentar nu este de natură religioasă. Așadar, opinia generală a vesticilor (și nu numai) în privința chadorului și a burcăi este aceea că toate aceste acoperământe sunt un simbol al subordonării femeii musulmane, o închisoare mobilă purtată pretitundeni de către acestea.

Concepția greșită a multora este aceea că femeile musulmane sunt, de fapt, forțate să poarte chador și burca, dar în realitate, conform publicației The Guardian, este propria lor decizie, neinfluențată de familia din care provin. Mai mult, faptul că și după aprobarea legii acestea au continuat să poarte vălul stă drept mărturie pentru decizia luată în mod independent. Dintre cele 354 de femei verificate pentru că aveau fața acoperită, toate au mărturisit că a fost din voință proprie.[40] În mod surprinzător, Islamismul pare să câștige tot mai mult teren, întrucât s-a ajuns în situația în care și franțuzoaicele decid să renunțe la religia lor în favoarea profetului Allah, și aleg să

[39] *Ibidem*, p.12

[40] Nabila Ramdani, „*Don't follow France's burqa ban. It has curbed liberty and justice"*, Ed. The Guardian, Marea Britanie, http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/sep/21/dont-ban-veil-in-uk, accesat la data de 25.02.2017

poarte burca și să își acopere întreaga față, deși ar putea opta pentru un simplu hijab (eșarfa care acoperă părul, dar lasă fața liberă).

Pentru aceste femei, nevoia de a-și acoperi fața este una vie. Este o formă de manifest împotriva liberalismului și libertinismului vestic, duse la extreme în multe cazuri, precum și o acțiune de rezistență în fața Islamofobiei răspândite tot mai mult în țările vestice în urma evenimentelor din ultimii ani. Totuși, în problema aceasta, se pare că persoanele a căror voce este cel mai puțin auzită este tocmai cea a femeilor aflate în discuție. Mărturiile lor verbale și acțiunile lor exprimă opusul a ceea ce media ne lasă să înțelegem, și anume că veșmântul Islamic este o dovadă a opresiunii sociale a femeii.

Trebuie luat în considerare că filonul spiritual islamic s-a păstrat în aproximativ aceeași formă de pe vremuri în multe comunități arhaice, unde încă funcționează un model arhetipal bine înrădăcinat în valorile acestora. Comparativ cu filonul spiritual vestic, se vede clar discrepanța între atenția și respectul acordat valorilor trecutului. Vorbim de un popor încă puternic legat de credința lor, de tradiție și cultură.

Coranul stabilește originea comună a bărbatului și a femeii, care sunt egali în fața lui Allah. Interpretarea greșită a Coranului a dus la concepția complet eronată că femeile islamice sunt supuse bărbatului întru totul, așadar discriminarea femeilor este incompatibilă cu învățătura Coranului. Burca și chadorul sunt legate de tradițiile încă păstrate vii în familiile islamice. Așa cum în unele locuri această tradiție este mai împământenită, la fel în altele este mai puțin importantă, ceea ce face ca regula locului și a timpului să stea, de fapt, la baza tradiției de a purta burca.

Ciocnirea civilizațiilor este o teză vehiculată de mult timp pe scena internațională. În cazul de față, într-o țară precum Franța, se înregistrează pe de o parte dorința francezilor de a trăi într-o societate sigură, uniformă, iar pe de altă parte dorința minorității musulmane de întoarcere la rădăcini, și, așadar, de rezistență în fața simbolurilor occidentale (haine, muzică, mâncare), prin respingerea acestora. A purta sau a nu purta burca a devenit mai mult decât o problemă de siguranță.

Chiar dacă purtatul burcăi nu este o obligație, este cunoscut faptul că în multe comunități islamice este etic ca femeile să fie supuse bărbatului și să depindă întrutotul de acesta. Pentru aceste comunități, aparenta încălcare a drepturilor fundamentale ale omului prin silirea femeii să poarte burca nu este un aspect viabil. Interpretarea extremistă a Coranului a dus la nașterea și dezvoltarea unor idei total eronate. Unul dintre exemplele cele mai elocvente este cel al unui cleric musulman, pe nume Sheikh Taj elDin al Hilali, care a comparat femeile neacoperite cu o bucată de carne.[41]

[41] ***, „*Excerpts of al-Hilali's speech*”, Ed. BBC, http://news.bbc.co.uk/2/hi/6089008.stm, accesat la data de 25.02.2017

În ideea că interzicerea burcăi în spații publice reprezintă o necesitate pentru siguranța comunității franceze, statul nu doar le silește pe femeile musulmane să renunțe la o parte din identiatea lor culturală, ci multe sunt silite să rămână în casă pentru că s-a ajuns în punctul în care purtatul burcăi în public le stigmatizează. Evident, odată cu migrarea într-o altă țară intervine și dorința de acomodare la valorile predominante acolo, dar, în același timp, sentimentul de apartenență la o națiune nu trebuie să fie condiționat de renunțarea la identitatea proprie, chiar dacă pentru femeile musulmane asta înseamnă simpul fapt de a-și acoperi fața. Tendința generală în fața unui lucru străin de tine este reticența, care devansează curiozitatea. Necunoscutul ridică acele prejudecăți pe care Gadamer le-a împărțit în prejudecăți negative și prejudecăți pozitive. Primele din această categorie obstrucționează înțelegerea și o fac imposibilă. Vesticii pornesc cu prejudecata că femeile musulmane sunt asuprite, forțate să se acopere și sunt supuse soțului lor, dar un musulman bun se supune legilor Coranului și ia lucrurile ca atare.

Dacă până în 2010 această prăpastie dintre cele două culturi a fost una relativ mare, după aprobarea legii situația s-a înrăutățit. Nu puține sunt cazurile în care aceste femei au fost agresate în public, fie verbal, fie fizic. De la refuzul șoferilor de a le da voie să călătoarească în diverse mijloace de transport în comun, până la refuzul companiilor de a le angaja, neplăcerile par să se înmulțească pentru femeile musulmane. Într-adevăr, ca imigrant într-o țară străină înveți să te adaptezi la nou mediu, dar până unde intervine această acceptare a noului, dacă interesele noului stat sunt în contradicție cu religia ta, care, în acest context, primează în fața legii laice a statului? Așa cum pentru islamici burca reprezintă apartenența lor la o religie, și îi acordă importanță maximă, la fel de importantă este și pentru francezi noțiunea de siguranță publică. Încercarea de a crea o punte de legătură între Noi și Ceilalți este, în continuare, greu de realizat.

Având în vedere drepturile femeilor garantate de legislația internațională, dar și realitățile la care sunt supuse de multe ori femeile, statele trebuie să ia măsuri în ceea ce privește protecția femeilor împotriva presiunilor sau forțărilor din partea unor terțe părți, de a se îmbrăca într-un anumit fel și atât timp cât normele sociale, culturale sau religioase care impun un cod de îmbrăcăminte, sunt o reflecție a discriminării împotriva femeilor, statul are o obligație de a lua măsuri preventive împotriva acestui tip de discriminare. Raportul Amnesty International,[42] subliniază că acest lucru implică restricții impuse de către stat, aplicate în anumite circumstanțe, pentru a proteja femeile împotriva presiunilor și forțărilor, inclusiv violența și amenințările cu violența din partea familiilor sau comunităților, pentru a le obliga să

[42] ***, „*Choice and Prejudice, Discrimination Against Muslims in Europe*", The right to be free from gender-based discrimination, Amnesty International, aprilie 2012, p. 25

poarte anumite simboluri religioase sau culturale sau un anumit tip de îmbrăcăminte.[43] În această privință, organizațiile islamice sau asociațiile de femei musulmane ar trebui să reprezinte un factor foarte important în depistarea, dar și sancționarea unor astfel de cazuri, având la bază percepții comune între viziunea islamică și legislația statelor care interzic în mod categoric astfel de atitudini și comportamente cu privire la libertatea femeilor.

Raportul Amnesty International[44] conclude că a impune o interdicție generală a simbolurilor și îmbrăcămintii religioase sau culturale cu scopul de a contracara discriminarea într-o comunitate este în sine discriminatorie, întărește și reiterează ideea că discriminarea poate fi legitimă. În plus, aceste interziceri neagă dreptul la libertatea de expresie a acelor femei care aleg să poarte simboluri și îmbrăcămite religioasă sau culturală. În plus, astfel de prohibiții generale riscă să fie contra-productive, căci pot duce la izolarea femeilor în casele lor, incapabile să își exercite drepturile, inclusiv dreptul la muncă și educație. Cum aceste restricții au de obicei efecte disproporționale asupra femeilor și fetelor, sunt, de asemenea, în mod indirect discriminatorii pe bază de gen.[45]

Femeile musulmane din Europa care aleg să poarte ceea ce consideră ele a fi corect din punct de vedere religios, devin cele mai vizibile simboluri ale Islamului și, prin urmare, devin ținta foarte multor sentimente negative hrănite împotriva Islamului. Faptul că femeia musulmană apare îmbrăcată cu văl, acestea fac ca ea să fie etichetată, cu precizie, a fi musulmană și să fie obiectul discriminării în mult mai multe cazuri decât bărbații.

Femeile musulmane sunt în prezent victimele umilirii și tulburărilor psihologice ca o consecință a faptului că ele reprezintă subiectul central în cele mai multe dezbateri politice cu privire la orice țară cu populație semnificativă musulmană, reprezintă miezul dezbaterilor, dar și o temă pentru noi legi și legislații.

Se poate observa în întreaga Europă, însă mult mai pronunțat în societățile din Europa de Est, fenomenul discriminării femeilor musulmane în domeniul angajărilor, dar și la locurile de muncă, în sistemul de educație și în alte domenii ce privesc aspecte din drepturile fundamentale ale omului. Se înregistrează un număr îngrijorător de cazuri de discriminare îndreptate împotriva femeilor musulmane în aeroporturi, spitale, dar și în instituții ale statului la întocmirea actelor de identitate sau a altor documente. În cea mai mare parte a societăților europene, femeia musulmană nu este încurajată să ocupe funcții publice încercându-se crearea unui mediu ostil ei și valorilor ei, prin intermediul acestor acțiuni se vizează de fapt Islamul.

---

[43] *Ibidem*, p24.
[44] *Ibidem*, p25.
[45] *Ibidem*, p26.

În ciuda acestor atitudini discriminative și tendinței multora dintre femeile musulmane care poartă vălul islamic de a se autoexclude, se poate spune că acestea participă în toate aspectele vieții europene. Există femei musulmane doctori, inginere, avocate, polițiste, profesoare pe care vălul lor nu le-a împiedicat să-și atingă țelurile, însă nu poate fi ignorat faptul că actuale legi în țări precum Franța sau Belgia le interzic fetelor musulmane să meargă acoperite la școală sau legea privind acoperirea feței care le interzice unora dintre femeile musulmane chiar să meargă pe stradă.[46] Aceste legi nu fac decât să împingă la extrem viziunile și dezbaterile din spațiului public și să adâncească prăpăstiile dintre cetățenii europeni și musulmani, să încurajeze discriminările multiple ce au în vizor femeile musulmane, acțiunile rasiste și excluderea.

La data de 24.06.2009 a fost depus primul jurământ de către o femeie musulmană, îmbrăcată în văl islamic. „Cea mai tânără femeie de la Bruxelles, Mahinur Özdemir, ce avea pe atunci 26 de ani a fost votată de pe lista de candidați ai Partidului Creștin Democrat Valon. Deși în fața clădirii Parlamentului un grup de 20 de persoane au protestat față de evenimentul în exclusivitate, scandând și purtând pancarte cu inscripția „Nu există Allah!", parlamentara a declarat că este încrezătoare"[47]. „Aș vrea ca de acum înainte atenția oamenilor să se concentreze asupra proiectelor mele și nu asupra vălului de pe capul meu.[48] Sub acest văl se află o personalitate care vrea să aducă schimbare, care intenționează să progreseze, care are foarte multe proiecte pentru Bruxelles.[49] Eu vreau sa vorbesc despre proiectele mele, și nu despre vălul meu! Din păcate, acum situația este total inversă, însă sper că se va schimba", a declarant Ozdemir [50].

Anul 2012 a marcat, de asemenea, noi cazuri de discriminare îndreptate împotriva femeilor musulmane care intenționau să participe la viața politică europeană, în particular în cadrul partidului politic belgian Centre Démocrate Humaniste. Layla Azzouzi a fost eliminată din lista candidaților pe motivul vestimentației ei, dar și Hajib El Hajjaji a fost eliminat de pe liste după ce și-a exprimat susținerea pentru Layla Azzouzi.[51]

---

[46] Natalia Chan, „*European Muslim Women of Influence*", http://www.maslaha.org/about/whats-happening/projects/women/european-muslim-women-influence, accesat la data de 17.02.2017

[47] Adrian Corobană, *„Feminismul Islamic între practică și deziderat",* http://geopolitics.ro/2012/page/7/, accesat la data de 17.02.2017

[48] Mahinur Özdemir, *Demokrasi olduğu için buradayım* (trad. Mahinur Ozdemir: Sunt aici datorită democrației), 24 Haziran 2009, ahttp://www.gurbetport.com/avrupa-haberleri/belcika/2681-mahinur-ozdemir-demokrasi-oldugu-icin-buradayim.html, ccesat la data de 15.02.2017

[49] *Ibidem,* accesat la data de 15.02.2017

[50] *Ibidem*, accesat la data de 15.02.2017

[51] ***, „*FEMYSO condemns Layla Azzouzi and Hajib El-Hajjaji's exclusion from CDH Party's election list*", http://www.femyso.org/news/pr/3/7/HajibHajjaji_LaylaAzzouzi, accesat la data de 15.02.2017

„Purtarea simbolurilor religioase și culturale, îmbrăcămintea, reprezintă un element al dreptului la libertatea de expresie și de manifestare a religiei sau credinței.[52] Fiecare individ ar trebui să fie liber să decidă dacă vrea sau nu să poarte simboluri specifice sau îmbrăcăminte pe baza convingerilor religioase personale, tradițiilor culturale sau oricare alte motive. Regulile generale care reglementează modul de vestimentație în public al femeilor poate implica violări ale drepturilor lor de expresie sau de manifestare a religiei sau credinței, atunci când sunt supuse la îmbrăcăminte care nu sunt în concordanță cu cerințele religiei lor sau dreptul lor liberă exprimare"[53].

Numeroase femei musulmane acoperite din Europa sunt atacate[54], insultate pe străzi, date afară din magazine, coborâte din mijloacele de transport în comun pentru că ele sunt văzute a fi vinovate și responsabile de atacuri teroriste[55]. În alte numeroase cazuri adolescente musulmane sunt bătute, jignite, agresate sexual, vălul lor smuls de pe cap. Acestea sunt doar câteva exemple din miile de atacuri similare cu care femeile musulmane se confruntă pe străzile, în școlile sau locurile de muncă din Europa.

În opinia lui Martin Buber, „sublima melancolie a sorții noastre constă în faptul că fiecare Tu, aici în lumea noastră, trebuie să devină Acela"[56]. Purtatul burcăi în public a ajuns să fie o jignire la adresa statului francez, și nu o etalare a moștenirii culturale islamice. Din păcate, orizontul de așteptare al multora nu coincide cu realitatea. Problema alterității, locul Celuilalt în societatea contemporană devine tot mai mare, și pare imposibil de rezolvat chiar și în contextul democratic și plin de libertăți al mediului în care trăim, cu atât mai mult cu cât discutăm de o religie ce presupune exact opusul libertăților democratice din țările occidentale.

Vălul femeii musulmane a ajuns să fie o metaforă pentru întreaga lume musulmană. Atunci când abordează un subiect legat de terorism sau fundamentalism, deseori ziarele alătură textului știrii o fotografie cu o femeie musulmană acoperită, astfel femeia musulmană este asociată cu amenințarea securității, fiind văzută doar ca o reminiscență a Evului Mediu.

---

[52] *Ibidem*, accesat la data de 15.02.2017

[53] ***, „*Choice and Prejudice. Discrimination Against Muslims in Europe*, Amnesty International" The right to be free from gender-based discrimination, aprilie 2012, p. 24, http://www.amnesty.eu/content/assets/REPORT.pdf, accesat la data de 17.02.2017

[54] ***, „*The headscarf martyr: murder in German court sparks Egyptian fury",* The Guardian, 7 iulie, 2009, http://www.theguardian.com/world/2009/jul/07/german-trial-hijab-murder-egypt, accesat la data de 17.02.2017

[55] Hiba Aburwein, Muslim Women: *Victims of Islamophobia in Europe*, European Forum of Muslim Women, http://www.efomw.eu/en/article-10000-228.html, accesat la data de 17.02.2017

[56] Martin Buber, *Eu și Tu*, Editura Humanitas, 1992, p. 43

Bibliografie

A. Cărţi şi documente

1. Amy Knight, „*Female Terrorists in the Russian Socialist Revolutionary Movement*," Russian review, no. 2, 1979
2. Anna Erelle, *În pielea unei jihadiste – O mărturie despre filierele de recrutare ale Statului Islamic*, Editura Polirom, 2015
3. ***, „*Choice and Prejudice, Discrimination Against Muslims in Europe*", The right to be free from gender-based discrimination, Amnesty International, aprilie 2012
4. Cindy D.Ness, „*In the Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism*," Studies in Conflict & Terrorism, 2005
5. Cristian Delcea, *Psihologia Terorismului – Studiu Psihologic asupra teroriştilor*, Editura Albastră, Cluj-Napoca, 2004
6. Daniel E. Georges-Abyeie, „*Women as Terrorists*," in Perspectives on Terrorism, Editura Lawrence Zelic Freedman and Yonah Alexander (Wilmington, Delaware: Scholarly Resources, 1983
7. David Cook, *„Women Fighting in Jihad?*," Studies in Conflict & Terrorism, 2005
8. Deborah Zedalis, „*Female Suicide Bombers*," in Carlisle Papers in Security Strategy, US Army War College, 2004
9. Jinan, Thierry Oberle, „*Am fost sclava Daesh – Povestea unei fete kurde răpite de Statul Islamic*", Ed. Polirom, 2016
10. Karen Kampwirth, „*Women & Guerrilla Movements: Nicaragua, El Salvador,Chiapas, Cuba*", Editura Pennsylvania State University Press, 2002
11. Karla J Cunningham, „*Cross-Regional Trends in Female Terrorism,*" Studies in Conflict & Terrorism, 2003
12. Kathleen M. Blee, „*Women and Organized Racial Terrorism in the United States*", Editura Studies in Conflict & Terrorism, 2005
13. Linda L. Reif, „*Women in Latin-American Guerrilla Movements – a Comparative Perspective*," Comparative Politics, no. 2, 1986.
14. Maria Cristina Chiru şi Irena Chiru, *Femei kamikaze*, editura Top Form, Bucureşti, 2006
15. Martha Crenshaw, „*The Psychology of Terrorism: An Agenda for the 21st Century*," Political Psychology 21, no. 2, 2000
16. Mira Tzoreff, „*The Palestinian Shahida: National Patriotism, Islamic Feminism, or Social Crisis,*", în. Female Suicide Bombers: Dying for Equality?, Ed. Jaffe centre for strategic studies, Tel Aviv, 2006
17. Pierre-Jean Luizard*, „Modernizarea Ţărilor Islamice"*, Editura Artemis, Bucureşti, 2008
18. Teri Patkin, „*Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion*," Women and Language, no. 2, 2004
19. Yoram Schweitzer, „*Palestinian Female Suicide Bombers: Reality Vs. Myth*," in Female Suicide Bombers: Dying for Equality?, Jaffee centre for strategic studies, Tel Aviv, 2006

B. Pagini web şi rapoarte

20. Agenţia France Press, *16 Syria rebels killed in jihadist bomb attack: NGO,* 3 februarie 2014, http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Feb-02/246180-16-syria-rebels-killed-in-jihadist-suicide-bomb-ngo.ashx#axzz2sBuItTBf, accesat la data de 21.02.2017

21. ***, *„Choice and Prejudice. Discrimination Against Muslims in Europe*, Amnesty International" The right to be free from gender-based discrimination, aprilie 2012, p. 24, http://www.amnesty.eu/content/assets/REPORT.pdf, accesat la data de 17.02.2017
22. Diana Robu, „*Cum sunt pacalite femeile sa se alature jihadistilor de la Statul Islamic*", Ed. Ziare.com, http://www.ziare.com/international/statul-islamic/cum-sunt-pacalite-femeile-sa-se-alature-jihadistilor-de-la-statul-islamic-1357283, accesat la data de 15.02.2017
23. Diana Robu, „Femeia care le salveaza pe tinerele yazidi din mainile jihadistilor", Ed. Ziare.com, http://www.ziare.com/international/statul-islamic/femeia-care-le-salveaza-pe-tinerele-yazidi-din-mainile-jihadistilor-de-la-isil-1385959, accesat la data de 15.02.2017
24. European Parliament News, *Fight against terrorism: MEPs to debate counter-terrorism strategies*, http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/20160404STO21310/Fight-against-terrorism-MEPs-to-debate-counter-terrorism-strategies, accesat la data de 11.02.2017
25. Hiba Aburwein, Muslim Women:Victims of IslamophobiainEurope, European Forum of Muslim Women, http://www.efomw.eu/en/article-10000-228.html, accesat la data de 22.02.2017
26. Jean Calder, „*Women, Islamism And Domestic Terrorism*", Ed. Quilliamfoundation, http://www.quilliamfoundation.org/blog/women-islamism-and-domestic-terrorism/, accesat la data 05.02.2017
27. Jon Henley, „*Something Aggressive About Veils, Says Chirac*," Guardian (UK), December 6, 2003, http://www.theguardian.com/world/2003/dec/06/france.jonhenley, accesat la data de 11.02.2017
28. Katherine Brown, „*Why are Western women joining Islamic State*?",Ed. BBC, 2015, http://www.bbc.com/news/uk-29507410, accesat la data de 05.02.2017
29. Natalia Chan, „*European Muslim Women of Influence*", http://www.maslaha.org/about/whats-happening/projects/women/european-muslim-women-influence, accesat la data de 17.02.2017
30. Nicolas Sarkozy*, „burqa not welcome in France"*, Ed. Telegrap, Marea Britanie, 2009, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5603070/Nicolas-Sarkozy-burqa-not-welcome-in-France.html, accesat la data de 25.02.2017

INCURSIUNI
ÎN NEANTUL ISTORIEI

Considerații despre „Fațadizare” în Clujul Arhitectural

Sabin Pompei GRAPINI

Abstract

Considerations On “Frontaging” In The Architectural Cluj

The theme presented in this paper summarizes the results of the research work carried out during the academic year 2016–2017 and is the structure of the first chapter of the doctoral thesis titled „Restoration of historical monuments in the context of sustainable development”.

The subject of the presented research focuses on the issue of monitoring the Program for the valorisation of the historical, cultural or architectural heritage of the Urban Ensemble – Historical Center of Cluj-Napoca, by carrying out the works for protection and intervention on the buildings in accordance with the urbanism plans, the regulations and the documents elaborated and approved by the local public administration authorities.

Cuvinte cheie: *monumente, componente artistice, ansamblu arhitectural, reabilitare fațade.*

Keywords: *monuments, artistic components, architectural design, frontage rehabilitation.*

Introducere

Tematica prezentată în cadrul acestui studiu sintetizează rezultatele muncii de cercetare desfășurate pe durata anului universitar 2016–2017 și constituie structura primului capitol din teza de doctorat, având titlul propus**: „Restaurarea monumentelor istorice în contextul dezvoltării durabile”.**

Subiectul prezentei cercetări se focalizează pe problema monitorizării – Programului pentru „punerea în valoare a patrimoniului istoric, cultural sau arhitectural din Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca, prin derularea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor, în concordanță cu planurile de urbanism, regulamentele și documentele elaborate/aprobate de autoritățile administrației publice locale, în condițiile legii” (HCL 358/11.07.2013).

Pentru realizarea acestui studiu au fost consultate publicații edite, presa scrisă și electronică, rapoarte și statistici ale primăriei Cluj-Napoca, însă documentarea cea mai substanțială a constat în cercetarea personală întreprinsă pe teren, cu evaluarea

fiecărui obiectiv în parte prin prisma formației autorului ca restaurator de componente artistice ale monumentelor istorice.

Menționăm că fotografiile inserate în text aparțin autorului.

Preambul

Tematica prezentată în studiul de față își propune să atragă atenția asupra unei problematici importante – și delicate, în același timp – cum este cea a felului în care se prezintă astăzi imaginea, văzută din stradă, a Clujului. Paleta de probleme care se ridică la începerea unui asemenea demers este una extrem de variată, suprapunându-se aspectele istorice, cu cele culturale, politice și etnice, rezultanta fiind o expresie arhitecturală compozită.

Prima treaptă de abordare este cea a observațiilor directe asupra stării de conservare a componentelor artistice, în interdependența lor față de suprafața sau volumul arhitectural, dar vizând și valențele înnobilatoare ale acestora. Este tot mai des acceptat faptul că utilizarea unor tehnici constructive, ca și folosirea unor anume materiale, conduc spre anumite soluții practice, cu impact major asupra expresivității suprafețelor în discuție. Ne asumăm, din acest motiv, privirea critică asupra rezultatelor unor intervenții, fie că este vorba despre incompatibilitatea materialelor puse în operă pe durata procesului de „refacere" a fațadelor, fie evidențiind neglijențele în execuție și lipsa de profesionalism de care ne lovim tot mai frecvent în cazul reabilitării unora dintre monumentele cu expunere maximă în zona centrală a Clujului contemporan.

Specific

În prefața la volumul colectiv *Cluj-Napoca – Inima Transilvaniei,* academicianul Ștefan Pascu afirma că: „municipiul Cluj-Napoca se particularizează printr-o personalitate inconfundabilă din punct de vedere cultural, științific și artistic. Monumentele de mai demult […] îi conferă o importanță aparte, pe care filosoful și poetul Lucian Blaga a asemuit-o cu cea a galaxiei din care facem parte."[1]

Mândria clujenilor face frecvent recurs la istorie, la statutul de veche capitală a Daciei Porolisensis, sau la ridicarea în rang de municipiu, din timpul împăratului Hadrian. La fel, mai târziu, înfloritoarea perioadă medievală, cu privilegiile de „oraș regal" acordate de către Carol Robert de Anjou, a condus spre atribuirea supranumelui de „oraș comoară"[2].

---

[1] Dorin Alicu, Gheorghe Lazarovici, Constantin Pop, Ioana Hica, Petre Iambor, Ștefan Matei, Eugenia Glodariu, Ioan Gheorghe Bodea, *Cluj-Napoca Inima Transilvaniei*, Cluj, Ed. Studia, 1997, p. 9.

[2] www.visitclujnapoca.ro/despre-cluj/istoria-cluj-ului

Din această perioadă dăinuie o serie de vestigii, încă prezente, fragmentar, în cotidianul arhitectonic, dar relevant organizate expozițional în Lapidariul Medieval al Muzeului National de Istorie a Transilvaniei.

„Orașul a mai beneficiat și de protecție specială din partea unui alt mare rege, clujean prin naștere: Mathias Corvinus (1458–1490). Domnia sa este legată de finalizarea, refacerea sau începerea construcției câtorva dintre cele mai reprezentative monumente ale orașului: finalizarea bisericii Sf. Mihail (în preajma anului 1480), și completarea incintei fortificate a orașului prin ridicarea, în preajma anului 1475, a Turnului Croitorilor. Cea mai importantă ctitorie clujeană a lui Matia a fost biserica franciscanilor minoriți (în prezent, reformată) de pe strada Lupilor (astăzi, M. Kogălniceanu), finanțată printr-o consistentă donație regală, construcție a cărei ridicare a început în 1486."[3]

În ceea ce privește arhitectura civilă a secolului al XV-lea, aceasta a lăsat puține exemple. Se pare că singura construcție păstrată, cu modificări dobândite pe parcursul secolelor următoare, este casa în care s-a născut cel cunoscut sub numele de Matei Corvinul.[4] După cucerirea habsburgică, urmată de perioade de turbulențe, răzvrătiri ale populației și schimbări administrative, statutul de capitală a guberniului imprimă orașului o nouă dinamică, resimțită în arhitectonică mai cu seamă prin concentrarea pe ridicarea de construcții militare, religioase, și școli. Ordinele călugărești: iezuiți, franciscani, minoriți, își construiesc sau refac, în această perioadă, lăcașele de cult. Dar marele avânt al arhitecturii laice are loc în ultimele decenii ale veacului, când o mare parte din străzile orașului prezintă aliniamente de case și palate de epocă. O exemplificare sumară a specificului perioadei include obligatoriu palatele Banffy (în care funcționează azi Muzeul de Artă), Teleki, și Toldalagi-Korda. Dezvoltarea urbanistică a Clujului în primele decenii ale secolului al XIX-lea „o continuă în chip organic pe cea din veacul precedent"[5]. Este o perioadă de răspândire a repertoriului decorativ neoclasic. Exemplele rămase în peisajul contemporan al arhitecturii istorice sunt cele ale unei simplificări operate în organizarea și decorarea fațadelor. (De ex: Biserica Reformată, clădirea actuală a Liceului *Ady-Șincai*.)

Perioada de mijloc a secolului, după 1848, marcată stilistic de afirmarea romantismului, ne lasă moștenire o serie de edificii reprezentative, cum ar fi turnul neogotic alipit bisericii romano-catolice Sfântul Mihail, Biserica Sfântul Petru sau Palatul Primăriei.

Însă imaginea actuală a orașului este dominată de prezența monumentelor arhitecturale de la sfârșitul secolului al XIX-lea și de la începutul celui de-al XX-lea.

---

[3] Ștefan Pascu, Viorica Marica, Mircea Țoca, Rudolf Wagner, *1850 – Clujul Istorico Artistic*, Cluj, I.P. Cluj Napoca, 1974, p. 28.

[4] *Ibidem*.

[5] *Ibidem*, p. 131.

Este o perioadă în care Clujul se aliniază curentului novator european, dovedind capacitate economică, putere de asimilare, și deschiderea specifice unui mare centru regional. „Influențele directe, venite din capitala imperiului, unde arta se integrase stilului secesiunii, lărgesc și mai mult eclectismul soluțiilor de detaliu […]. Febra construcțiilor este atât de intensă în ultimul deceniu al secolului, încât întreg orașul părea un mare șantier. Acest impuls deosebit a atras după sine creșterea considerabilă a numărului antreprizelor de construcții, și a meșterilor autorizați. Numeroase firme străine și autohtone preiau execuția șantierelor clujene. Încep să se afirme în număr tot mai mare arhitecți și ingineri clujeni”.[6] Desigur că, în efervescența aceasta arhitecturală, nivelul sporit al solicitărilor, și diversitatea lor, a făcut posibil un amestec al formelor provenite din gotic, renaștere, sau baroc. Exemplificative pentru această perioadă ar fi: Palatul Babos, Palatul Szeki, Pavilionul de canotaj (astăzi restaurantul Chios), prima clădire a Camerei de comerț – azi Prefectura Clujului, Palatul Urania.

Foto 1. ***Palatul Babos*** *din Cluj-Napoca; este un monument istoric și de arhitectură, edificiu reprezentativ pentru arhitectura Belle Époque din Cluj. Clădirea a fost construită (1889–1890), pe actuala strada Regele Ferdinand, la nr. 38. Cod LMI: CJ-II-m-B-07315.*

[6] Mihaela Strâmbu, *Arhitectura Civilă Secesionistă în Cluj-Napoca*, „ACTA” XVIII/1980, p. 791.

Foto 2. ***Palatul Elian*** *din Cluj-Napoca (datat 1891); este un monument istoric și de arhitectură situat pe strada Horea nr. 2. Edificiul se găsește în lista monumentelor istorice din județul Cluj sub cod LMI CJ-II-m-B-07347*

Foto 3. ***Palatul Primăriei*** *din Cluj-Napoca, inițial sediu al Comitatului Cluj; este un monument istoric și de arhitectură construit la sfârșitul secolului al XIX-lea (1896–1897) pe strada Mănăștiurului, în prezent str. Moților, la nr. 1–3. Edificiul, operă a arhitectului Ignác Alpár, se găsește pe lista monumentelor istorice sub cod LMI: CJ-II-m-B-07416*

Foto 4. ***Palatul Urania*** *din Cluj-Napoca (str. Horea nr. 4), construit la 1910 după planurile arhitectului Géza Kappeter;, este una dintre clădirile reprezentative pentru receptarea secesiunii vieneze la Cluj-Napoca. Palatul este proiectul geamăn al construcţiei Urania din Viena. Cod LMI CJ-II-m-B-07349*

Foto 5. ***Palatul Prefecturii Cluj****; este un edificiu situat în Cluj-Napoca, B-dul „21 Decembrie 1989”, la nr. 58, colţ cu Piaţa Avram Iancu, nr. 12, construit la începutul secolului al XX-lea (1910–1911), după planurile arhitectului Josef Huber. Cod LMI CJ-II-m-B-07267*

Context

Faza de maturizare a perioadei de „tranziție" parcurse de societatea românească presupune, printre altele, și inițierea unor strategii și programe la nivel național, în cele mai diverse domenii.

Atunci când obiectul cercetării îl constituie Patrimoniul Cultural Național, direcțiile de abordare devin cele legislative, prin actualizări și completări ale legislației care are ca obiectiv Patrimoniul. Alinierea legislației naționale la reglementările celei europene și internaționale, preluarea unor „bune practici" din experiența altor state, atât în domeniul protecției patrimoniului, cât și în cel al metodelor de intervenție directă, menite să repună în valoare această avuție națională, devine o prioritate de prim rang. Acest proces este unul de durată și probează capacitatea de integrare a conceptului de „dezvoltare durabilă" în politicile din domeniul patrimoniului.[7]

Ca un corolar al preocupărilor privind soarta Patrimoniului Cultural Național trebuie receptată inserarea în însăși Strategia Națională de Apărare pentru perioada 2015–2019, la *Capitolul I: DEFINIREA INTERESELOR ȘI OBIECTIVELOR NAȚIONALE DE SECURITATE/ 1.3. Obiective naționale de securitate*, a Articolului 22: „Din perspectivă internă, obiectivele naționale de securitate vizează […] promovarea identității naționale, inclusiv prin prezervarea și valorificarea patrimoniului cultural și natural, precum și prin încurajarea responsabilă a domeniilor de excelență."[8]

La nivel național, un prim moment de impact, (cronologic vorbind), asupra atitudinii cu privire la aspectul arhitectonic al orașelor, l-a constituit Proiectul „Sibiu – Capitală Culturală Europeana". Situația aceasta, percepută în general ca o experiență pozitivă, constituie însă un caz „[…]excepțional, pentru reabilitare fiind folosite fonduri guvernamentale masive, cu scopul ca orașul să arate decent în 2007. Potrivit primăriei locale, peste 35 de milioane de euro au fost folosite pentru lucrările de reabilitare a spațiilor publice din centrul istoric."[9]

În același timp, funcție de specificul zonal sau local, și în strânsă legătură cu apartenența politică majoritară a administrației active la respectivul moment, s-au înregistrat o serie de inițiative locale, în special în orașele capitală de județ, inițiative menite să reîmprospăteze aspectul tern, moștenit, al orașelor României.

Cele mai multe dintre aceste inițiative n-au trecut de nivelul minimal al unor reparații ale fațadelor clădirilor afectate, de cele mai multe ori intervențiile fiind

---

[7] Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun", cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: „dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi", https://ro.wikipedia.org/wiki/Raport_Brundtland)

[8] (http://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf.)

[9] http://transilvaniareporter.ro/esential/bune-practici-in-reabilitarea-cladirilor-istorice-sibiu-baia-mare/)

neprofesionist executate, urmate de aplicarea unor vopsitorii alese arbitrar, complex de acțiuni care ar fi trebuit să redea aspectul de curat – deci *frumos,* în opinia beneficiarilor – fără nicio legătură cu realitatea stării de conservare a clădirii și, implicit, a componentelor sale artistice.

„Fațadizare/refațadizare"

Deopotrivă, ca în celelalte orașe ale țării, și la Cluj-Napoca s-a aplicat același principiu atunci când au fost gândite măsurile de reabilitare a fațadelor clădirilor. Mai mult, Clujul a constituit, în perioada de după 1990, un exportator de comportament și a fost lider de inițiativă în privința „fațadizării/refațadizării".[10]

Terminologia *fațadizare–refațadizare* nu a fost clarificată încă, termenul apărând în documentele Primăriei și ale Consiliului Local Cluj în ambele forme. Trebuie, de asemenea, precizat că, potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*, termenii „fațadizare/refațadizare" nu există, conceptul fiind folosit în uz public pentru a defini „lucrări de intervenție" și „lucrări de protejare" la nivelul fațadelor clădirilor monument (HCL 358/11.07.2013)".[11]

Privind lucrurile cu mai multă atenție, ne dăm seama că procesul „refațadizării" este legat în momentele anterioare de inițiativa gospodărească în mentenanța fațadelor prin revizuirea și completarea formelor și culorilor în care clădirile au fost înregistrate în arhivele primăriilor, potrivit unor scheme coloristice (standardizate potrivit actualelor cataloage de culori RAL). Aceste scheme, fie au păstrat combinațiile cromatice anterioare, fie au exprimat bunul plac al locatarilor, iar alteori au fost rezultatul concepției artistice a zugravilor executanți, de comun acord cu biroul desemnat de la administrația primăriei responsabile.

Termenii în care se anunță pe site-ul Primăriei clujene intenția gospodărească de îmbunătățire a aspectului arhitectonic al orașului sunt următorii: „Măsuri pentru revitalizarea clădirilor din centrul istoric al municipiului Cluj-Napoca: În perioada următoare ne propunem să reîmprospătăm centrul municipiului. Pentru a putea îndeplini acest obiectiv avem nevoie și de sprijinul clujenilor, în vederea realizării unor lucrări de intervenție la imobilele din această zonă."

Pentru aceasta a fost adoptat, prin HCL 358/11.07.2013, Programul Multianual pentru realizarea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor situate în „Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca".

---

[10] Istoria recentă cuprinde și perioada de administrație din jurul anului 1996, când inclusiv băncile parcurilor au primit o vopsitorie tricoloră, în roșu, galben și albastru. Acest fenomen a fost posibil prin implicarea masivă a primăriei clujene în executarea lucrărilor (n.a.)

[11] Programul Multianual pentru realizarea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor situate în „Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca" Anexa 1, Cap II.

Intențiile de început de drum au fost unele dintre cele mai generoase, dar și dintre cele mai puțin realiste. Pornind de la o bază de inventariere numărând de 376 de imobile, s-a procedat la o selecție de priorități, determinate atât de importanța istorică și arhitectonică a clădirilor, cât și de starea de conservare în care se aflau acestea. În general, pe lista priorităților s-au aflat clădiri din centrul protejat al orașului.

Faza inițială de prioritizare presupunea concentrarea acțiunii pe un prim grup de 18 imobile, situate ultracentral, intrate pe lista de urgențe din cauza pericolului public pe care-l prezentau ca urmare a deteriorării avansate a diferitelor componente ale anvelopei, tencuieli și stucatură decorativă. Urma ca, ulterior, să fie făcute demersuri pentru următorul grup de 75 de imobile eligibile pentru un astfel de program.

Odată ce prin Legea 153 /2011 s-a creat „cadrul legal prin care administrația publică locală se poate implica direct în renovarea clădirilor foarte degradate, inclusiv a clădirilor clasate, sau în curs de clasare ca monumente istorice, prin stabilirea unor zone de acțiune prioritară și finanțarea/cofinanțarea executării lucrărilor de intervenție", oferta autorităților a constat în stabilirea categoriilor de lucrări, și a sumelor aferente, ce pot fi decontate în cadrul Programului, astfel:

- lucrări de reparare/refacere a zidăriilor/pereților exteriori;
- lucrări de reparare/refacere a finisajelor exterioare, precum tencuieli, zugrăveli, vopsitorii, placaje și altele asemenea;
- lucrări de reparare/refacere a sistemului de acoperire;
- structură acoperiș – reparații, înlocuiri de elemente, consolidare;
- ornamente de acoperiș;
- învelitoare – reparații sau înlocuire
- tinichigerie – pervazuri, jgheaburi, burlane sau altele asemenea;
- lucrări de reparare/refacere a tâmplăriei exterioare și a elementelor exterioare funcționale, precum balcoane, logii, bovindouri, aticuri, cornișe și altele asemenea;
- lucrări de reparare/refacere a elementelor de plastică arhitecturală, precum brâuri, ancadramente, bosaje, profiluri și altele asemenea;
- lucrări de demontare a instalațiilor și echipamentelor montate aparent pe fațade/acoperiș, precum și remontarea acestora după efectuarea lucrărilor de intervenție;
- lucrări de reparare/refacere a trotuarului de protecție al clădirii;
- lucrări de eliminare a igrasiei, precum și de izolare a rosturilor;
- alte lucrări de această natură, după caz.

Este important de semnalat faptul că, în oferta către populație, din lista menționată, nu apar ca eligibile lucrările de proiectare, deci de realizare a studiilor care preced și determină derularea în bune condiții a intervențiilor de execuție, mai ales în cazul

clădirilor monument, caracterizate de unicitate, atât din stadiul de proiectare inițială, cât și prin comportamentul construcției de-a lungul timpului.

Nerealizarea în termenii inițiali ai acestui Program (în special prin nerespectarea termenelor prevăzute pentru începerea intervențiilor de urgență la cele 18 imobile) a condus la soluția reactualizării Programului, acțiune demarată prin prezentarea și aprobarea unui Referat al „Comisiei de Coordonare și Implementare a Programului Multianual pentru realizarea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor situate în „Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca" nr. 31177 din data 26.01.2016. Hotărârea privind aprobarea actualizării Programului Multi-anual pentru realizarea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor situate în „Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca" a fost luată în 11.03.2016, în forma reactualizată, Programul reluând principiile din vechea formulare, modificări fiind făcute la *Cap. IV – Etapele programului*, prin detalierea și extinderea acestuia până în 2021.

Analiza cauzelor care au determinat reactualizarea Programului, ca și prelungirea lui, a condus și la luarea în considerare a poziției proprietarilor de imobile monument, atenționați formal printr-o transmitere poștală asupra unor sancțiuni vizând creșterea cu până la 500% a impozitului în condițiile neîncadrării într-un termen stabilit de Primărie pentru executarea unor lucrări de „fațadizare". Impactul a fost unul negativ, în contextul în care în rândurile deținătorilor de clădiri monument se vehicula opinia generalizată a interzicerii oricăror lucrări la monumente, fără a se fi explicat necesitatea executării unor lucrări care să respecte anumite criterii de calitate.

O serie de studii de caz, pe obiective din lista mai sus amintită, a condus la câteva concluzii:

- sunt numeroase situațiile în care proprietarii de imobile nu sunt constituiți în asociații de proprietari/locatari, avertismentele din partea primăriei fiind făcute către persoane fizice, în situația în care inițierea demersurilor de execuție a lucrărilor se poate realiza doar în relația dintre primărie și un partener constituit într-o formă colectivă de asociere.
- în foarte multe cazuri, locatarii imobilelor vizate sunt de o vârstă înaintată, nedispunând de resurse financiare pentru proiectare/intervenție;
- lista imobilelor monument la care nu se pot demara lucrări (fie chiar și de intervenție de urgență) fără un proiect avizat cuprinde mai multe decât cele 18 monumente pentru care s-a inițiat Proiectul Primăriei;
- volumul imens de muncă specializată pe care o necesită un asemenea program presupune implicarea unui mare număr specialiști în proiectare, execuție, urmărire a execuției și a comportamentului în timp al monumentelor.

Rezumând toate acestea, înțelegem că situația fațadelor orașului Cluj-Napoca rămâne una în curs de rezolvare. Pentru studiul de față au fost analizate o serie de cazuri particulare în care locatarii au fost amendați, primind din partea Primăriei un „Comunicat: Potrivit Dispoziției nr. 4247 din 14 decembrie 2016, se convoacă, în ședință ordinară, Consiliul local al municipiului Cluj-Napoca, în ziua de marți, 20 decembrie 2016, ora 15, în Sala de sticlă de la sediul din str. Moților nr. 3, cu următorul proiect al ordinii de zi: „35: Proiect de hotărâre privind majorarea cu 500% a impozitului pe clădiri, începând cu anul 2017, pentru proprietarii apartamentelor nr. 2, 2A, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, din clădirea situată în Cluj-Napoca, str. Horea nr.(…), ca urmare a constatării stării tehnice de clădire neîngrijită". În unele cazuri, chiar în condițiile demarării unor lucrări, dar care la data respectivă se prezentau nefinalizate, s-a aplicat aceeași procedură[12].

Concluzii

Urmărirea implementării programelor de intervenții conform „Programului multianual pentru realizarea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor situate în „Ansamblul Urban – Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca" conduce spre o serie de concluzii punctuale, necesar a fi luate în considerare de către autorități, dacă se dorește ca *Programul* să devină un succes. Aceasta, dacă se acceptă faptul că, în momentul actual al derulării *Programului*, strategia trebuie să fie readaptată, în paralel cu suplimentarea zonei de competențe a autorităților cu specialiști (proiectanți specializați pe monumente, restauratori, diriginți pentru toate specializările).

Deasemenea, considerăm că este necesară implicarea profesionistă a autorităților, nu doar în faza de urmărire a execuției sau a recepției, cât mai cu seamă în faza de proiectare, etapă în care, fiind în mare parte vorba despre monumente clasate, chiar și intervențiile de urgență ar trebui să fie detaliate.

Tipul de presiune exercitată asupra proprietarilor/chiriașilor imobilelor care necesită intervenții de „fațadizare" de către autorități este de natură să-i împingă pe primii la soluții de rezolvare facilă, situație în care – din cauza prețurilor vehiculate, a lipsei de informație, sau chiar de interes – se renunță la anumite etape metodologice ale lucrărilor de execuție, etape absolut necesare pentru un bun rezultat.

Un fenomen des întâlnit este acela de execuție în regie proprie a unor lucrări la fațade, fără profesionalism, cu materiale incompatibile, fără caracter reversibil, ceea ce în multe cazuri a însemnat mutilarea fațadei, prin pierderea valorilor sale istorice și artistic. De asemenea, sunt de văzut intervențiile recente de acoperire cu

[12] http://www.primariaclujnapoca.ro/consiliul-local/hotarari-de-consiliu-local.html?show=2017

vopsitorie pe bază de emulsie acrilică a unor fațade insuficient pregătite, care anterior au fost zugrăvite cu humă. Au fost consemnate și situații de anvelopare a clădirilor cu polistiren (thermosistem), „îngropând" elementele de profilatură, sau medalioanele decorative.

Exemplele din aceasta categorie inserate în prezentul material ilustrează o stare de fapt alarmantă, cu atât mai mult cu cât aceasta tinde să devină o practică uzuală.

Documentarul fotografic următor ilustrează punctual această stare de fapt.

6

7

8

Foto 6, 7, 8. ***Palatul Urania*** *– detaliu din zona cornișei decorate în relief plat, grav afectată de infiltrațiile de umiditate (stânga) și vedere generală asupra etajelor superioare, cu tencuielile originale afectate de expunerea la factorii de mediu și de instalarea la vedere a cablurilor de diferite tipuri.*

9

10

Foto 9, 10. ***Palatul Széki****, Cod LMI CJ-II-m-B-07314. Este o clădire neogotică ridicată pe malul râului Someș din Cluj în anul 1893 de farmacistul și profesorul universitar Miklós Széki, arhitect fiind Samu Pecz. Adresa palatului este în prezent str. Regele Ferdinand nr. 37 (mai demult strada Podului), colț cu strada Bariț iu (mai demult strada Morii).*

11

12

Foto 11, 12. ***Palatul Széki.*** *Construcția adăpostește astăzi unități de alimentație publică, o farmacie, birouri și apartamente. Starea de degradare a componentelor artistice ca urmare a expunerii la intemperii este evidentă.*

13

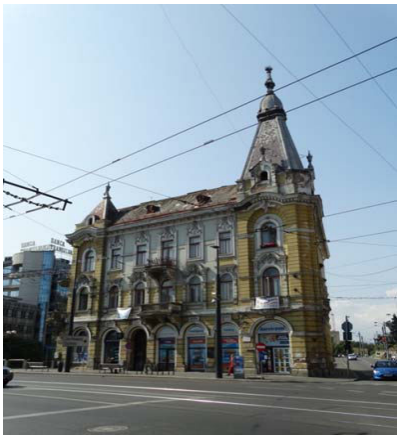
14

15

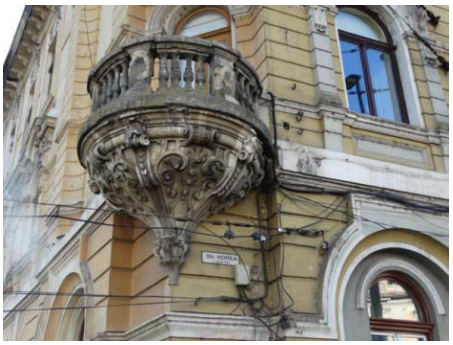
16

Foto 13, 14, 15, 16. ***Palatul Berde,*** *Cod LMI CJ-II-m-B-07346. Se află pe strada Horea (fosta Ferencz József), la nr. 1. Edificiul a fost construit între anii 1889–1900 în stil Secession şi formează un ansamblu urbanistic împreună cu Palatul Széki, Palatul Elian şi Palatul Babos. (Jos: detalii semnificative pentru actuala stare de conservare a faţadelor palatului)*

17

18

19

Foto 17, 18, 19. ***Palatul Babos.*** *Intervenţiile de „refaţadizare", desfăşurate în anul 2016, ne propun o serie de detalii discutabile sub aspectul calităţii intervenţiei, atât în privinţa reconstrucţiei geometrice a ornamentelor, cât şi a refacerii texturii soclului.*

20

21

22

Foto 20, 21, 22. ***Fațada clădirii de pe strada Eroilor nr. 44****. Situată într-o zonă de maximă circulație pietonală, cuprinzând unități comerciale și locuințe, clădirea a beneficiat de lucrări de întreținere la frontul stradal la sfârșitul anului 2016, dobândind – pentru o privire superficială – un aspect îngrijit. Cu toate acestea, se observă un total dezinteres față de realizarea finisajelor, a profilaturii, iar soclul – realizat inițial din piatră de calcar – a fost tratat fără nicio diferențiere față de parament. De asemenea, ca în toată zona, trebuie remarcată problematica pe care o ridică prezența cablurilor aparente.*

23

24

25

Foto 23, 24, 25. *„CASA MICĂ Banffy”*, *Cod LMI: CJ-II-m-A-07338. Adresa: Bd. Eroilor 32, Perioada: sec. XVI–XIX. Exemplu de intervenţie necorespunzătoare prin aplicarea unor materiale moderne, nepotrivite, inclusiv peste soclu, realizată în 2016. Deocamdată, etajul clădirii nu a beneficiat încă de „atenţie”.*

26

27

Foto 26, 27. ***Clădirea de pe strada Eroilor nr. 30*** *(unități de comerț, birouri, locuințe) se prezintă mutilată până la desfigurare de seria de intervenții de „fațadizare" și „refațadizare". În procesul de înlocuire a ferestrelor pentru a beneficia de sistemul termopan în tocărie din PVC și prin modificările nefericite ale dimensiunilor golurilor, s-a pierdut orice urmă de ornament, totul fiind înlocuit de finisaje plate.*

28

29

Foto 28, 29. ***Clădirea de pe strada Eroilor nr. 18****, în urma intervenţiilor de „refaţadizare” din iunie 2017. Exemplu de intervenţii necorespunzătoare executate de către o firmă care a contractat lucrările în baza criteriului „câştigă preţul cel mai mic”. Rezultat:*
– nerespectarea aspectului original al decoraţiei;
– folosirea de materiale necorespunzătoare, cu compatibilitate scăzută faţă de original;
– aplicare de zugrăveli peste suprafeţe insuficient curăţate şi consolidate în prealabil.

30

31

Foto 30, 31. ***Clădire de locuințe de pe strada Emile Zola nr. 7****, „refațadizată" în iulie 2017.*
Exemplu arhitectonic al modernismului interbelic, această construcție prezintă o adecvare a „structurii interne la elementele expresive ale fațadelor."[13]
Finisajele au fost executate inițial folosind mortare de var-nisip, în diverse texturi, într-o tehnică ce continuă firesc finisajele de influență secesionistă.
Prin lucrările de „refațadizare" din 2017 au fost acoperite cu material de tip acrilic suprafețele originale, nerespectându-se textura, ceea ce forțează la o percepție diferită de cea inițială a raportului de alternanță între plin și gol, între pereți și golurile ferestrelor.
O altă problemă care va avea consecințe privind starea de conservare ulterioară (pe lângă estetica discutabilă), o constituie impermeabilizarea soclului de piatră, prin acoperirea cu mortare decorative.

[13] Ștefan Pascu, Viorica Marica, Mircea Țoca, Rudolf Wagner, *1850 – Clujul Istorico-Artistic*, Cluj-Napoca, I.P. Cluj Napoca, 1974, p. 194.

Comportament demografic în parohia greco-catolicăTiha-Bîrgăului (1833–1900)

Iulius Liviu UȘERIU

Abstract

Demographic behavior in the Greek Catholic parish Tiha Bîrgăului (1833–1900)
In this article I propose the analysis of the parish registers regarding the dynamics and the population's structure from the transilvanian village Tiha Bîrgăului for the XIX century. At the same time, I try to underline the evolution of the main demographic events: birth rate, the number of marriages and deaths, and also the natural growth. Between 1833 and 1910, the population from the village Tiha Bîrgăului registers growths and decreases of births, marriages and deaths, caused by internal or external circumstances (economic factors, epidemics), which had determined serious or less serious obvious variations related to the demographic behavior. Dynamics of the population in Tiha Bîrgăului evolves in agreement with the dynamic patterns of the whole Transylvania in the same period. However, for the whole studied period, we have noticed a somehow increased quota of the population, with higher values during the last decade. Exception from this is the migration index which registered far too low values to be taken into consideration; therefore we can speak of a low mobility of the population in the area.

Cuvinte cheie: *Demografie, Valea Bîrgăului, Transilvania, registre parohiale, epoca modernă.*
Keywords: *Demography, Bîrgău Valley, Transylvania, parish registers, modern period.*

1. Metodă de cercetare, temă, surse

Pentru a studia societatea rurală românească din Transilvania în secvența temporală propusă și pentru a creiona o imagine veridică a populației sătești, cercetarea rămâne tributară studiilor de demografie istorică după modelul programului grupului de cercetare de la Cluj-Napoca. Registrele parohiale pot oferi imagini ce se focalizează pe ritmurile evoluției populației dintr-o comunitate. Despuierea registrelor și înregistrarea pe fișe separate a ritmului nașterilor, căsătoriilor și a numărului morților repartizate temporal pe decenii, scot la iveală factorii care le determină evoluția pozitivă sau negativă. Principalele fenomene demografice (natalitate, mortalitate, nupțialitate, sporul natural) sunt cercetate pentru satul Tiha Bîrgăului prin uzitarea

surselor de arhivă aflate în custodia Arhivelor Naționale Direcția Județeană Bistrița-Năsăud, Fond 55, *Colecția Registrelor de Stare Civilă*. Studiul demografic propus pentru parohia greco-catolică Tiha Bîrgăului este jalonat cronologic de existența în arhivă a doar o parte din registrele parohiale întocmite în secolul al XIX-lea, mai exact cercetarea s-a putut realiza doar pentru anii cuprinși între 1833–1900 ultimul an fiind de altfel și anul limită propus pentru cercetare de față.

2. Parohia greco-catolică Tiha Bîrgăului (1833–1900): așezare geografică, caracteristici, apartenență administrativă

Situat în zona premontană a Văii Bîrgăului, acolo de unde valea se îngustează spre Pasul Tihuța făcând trecerea spre zona montană și spre granița cu Bucovina, satul Tiha Bîrgăului (Borgo Tiha) a fost în secolul al XIX-lea din punct de vedere etnic preponderent românesc, majoritar de confesiune greco-catolică. Ca și în cazul celor-lalte sate bîrgăuane, până în anul 1850, singurele informații cu referire la situația demografică a satului Tiha Bîrgăului sunt disponibile în Conscripția efectuată de autorități cu ocazia militarizării satelor de pe Valea Bîrgăului în anul 1783. (Buta *et al.* 2011, 177–324)

Tabelul 1. ***Numărul populației în satele bârgăuane conform Conscripției din anul 1783***

Nr. crt.	Localitate	Număr de case	Capi de familie coabitanți	Bărbați		Văduve cap de familie	Țigani			
				0–15 ani	0–40 ani		Case	Capi de familie	0–15 ani	16–40 ani
1.	Rusu Bîrgăului	74	110	111	19	3	44	67	57	10
2.	Josenii Bîrgăului	94	139	171	20	4				
3.	Mijlocenii Bîrgăului	94	130	125	37	0				
4.	Susenii Bîrgăului	69	98	118	19	2				
5.	Prundu Bîrgăului	126	192	238	36	2				
6.	Bistrița Bîrgăului	190	313	248	80	5				
7.	Tiha Bîrgăului	90	160	163	42	1				

În Conscripția din 1783, păstrată în arhivă incomplet, dacă urmărind rezultatele statistice ale populației din satele recenzate pentru părțile de posesiune ale nobililor

Alexii și Alexandru Bethlen, Iosif, Nicolae, Ludovic și George Bethlen, cât și pentru părțile posesionare ale lui Adam și Paul Bethlen, excepție făcând partea de posesiune a lui David Bethlen pentru care nu s-au găsit până în prezent datele conscrierii, se poate construi o imagine asupra satului Tiha Bîrgăului din punct de vedere demografic. Atât pentru satul Tiha Bîrgăului cât și pentru celelalte sate, din datele disponibile ca urmare conscrierii, nu se pot extrage informații (pentru părțile posesionare mai sus menționate) privind numărului femeilor și a copiilor de sex feminin, sau a datelor privind populația de alte naționalități sau etnii prezenți în sat la 1783 pentru a ne putea face o imagine completă asupra demografiei satelor. Din sursa dată am centralizat datele disponibile, conform criteriilor oferite de demografia istorică, astfel Tiha Bîrgăului poate fi încadrată în rândul satelor mari atât la sfârșitul secolului al XVIII-lea cât și la începutul celui următor. Afirmație este susținută de numărul mare al caselor, al capiilor de familie, sau de alte indicii ca numărul sesiilor, al animalelor în proprietate sau al serviciilor prestate.

Din anul 1850, când încep o serie de recenzări oficiale realizate periodic la nivelul întregii Transilvanii, din inițiativa statului austriac și mai apoi austro-ungar, satul Tiha Bîrgăului s-a încadrat din punct de vedere demografic în continuare în rândul satelor mari, comparativ cu alte sate de pe Valea Bîrgăului sau comparativ cu satele recenzate în provincie. Conform recensămintelor oficiale ale secolului al XIX-lea (1850, 1857, 1880), numărul populației crește în total cu 409 indivizi și cu o creștere reală calculată de 29,55%. Tot pe baza recensămintelor menționate, creșterea medie anuală a fost calculată la 40 indivizi și o rată medie anuală de creștere de 0,86%, extrem de bună în comparație cu alte localități de pe Valea Bîrgăului așa cum se poate observa în Tabelul 1A (Rotariu 1996; 1997; 1997a).

Tabelul 1A. ***Evoluția demografică a satului Tiha Bîrgăului, conform conscripțiilor oficiale în sec al XIX-lea.***

Satul	Numărul total al populației			Creștere reală 1850–1880		Creștere medie anuală	Rata medie anuală de creștere
	1850	1857	1880	Număr	%		
Tiha Bîrgăului	1.384	1521	1.793	409	29,55	40	0,86

Comunitatea parohiei greco-catolice a satului Tiha Bîrgăului poate fi caracterizată printr-o creștere permanentă a populației, într-un ritm inegal, având la bază influența de netăgăduit datorată militarizării satului în anul 1783, statut ce oferă satului o bază bună de dezvoltare mai ales că relațiile feudale vechi au fost anulate odată cu militarizarea. Istoricii susțin că anul 1850 a fost un an fundamental în schimbarea relațiilor de viață pentru mediul rural transilvănean. (Pop, Bolovan 2013, 234). Tot

la 1850 grănicerii bîrgăuani beneficiau deja, prin statutul militarizării, de desființarea relațiilor feudale cu mult mai devreme decât restul satelor nemilitarizate din Transilvania, fapt cu implicații de netăgăduit asupra societății, a modului de viață și de dezvoltare a satului pe parcursul secolului al XIX-lea.

Satul Tiha Bîrgăului avea 254 de case la recenzarea din 1850, este consemnată existența a 308 familii și un total al populației de 1.384 locuitori. Din totalul populației reținem prezența, după criteriul confesional, a unui număr de 1.380 greco-catolici, dar și a 4 străini (dintre care 2 ortodocși și 2 romano-catolici), date ce ne oferă deja o imagine de ansamblu asupra comunității din Tiha Bîrgăului la mijlocul secolului al XIX-lea. Situația economică a comunității poate fi evaluată și prin existența a 255 cai și 1.265 bovine, adică o comunitate bogată, dacă raportăm numărul de animale la numărul de familii sau la numărul de indivizi în comparație cu alte sate nemilitarizate din provincie (Rotariu 1996).

Datele recensământului din 1857, efectuat după desființarea graniței militare și a statutului de grănicer pentru locuitorii din zonă, ne oferă o imagine demografică a satului Tiha Bărgăului care nu cunoaște modificări substanțiale în ritmul de dezvoltare. Încadrându-se în valorile normale privind sporul natural, caracterizat ca fiind pozitiv, specific dealtfel întreg secolului al XIX-lea, sunt consemnate 428 de case și 449 locuințe, un număr de 308 proprietari de pământ, 3 funcționari, 2 comercianți, 2 industriași, 25 militari în termen, 16 zilieri, totul raportat la o populația totală a satului de 1.525 locuitori. Cei 1.525 locuitori sunt încadrați confesional astfel: 1491 greco-catolici, 14 ortodocși, 9 romano-catolici, 7 armeno-catolici. S-a consemnat deasemenea că 14 persoane sunt plecate din localitate (Rotariu 1997a).

Tiha Bîrgăului la recensământul din anul 1880, când se realizează dealtfel și ultimul recensământ major al secolului al XIX-lea, are 439 case cu un total al populației de 1.793 locuitori. Numărul populației recenzate pe confesiuni ne arată alte realități, schimbate față de anii anteriori: din totalul populației de 1.793 locuitori 1.527 greco-catolici, 168 sunt ortodocși, 30 romano-catolici, 6 evanghelici, 7 reformați, 55 izraeliți, realități confesionale ce se explică probabil prin contractarea unor căsătorii exogame într-un sat majoritar greco-catolic, prezența unor funcționari de alte etnii și confesiuni, prezența unor comercianți cel mai probabil izraeliți, spor natural firesc în care copii sunt botezați după confesiunea mamei sau a tatălui. Etnic, comunitatea beneficia de prezența unui număr de 26 maghiari, 64 germani a 5 ruteni și a 25 persoane de altă naționalitate, cel mai probabil țigani (Rotariu 1997a).

Dinamica modernizării societății este exprimată și de realitățile etnice relevate de cifrele de mai sus. Se poate afirma că și acest sat, ca multe altele în cazul Transilvaniei, spre sfârșitul veacului s-a făcut trecerea de la comunitate la societate, prin dinamica populației, realitatea etnică și particularitățile specifice de dezvoltare socio-economică.

3. Dinamica și structura nașterilor în Tiha Bîrgăului (1835–1900)

Societatea tradițională de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, se manifestă în lumea satului prin eforturile de supraviețuire, eforturi inegale față de un mediu ostil, dominat cu greu de către om. Viața va triumfa, dar cu enorme pierderi, cu deficituri imense, în urma unor eforturi deosebite. Nașterea este un moment individual unic, dar în același timp repetat fără încetare în viața unei comunități. Totodată nașterea rămâne în societățile preindustriale o afacere prin excelență feminină. Prin botez, fenomen social și cultural de o importanță deosebită, noul-născutul este socializat și își ocupă locul în cadrul comunității (Nicoară 2001, 129–141).

Satul Tiha Bărgăului a avut în secolul al XIX-lea o natalitatea cu valori numerice oscilante, astfel numărul brut de nașteri reflectat în registrele parohiale ale comunității greco-catolice a fost influențat de realități precum situația social-economică a localității extrapolată la nivelul întregii Transilvanii (Pop, Bolovan 2013, 200; Bolovan 1999, 117; Mureșan 2007, 421–439). Spre exemplu, una dintre caracteristici poate fi identificată în variația aproape regulată a nașterilor de la an la an, în foarte puține cazuri numărul nașterilor implicit al botezaților s-au menținut la nivelul anului anterior, fie au crescut, fie au scăzut, cu valori diferite. La origine creșterii numerice a nașterilor pe parcursul anilor identificăm realitățile conturate de complexitatea transformărilor socio-economice concretizate de desființarea iobăgiei prin militarizare în anul 1783, cu mult înainte decât în marea majoritate a satelor transilvănene. Este de remarcat că la nivel general în satul ardelean ”avântul” natalității este semnificativ după anul 1850, însă pentru comitatul Bistrița-Năsăud valorile natalității, de-a lungul secolului, au fost destul de reduse, spre exemplu la 1880 natalitate este redusă în comparație cu alte regiuni, unde „avântul” demografic este destul de mare (Bolovan 2000, 124).

Registrele parohiale greco-catolice din Tiha Bîrgăului surprind date demografice începând cu anul 1835, centralizarea mai jos în Tabelul 1B și ne dezvăluie o creștere graduală a numărului nașterilor după anul 1850, cu valori pozitive semnificative ale nașterilor între anii 1841–1850, 1851–1860, 1881–1890, dar și cu valori negative ale natalității în raport cu decesele pentru anii 1871–1880 așa cum sunt scoase în evidență în Graficul 1B (ANDJBN – fond 55a).

Însă, dorința comunității de a compensa potențialul uman pierdut din cauza epidemiilor prezente în această perioadă, pierderi ce, neîndoielnic, au pus comunitatea la grea încercare, a făcut ca numărul nașterilor să crească semnificativ în deceniul următor, impulsionat de trecerea pericolului epidemic (ANDJBN – fond 55a).

Tabelul nr. 1B. ***Evoluția natalității în satul Tiha Bîrgăului, 1835–1900***

Luna concepției	Luna nașterii	1835–1840	1841–1850	1851–1860	1861–1870	1871–1880	1881–1890	1891–1900	Total
Aprilie	Ianuarie	13	34	34	45	36	55	54	271
Mai	Februarie	26	30	42	56	50	54	57	315
Iunie	Martie	18	38	60	64	64	67	68	379
Iulie	Aprilie	20	41	53	51	64	49	73	351
August	Mai	19	39	64	54	53	66	73	368
Septembrie	Iunie	21	44	51	51	48	66	60	341
Octombrie	Iulie	16	50	59	51	55	55	58	344
Noiembrie	August	14	47	50	54	50	47	49	311
Decembrie	Septembrie	17	25	35	33	35	36	46	227
Ianuarie	Octombrie	26	44	49	46	57	66	58	346
Februarie	Noiembrie	22	43	46	40	35	48	62	296
Martie	Decembrie	18	33	23	44	23	42	45	228
Total		**230**	**468**	**566**	**589**	**570**	**651**	**703**	**3.777**
Din care nelegitimi		19	36	68	84	81	107	114	509
%		8,3%	7,7%	12,0%	14,3%	14,2%	16,4%	16,2%	13,5%

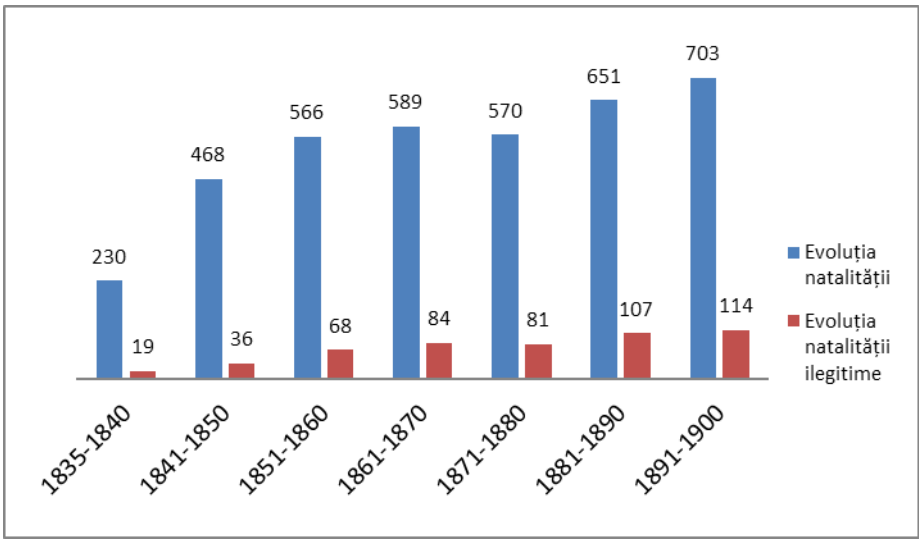

Graficul 1B. ***Situația statistică a nașterilor legitime și ilegitime în satul Tiha Bîrgăului, 1835–1900***

Nu poate fi negat aportul economic, reprezentat de sumele de bani primite și completat în paralel de lucrul pământului în cadrul regimentelor de grăniceri, care oferă o mai mare stabilitate familiei, iar natalitatea destul de crescută își poate avea originile în acest binom economic.

Distribuția nașterilor în cele 12 luni ale anului este relativ echilibrată. Deși există luni în care numărul nașterilor au o frecvență mai mare, spre exemplu în lunile: martie, mai, octombrie, există și luni în care întâlnim o frecvență a nașterilor mai redusă decât media calculată, cum ar fi în lunile: ianuarie, septembrie, decembrie. Toate aceste date, cu referire la numărul nașterilor lunare, sunt în strânsă legătură cu luna concepției.

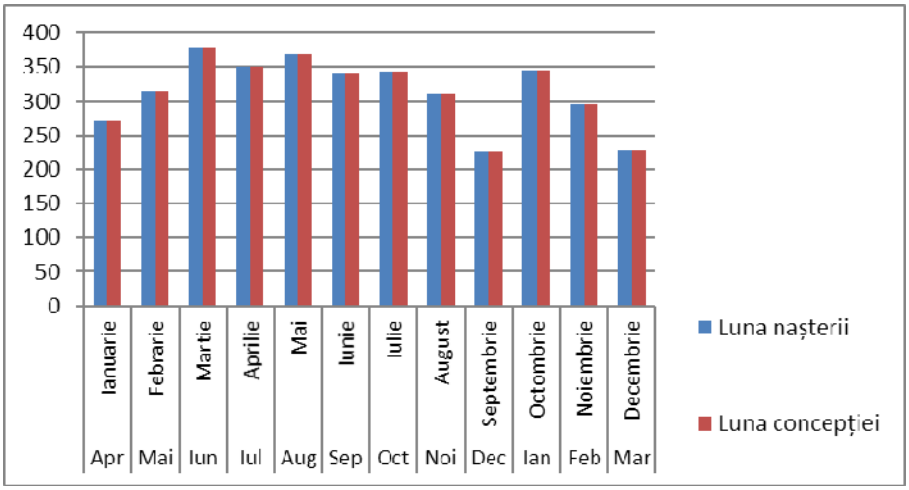

Graficul 1C. ***Situaţia statistică comparativă lunilor naşterii şi a lunilor concepţiei în satul Tiha Bîrgăului, 1835–1900***

Privită în „oglindă" această repartizare, după cum se poate observa în Graficul 1C, făcută în funcție de lunile anului, ne scoate în evidență perioadele de concepție mai intense (iunie, august, ianuarie), iar în altele în care concepția este mult redusă (decembrie, martie, aprilie) (Bolovan 1999, 122).

Lunile cu un grad ridicat al concepției în intervalul de timp studiat sunt lunile de vară iunie–august, perioade de timp mai relaxate din punct de vedere al muncilor și al calendarului agrar și totodată sunt lunile când apar primele fructe și legume menite să ușureze și să îmbunătățească alimentația cotidiană a familiei. Frecvența ridicată a concepțiilor din luna octombrie îi sunt asociate calendaristic perioada strângerii roadelor de pe câmp, a relaxării muncilor datorită sosirii perioadei de iarnă. Lunile cu o slabă frecvență a concepției în comunitatea din Tiha Bîrgăului sunt lunile decembrie când se aflau în plin Post al Crăciunului, septembrie lună în care muncile

sunt mai intense pentru strângerea recoltelor de pe câmp și ianuarie când temperaturile sunt destul de scăzute, iar mobilitatea sătenilor destul de redusă. După frecvența nașterilor care au loc în toate lunile anului, mitul abstinenței sexuale și al moralității impuse de Biserică nu rezistă. Totuși sătenii, judecând după lunile în care scade numărul copiilor concepuți, iau uneori în considerare preceptele impuse de Biserică privind respectarea posturilor creștinești, sau comunitatea se supune ritmului calendarului nescris al muncilor agricole.

Deasemenea, conform datelor reprezentate în grafice, odată cu creșterea populației, mai ales după deceniul cinci al secolului al XIX-lea, valorile și numărul născuților ilegitimi în comunitate aproape se dublează. Raportat la numărul născuților ilegitimi, calculat pentru aceeași perioadă de timp la nivelul Transilvaniei, unde valorile sunt de 6–7%, putem considera că în Tiha Bîrgăului avem valori ridicate ale ilegitimității, 12–16%, aproape duble în comparație cu etalonul dat. Aceste date sunt indicatorul care, de fapt, ne arată o posibilă dezorganizare socială, a ratei mari a imoralității, a pierderii de către familie a controlului sau al coeziunii interne. Totodată comportamentul deviant de la normele comunității anunță o schimbare a comportamentului social explicat de poziția geografică a satului, de influențele mentale urbane, sau de dificultatea menținerii moralității tradiționale în cenzurarea nașterilor nelegitime (Bolovan 2000, 135). Nașterile ilegitime fluctuează în funcție de creșterea numărului nașterilor legitime din Tiha Bîrgăului. Astfel, nașterile ilegitime, cresc gradual în întreaga perioada cu valori ce ating 7,7% și 16,4% din totalul nașterilor din comunitate, procent ce tinde să scadă în deceniul cinci, ca mai apoi să crească din nou în următorul deceniu la 12%. Însă, per total, în anii analizați din 3777 nașteri doar 509 sunt nașteri ilegitime, adică un procent de 13,5% (ANDJBN – fond 55a). După anul 1895, când statul austro-ungar prin legislația laică a început diminuarea influenței bisericii în viața matrimonială a enoriașilor, există suficiente indicii pentru a sesiza noi atitudini față de sex. O mai mare libertate de mișcare a indivizilor atrage, firesc, și o creștere a influențelor mentale urbane în problema raporturilor dintre sexe. Astfel liberalizarea amorului, inclusiv în mediul rural, lasă să se întrevadă o nouă viziune asupra vieții (Bolovan 2000, 123; Bolovan 1995, 132).

În general, comunitatea sătească, în comparație cu orașele, nu cunoaște valori ridicate ale ilegitimității, cu toate acestea, nu putem exclude acest fenomen din zonele rurale. Spre exemplu, în anul 1885, în comitatul Cluj s-a înregistrat o valoare a ilegitimității de 6,85%, în timp ce în orașul Cluj ilegitimitatea s-a ridicat la 22,1%. Indiscutabil, comunitatea rurală, având dimensiuni mai mici, putea să exercite un control sever asupra vieții individului, să-i impună norme și reguli de comportament, să opună dorințelor sale tradiții și uzanțe ce nu i se potriveau întotdeauna. Deviațiile comportamentale ale individului țin de conflictul interior, dintre dorință și

tradiție, de opțiunea sa pentru anumite componente ale vieții private, intime. Oricum, diferențele ilegitimității nu pot fi explicate numai prin diferențele la nivelul educației, după zone geografice, naționalitate și religie (Bolovan 2000, 124).

4. Evoluția și structura căsătoriilor în Tiha Bîrgăului (1833–1892)

Societatea tradițională a fost una eminamente colectivă. A trăi singur în lumea rurală era foarte dificil, căsătoria sa dovedit a fi în primul rând o necesitate economică, mai degrabă decât una socială sau psihologică pentru marea majoritate a celor care trăiesc la țară, în societățile preindustriale (Nicoară 2001, 148).

Pentru o comunitatea majoritar greco-catolică, cum este cea a satului Tiha Bărgăului, explorarea nominativă a registrelor parohiale de stare civilă presupune cercetarea dinamicii și compoziției căsătoriilor, mai ales că majoritatea satelor de pe Valea Bîrgăului erau din punct de vedere confesional majoritar ortodoxe. Căsătoria a fost și a rămas principala modalitate de întemeiere a unei familii, aflată sub strictul control social, fiind singurul eveniment demografic produs voluntar, și prin urmare destul de ușor de controlat. Asupra acestui fenomen se exercită un triplu control conjugat: din partea familiei în primul rând, apoi a Bisericii cât și din partea comunității. Controlul impune reguli stricte în ceea ce privește alegerea partenerului de viață, opțiunile indivizilor fiind cel mai adesea extrem de limitate. Dincolo de familiile legal constituite își fac loc perechile care trăiau în concubinaj, se comportau firesc, aveau copii și încercau să se integreze cât mai bine în comunitate (Bolovan, Bolovan 2007, 122–153; Bolovan 1999, 107; Mureșan 2007, 421–439; Pinca 2007, 441–452).

Relațiile feudale în satele bârgăuane au fost desființate cu mult timp înainte de anul 1850, mai concret odată militarizarea zonei produsă la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Cu siguranță ceea ce pentru întreaga Transilvanie s-a realizat la 1850, în spațiul bîrgăuan a fost înfăptuit încă din secolul al XVIII-lea, și a însemnat constituirea unor noi relații juridice și social-economice diferite, bazate pe economia de schimb și circulația capitalului, prin intermediul țăranilor care odată deveniți soldați liberi au alte posibilități de dezvoltare economică. De asemenea mobilitatea populație este mult crescută datorită existenței drumului comercial spre Bucovina și a zonei de graniță în care se află satele bârgăuane. Cum se reflectă toate aceste aspecte modernizatoare la nivelul vieții familiale? Prin schimbarea relațiilor interumane, a unor noi criterii de selecție maritală, a rolului și autorității bisericii în acest domeniu care intră în disoluție treptat spre sfârșitul secolului, statul preluând cu succes problemele legate de naștere, căsătorie, deces, laicizându-le și modernizându-le (Bolovan, Bolovan 1995, 123; Nicoară 2006, 44).

Modernizarea instituție familiei, prin translația de la arhaic la modern, este reprezentată în primul rând de mișcarea sezonieră a căsătoriilor. Societățile tradiționale sunt caracterizate, printre altele, de intruziunea a doi factori: a) normele prescrise de biserică ce interzicea oficierea căsătoriilor în timpul posturilor religioase; b) ritmul muncilor agricole, știut fiind faptul că ocupația de bază a majorității populație era agricultura (Bolovan, Bolovan 1995, 124).

În satul Tiha Bîrgăului distribuția celor 913 de căsătorii, marcate de intervalul cronologic al anilor 1833–1900 și mai ales de existența registrelor parohiale ca sursă existente în arhivă pentru această perioadă, ne dezvăluie nupțialitatea ca un fenomen ce nu a fost deloc uniform, înregistrându-se decenii cu un număr mai mare de căsătorii, alte decenii, în schimb, cu un număr mai mic de căsătorii, dar constant orientat ascendent însumate în Tabelul 2A (ANDJBN – fond 55b). Se poate observa deasemenea o mișcare specifică lumii rurale tradiționale care tranzitează de la căsătoriile în cadrul comunității la tot mai multe căsătorii cu străini din afara comunității.

Tabel 2A. ***Evoluția căsătoriilor în satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Anul	**1833–1840**	**1841–1850**	**1851–1860**	**1861–1870**	**1871–1880**	**1881–1890**	**Total**
Ianuarie	1	0	3	2	2	2	10
Februarie	49	54	42	43	60	51	299
Martie	0	17	6	19	6	11	59
Aprilie	0	0	0	0	0	0	0
Mai	4	1	5	3	6	0	19
Iunie	3	17	11	15	13	21	80
Iulie	3	4	2	3	7	7	26
August	2	6	5	6	7	3	29
Septembrie	3	0	1	1	1	1	7
Octombrie	2	3	4	4	9	2	24
Noiembrie	32	60	77	80	53	57	359
Decembrie	0	0	0	1	0	0	1
Total	**99**	**162**	**156**	**177**	**164**	**155**	**913**
Dintre care exogame	16	66	68	70	46	65	331

Din păcate sursele documentare existente în arhive, cu referire la înregistrarea căsătoriților în registrele parohiale ale satului Tiha Bîrgăului, sunt disponibile doar

pentru anii cuprinşi între 1833–1892, fapt ce nu ne permite să urmărim fenomenul marital până la anul 1900, ca în cazul altor localităţi din zonă (ANDJBN – fond 55b).

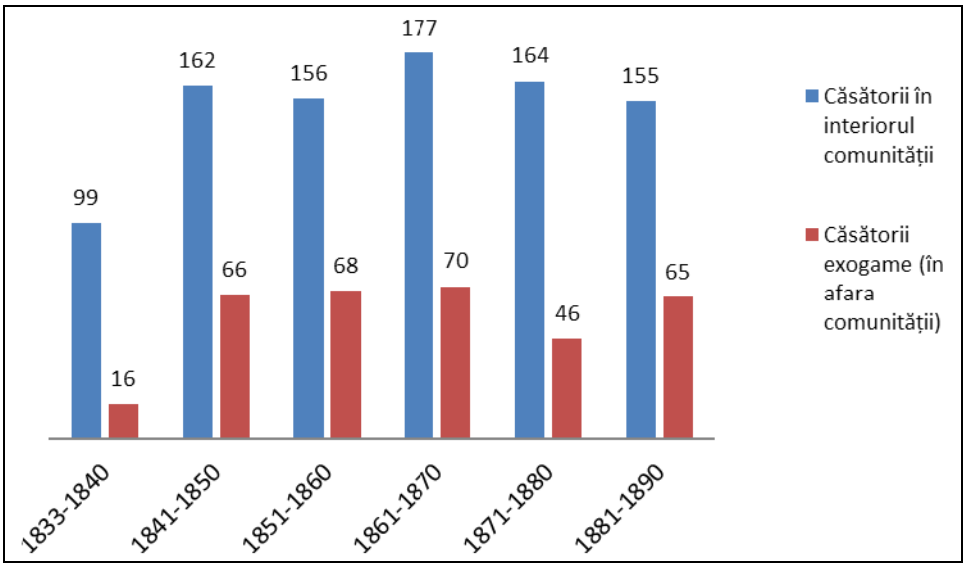

Graficul 2A. ***Distribuţia pe ani a căsătoriilor în satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Anii de excepţie, cu o creştere semnificativă a căsătoriilor sunt: 1841–1850, 1861–1870, 1871–1880, intercalaţi de ani cu o frecvenţă mai mică a căsătoriilor, dar constant ascendentă în ritm paralel cu creşterea populaţiei aşa cum sunt puse în lumină în Graficul 2A. Se poate observa de asemenea în satul Tiha Bîrgăului că prezenţa căsătoriilor exogame este destul de mare la nivelul comunităţii 36,3%, având în vedere că satul era din punct de vedere demografic un sat mare cu natalitate ridicată. Explicaţia poate fi găsită în încercarea de fapt a altor comunităţi învecinate care caută să-şi rezolve problema consangvinizării sau a pierderilor suferite în urma puseelor epidemice şi necesitatea refacerii echilibrului, deoarece femeile din Tiha Bîrgăului sunt cele care au tendinţa precumpănitoare de a se angaja în alianţe matrimoniale exogame 80,1%. Bărbaţii din sat au preferat arareori contractarea unor căsătorii din afara comunităţii 19,9%, ca urmare a prelucrării nominative a registrelor citate (ANDJBN – fond 55b).

Laicizarea tot mai puternică a societăţii la sfârşitul secolului XIX, creează a o abordare mult diferită a instituţiei căsătoriei din partea lumii rurale, cu tendinţe clare de modernizare şi schimbare a mentalităţii acelor care doresc alegerea unui partener de viaţă. Faţă de alte sate ale Văii Bîrgăului obiceiurile maritale ale sătenilor din Tiha Bîrgăului au o anumită particularitate, însă respectând în linii mari tendinţa generală în epocă.

Distribuția celor 913 căsătorii în funcție de luna încheierii căsătoriei a respectat tendința generală întâlnită în acea perioada la nivelul întregii Transilvanii, pentru satele greco-catolice cercetate până acum de istoricii demografi (Bolovan 1999, 109). Alături de condiționările religioase, muncile agricole au făcut ca în anotimpurile toamna și iarna să domine în frecvența căsătoriilor, deoarece întreruperea, fie și temporară, a muncii la câmp în timpul aratului, semănatului, săpatului sau a secerișului nu era favorabilă țăranului care încerca să-și câștige traiul. Nunta reprezenta, înainte de toate o tranzacție, materială între familii, evaluarea averii celuilalt. Pentru a evita neînțelegerile sau ofensele atât de prezente în lumea tradițională a satului, se utilizau o paletă largă de mijloace, astfel iarna oferea timp suficient acestor preparative, care implica și prezența altor săteni ca martori, când se făcea învoiala sau logodna, sau a meselor și a ospățului ce aveau loc după căsătoria la biserică (Bolovan 1995, 110).

Cele mai multe căsătorii s-au încheiat numeric în luna noiembrie 39,3%, urmată îndeaproape de luna februarie cu 32,7%, iunie cu 8,8% și martie cu 6,5% din totalul căsătoriilor consemnate și scoase în evidență de Graficul 2B.

Explicația numărului crescut de căsătorii în luna noiembrie este dată de apropierea postului Crăciunului și a terminării muncilor agricole, dar și de efectuarea mai multor cununii în aceeași zi.

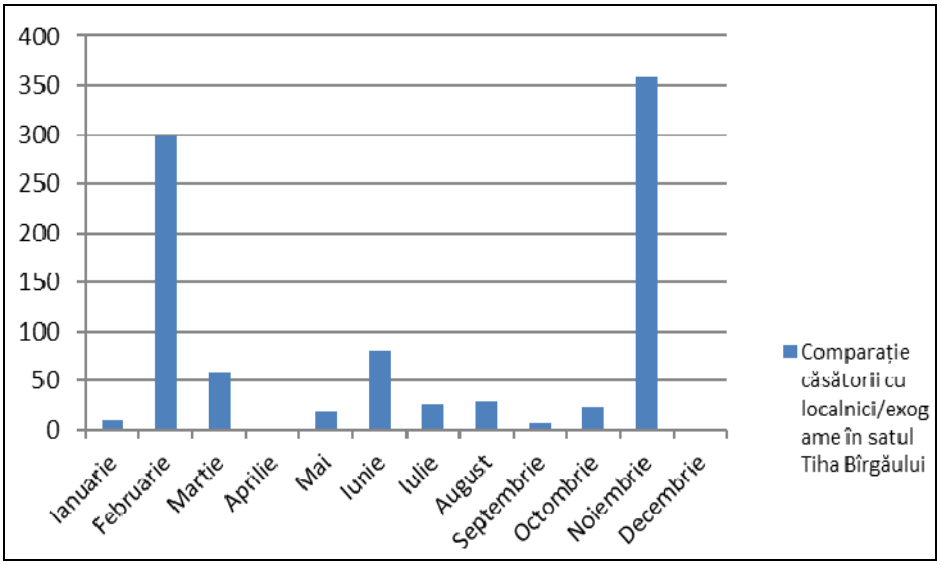

Graficul 2B. ***Distribuția căsătoriilor pe luni în satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Lunile de vară cu un calendar agricol încărcat mai, iulie și august înregistrează un ritm al căsătoriilor de 3,2%, iar lunile mai și octombrie sunt situate în jurul valorii de 2%. Repartiția căsătoriilor în aceste luni reflectă aranjamentele (angajamentele

erau făcute mai ales în lunile ianuarie și octombrie) și criteriile de organizare a timpului de oficiere al căsătoriilor în această comunitate (ANDJBN – fond 55b).

Starea civilă a celor care s-au căsătorit între 1833–1890 în satul Tiha Bîrgăului, atunci când ea a fost consemnată de către preoți în registre, este exprimată de însumarea datelor din Tabelul 2C și puse în lumină de Graficul 2C.

Tabelul 2C. ***Evoluția căsătoriilor în funcție de starea civilă, pentru satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

St. civilă	1833–1840	1841–1850	1851–1860	1861–1870	1871–1880	1881–1890	Total	
prima căsătorie	61	96	124	99	99	100	**579**	**63,4%**
a doua căsătorie	38	66	32	78	65	55	**334**	**36,6%**
a treia căsătorie	0	0	0	0	0	0	**0**	**0**
Total	**99**	**162**	**156**	**177**	**164**	**155**	**913**	**100%**

Analizând evoluția căsătoriilor prezentate în Tabelul 2C, constatăm că 63,4% dintre căsătoriți sunt la prima experiență matrimonială, în timp ce doar 36,6% sunt la a doua căsătorie iar la a treia căsătorie nu avem consemnat în registre nici un caz. Se poate observa o rată mare a recăsătoririi, de peste 36% din totalul căsătoriilor angajate, în comparație cu alte localități din Transilvania (Bolovan 2000, 179; Bolovan 1999, 112).

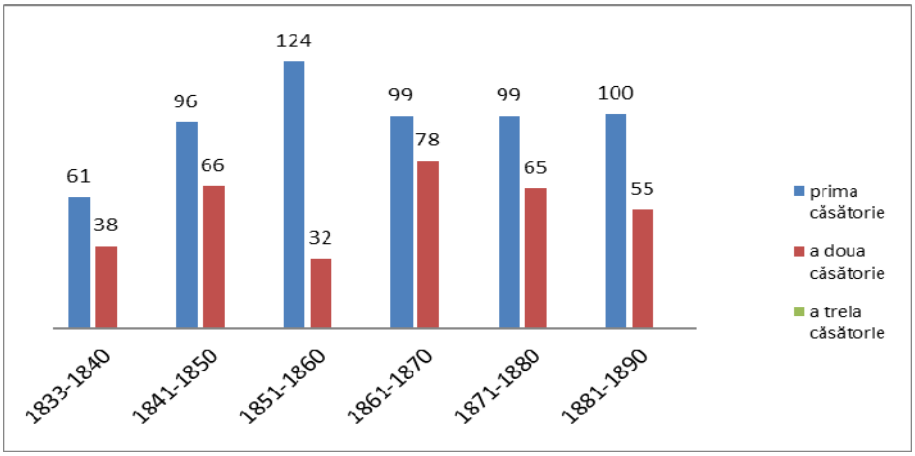

Graficul 2C. ***Evoluția căsătoriilor în funcție de starea civilă pentru satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Bărbații și femeile din Tiha Bîrgăului preferă între anii 1851–1860 după cum observăm o rată mică a recăsătoririi 20,5%, comparativ cu numărul celor aflați la prima căsătorie 79,5%, un exemplul opus este dat de recăsătoririle dintre anii 1861–1870 când avem o rată a recăsătoririi în comunitate de 44,1% iar cei aflați la prima căsătorie au avut un procent de 55,9%, cu o diferență între cele două categorii de 11,8%. La fel se întâmplă între anii 1871–1880, când din totalul de 164 căsătorii, 60,4% sunt la prima căsătorie, 39,9% sunt la a doua căsătorie, la a treia căsătorie nu a fost identificat nici un caz. În ultimii ani ai secolului XIX în scriptele parohiei din 1881–1890 se constată o rată mare a recăsătoririi cu valori de 64,5% la prima căsătorie și 35,4% la a doua căsătorie subliniate în Graficul 2C. Este evident că această evoluție a recăsătoririi pentru intervalele de timp discutate este influențată în mare parte de epidemiile prezente la nivel local și mai ales de dorința bărbaților sau a femeilor de a-și relua viața după o perioada de jelire, deoarece greutățile vieții erau mai ușor de suportat alături de un partener de viață

Recăsătorirea a fost un fenomen cu largi implicații sociale, fiind influențată de nivelul mortalității, de mentalitatea epocii și de tradițiile locale, de particularitățile biologice și de canoanele religioase. Numai recăsătorirea precedată de moartea unui dintre soți era acceptată de biserică și societate, excepțiile fiind foarte rare.

În matricola căsătoriților parohiei greco-catolice din Tiha Bărgăului sunt trecute rezoluțiile și dispensele date de la centrul vicariatului Năsăud pentru cazurile în care unul dintre soți a fost căsătorit sau este văduv/văduvă, specificându-se sfârșitul perioadei de jelire și permisiunea unei noi căsătorii atunci când condițiile o permiteau (lipsa unu grad de rudenie, dispariția unuia dintre parteneri). În multitudinea căsătoriilor sunt consemnate deasemenea și cazurile unor căsătorii în care diferența de vârstă este semnificativ de mare între parteneri: un astfel de caz este constatat în anul 1851 prin căsătoria lui Grigore Iancu Pădure văduv greco-catolic în vârstă de 70 ani cu Safta Pop Tanasiu văduvă greco-catolică în vârstă de 65 ani, țigani corturari, după cum precizează parohul Grigore Moisil; un alt caz anul 1874, prin căsătoria lui Ioan Vladu greco-catolic din Căbești (azi jud. Bihor) în vârstă de 46 ani cu Palagia Taluția din Borgo Tiha, greco-catolică în vârstă de 69 ani, căsătorie oficiată de Moise Papp. Tot în august 1874 se căsătoresc Ioan Hanganu văduv de 64 ani din Borgo-Tiha cu văduva Sofia Dologa născută Didici văduvă de 37 ani din Borgo Tiha; în anul 1879 văduvul de 74 ani Ilia Bozga din Borgo Tiha cu Iliana Gălatianu văduvă de 40 ani tot din Borgo Tiha amândoi greco-catolici; în anul 1880 văduvul de 60 ani Ilie Dologa cu Teodora Rînziș de 29 ani tot din Borgo Tiha amândoi greco-catolici; în anul 1888 junele Leonte Cioanca de 23 ani din Borgo Tiha cu văduva de 30 ani Teodoria Șiutu tot din Borgo Tiha; în anul 1888 junele de 31 ani Ioan Sîrbu din Așchileul Mare cu văduva Anne Borboromhi din Boro Tiha etc (ANDJBN – fond 55b).

Ca și o observație, în urma efectuării altor cercetări la nivelul satelor transilvănene, în general în mediul rural bărbații se recăsătoreau mai repede și după o perioadă mai scurtă de timp decât femeile văduve sau divorțate (Bolovan 1999, 113).

Formarea familiei este puternic influențată în dezvoltarea ei și de vârsta soților la prima, a doua sau a treia căsătorie. Tradiția satului românesc transilvănean ne arată că femeile trebuiau să fie mai tinere decât soții lor la încheierea căsătoriei.

Tabelul 2D. ***Recăsătorirea văduvilor bărbați și femei în satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Văduvi	1833–1840	1841–1850	1851–1860	1861–1870	1871–1880	1881–1890	Total
Bărbați	29	38	25	32	27	21	**172**
Femei	9	19	7	46	38	34	**153**
Total	**38**	**57**	**32**	**78**	**65**	**55**	**325**

Excepții sunt rare, prejudecățile indivizilor fiind puternic ancorate în trecut mai ales în ceea ce privește mariajele încheiate ca disproporționalitate de vârstă.

În deceniul opt al secolului XIX se înregistrează pentru parohia greco-catolică Tiha Bîrgăului numărul maxim de recăsătoriri ale văduvilor, ca mai apoi să scadă gradual până la 1890. Din nefericire datele privind căsătoriile au putut fi centralizate până în anul 1892, pentru restul anilor până la 1900 lipsesc datele arhivistice.

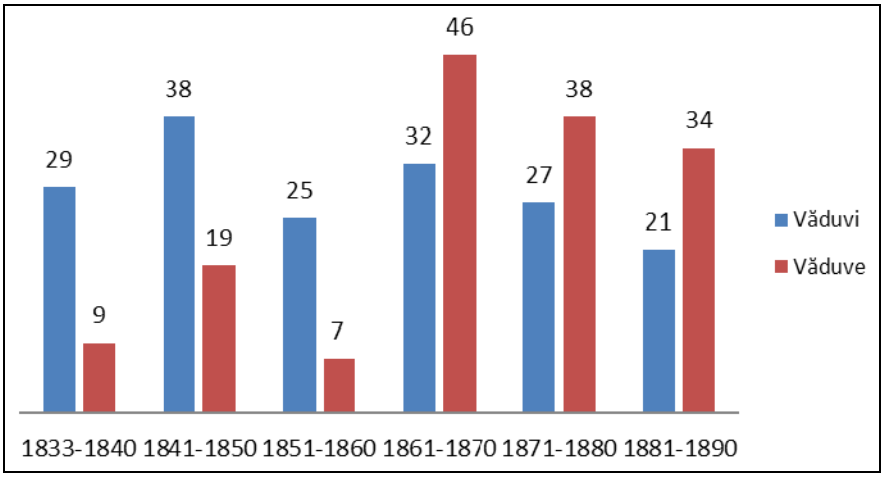

Graficul 2D. ***Distribuția recăsătoririi văduvilor și ale văduvelor în satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Conform Tabelului 2D prezentat mai sus, se poate observa că din totalul de 913 căsătorii contractate în toată perioada studiată, un număr de 325 căsătorii adică

35,6% sunt contractate de văduvi/văduve, după caz, fie amândoi partenerii sunt văduvi sau doar unul dintre ei. Până 1860 numărul văduvilor/văduvelor care se recăsătoresc este relativ mic, fluctuant, cu un singur vârf de creștere între 1841–1850. În deceniul opt al secolului XIX se înregistrează pentru parohia greco-catolică Tiha Bîrgăului numărul maxim de recăsătoriri ale văduvilor, ca mai apoi să scadă gradual până la 1890. Per total bărbații până la 1861 sunt mai activi în dorința refacerii vieții conjugale, însă în perioada de timp următoare femeile văduve recăsătorite au predominat clar prin numărul lor pe cel al bărbaților recăsătoriți, cu maximul de recăsătoriri în deceniul șapte într-un raport de 41% bărbați și 59% femei, calculat printr-o diferență între cele două sexe de 18% conturate în Graficul 2D.

Comunitățile rurale, studiate din acest punct de vedere, erau foarte tolerante în privința recăsătoririlor masculine, însă manifestau rezerve serioase la recăsătorirea femeilor. Spre exemplu, în Franța recăsătoria nu a fost un fenomen neobișnuit, ea se ridica la 1/5 din totalul căsătoriilor; 50% dintre văduvi se recăsătoreau, față de 20% văduve recăsătorite. Căsătoriile cu o persoană ce nu a mai fost căsătorită și o persoană ce a mai fost căsătorită se numesc căsătorii palingame. Bărbații rămași văduvi preferau fete tinere, necăsătorite, pentru a încheia un nou mariaj, deoarece tânăra nu avea obligații față de copii sau rude ale unui soț dispărut și avea mai multă putere de muncă, pentru a prelua responsabilitățile gospodăriei. O văduvă își găsea un partener „holtei" mult mai greu, iar excepțiile ne fac să credem că aceste mariaje au avut o motivație materială. În general, media de vârstă a bărbaților la prima căsătorie în întreaga Transilvanie era de 23–25 ani, din cauza prevederilor legii militare austriece. Aceasta interzicea tinerilor sub 22 ani, cu puține excepții, să se căsătorească înainte de a participa de trei ori la tragerea la sorți pentru serviciul militar, sub aceeași interdicție se aflau și tinerii care efectuau serviciul militar de opt ani (Bolovan 1995, 113).

În satul Tiha Bîrgăului calculul mediei de vârstă pentru toate căsătoriile din perioada 1833–1890 incluzând atât văduvii sau văduvele, tinerii aflați la prima sau la a doua căsătorie, relevă pentru parohia greco-catolică din Tiha Bîrgăului următoarele rezultate: media de vârstă pentru totalitatea bărbaților 29,2 ani, iar fără calculul vârstei văduvilor o medie de 25,3 ani; femeile în totalitate au o medie a vârstei de 23,7 ani, iar fără calculul vârstei văduvelor reiese o medie de 21,7 ani. Se observă că această comunitate prin comportamentul matrimonial se încadrează în liniile generale ale mediei de vârstă la nivelul întregii Transilvanii (Bolovan 2000, 181–182).

Incitantă și interesantă este analiza provenienței geografice a soților în cazul căsătoriilor exogame. Din totalul celor 913 căsătorii la Tiha Bîrgăului, 331 sunt exogame adică 36,3%, dintre acestea unele chiar palingame. Această rată se poate explica prin potențialul demografic destul de mare al satului, un sat mare care la 1880 cu ocazia realizării ultimului mare recensământ al secolului al XIX-lea depășește 1.790 de

locuitori (ANDJBN – fond 55b). Posibilitatea alegerii unu partener din cadrul propriei comunităţi era destul de dezvoltată, cu toate acestea sunt şi alte opţiuni în alegerea partenerului/partenerei de viaţă. Totodată se poate observa că, în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, rata exogamiei este în creştere, atingând proporţia de 41,2% în raport cu totalul căsătoriilor, diferenţă explicată cu siguranţă influenţată şi de pusele epidemice ale deceniului opt conform datelor colectate în Tabelul nr. 2E şi reliefate în Graficul nr. 2E.

Tabelul 2E. ***Distribuţia căsătoriilor exogame, în funcţie de satul de provenienţă a partenerului, pentru satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Tiha Bîrgăului (localnici)	Prundu Bîrgăului	Mureşenii Bîrgăului	Bistriţa Bîrgăului	Rusu Bîrgăului	Mijlocenii Bîrgăului	Josenii Bîrgăului	Susenii Bîrgăului	Alte sate	Total căsătorii exogame	Total căsătorii 1833–1890
582	82	98	37	4	14	25	21	58	331	913

Făcând o comparaţie a căsătoriilor din interiorul satului cu cele exogame (din afara satului) constatăm că prin numărul lor preferinţele pentru parteneri din alte localităţi erau distribuite astfel: Mureşenii Bîrgăului 26,9% şi Prundu Bîrgăului 24,8%, localităţi care sunt de fapt cele mai apropiate sate de Tiha Bîrgăului, iar cu un număr mai redus de căsătorii satele din imediata apropiere, tot de pe Valea Bârgăului: Bistriţa Bîrgăului 11,2%, Josenii Bîrgăului 7,6%, Susenii Bîrgăului 6,3% Alte comunităţi, din afara Văii Bîrgăului totalizând 17,5%, cu care partenerii din Tiha realizează alianţe matrimoniale sunt: zona Bistriţa-Năsăud: Dorolea, Tihuţa, Cuşma, Leşu, Salva, Sărăţel, Ardan, Ilva Mare, Zagra, Nepos, Şoimuş, Jelna, Şintereag, Purcăret (azi satul Negrileşti), Rodna Mare, Tărpiu, Rebra Mare; zona Harghita: Sărmaş; zona Bihor-Satu Mare: Medieşul Aurit, Nuşfalău, Colueşei; zona Bucovina: Căleşti şi Cârlibaba; zona Maramureş: Petrova; zona Cluj: Aşchileul Mare, Mintiul Românesc, Căpâlna; zona Sălaj: Bârsăul Mare; zona Mureş: Oşorhei şi Gurghiu, oraşul Bistriţa, oraşul Sebeş (Alba), căsătorii cu parteneri din provincia Galiţia şi Salzburg (Austria), amândouă localităţi din afara Transilvaniei evidenţiate în Graficul nr. 2E.

Demn de reţinut este faptul că femeile (miresele) din Tiha Bîrgăului, calculat la numărul căsătoriilor exogame în număr de 331 adică 36,3% din totalul de 913 căsătorii, aleg parteneri de viaţă din alte localităţi în proporţie de 76,7% (257 miri) din alte localităţi, în timp ce bărbaţii (mirii) sunt mai rezervaţi îşi aleg mirese exogame în proporţie de doar 22,4% (74 mirese). Calculul distribuţiei căsătoriilor exogame

pe sexe evidențiază, din nou, statutul inferior la femeii în secolul al XIX-lea, dar și dorința acumulării unor averi sau pământuri din zone favorabile agriculturii, astfel crește mobilitatea căsătoriilor chiar dacă confesiunea diferă (ANDJBN – fond 55b).

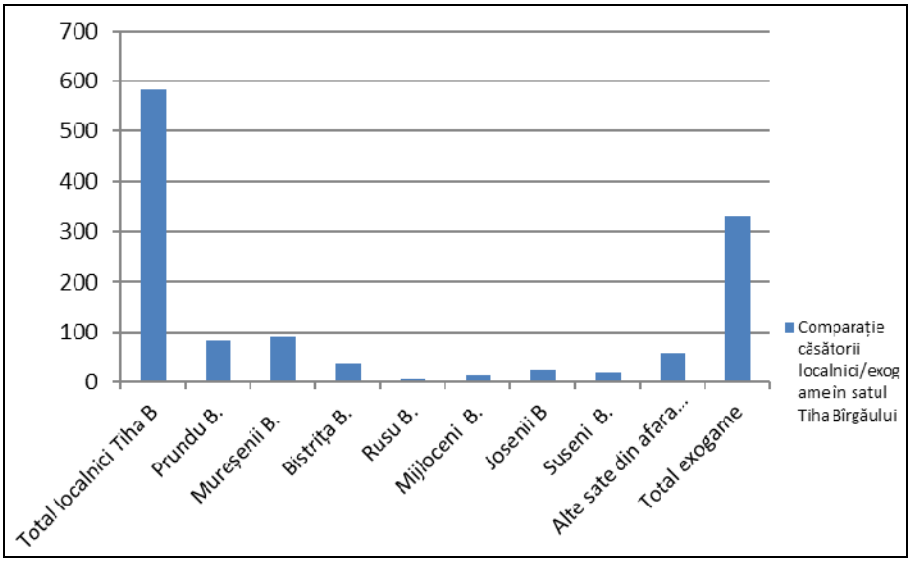

Graficul 2E. ***Comparație căsătorii localnici–căsătorii exogame, în funcție de satul de proveniență a partenerului, pentru satul Tiha Bîrgăului, 1833–1890***

Dealtfel și în alte sate ale Transilvaniei exogamia a fost mai ridicată în rândul bărbaților decât a femeilor. Este sesizabilă libertatea de mișcare mai mare a bărbaților, mobilitatea geografică pe care aceștia o au în raport cu femeile. Acestea, prin ocupația lor preponderent casnică, erau mai puțin expuse unui mariaj extern din alt sat, unei evadări din orizontul secular local (Retegan 1980, 315; Bolovan 1999, 116).

O categorie aparte a căsătoriilor exogame este evidențiată de căsătoriile mixte, partenerii din exterior au fost în marea lor majoritate de confesiune ortodoxă cu precădere din satele Prundu Bîrgăului (din 82 căsătorii din care 52 parteneri sunt ortodocși), Bistrița Bîrgăului (din 37 căsătorii, 18 parteneri sunt ortodocși), din Susenii Bîrgăului (din 21 căsătorii din care 13 sunt ortodocși). Din satul Mureșenii Bîrgăului avem un total de 98 căsătorii, majoritatea sunt cu parteneri greco-catolici, doar 6 căsătorii sunt cu parteneri ortodocși. Sunt de reținut deasemenea satele/orașele în care căsătoriile sunt din alte confesiuni: o căsătorie din Tihuța în care partenera este confesiune reformată, o căsătorie din Tiha Bîrgăului tot de confesiune reformată, două căsătorii din Bistrița de confesiune romano-catolică, o căsătorie din Jelna de confesiune reformată, o căsătorie din Mediașul Aurit de confesiune romano-catolică etc. Distribuția pe sexe în rândul căsătoriilor mixte, și în acest caz, este net dominată

de bărbaţii proveniţi din afara comunităţii, chiar dacă sunt de confesiune diferită (ANDJBN – fond 55b).

5. Evoluţia şi compoziţia deceselor în Tiha Bîrgăului (1841–1900)

Ca urmare a realizării unei infografii parţiale asupra mişcării naturale a populaţiei în satul Tiha Bîrgăului în secolul al XIX-lea, analizăm şi unul dintre evenimentele demografice de ordin biologic cu largi implicaţii în viaţa comunităţii: mortalitatea.

Ultimă mare taină a vieţii omeneşti, moartea reprezintă în acelaşi timp ritul de trecere cu cea mai mare încărcătură dramatică. În societatea românească tradiţională din Transilvania şi Banat, spre deosebire de societatea modernă, moartea se află în centrul vieţii, este puternic trăită din perspectiva valorilor morale, a viziunii creştine asupra lumii ce domină de departe spiritele. În ceea ce priveşte prezenţa morţii în cadrul societăţii tradiţionale, avem de-a face cu câteva constatări brutale: speranţă de viaţă relativ scăzută, pusee de mortalitate puternică ce nu lasă să supravieţuiască peste 20 ani mai mult de 50% dintr-o generaţie, uneori chiar mai puţin (Nicoară 2001, 178–179).

Pentru comunitatea greco-catolică din Tiha Bîrgăului, în ceea ce priveşte fenomenul mortalităţii, ca urmare a centralizării datelor obţinute din registrele parohiei în intervalul anilor 1841–1900, se remarcă o distribuţie inegală pe anotimpuri a celor 2.845 de decese totalizate astfel (ANDJBN – fond 55c):

Tabelul 3A. ***Distribuţia mortalităţii ani/luni în satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900***

Anul	1841–1850	1851–1860	1861–1870	1871–1880	1881–1890	1891–1900	Total
Ianuarie	37	23	31	48	55	62	**256**
Februarie	21	46	42	38	45	65	**257**
Martie	49	30	55	58	54	57	**303**
Aprilie	40	38	48	49	46	49	**270**
Mai	35	30	35	51	55	44	**250**
Iunie	26	39	16	39	27	49	**196**
Iulie	27	30	22	30	25	32	**166**
August	37	43	44	54	24	35	**237**
Septembrie	16	46	16	80	26	37	**221**
Octombrie	16	22	31	49	28	34	**180**
Noiembrie	23	25	30	77	34	59	**248**
Decembrie	31	32	29	85	44	40	**261**
Total	**358**	**404**	**399**	**658**	**463**	**563**	**2.845**

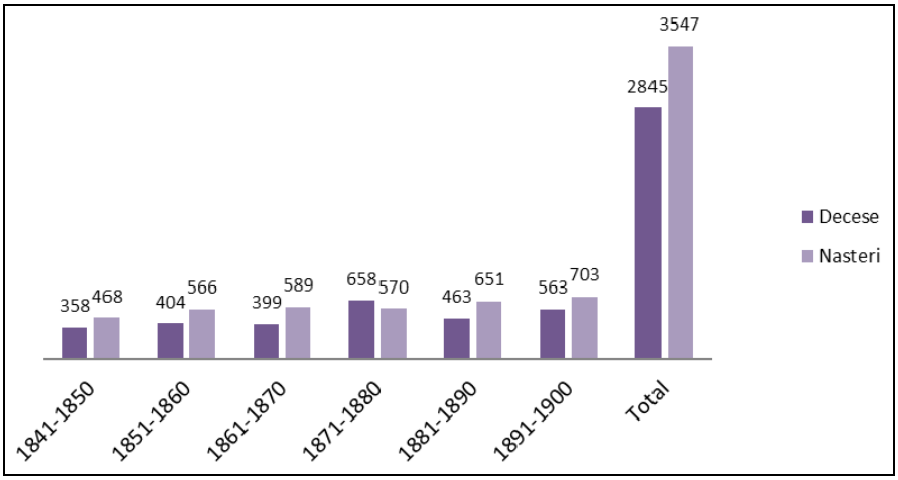

Graficul 3A. ***Comparație nașteri/decese, pentru satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900***

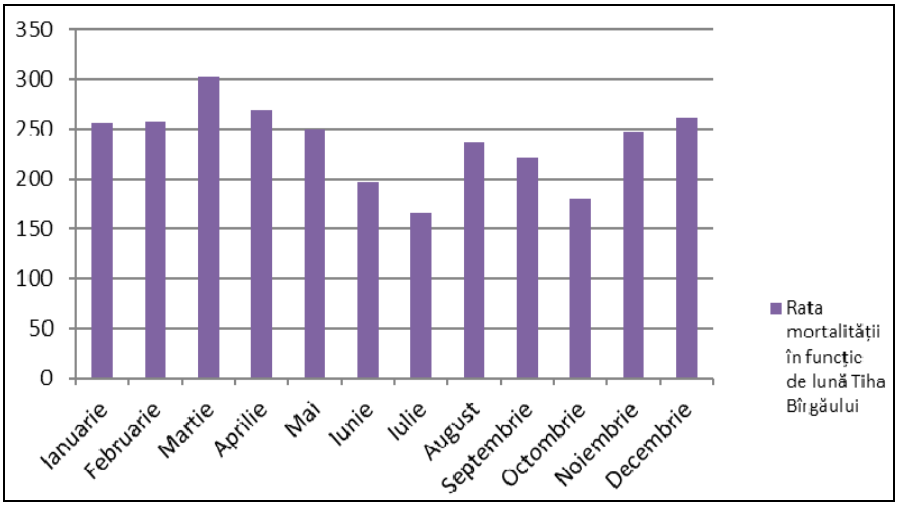

Graficul 3B. ***Rata mortalității în Tiha Bîrgăului, în funcție de luna decesului, 1841–1900***

Conform datelor reliefate în Graficul 3B, între anii 1841–1900 mortalitatea se păstrează în general între aceleași valori, însă între anii 1871–1880 înregistrăm cea mai mare rată a mortalității adică 23,1% din totalul deceselor din această perioadă, fiind și singura perioadă când numărul deceselor depășește numărul nașterilor. După o relativă stabilizare a mortalității între 1881–1890, înregistrăm o creștere destul de mare a mortalității între 1891–1900 însă fără a depăși numărul nașterilor în creștere pentru această perioadă. Epidemiile care au marcat Transilvania, nu ocolesc nici această zonă, punându-și amprenta mai ales asupra mortalității infantile în deceniul

opt și zece al secolului XIX. Ca și în alte părți ale Transilvaniei, mortalitatea în Tiha Bîrgăului se înscrie în același tipar evolutiv, bineînțeles în funcție de anotimp sau de lunile anului așa cum au fost centralizate datele din registrele studiate (ANDJBN – fond 55c).

După cum se poate observa mortalitatea are cote ridicate în lunile de primăvară martie și aprilie, vara în luna august, iar iarna în lunile noiembrie, decembrie, ianuarie, februarie. Aceste valori pot fi explicate prin faptul că la sfârșitul toamnei și iarna apar afecțiunilor bronhopulmonare, iar vara în luna august în special din cauza abuzului de legume și fructe necoapte, dar și nespălate, a epuizării muncilor specifice verii cum ar fi spre exemplu secerișul, cositul, prelucrarea cânepii, etc (Bolovan 1999, 128). Iunie, iulie, octombrie sunt lunile în care se înregistrează cel mai mic număr al deceselor. Din diferența calculată a numărului morților cu cel a născuților în perioada 1841–1900, pentru satul Tiha Bîrgăului rezultă un spor natural de 702 persoane, în timp ce creșterea reală a fost de 409 persoane. Explicația acestor diferențe se poate justifica prin cele 331 căsătorii exogame în care o bună parte din tinerele femei au plecat din satul natal, sau probabil au emigrat temporar sau definitiv. Deceniul opt, epidemic, scos la lumină de datele centralizate conform Graficului 3D a pus la grea încercare comunitatea prin numărul morților, mai ales al mortalității infantile.

Mortalitatea pe grupe de vârstă calculată între anii 1841–1900 în satul Tiha Bîrgăului ne oferă cu atât mai multe răspunsuri revalatoare privind sporul natural.

Tabelul 3C.
Distribuția mortalității pe grupe de vârstă în satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900

Grupe de vârstă	Bărbați		Femei		Total	
	Număr	%	Număr	%	Număr	%
0–1 an	392	27,8%	319	22,2%	711	25,0%
1–14 ani	360	25,5%	390	27,2%	750	26,3%
15–59 ani	357	25,3%	449	31,3%	806	28,3%
peste 60 ani	301	21,3%	277	19,3%	578	20,3%
Total	**1410**	**100%**	**1435**	**100%**	**2847**	**100%**

Categoria 15–59 ani are la Tiha Bîrgăului cele mai multe decese în perioada 1841–1900, urmată de grupele de 1–14 ani și 0–1 an. Totalitatea deceselor pe grupe de vârstă evidențiază că cea mai mare pondere este reprezentată prin însumare de categoria 1–14 ani cu 0–1 an adică 51,3% din total, cifră ce se explică mai ales prin numeroasele pusee epidemice. Mortalitatea celor care au atins vârsta de 60 ani are ponderea ce mai mică din totalul deceselor 20,3%. Încă o dată se confirmă statutul

inferior al femeii în societatea tradițională, muncile grele, nașterile, vulnerabilitățile de tot felul fac ca speranța de viață a femeilor să fie mult mai mică.

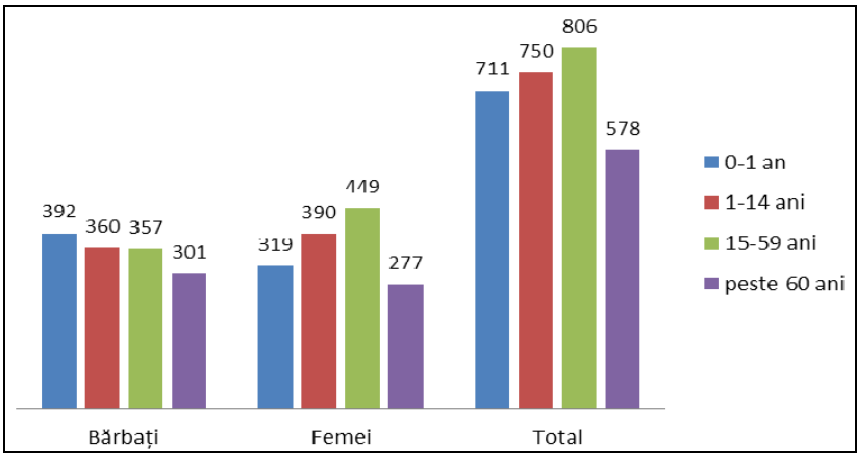

Graficul 3C. ***Distribuția mortalității pe grupe de vârstă pentru satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900***

Mortalitatea în rândul femeilor pentru categoria de vârstă 15–59 ani depășește 28,3%, conform datelor ce pot fi vizualizate în Graficul 3C, din cauza puseelor epidemice cât și decesul femeilor la naștere, fenomene ce pot explica această rată ridicată a mortalității (ANDJBN – fond 55c).

Factorii definitori în supraviețuirea unui copil de până la un an pot fi identificați în: hrana consumată de mamă, sănătatea mamei, igiena sarcinii, zestrea genetică, condițiile de viață din gospodărie în general. După naștere copii nu beneficiau întotdeauna de o îngrijire aparte, condițiile grele de viață cereau reintegrarea rapidă a mamei în treburile gospodărești, fiind nevoită să-și neglijeze copilul. Infanticidul, un fenomen cu caracter european, este imaginea unei realități crude din lumea satului, susținut de frustrări, neîmpliniri, lupta pentru supraviețuire, confruntarea dintre dorință și tradiție, interesele materiale ale unei căsătorii definite de lipsa iubirii între parteneri, toate acestea însumate fac ca dragostea părintească să lipsească uneori. Copilul, în cel mai fericit caz, putea să însemne o investiție existențială cu valori economice, adică era viitorul familiei, moștenitorul, purtătorul pe mai departe al numelui, copilul era modul de luptă al familiei împotriva timpului și a morții (Bolovan 1999, 133).

La o primă analiză se poate observa că populația între 0–14 ani reprezintă peste 51% din totalul mortalității în această localitate, urmată îndeaproape de segmentul de populație 15–59 ani în rândul bărbaților dar mai ales al femeilor după centralizarea lor în Tabelul și Graficul 3D, conform prelucrării nominative a registrelor. (ANDJBN – fond 55c).

Tabelul 3D. ***Distribuţia mortalităţii în funcţie de sex şi grupe de vârstă în satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900***

Anul	0 ani	1–14 ani	15–59 ani	peste 60 ani	Total
1841–1850	38	43	61	38	180
	37	34	74	33	178
1851–1860	76	37	42	40	195
	71	34	56	48	209
1861–1870	67	42	36	46	191
	56	51	63	38	208
1871–1880	71	113	84	53	321
	52	132	97	56	337
1881–1890	69	42	68	63	242
	46	58	75	42	221
1891–1900	71	83	66	61	281
	57	81	84	60	282
Total	**711**	**750**	**806**	**578**	**2845**

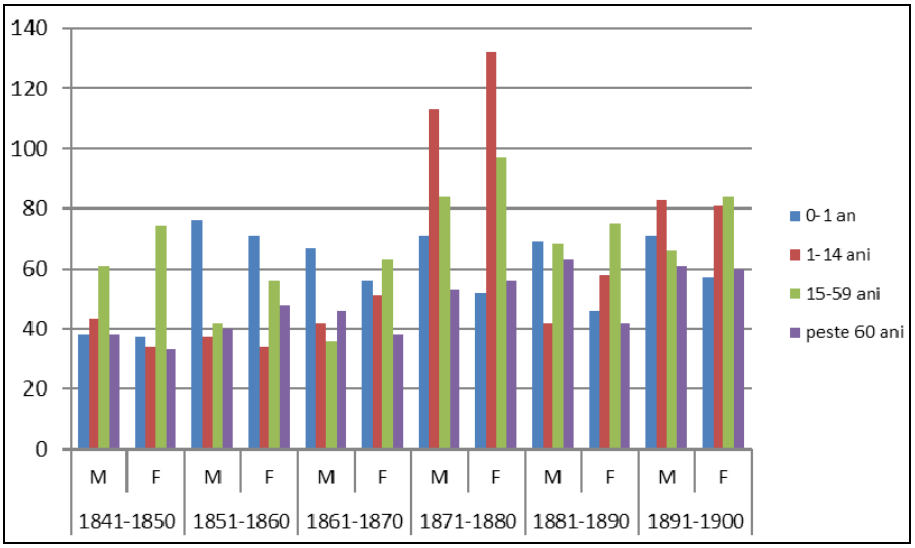

Graficul 3D. ***Distribuţia mortalităţii pe grupe de vârstă pentru satul Tiha Bîrgăului, 1841–1900***

Epidemiile, ca factor de destructurare socială, şi-au pus puternic amprenta asupra comunităţilor vizitate, semănând în sensibilitatea colectivă teama profundă de o nouă

manifestare a flagelului. Sentimentul de a fi abandonați de Dumnezeu, neputința Bisericii și a autorităților duc oamenii în fața disperării, resemnarea și acceptarea fatalității fiind de cele mai multe ori singura opțiune. Epidemiile reprezintă o punere în scenă a răului, o scenă concretă, cu personaje, situații reale, figuri mistice, sfinți, apariții divine, magie, un loc unde singurul mijloc de a scăpa de moarte era să ai parte de un miracol (Chiș 2010, 199; Fabre 1991, 155).

Ciuma și holera prin manifestarea lor implică și un aspect binefăcător, oamenii văd cine sunt, cad „măștile" fiind astfel vizibilă puterea sumbră a colectivității. De altfel în astfel de momente comunitatea nu mai există, termenul nu mai e valabil, putând vorbi doar de o populație care se comportă în diferite moduri, rareori având un numitor comun. Acest aspect este vizibil îndeosebi în comunitățile urbane, comunitățile rurale dând dovadă de mai multă solidaritate. Avem de-a face cu dezorganizări și reorganizări sociale, ce lasă vizibile articulațiile esențiale ale grupurilor umane, liniile de forță și tensiunile pe care le traversează (Chiș 2010, 199).

Registrele parohiei greco-catolice din Tiha Bîrgăului înregistrează câteva pusee de boală care marchează comunitatea prin numărul mare de decedați, mai ales în rândul copiilor și tinerilor după cum urmează: octombrie 1845–martie 1846 – cazuri de tuse și slăbire mai ales copii între 1 zi și 16 ani; iunie 1849 – cazuri de holeră (choleră); octombrie 1840 au murit și tineri și bătrâni; 1858 – tuse și aprindere de plămâni în rândul copiilor 1 zi–16 ani; 1860 – aprindere de grumazi și un număr însemnat de cazuri de boală de stomac mai ales la copii; 1863 – multe cazuri de mortalitate cauzată de oftică sau aprindere de plămâni; februarie 1865/iulie 1856 – epidemie de vărsat, mor mulți copii și tineri; 1867 – mulți copii mor de tuse; iulie 1873–octombrie 1873 – epidemie de holeră, mor tineri și bătrâni; noiembrie–decembrie 1874 – anghină în rândul tinerilor; februarie 1875–1876–1877–1878 – difterie și 1879 – anghină cu difterie; decembrie 1881–februarie 1882 – epidemie de vărsat tot în rândul tinerilor mai mult; octombrie 1893–martie/octombrie 1894 – difterie (ANDJBN – fond 55c).

6. Concluzii

Tiha Bîrgăului, singurul sat majoritar greco-catolic de pe Valea Bîrgăului, prin structura și așezarea sa are și el o evoluție interesantă. Între 1850–1880 numărul sătenilor crește cu 409 indivizi, procentual o creștere reală de 29,55% și o creștere medie anuală de 40 indivizi, adică o rată medie de 0,86%. Tiha Bîrgăului rămâne unul din satele mari ale văii până la sfârșitul secolului, iar prin dinamica nașterilor cu valori oscilante pentru deceniul șapte în care epidemiile își spun cuvântul. Valorile ilegitimității întrec media transilvăneană (sunt aproape duble), apropiindu-se mult

de valorile înregistrate la nivel urban. Acesta este indicatorul unei concepții diferite de viață, cu o mobilitate și o instruire mai mare, iar dimensiunile mai mari ale satului fac mai greu de controlat viața intimă a individului de către ceilalți indivizi.

Căsătoriile își ating punctul maxim al creșterii în deceniile șapte opt, iar spre sfârșitul secolului comunitatea întră într-un ușor regres. Sunt de remarcat căsătoriile exogame, multe din alte părți ale Transilvaniei, cu mult în afara de satelor din vecinătate, prin numărul mare contractat inclusiv prin alianțe care nu țin cont de barierele confesionale. Aspectul modernizator imprimat comunității în această privință se susține și prin numărul mare de căsătorii a celor aflați la al doilea mariaj. Media de vârstă a celor aflați la prima căsătorie este de 25,3 pentru bărbați și de 21,7 pentru femei. Cazurile particulare surprind prin specificul lor la nivelul mental al unei comunități rurale.

Decesele au valori foarte apropiate de rata nașterilor, comunitatea ca și în cazul altor sate este marcată de epidemii, evidențiindu-se și aici mortalitatea mare a celor sub 15 ani, cu valori ce depășesc din totalul deceselor 50%. Deasemenea numărul femeilor decedate întrece cu mult numărul bărbaților decedați, marcate fiind de nașterile dificile și de muncile epuizante.

Pentru satul cercetat, mișcarea naturală a populației în secolul al XIX-lea a avut consecințe importante și complexe asupra stării sociale și economice a indivizilor din comunitate. Dinamica nașterilor, deceselor, căsătoriilor a stat sub semnul unor factori diverși, care au imprimat celor trei fenomene traiectorii oscilante în secvența cronologică studiată. Desființarea relațiilor feudale cu mult mai devreme decât în alte părți ale Transilvaniei, datorită militarizării, a generat un nou tip de comportament demografic. Componente studiate pe baza documentelor arhivistice, cum ar fi ilegitimitatea ce se extinde după deceniul șapte al secolului al XIX-lea în ambele comunități, sunt reflecția unor noi structuri mentale care corespund unor noi sensibilități, moderne prin structura lor. Explorarea nominativă a nașterilor, deceselor și a mortalității reflectă deasemenea avântul și declinul acestei comunități, în nivelul de viață, epidemiile, sistemul precar de sănătate, nivelul de educație, apropierea de oraș, prezența militarilor, confesiune comunităților, cu rezultatul unei imagini crude a vieții satului din acea perioadă.

Rezultatele înregistrate de cuantificarea datelor mișcării naturale a populației ne oferă o imagine a unui comportament real, ce nu trebuie judecat ca o decădere a comunităților sătești, ci ca o înregistrare a lumii satului în evoluția de ansamblu a întregii societăți, în câmpul de acțiune al legilor sociale nescrise, într-un climat mental specific Văii Bîrgăului pentru secvența temporală cercetată.

Familie de țărani la începutul secolului al XX-lea zona Bistrița
(sursa: colecția Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti")

Bibliografie

Arhivele Naționale Direcția Județeană Bistrița Năsăud (ANDJBN) Fond. 55a, *Colecția Registrelor de Stare Civilă*, *Matricola Botezaților*, registrul. 1346 f. 1–51 (1835–1858), registrul. 1347 f. 1–100 (1858–1867), registrul. 1348 f. 1–102 (1867–1886), registrul. 1349 f. 1–108 (1887–1900).

Arhivele Naționale Direcția Județeană Bistrița Năsăud, Fond. 55b, *Colecția Registrelor de Stare Civilă*, *Matricola Cununaților*, registrul 1353 f. 1–53 (1833–1858), registrul 1354 f. 1–40 (1858–1871), registrul 1355 f. 1–56 (1871–1892).

Arhivele Naționale Direcția Județeană Bistrița Năsăud, Fond. 55 c, *Colecția Registrelor de Stare Civilă*, *Matricola morților*, registrul 1357 f. 1–23 (1841–1858), registrul 1358 f. 1–100 (1858–1872), registrul 1359 f. 1–100 (1872–1891), registrul 1360 f. 1–59 (1892–1908).

Sorina Paula Bolovan*, Aspecte ale ciclului vieții familial în satul românesc din nord-vestul Transilvaniei la mijlocul secolului al XIX lea,* în vol. *Sabin Manuilă, istorie și demografie. Studii privind societatea românească între secolele XVI–XX*, coord. Sorina și Ioan Bolovan, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 1995.

Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 1999.

Ioan Bolovan, *Transilvania între revoluția de la 1848 și Unirea din 1918. Contribuții demografice,* Cluj-Napoca, Editura Fundația Culturală Română, Centrul de studii Transilvane, 2000.

Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, *Familie și comportament matrimonial în Transilvania între 1850 și 1914 (Între tradiție și modernizare)*, în vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII–XXI),* Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 122–153.

Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, Andreea Salvan, *Bîrgăul sub Pajura Imperială*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2011.

Florin Ioan Chiș, *Epidemiile și eradicarea lor în Nord Vestul României (secolele XVIII-XIX)*, Editura Mega. 2010.

Gérard Fabre, *La Peste en l'absence de Dieu. Image votives et représentation du mal lors de la peste provençale de 1720*, Archives des sciences sociales des religions, 1991.

Monica Mureșan, *Evoluția demografică a comunității Greco-catolice din localitatea Jucu de Jos între anii 1840–1890*, în *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII–XXI),*Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007.

Toader Nicoară, *Transilvania la începutul timpurilor moderne 1680–1800. Societate rurală și mentalități colective.* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

Simona Nicoară, *O istorie a secularizării (sec. XIX–XX). Avatarurile creștinismului și triumful mesianismelor noilor ere*, vol II, Cluj-Napoca, 2006.

Andra Carol Pinca, *Satul transilvănean din perspective demografică. Studio de caz – Parohia ortodoxă Stremț, 1854–1910*, în: vol. *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII–XXI),* Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.

Ioan Aurel Pop, Ioan Bolovan, *Istoria Transilvaniei,* Cluj Napoca, Editura Eikon, 2013.

Simion Retegan, *Aspecte ale stratificării sociale în satul românesc din Transilvania la mijlocul secolului al XIX lea*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj*, XXIII, 1980.

Trăian Rotariu, *Recensământul din 1850 Transilvania*, Cluj-Napoca, Editura Staff, 1996.

Trăian Rotariu, *Recensământul din 1857 Transilvania*, ediția a II-a, Cluj-Napoca, Editura Staff, 1997.

Trăian Rotariu, *Recensământul din 1880 Transilvania*, Cluj-Napoca, Editura Staff, 1997.

A Brief Overview: Ottoman–Wallachia and Moldavia Relations in the 16th Century

Yusuf HEPER*

Abstract

Romanian Principalities who had deep rooted relations with Turks, old Turkish tribes and Romanian tribes started to have relations as a social, cultural, politics etc. from first period of the history. Even though this relation interrupted sometimes, it took new step with Ottoman attacks to Danube.

Although Romanian Principalities was surrounded by Powerful States, they could preserve their own formation. And it was not easy to accept Ottoman domination by Romanian Principalities. However; Romanian Voevodships made a peace with Turks and they gained special status like The Province of Egypt. After Sultan Süleyman's period Romanian Principalities took important position in Ottoman history. İn this context; Romanian responsibilities caused to increase and they become Tributaries vis a vis Porte. Once Ottoman Power stronger in the area, Ottoman established close contact with Principalities as a social, economic and military. So Register of Important Affairs (Mühimme Defterleri) which summaries of the sultan firmans in the 16th century showed important knowledge about their roles in the Porte.

As a result of Wallachia-Moldavia region getting become important for Ottoman administrator. Their economic responsibilities getting increased such as tribute Tax (Haraç), Protocol gifts (Pişkeş) etc. Besides, relations of Poland and Hungary ensured by means of Romanian Voivodships. Wallachia-Moldavia made critical economic help to Istanbul when capital was scarcity by sending ships, woods, meat and other tributes in the 16th century. So they took critical role in the Ottoman history by taking responsibilities.

Keywords: *Romanian Principalities, Istanbul, Protocol Gifts, Tribute, Saltpeter*

Romanian and Turkish has rooted relations throughout history. They have already started their relations as a social, cultural and economic since first period of history. Even though these relations have been interrupted with first Ottoman attacks to Danube it started again. Wallachia (Eflak), Moldavia (Boğdan) and Transylvania (Erdel) which is the Romanian Principalities was surrounded by Big Powers even this they conserved government-owned corporation. Especially till Sultan Magnificent

* Uşak University, Turkey.

Suleiman's period Romanian relations with Ottoman can be explain giving attention to Danube by Turks. As know Ottoman executives accepted Danube as a natural border between Ottoman and Europe. Ottoman executives, after conquest of Istanbul owing to political, military and geographic aimed to spread on Danube. Rather, Romanian Principalities played Buffer State between Islam and Catholic world until Magnificent Suleiman[1]. Generally looking relations of Turkish-Romanian at the first period was determined with imperial charters (Ahitname-i Hümayun). Specially, first imperial charter was given to Mircea who Wallachia voivode in the 1391 besides given to Moldova in the 1481. General properties of imperial charters are the amount of tribute, charged style and conditions of set foot in the Romanian lands[2].

Tribute-paying voivodas from the point of view of the Ottoman law of peace, if a realm of war (darü'l harb) had accepted to pay tribute and to obey the Ottoman sultan, he become a zimmi, that is; non-Muslim protected subject. In the Ottoman sources, he is called also a 'tribute payer' (kharaj-güzar) or infidel who is not from House of War. Since Wallachian and Moldavian voyvodas had agreed to pay tribute they were termed 'tribute payers' The Ottoman chroniclers define briefly the Wallachian Princes status in the relation to the Porte, indicating they were tribute-paying vassals to the Ottoman Sultan and came into the sultan's presence personally to deliver the tribute, usually laden with gifts[3]. According to agreement between Ottoman and Romanian Principalities one of their duty to pay tax (haraç) and poll-tax (cizye) as a formerly[4]. Actually, Romanian Principalities has some military and political task vis a vis Porte apart from paying tribute. A specific duty of the tributary princes consisted in obtaining information on any activities in the neighboring states which were contrary to the interests of the Ottoman Empire. Once tributary-protection relations were established, the voivode were required by the sultans deliver regular reports (arzuhal) to the Porte on possible war preparations by the neighboring states (Hungary, Poland, later the Habsburg Empire), no even Ştefan cel Mare was spared this obligation, especially after concluding peace with II. Bayezıd in two letters from 1497 copies of which are kept in the Archives of the Museum of Topkapı Place, the voivode of Moldavia sent news to sultan about both Hungary and Poland, especially about troop mobilization in Transylvania, Crakow and Kamaniçe respectively[5]. Besides, another task of Romanian Principalities was to collect information about

---

1 Cemil Tahsin, "Rumen Osmanlı Münasebetlerine Dair Bazı Mülahazalar" *VIII. Türk Tarih Kongresi*, Vol. II, TTK Basımevi, Ankara, 1981, p. 1503–1506.

2 Mustafa Ali Mehmet, "Osmanlı Tarihi ve Türk-Romen Münasebetleri", *XI. Türk Tarih Kongresi,* Vol. III, TTK Basımevi, Ankara, 1994, p. 959–960.

3 Viorel Panaite, "Haraçgüzarların Statüleri: XV. ve XVII. Yüzyıllarda Eflak, Boğdan ve Transilvanyalılar Üzerine Bir Çalışma", *Osmanlı*, Vol. I, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, p. 376.

4 Ottoman Archives, Register of İmportant Affairs, (BOA, MD.) Volume 39, order, 501, p. 257.

5 Panaite, Haraçgüzarların Statüleri, p. 376.

enemy activities[6] and tries to convey by safety Polish and Transylvanian delegate which to be tasked official relations with Porte[7].

Documents which reflecting in the Ottoman-Romanian relations in the first period, was referred to the privilege of Wallachia and Moldavia in many places and were reminded their freedoms. But at the same time in the earlier documents, The Romanian Principalities especially in external issues should not to make alliances with enemy of Ottomans besides they were not competent about peace and war. As a matter of fact Ottoman organized an expedition to Wallachia and Moldavia's lands, because of that some of voivode was discharged, was killed or they had to run away from lands[8]. Especially the orders (imperial rescripts, imperial charters etc.) were sent from Porte to Voivode generally based on *'Friend of (my) friends and enemy of (my) enemies*[9].

Romanian Principalities and Ottoman relations based on tribute (haraç), protocol gifts (peşkeş) and goods which send from Romanian area in the 16th century. Tributes sending from Romania to Porte were 393, 5 million akçe (Ottoman coin). That is 5.6 million gold was paid somehow by Romanian Principalities in the 16th century. It compared with the average of that period; this amount was equivalent to 1.4 or 1.5 million cattle or ship[10]. Besides the bribe played an important role in the Ottoman-Romanian relations and it has been used in political relation. For example; Mihnea II (1577–1583), supported by King Mother (Valide Sultan) and grand vizier, had to pay another huge sum of 3.500 kg of gold in order to maintain his throne. Consequently, as a result of this terrible struggle for the throne, in the 1581 the total Wallachian expenses at Istanbul (including tribute, protocol gifts and bribe) reached their peak: some 650.000 of gold pieces that is 2.275 kg of gold, per annum[11].

Ottoman Empire didn't bring to any special tax system for the Romanian Principalities they only applied the same tax system as other Christian states which is under the Ottoman administration. For instance, taxes were the same such as poll-tax. However; the only difference between Romanian Principalities and the Pashalik system under the Ottoman administrative were tax payer. That is Romanian States were paying as a state whereas Pashalik of Ottoman states were paying as *reaya* (taxpayers, mostly peasants). Meanwhile Wallachia–Moldavia's economic responsibilities to Porte

---

6 BOA, MD. Vol. 21, order. 329, p. 135.

7 BOA, MD. Vol. 21, order. 283, p. 116 and BOA, MD. Vol. 24, order 555, p. 211.

8 Mehmet Ali Ekrem, "Romen Kaynak ve Eserlerinde Türk Tarihi ve Kronikler", Türk Tarih Kurumu (TTK) Yayınları, Ankara, 1993, p. 960.

9 Mihai Maxim, "L´Empıre Ottoman Au Nord Du Danube et I´autonomie des Principautès Roumaines au XVIe siècle. Études et documents", Les Édıtıons Isıs, İstanbul,1999, p. 36.

10 Mihai Maxim, "XVI. Yüzyılın Son Çeyreğinde Akçenin Devalüasyonu ve Eflak-Boğdan'ın Haracı Üzerine Etkisi", *IX. Türk Tarih Kongresi,* Vol. II, TTK Yayınları Ankara, 1988, p 1001.

11 Mihai, Maxim, *Romano-Ottomanıca*, "Essays-Documents From The Turkish Archives", İstanbul, Isıs Press, 2001, p. 53.

were closely related to general statue of Ottoman in the 16th century. For instance; changing main trade owing to geographical discoveries, expeditions such as Zigetvar 1566 and Astrakhan 1569 and Celali Riots etc. influenced their relations and this caused to make harder Romanians Voivode to pay their tribute as an economically. Ottoman Empire needed store of grain and money for the growing expeditions so they found a way to raise voivode's tributes. Honestly existing political conflicts between boyars made this easier[12]. As a result; Ottoman–Wallachia–Moldavia relations based on sending tribute as an annual, sending soldier, gun etc. in the war times, sending ship, meat and store of grain by selling to ottoman officer when Istanbul scarcity, protocol gifts and various presents.

The Delivery of Haraç (Tribute)

It's known that Mircea and Petru Aron was the first Wallachia–Moldavia voivode's to send a tribute to Porte. After than Romania entered the tribute payer status. Even though seeing Romanian's tributes amount descent and ascent because of social, military and economically reasons, this amount didn't changed so much prior to 16th century[13]. On the other hand, sending tributes to Porte was not regular. This situation clearly was seen in firmans writing to the both Voivodes. Tributes which send *as an annually* this time was not sending and Romanian Principalities was warned about paying their tributes[14]. Another important issue about tributes was brought their tribute by voivode himself to Istanbul. One of voivodes II. Alexandru made an offer to Porte yet Ottoman Sultan send a firmans Crimea's Beg (Giray Han)[15] and Transylvania's Beg[16] to protect his lands after he left to country so sultan didn't let any authority gap in there.

Ottoman administrative was particular about sending tribute in time and it should not be delay[17]. But this situation happened sometimes. For example, voivode of Moldavia explained that he can't send tribute this time as an annually because of a lot of snow in there this winter so this situation tolerated by sultan[18]. Tribute was collected from all part of society such as: gypsy, peasant, urban, priest and servant. Some emergency situations was collected from landowner (boier) and monastery[19].

---

[12] Mihai Maxim, "XVI. Asrın İkinci Yarısında Eflak-Boğdan'ın Osmanlı İmparatorluğuna Karşı İktisadi ve Mali Mükellefiyetleri Hakkında Bazı Düşünceler", *VII. Türk Tarih Kongresi, Vol.* II, TTK Yayınları Ankara, 1973, p. 557–558.

[13] Maxim, XVI. Yüzyılın Son Çeyreğinde, p. 1002–1004.

[14] BOA. MD. Vol. 9, order 41, p. 16.

[15] 7 Numaralı Mühimme Defteri, Vol. III, order, 2734, p. 393.

[16] 7 Numaralı Mühimme Defteri, Vol. III, order, 2735, p. 393–394.

[17] BOA. MD. Vol. 29, order 521, p. 205.

[18] BOA. MD. Vol. 34, order 177, p. 394.

[19] Mihai Maxim, "Ţarile Române și Imperiul Otoman (1400–1600)", İstoria Romanilor, București 2001, p. 547.

Also we can understand form orders that gypsy who living that area has to pay tribute. Especially sultan banned to make them slaughter if they were paying their tributes as an annually[20]. Also sultan sends an officer in order to collect tribute and they were taking a receipt concerning gypsy tribute[21]. Consequently; tribute reached its higher amount in 1574–1579. As for Moldavia, this principality had to pay in gold in 1527–1528, when ceased its own regular currency issues, some 10,000 pieces, that is 35. kg of gold. The highest amount of the Moldavian tribute was recorded in the 1591–1592 financial year: about 60,000 gold pieces. Whereas this amount for Wallachia was 14,000 gold pieces in 1480, and this amount reached its peak with 104,000 gold pieces in 1574–1579[22].

Protocol Gifts (Pişkeş)

Protocol Gifts which started with Sultan I. Bayezıd during Ottoman history mainly originated from İlkhanid-Mongol. Protocol Gifts is an obligation for Romanian Principalities as a military-politic. Especially after end of the Ottoman-Polish Kingdom peace in 1525, Moldavian voyvodas Ștefăniță, need Ottoman help for to stay his throne against Nobles. Therefore, he could stay as a voivode owing to Ottoman help and thanks to protocol gifts he took Ottoman help whenever he needs so he could fight against Nobles in Moldavia[23]. In Ottoman documents concerning sending protocol gifts; it was a custom sending 20 hawk (șoim) from Wallachian Voivode[24]. Besides some hawks send from Moldavia but this amount wasn't clear[25].

Saltpeter Production in the Romanian Territory

Saltpeter is the most important component of gunpowder which was widely found in the Ottoman Empire in the comparison with Europe. The Ottomans have forbidden the expert of this strategic mineral in order to control the production[26]. Saltpeter which used for gunpowder was so important mineral during war times. Hence The Ottomans build up for mining of Saltpeter in some Ottoman cities[27]. Specially, Timisoara is located in Wallachia was one of the vital center for this

[20] 3 Numaralı Mühimme Defteri, order 803, p. 357.
[21] BOA. MD. Vol. 14-2, order, 942, p. 650.
[22] Maxim, Romano-Ottomanica, p. 52.
[23] Mihai, Maxim, "*Noi Documente Turcești Privind Țările Române și Înalta Poartă (1526–1602)",* Muzeul Brăilei-Edıtura ISTORS, Brăila, 2008, p. 44–45.
[24] BOA. MD. Vol. 21, order 613, p. 256.
[25] 6 Numaralı Mühimme Defteri, Vol. I, order 112, p. 83.
[26] Kerim İlker Bulunur, "Maraş Eyaletinde Güherçile Üretimi (1566–1577)", *OTAM,* Vol. 37, p. 1.
[27] Metin Hülagü, "Osmanlı Devleti'nde Güherçile Üretimi ve Kayseri Güherçile Fabrikası", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 11, 2001, p. 73.

mineral. In fact it was asked for this mineral and this gunpowder issue named in the Ottoman documents *'important ammunition'* (ehem-i mühimmat) and officers was warned about should not keep together with fire or this kind of item[28].

According to Register of Important Affairs, Varad (Oradea) and Cenad (Çanad) was another center for mining. According to one document; Ottoman officers bought this mineral from Hungarian-trader who is living Varad (Oradea). But this happened only emergency situation or in the event of war[29].

The Delivery of Ammunition to Istanbul

One of the Romanian Principalities help to Porte was sending ammunition. Ottoman Empire as economically attached importance to their role in the 16th centuriy. According to this Ottomans named their role 'food store' for Istanbul[30]. In addition, the region of Wallachia-Moldavia divided into nine townships for Istanbul store. Romanian Voivodas send almost 40.000 ships for place kitchen. Apart from this job, Romanian Voivodas for Ottoman castles in Romania such as Ochakiv (Özi), Tighina (Bender), Catetea Alba (Akkirman), Giurgiu (Yergöğü) and Braila (İbrayil) had to send wood, workers for repairing them and this service take off from their tribute[31]. These goods were sending to Istanbul by means of Braila. It played important role by delivering goods not only to Istanbul but also Trabzon and Kefe. As we learn from documents the goods sending from Wallachia–Moldavia was coming first the port town of the Braila after than they were distributed to other Ottoman places[32].

The Delivery of Ship/Meat to Istanbul

An order dated 1584 shows that butcher who are coming for gathering ship and they used to buy every year 300.000 ship for Istanbul from Moldavia. This huge amount proved sending ships from Romania[33]. This issue was so important that Ottomans forbidden selling ship to others except that Ottoman official butchers[34]. They warned all Ottoman Kadi (Muslim judge) on the way of the Romania that they should never stop who comes to buy ship from Romanian territories[35] and also

[28] BOA. MD. Vol. 9, order 5, p. 2.
[29] BOA. MD. Vol. 16, order 331, p. 573.
[30] Cezmi Karasu, "XIX Yüzyılda Eflak ve Boğdan'daki Rus İşgalleri", *Türkler,* Vol. 12, Yeni Türkiye Yayınları Ankara, 2002, p. 741.
[31] Mihai Maxim, "Romanya", *DİA,* Vol. XXXV, İstanbul, 2008, p. 63
[32] BOA. MD. Vol. 38, order 4, p. 1.
[33] Maxim, XVI. Asrın İkinci Yarısında Eflak-Boğdan, p 560.
[34] *3 Numaralı Mühimme Defteri,* order 130, p. 66.
[35] *3 Numaralı Mühimme Defteri*, order 1401, p. 620–621.

another order ask for Moldavian Voivode for helping who come for this[36]. In addition to all these, Ottoman Empire put an officer by giving official firman so as to buy ships from Romania[37]. This proves that Ottomans took seriously this task.

The Delivery Wood and Timber

Sending another important goods were timber and wood as for to repair castle in Romania. According to a document dated 26 January 1577, for repairing The Castel of Tighina (Bender) asked for timber[38], quicklime[39] and 1000 worker who can work repair of castle[40]. This order first send to Moldavia but after sultan had didn't reach any answer from Moldavia, he asked this to Cankirman's Beg[41]. Yet; Moldavian voyvodas couldn't send these to Tighina and he explained that these are couldn't reach Tighina because of Polish attacks on the way of Tighina[42]. Apart from these Romanian Voivodas send barley, wheat, flour and corn etc. especially when Ottoman army needed them or when Istanbul scarcity. For example it was asked 100.000 bushel[43] (kile) barley for Szigetvar expedition also for Iran expedition[44].

As a result: tribute, protocol gifts, sending food (by selling) and repairing important castles etc. played important role between Romanian Principalities and Ottoman Empire relations in the 16th century. On the other side, geographical location of Romanian Principalities was so important for Ottoman Empire. Because of Romanian Principalities located near to Poland, Crimea, Transylvania, Habsburg Empire, relations Ottoman Empire and those states provided by means of Romanian Principalities. Especially official persons who know Romanian lands went along with foreign official ambassadors in order to pass Romanian lands. Also some cities which are located near the Danube like Braila, Galați and Tulcea improved as an economically and transportations ensured by means of Danube to Istanbul. Hence Ottoman Empire tries to keep out some bandits to protect Romanian peasants.

---

36 *3 Numaralı Mühimme Defteri,* order 1502, p. 665.
37 BOA. MD. Vol. 35, order 918, p. 361.
38 "… Bender binası için kereste lazımdır deyü bildirmeğin…" (It informed need of timber for Tighina Castle) see; BOA. MD. Vol. 29, order 281, p. 116.
39 "…ol vilayetde hıfz ve hiraset mühimmatından Boğdan askerinden 1000 nefer yarar adam tayin idüb bir yarar buğ tayin idüb Akkirman Beğ'i yanına gönderilmesini bildirüb…" (it informed that it should be send to Akkirman's Beg (Beg of Cetatea Alba) by choosing 1000 Moldavian soldiers who can do this and should choose one leader between them) BOA. MD. Vol. 31, order 82, p. 32.
40 BOA. MD. Vol. 31, order 447, p. 199.
41 BOA. MD. Vol. 30, order 917, p. 89.
42 BOA. MD. Vol. 30, order 916, p. 89.
43 1 bushel = 36.5kg
44 BOA. MD. Vol. 38, order 96, p. 33.

Boğdan voyvodasına hüküm ki; . **(**20 Şevval 980) **20 Şubat 1573**

Mektub gönderüb leh vilayetine henüz kral tayin olunmayub fevt üzere olduğu ve casusların kasden gelib leh kralının ahvalini sabık-ı isyan Boğdan voyvodasıyla Lacki nam melun ile ittifakda olub Boğdan vilayetinin tezyif fikrinde oldukları ve Erdel voyvodasının ahvalini bildirib ve tatar askeri girdiğin Boğdan reayasını rencide eylediklerin ol babda dahi her ne demiş isen malum oldu imdi müşarün ileyha han dame anhü haliye-i name-i hümayunum yazub irsal olunmuşdur buyurdum ki vusül buldukda devlet-i saadet-i asitanem üzre vüfur-ı ubudiyet ve ihlasın mucibince her an casuslar gönderüb ada' canibin ahval ve etvar ve fikr ve tedariklerini tenbih ve bahs eylemekden hali olmayub vakıf olduğun ihbar-ı sahiheyi ihlalden hali olmayasız.

BOA, MD, Volume 21, Order 329, page 135,

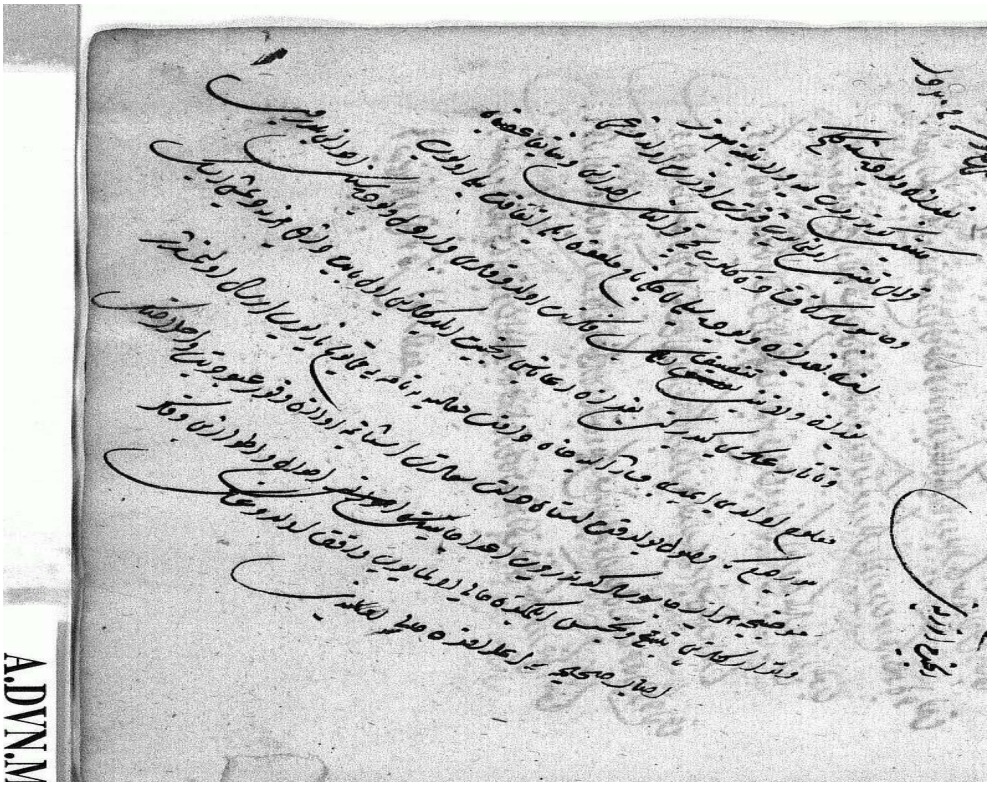

Boğdan voyvodasına hüküm ki; (22 Safer 986) **30 Nisan 1578**

Mektub gönderüb vilayet-i Boğdan ahalisi mazaratı a'dadan hallas olub kendü kar ü kisbeleri ve haracı eda eylemek üzere olub lakin bu diyarda ziyade kış olub mübalağa kar yağmağın davarlarına ot yapışmayub ve sen haracın cem ü tahsilinde olub inşallah vaktinde tecavüz olmayub gönderülüb deyü bildirdiğin ecilden buyurdum ki; vardukda tehir itmeyüb haracın cem ü tahsilinde sa'y ü itimam eyleyüb davar ota yapıştığı gibi göresin

BOA, MD, Volume 34, Order 394, page 188,

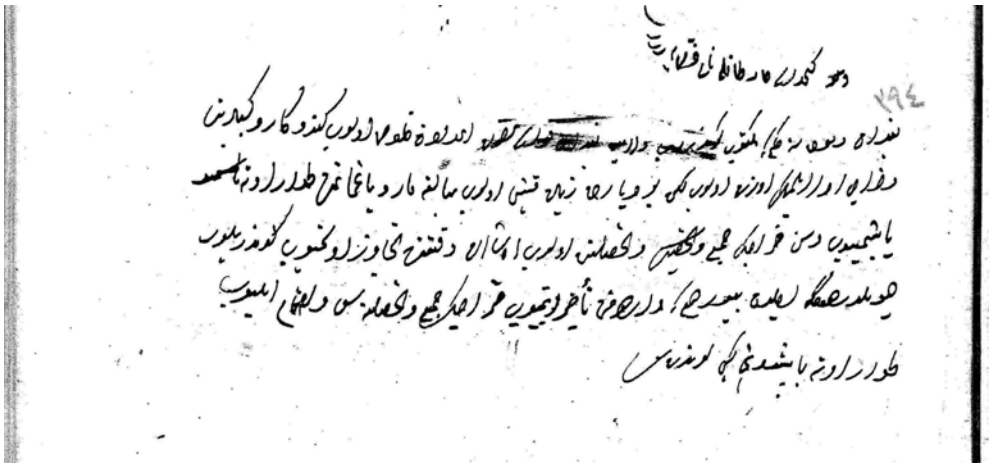

References

Ottoman Archives

Ottoman Archives Register of Important Affairs (BOA, Mühimme Defteri)
BOA, MD. Volume 9, 14–2, 16, 21, 24, 29, 30, 31, 34, 35, 38, 39.

Published Documents

3 Numaralı Mühimme Defteri (966–968/1558–1560), (Hazırlayan İdris Bostan, Feridun Emecan ve diğerleri) Ankara,1993.

6 Numaralı Mühimme Defteri (972/1564–1565), "Özet-Transkripsiyon ve İndeks", Volume I, (Hazırlayan Vahdettin Atik, Mustafa Serin ve diğerleri), Ankara 1995.

7 Numaralı Mühimme Defteri (975–976/1567–1569), "Özet-Transkripsiyon-İndeks", Volume III, (Hazırlayan Hacı Osman Yıldırım, Vadettin Atik ve diğerleri), Ankara, 1999.

Essays and Books

BULUNUR, Kerim İlker, "Maraş Eyaletinde Güherçile Üretimi (1566–1577)", *OTAM*, Vol. 37.

EKREM, Mehmet Ali, "Romen Kaynak ve Eserlerinde Türk Tarihi ve Kronikler", TTK Yayınları*,* Ankara, 1993.

HÜLAGÜ, Metin, "Osmanlı Devleti'nde Güherçile Üretimi ve Kayseri Güherçile Fabrikası", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 11, 2001.

KARASU, Cezmi, "XIX Yüzyılda Eflak ve Boğdan'daki Rus İşgalleri", *Türkler,* Vol. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

MEHMET, Mustafa Ali, "Osmanlı Tarihi ve Türk-Romen Münasebetleri", *XI. Türk Tarih Kongresi***,** Vol. III, TTK Basımevi, Ankara.

MAXIM, Mihai, „L'empıre ottoman au nord du Danube et l'autonomie des principautès roumaines au XVIe siècle. Études et documents", Les Édıtıons Isıs, İstanbul, 1999.

***, "XVI. Yüzyılın Son Çeyreğinde Akçenin Devalüasyonu ve Eflak-Boğdan'ın Haracı Üzerine Etkisi", *IX. Türk Tarih Kongresi,* Vol. II, TTK Yayınları, Ankara, 1988.

***, "Ţarile Române şi Imperiul Otoman (1400–1600)", *Istoria Românilor*, Bucureşti 2001.

***, *Romano-Ottomanıca*, "Essays-Documents From The Turkish Archives", İstanbul, Isıs Press, 2001.

***, "XVI. Asrın İkinci Yarısında Eflak-Boğdan'ın Osmanlı İmparatorluğuna Karşı İktisadi ve Mali Mükellefiyetleri Hakkında Bazı Düşünceler", *VII. Türk Tarih Kongresi,* Vol. II, TTK Yayınları, Ankara, 1973.

***, *Noi Documente Turceşti Privind Ţările Române şi Înalta Poartă (1526–1602),* Muzeul Brăileı-Edıtura ISTORS, Brăila, 2008.

***, "Romanya", *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (*DİA)*, Vol. XXXV, İstanbul, 2008.

PANAITE Viorel, "Haraçgüzarların Statüleri: XV. ve XVII. Yüzyıllarda Eflak, Boğdan ve Transilvanyalılar Üzerine Bir Çalışma", *Osmanlı*, Vol. I, Yeni Türkiye Yayınarı, Ankara, 1999.

TAHSİN, Cemil*,* "Rumen Osmanlı Münasebetlerine Dair Bazı Mülahazalar*", VIII. Türk Tarih Kongresi*, Vol. II, TTK Basımevi, Ankara, 1981.

Terrorismul de tip "Lone Wolf", o amenințare contemporană

John HUZU

Abstract

"Lone Wolf" Terrorism, a Contemporary Menace

Through its impact on our society, international terrorism has become such a worrying problem that more than ever is needed for a determined response in combating it in a unitary way. Contemporary society is experiencing an exponential and unprecedented increase in the phenomenon of "international terrorism" in its various forms, some of which have not even been fully understood today, becoming a threatening phenomenon for international and European security. Among these destructive forms are also the "lone wolf" terrorism or the attacks of "lone wolves". This tactic, which increasingly tends to replace the group strategy of terrorist organizations, is inspired by the virtual extremist ideology on the internet and is nothing more than an alternative form of fighting in response to the successful counterterrorism strategy of the US and its European allies in Iraq, Syria, Afghanistan and other areas of conflict that generate extremism

***Key words**: Terrorism, Extremism, Lone actor, Lone wolf, Individual attacks, Radicalization*

Orice discuție despre terorism va face referire la cele „4 valuri de terorism", clasice în literatura de specialitate, așa cum au fost ele „identificate" de către un cercetător recunoscut în domeniul studiilor de securitate, și adoptate ca bază de studiu de majoritatea specialiștilor[1]. Potrivit acestei teorii, durata de viață a fiecăruia dintre aceste „valuri" ar fi cuprinsă între 30 și 40 de ani. Ținând cont de faptul că potrivit aceluiași autor, ultimul val de terorism, cel religios, a început la finalul anului 1979, începutul anilor '80, odată cu instaurarea primei republici islamice în Iran și cu invazia Armatei Roșii în Afghanistan, la momentul întocmirii acestui articol, ne aflam la limita temporală a existenței ultimului „val".

În mod firesc, se pune întrebarea momentului apariției celui de-al 5 val și mai important, care va fi acesta ? Unii cercetători susțin chiar că acesta a început, că ne

[1] David C. Rapoport, "Four Waves of Modern Terrorism. – Attacking Terrorism: Elements of a Grand Strategy", Audrey Kurth Cronin, James M. Ludes (eds.). Washington DC: Georgetown University Press, 2004

aflăm deja în epoca „valului de terorism lone wolf”[2], ba chiar în prezența unui adevarat „tsunami”[3] al fenomenului „lupului singuratic”, iar în lumina incidentelor din ultimii ani, în care preponderența atacurilor de acest tip e tot mai mare iar succesul măsurilor de contracarare a acestui fenomen este imposibil de evaluat, ne raliem acestei opinii. Urmare conflictelor din Afghanistan, Irak și Siria, terorismul a făcut ca ultimul deceniu să fie cel mai sângeros, depășind chiar și valul de terorism internațional din anii ’70[4]. În fața atacurilor neașteptate, comise în cele mai neobisnuite locuri, cu mijloace puține dar cu efecte dintre cele mai letale, „lupul singuratic” a devenit, pentru mulți observatori, cea mai stringentă amenințare la adresa securității cu care se confruntă lumea occidentală. Conceptul care descrie un atacator individual, sau care nu este afiliat niciunui grup insurgent sau terorist, este acum utilizat pe scară largă de către mass media, agențiile de informații sau securitate și politicieni, fiind în prezent un termen consacrat.

Acest termen este folosit în special pentru atacatorii individuali de religie islamică, dar, după atacul din Quebec, din ianuarie 2017, când șase persoane au fost ucise și alte 18 rănite după ce un atacator a deschis focul asupra credincioșilor musulmani, la o moschee din orașul Québec, într-un act condamnat drept „atac terorist” de către prim-ministrul Canadei, termenul a început să fie folosit și pentru criminali cu alte motivații ideologice[5].

Terorismul s-a schimbat radical în ultimii ani. Atacurile grupărilor teroriste, insurgente sau extremiste, care aveau o structură ierarhizată, cu lanțuri de comandă definite, au devenit mai rare, deoarece, cu puține excepții, erau mai ușor de identificat și eliminate de către serviciile de informatii și contrateroriste, crescând prevalența atacurilor comise de rețelele insurgente mici, a celulelor teroriste autonome și a atacatorilor individuale. Această evoluție a determinat identificarea unui nou termen în domeniul cercetărilor de specialitate, acela de “lone wolf terrorist” sau „lup singuratic”, căruia unii autori îi atribuie o origine modernă, deși a fost folosit anterior

---

[2] Janelyn Njuki, “Ramming and Stabbing : The 5th wave of terrorism”, in Africa Policy Institute Journal, din 25 august 2017, la adresa de website https://www.africapi.org/ramming-stabbing-5th-wave-modern-terrorism/ , accesat electronic la data de 13.03.2019,

[3] Martin J. Galagher,“The 2016 Lone Wolf Tsunami – is Rapaport’s religious Wave Ending?”, in Journal of Strategic Security, vol.10, 2017, accesat electronic la data de 12.02.2019, la adresa de website: https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1584&context=jss

[4] Chris Alcantara, “46 years of terrorist attacks in Europe”, in Washington Post, din data de 17 iulie 2017, accesat la 02.02.2019, la adresa de web https://www.washingtonpost.com/graphics/world/a-history-of-terrorism-in-europe/

[5] Ashifa Kassam, “Québec City mosque shooting”, article in The Guardian newspaper, accesat electronic la data de 28.11.2018,https://www.theguardian.com/world/2017/jan/30/quebec-mosque-shooting-canada-deaths

de sute de ani, fără a avea însă conotația politică care îi da specificitatea cu care este folosit azi[6].

Atacul Parlamentului de la Ottawa, trecerea cu mașina, în mod premeditat și cu intentia de a ucide, peste doi soldați aflati în serviciu din Canada, masacrul a 77 oameni în Norvegia, uciderea prin împuscare a 13 soldați într-o unitate militară din Texas, o încercare eșuată de a detona o bombă Times Square din New York City, decapitarea unui britanic soldat din Londra și multe astfel de incidente sunt indicii ale unei noi și neobisnuite forme de terorism.

Această formă, cunoscută azi ca și extremism sau terorism de tip „lone wolf" (lup singuratic), sau „self-radicalized terrorism" (terorism prin autoradicalizare), nu face decât să supună, încă o dată, mult invocata paradigmă „ceea ce pentru unii este terorism, pentru alții este lupta pentru libertate" unei noi analize introspective, de data aceasta mult mai profundă, pentru că aduce elemente de noutate, care nu au fost luate în calcul, atunci când aceasta a fost formulată[7].

Atacatorii de tip „lone wolf" sau „lupii singuratici" sunt percepuți ca fiind provocări acute pentru instituțiile de aplicare a legii în prevenirea și combaterea terorismului și extremismului. Prin definiție, acești indivizi se autoradicalizează în cercul lor spiritual interior, fără contacte semnificative cu ceilalți și acționează singuri, fără a fi membri ai vreunui grup sau rețele teroriste, fără a fi parte a vreunei structuri ierarhizate și implicit fără a fi integrați unui sistem de comandă și control direct și tocmai de aceea, fiind mult mai greu de localizat și identificat.

Tehnicile și mijloacele disponibile în prezent, pentru identificarea suspecților, supravegherea lor și aducerea acestora în fața legii se bazează pe exploatarea vulnerabilităților și a greșelilor ce apar în urma interacțiunilor și comunicării între membri unui grup structurat, organizație, care folosește mijloace mai mult sau mai puțin moderne de comunicare, și în care mai devreme sau mai târziu autoritățile vor găsi o niță de penetrare. În cazul atacatorilor de tip lone wolf, datorită absenței grupului și implicit a altor membri cu care să-și împărtășească convingerile politice și planurile teroriste, aceaste tehnici și metode contrateroriste sunt lipsite de productivitate, ceea ce sporeste rata de succes a atacului.

Terorismul de tip „lone wolf" a căpătat o atenție sporită în mass-media recentă, mai ales datorită numărului crescând de atacuri teroriste de sorginte islamică de după 2001, dar și din cauza atacurilor din Norvegia, din 22 iulie 2011, când extremistul Anders Behring Breivik a ucis 77 de persoane în două evenimente succesive[8].

---

[6] Merril Perlman, "The origins of the term lone wolf" pe site:https://www.cjr.org/language_corner/the-origins-of-the-term-lone-wolf.php, accesat la 12.12.2018

[7] https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter#gsc.tab=0, accesat la data de 10 octombrie 2018

[8] Unni Turrettini,"The Mystery of the Lone Wolf Killer: Anders Behring Breivik and the Threat of Terror in Plain Sight", Pegasus Books, New York, 2015

Atacurile de tip lone wolf au devenit din ce în ce mai frecvente, indivizii de acest tip având oportunitatea de a le comite, fără a fi necesară o pregatire paramilitară anterioară și fără o finanțare substanțială, așa cum este specific organizațiilor teroriste. În principal, pregătirea acestora, atât psihologică, prin radicalizare, cât și tactică, respectiv alegerea modului de atac, se face prin intermediul internetului, a rețelelor sociale și altor mijloace mass media electronice.

În sprijinul celor de mai sus, literatura de specialitate mentionează că, atacatori de acest gen au fost creditați, de exemplu, cu primul atentat terorist comis cu „mașina-capcană" din istorie, în septembrie 1920, când un vehicol plin cu explozibil a fost detonat, chiar pe celebra stradă Wall Street din New-York, în fața Băncii J.P. Morgan, și 38 de oameni au fost uciși de explozie iar alte câteva sute au fost rănite, în ceea ce a fost considerat „cel mai grav incident terorist din SUA din următorii 75 de ani, până la atentatul de la Oklahoma, din 1995"[9].

Primul atac împotriva unui curse civile de pasageri, ce zbura de la Denver spre Washington, la 1 noiembrie 1955, aparține tot unui atacator de tip „lone wolf", când, prin detonarea unei bombe ascunse într-un bagaj de cală, toți cei 39 de pasageri și 5 membri ai echipajului aflați la bord au fost uciși în explozia ce a dus la prăbusirea aparatului[10].

Nu mai puțin original a fost atacul cu scrisori-capcană, continând praf de antrax, din toamna anului 2001, când în luna septembrie, în decurs de doar câteva săptămâni, un val de scrisori, aparent banale, dar conținând în realitate spori de antrax, a fost trimis prin poștă, către mai multe redacții de presă și chiar către doi membri ai Senatului SUA, la birourile acestora, având ca urmare, moartea a 5 și îmbolnavirea gravă a altor 17 persoane[11].

Exemplele pot continua cu atacul de la Nisa, din 14 iulie 2016, când un „lup singuratic", a condus un camion de 20 de tone, prin multimea înghesuită pe faleza din Nisa, sărbătorind Ziua Națională a Franței, ucigând 86 de oameni și rănind alți 430[12]. Chiar dacă istoria ne arată că, atacul de la Nisa nu a fost primul caz de acest fel, în care un autovehicol este folosit pe post de armă ofensivă, acesta a fost cel mai letal, având în vedere numărul mare de victime.

---

[9] Beverly Gage, "The Day Wall Street Exploded: A Story of America in Its First Age of Terror", Editura Oxford University Press; reprint edition, Oxford, 2010

[10] Jeffrey D.Simmons,"The alphabet bomber:A lone wolf terrorist ahead of his time" Editura Potomac Books, Nebraska, 2019

[11] Scott Shane, "F.B.I., Laying Out Evidence, Closes Anthrax Case", articol in New York Times, 2010, accesat electronic in 07.01.2019, la adresa de web https://www.nytimes.com/2010/02/20/us/20 anthrax.html

[12] S. Jones, A. Chrisafis, C. Davies, "Nice truck attack: Islamic State claims responsibility", articol publicat in 16 iulie 2016, in ziarul The Guardian, Londrah, accesat electronic in 28.02.2019, la adresa de website ttps://www.theguardian.com/world/2016/jul/16/islamic-state-claimsresponsibility-for-nice-truck-attack

Tocmai numărul mare de victime, rezultate în urma unui singur atac, pe cât de simplu în pregătire, pe atât de letal în efect, a fost cel care a inspirat o serie de atacuri similare în Europa și pe continentul american, la Viena, Berlin, Londra, Munster, Anvers, Stockholm, Paris, Barcelona, New York, Ohio și Edmonton.

Atacul de la Nisa din 2016 a fost urmat la scurt timp, chiar în toamna aceluiași an, de un val de atacuri teroriste, prin folosirea vehicolelor pe post de armă ofensivă, care cauzat, însumate, 12 morți și 67 răniți, continuând apoi și în cursul anului 2017 și 2018, cu aceeași ferocitate[13].

Dintre acestea putem aminti următoarele: în septembrie 2016, un atacator a condus mașina, țintind turiștii străini intr-o cunoscută zonă a Vienei, în timp ce striga „Allahu Akbar", fără a reuși să rănească pe nimeni[14]. În noiembrie 2016, Abdul Razak Ali Artan, rezident american, născut în Somalia, a efectuat un atac cu mașina și arme albe la Universitatea de Stat din Ohio, rănind 11 persoane. În decembrie 2016, Anis Amri, născut în Tunisia, a intrat cu un camion furat, în multimea care participa la Târgul de Crăciun din Berlin, omorând 12 persoane și rănind 56 de persoane[15].

Atacurile cu masina au continuat și pe parcursul anilor 2017 și 2018, cauzând 34 de morți și mai mult de 240 răniți[16]. Din aceasta perioada, cele mai reprezentative sunt cel din 22 martie 2017, când un terorist pe nume Khalid Masood a ucis cinci persoane și a rănit încă 50 de persoane, la Londra, în timpul unui atac cu vehicol îndreptat asupra pietonilor, urmat de înjunghierea altora.

Pe 17 august 2017, o dubiță a fost condusă în mod deliberat într-o mulțime de turiști din Las Ramblas, o stradă cu arbori în centrul Barcelonei. Atacul a cauzat moartea a 16 persoane și rănirea altor 120.[17]

Pe 30 septembrie 2017, un atacator a lansat două atacuri teroriste cu un vehicul în Edmonton, Canada, rănind colectiv cinci persoane. În primul atac, agresorul a folosit o mașină pentru a răni un ofițer de poliție înainte de a ieși din mașină și a-i înjunghia. Atacantul a folosit mai târziu un camion pentru a intra în pietoni, rănind încă patru persoane[18].

---

[13] Telegraph News, "From Westminster to Nice: Vehicle rampage attacks in UK and Europe", editia din 14 august 2018, la adresa de web https://www.telegraph.co.uk/news/0/westminster-nice-vehicle-rampage-attacks-uk-europe/ , accesata electronic la data de 17.12.2018

[14] https://www.independent.co.uk/news/world/europe/vienna-favoriten-car-ramming-attack-allahu-akbar-pizza-against-isis-rap-music-singing-cannabis-a7349876.html, accesat electronic la data de 01.05.2019

[15] Telegraph News,"From Westminster to Nice: Vehicle rampage attacks in UK and Europe", ediția din 14 august 2018, la adresa de web https://www.telegraph.co.uk/news/0/westminster-nice-vehicle-rampage-attacks-uk-europe/ , accesata electronic la data de 17.12.2018

[16] Counter Extremism Project, "Vehicle as weapon of terror", accesat electronic la data de 10.01.2019 la adresa de web https://www.counterextremism.com/vehicles-as-weapons-of-terror

[17] https://www.bbc.com/news/world-europe-40964242, accesat electronic la 14.04.2019

[18] https://www.citynews1130.com/2017/10/01/edmonton-police-say-investigating-attack-chase-terrorism/

Iar în cel mai recent atac de acest tip, un individ, cu grave probleme psihice, a intrat înarmat într-o mochee din Christchurch, Noua Zeelanda, ucigând 58 de persoane, inclusive femei și copii, și rănind alte câteva sute.[19]

În ciuda aparențelor, acest tip de atacuri, nu este un fenomen nou. Teroriștii au efectuat atacuri cu autoturisme de mai bine de un deceniu, în locații plasate pe aproape toate continentele, de la Carolina de Nord, până la Ierusalim, Tel Aviv, Quebec, Dijon, Nantes, West Bank, Graz, și Xinjiang, Cu toate acestea, recenta reemergență a atacurilor cu vehicole pe post de armă, pare să fi fost în mare măsură inspirată de propaganda Statului Islamic, care le încurajează, prin intermediul mass mediei și a rețelelor sociale, datorită eficacității lor.

Între 2006 și 2017 au avut loc cel puțin 40 de atacuri în care vehicolul a fost folosit ca armă principală, uneori în combinație cu arme albe, substanțe incendiare sau explozive care au produs, în total, un număr de 197 de morți și 1066 răniți, în proportie covârșitoare, civili[20]. În cele două grafice de mai jos, vom vedea modul în care fenomenul atacurilor folosind vehicole ca și arme autopropulsate, din 1973 până în 2017, precum și numărul de victime pe care le-au produs acestea:

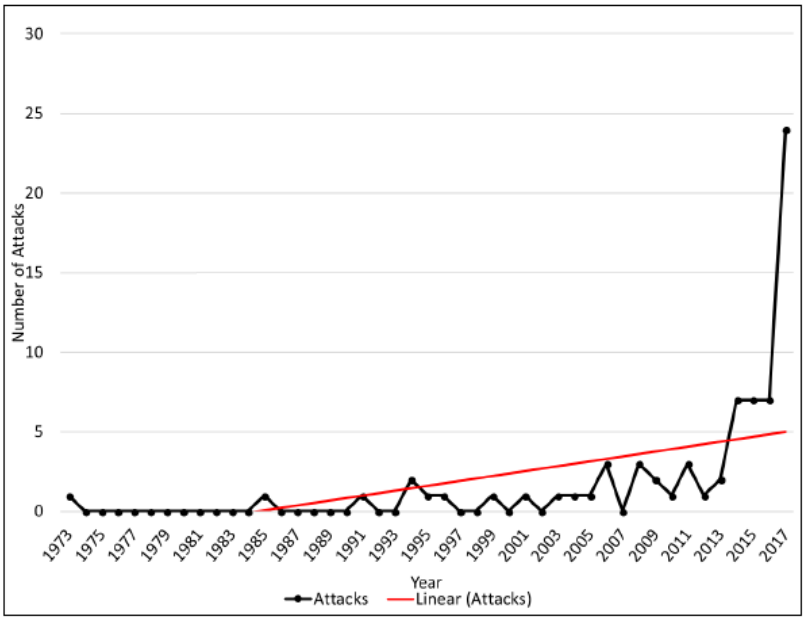

Figure 1: Vehicle Rammings Over Time, 1973-2017

Sursa: Mineta Transportation Institute, adresa web transweb.sjsu.edu

[19] https://www.dw.com/en/christchurch-the-myth-of-the-lone-wolf-attacker/a-47970011, accesat electronic la data de 17.04.2019

[20] Counter Extremism Project, "Vehicle as weapon of terror", accesat electronic la data de 10.01.2019 la adresa de web https://www.counterextremism.com/vehicles-as-weapons-of-terror

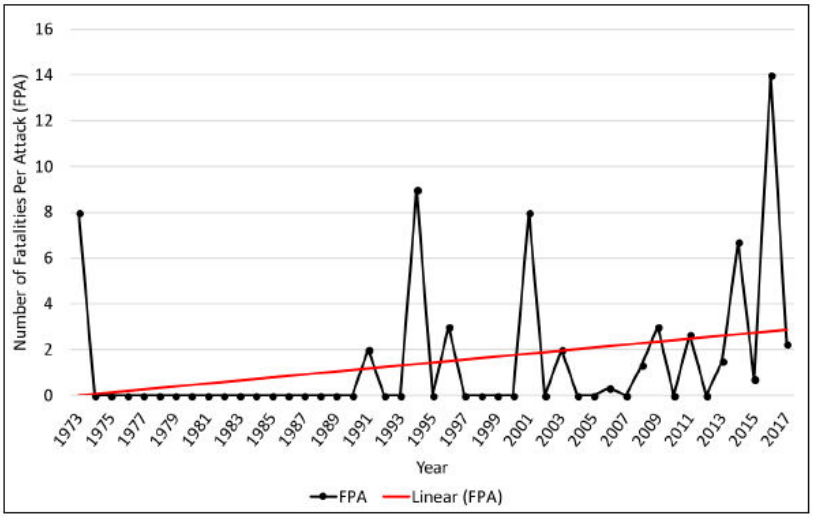

Figure 2: Vehicle Ramming Lethality Over Time, 1973-2017

Sursa: Mineta Transportation Institute, adresa web transweb.sjsu.edu

În mai 2017, Administrația SUA pentru Securitatea Transporturilor (TSA) a emis un avertisment adresat companiilor de camioane și de autobuze, îndemnând companiile să supravegheze potențialele atacuri teroriste, care din 2014 până la data documentului oficial, în aproximativ o duzină de atacuri, au ucis în mod colectiv mai mult de 170 de persoane.[21] După cum scria TSA în memorandumul amintit, grupurile teroriste vor continua probabil să încurajeze „tactici nesofisticate, cum ar fi atacurile cu vehicole", deoarece aceste tipuri de atacuri sunt dificil de prevenit și „ar putea provoca victime în masă dacă ar fi reușit".[22]

Această metodă a devenit atât de înfricoșătoare și eficientă în cazul unui atac de tip „lone wolf", încât a primit propria definiție în jargonul antiterorist și a fost inclusă în jurisprudența anglo-saxonă, ca infracțiune aparte: „atacul în care făptuitorul lovește o țintă în mod deliberat, folosind un vehicol, cu intenția de a provoca răni mortale sau distrugeri materiale semnificative, prin folosirea unei forțe letale"[23].

Acest tip de atacuri, devin tot mai mult „arma preferată" a teroristilor de tip „lone wolf", în care vehicolul este de cele mai multe ori arma unică folosită, atacul încetând în momentul în care autovehicolul rămâne imobilizat, dintr-un motiv sau altul, indiferent dacă atacatorul este mort sau supraviețuieste incidentului.

[21] Jason Hanna, "TSA warns truckers", CNN News, din 5 mai 2017, accesat electronic la data de 24.04.2019, la adresa de site https://edition.cnn.com/2017/05/04/politics/tsa-ramming-terror-attacks-warning/index.html

[22] Ibidem

[23] Transportation Security Administration, "Vehicle Ramming Attack" Report, mai 2017, descarcat electronic la 11.04.2019 de pe siteul: "https://info.publicintelligence.net/TSA-VehicleRamming.pdf

Există însă și cazuri, constatate doar în ultimii 3-4 ani de zile, în care atacatorii, după ce produc cât mai multe victime, conducând vehicolul prin mulțime, dacă supraviețuiesc fazei inițiale, pentru a crește numarul victimelor, coboară din vehicol și atacă trecătorii cu arme albe, ața cum a fost cazul incidentului de Graz din iunie 2015. Atunci, un anume Alen Rizvanovici, a ucis 3 persoane în centrul orașului, izbindu-le cu mașina, apoi a atacat trecătorii cu un cuțit, producând în final 39 de victime, morți și răniți, din care 6 foarte grav[24].

În alte cazuri, amintind din nou de ingeniozitatea atacatorului singuratic lipsit de constrângeri și presiuni, în pregatirea atacului, asistăm la o combinație de mijloace care se vrea și mai letală, respectiv vehicol, arme albe și substante incendiare sau explozibil preparat în casă, cum este cazul mult mai recentului atac, din data de 1 ianuarie 2019, de pe o stradă din Tokio.

Atunci, un tânăr de 19 ani, Kasuhiro Kusakabe, cu intenția declarată de a răzbuna execuția de către guvernul japonez, a membrilor sectei Aum Shinriko, resposabili pentru atacul cu sarin de la metroul din Tokio[25], după ce a lovit cu mașina 8 persoane, a coborat de la volan, rănind-o pe a o noua victimă. El a fost imobilizat de poliție, înainte ca să aibă timp să împrăștie și să aprindă canistrele cu kerosen ce le avea în interiorul autovehicolului[26].

Într-adevăr, teroriștii de tip „lone wolf" folosesc frecvent tactici nesofisticate, ca cele arătate mai sus, pentru a ucide sau răni grupuri mari de oameni, folosind elementul surprinză, și având avantajul că sunt aproape imposibil de depistat până în momentul producerii atacului.

Instrumentele folosite în atac, autovehicolul sau armele albe, combustibilul utilitar inflamabil, sunt parte din recuzita de zi cu zi a aproape oricărui individ, iar prezența acestora în locuri aglomerate nu ridică mai multe suspiciuni decât în cazul oricărui alt cetățean curios să asiste la diverse evenimente socio-culturale care pot reprezenta ținta „lupilor singuratici", cum sunt celebrările oficiale, târgurile de Crăciun, bâlciurile, manifestările religioase, adunările stradale spontane cu ocazia Anului Nou, sau a unor evenimente populare, etc.

Locurile preferate ale acestor atacatori, sunt locațiile aglomerate, în special cu ocazia evenimentelor descrise mai sus, când mulțimea de oameni nu doar că le oferă un număr mare de ținte, dar și le oferă mediul favorabil în care să se „integreze",

---

[24] BBC News, "Fatal crash in crown in Austrian City of Graz", editia din 20 iunie 2015, extras la 15.04.2019, de la adresa de web https://www.bbc.com/news/world-europe-33211479

[25] https://www.npr.org/2018/07/06/626434965/japan-executes-cult-leader-responsible-for-1995-sarin-gas-attack-on-tokyo-subway, accesat electronic la data de 21.04.2019

[26] Japan News, "Soferul ara prin mulțime… rănind 9 oameni", din data de 01.01.2019, la adresa https://www.japantimes.co.jp/news/2019/01/01/national/crime-legal/suspected-driver-claims-act-terror-car-uns-pedestrians-closed-off-tokyo-street-injuring-eight/#.XLyT9zAzbZ4, accesat electronic la data de 17.04.2019

să-și ascundă „armele” și intențiile, să-și aleagă momentul proprice producerii atacului și să-și aleagă victimele, astfel încât numărul acestora să fie cât mai mare iar impactul propagandistic să fie mai eficient.

Dacă instrumentele folosite pe post de arme, în aceste tipuri de atac arată originalitate, în schimb, metoda folosirii locurilor aglomerate și a multimilor de oameni, ca acoperire pentru infiltrare și alegerea momentului optim de atac, nu este decât o aplicare modernă a ideologiei militare a lui Mao Tze Dun, comandant militar comunist, și apoi primul președinte al Republicii Populare Chineze, care, în anii războiului de gherila împotriva japonezilor invadatori[27], a lansat celebra paradigmă a „luptătorului de gherila care se mișcă în mulțime ca peștele în apă”[28]. Acesta vedea luptătorul de gherila, strecurându-se prin mulțimea din centrele urbane ale Chinei, „ca peștele prin apă”, concept intrat în literatura militară de specialitate, în care atacatorul este „pestele”, iar multimea umană, într-o continuă „miscare browniană”[29], este „apă” prin care acesta se miscă nedepistat.

Motivațiile atacurile acestor indivizi, acoperă tot spectrul politic, etnic și religios. De la Anders Breivik, norvegian, creștin, adept al extremei drepte, care a detonat o bombă la Oslo și apoi a masacrat zeci de tineri care au participat la o tabără de vară, la Nidal Maljik Hasan, un maior din armata Statelor Unite, de religie musulmană și etnie arabă, simpatizant al ideologiei organizatiei Al Qaeda, acuzat că a împușcat 13 militari Fort Hood, Texas și până la frații Tsarnaev, ceceni de origine, islamiști din Caucazul de Nord, autorii atacului de la Maratonul din Boston, când 3 oameni au murit și aproape 300 au fost răniți. Au existat și există, într-o dinamică crescândă, încercări de comitere a unor astfel de atacuri de tip „lone wolf”, care au fost oprite, în faza incipientă, prin arestarea autorilor, de către instituțiile guvernamentale cu atribuții în acest domeniu[30].

Aceste atacuri au creat o stare de anxietate la nivelul Uniunii Europene, fapt reflectat în declarația directorului EUROPOL, dl. Robin Wainwright, care la conferința Grupului de Lucru al Șefilor Polițiilor Europene, din 2011, spunea următoarele: „Dinamica în schimbare în societățile noastre, împreună cu progresele tehnologice, pot să încurajeze indivizii izolați, dezamăgiți, să se transforme în extremiști violenți, ajungând să comită atacuri teroriste de tipul „lone wolf”"[31].

---

[27] Mao Zedong, “The Art of War”, El Paso Norte Press, El Paso, USA, 2009

[28] David E. Spencer, “Reexamining the Relevance of Mao to Post-Modern Insurgency and Terrorism”, in American Intelligence Journal.Vol.28, Editura National Military Intelligence Foundation, 2010, accesat electronic la adresa de web https://www.jstor.org/stable/44327141?seq=1#page_scan_tab_contents

[29] Scientia.ro, „Mișcarea Browniană”, publicat la data de 5 iulie 2008, accesat electronic la 11.04.2019, la adresa de site https://www.scientia.ro/fizica/fizica/79-miscarea-browniana.html

[30] Jeffrey D. Simon, “Lone Wolf Terrorism: Understanding the Growing Threat”, Editura Prometeus Book, New York,2016

[31] www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/epcc2011report

Declarația sa avea să fie confirmată, curând, de atacurile comise de indivizi autoradicalizați, inspirați fie de extremismul islamic, concretizate în seria de atacuri cu arme albe din Europa, ce a început în 2013 și a avut o constantă până în zilele noastre[32]. Atacul asupra Parlamentului de la Ottawa din 22 octombrie 2014[33], atacul din Nisa, din iulie 2016, în care au murit 86 de oameni[34], comise sub spectrul ideologiei statului islamic (ISIS), sau mult mai recentul atac, din 15 martie 2019, comis în Noua Zeelanda, când un extremist de dreapta, Brent Tarrant, a ucis cu sânge rece 50 de persoane nevinovate și a rănit alți 50, într-o moschee din orasul Christchurch[35], sunt doar câteva exemple din acest flagel care se ridica amenintator în societatea vestică democratică.

Ceea ce îi face pe „lupii singuratici" atât de periculoși este capacitatea lor de diversificare mentală, ceea ce îi face originali, iar originalitatea, în cazul lor, este o precondiție a succesului, în cadrului mental standard. Din moment ce acționează singuri, procesul de luare a deciziilor și planificarea atacurilor se produce doar în cadrul lor mental, neexistand riscul desconspirarii, și nici nu există constrangerile organizationale, politice și ierarhice, care exista în interiorul unei organizații teroriste, care ar putea duce la înăbușirea creativității sau originalității[36].

În acest fel, indivizii de tip „lone wolf", pot să-și folosească nemărginita imaginație, creând scenarii simple însă letale. Această libertate mentală și operațională a dus la unele dintre cele mai originale atacuri teroriste de tip „lone wolf" din istorie.

Urmare a acestor incidente, care tind să devină un fenomen, există un consens general, în rândul oamenilor politici, guverne, servicii de informații și de combatere a terorismului, asupra faptului că acest fenomen este în crestere și că va constitui în viitor, pe timp scurt și mediu, una din cele mai mari amenințări la adresa securității democrațiilor vestice[37], impunându-se ca, cu celeritate, să se ia măsuri, atât în plan legislativ, cât și în plan strategic și operațional, în vederea contracarării acestui fenomen, atât prin măsuri antiextremism cât și contrateroriste.

Bibliografie

1. David C. Rapoport, "Four Waves of Modern Terrorism, Audrey Kurth Cronin, James M. Ludes , editura Washington DC: Georgetown University Press, 2004

[32] https://www.reuters.com/article/us-france-stabbing/french-soldier-stabbed-while-on-patrol-near-paris-idUSBRE94O09420130525
[33] https://en.wikipedia.org/wiki/2014_shootings_at_Parliament_Hill,_Ottawa
[34] https://edition.cnn.com/2017/03/23/world/isis-lone-wolf-social-media-trnd/index.html
[35] https://www.bbc.com/news/world-asia-47579243, accesat la data de 4 aprilie 2019
[36] Jeffrey D. Simon, "Lone Wolf Terrorism: Understanding the Growing Threat", Editura Prometeus Book, New York,2016
[37] Bjelopera, J.P. "The domestic terror threat" , Government Printing Office, Washington DC, 2013

2. Bjelopera, J.P. "The domestic terror threat" , Government Printing Office, Washington DC, 2013
3. Jeffrey D. Simon, "Lone Wolf Terrorism: Understanding the Growing Threat", Editura Prometeus Book, New York, 2016
4. Jeffrey D. Simmons, "The alphabet bomber:A lone wolf terrorist ahead of his time" Editura Potomac Books, Nebraska, 2019
5. Unni Turrettini, "The Mystery of the Lone Wolf Killer: Anders Behring Breivik and the Threat of Terror in Plain Sight", Pegasus Books, New York, 2015
6. Beverly Gage, "The Day Wall Street Exploded: A Story of America in Its First Age of Terror", Editura Oxford University Press; reprint edition, Oxford, 2010
7. Smelser, Neil J., "The Faces of Terrorism: Social and Psychological Dimensions", Ed. Princeton University, Princeton, 2007
8. Smith, Brent L., "Terrorism in America", New York University Press, Albany, 1994
9. Smith, Paul J., "The Terrorism Ahead", Editura M.E. Sharpe, New York, 2008
10. Soeters, Joseph L.,"Ethnic Conflicts and Terrorism", Ed.Rouledge, New York, 2005
11. Sookhdeo, Patrick, "Global Jihad: The Future in the Face of Militant Islam", Editura Isaac Publishing, New York, 2007),
12. Altheide, David L., "Terrorism and the Politics of Fear", Ed.AltaMira Press, Oxford, 2009
13. Anderson, Sean K., "Historical Dictionary of Terrorism", Ed. Scarecrow Inc, London, 2009
14. Bjorgo, Tore, "Root Causes of Terrorism: Myths, Reality and Ways Forward", Ed. Routledge, London, 2005
15. Bloom, Mia, "The Allure of Suicide Terror", Columbia University Press, New York, 2006
16. Pape, Robert A., "The strategic logic of suicide terrorism", 2005, Random House New York,
17. Mao Zedong, "The Art of War", El Paso Norte Press, El Paso, USA, 2009
18. Pedahzur, Ami, "Root Causes of Suicide Terrorism", Ed. Routledge, London, New York, 2006
19. Pantucci, R. (2011a). A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists. Developments in Radicalisation and Political Violence. ICSR - King's College: London.
20. Pearlstein, R.M. (1991). The mind of the political terrorist. Wilmington D.C.: SR Books.
21. Rudolph, Eric (2013). Between the Lines of Drift – The Memoirs of a Militant. 3rd edition. ADX Florence, CO: Rudolph.
22. Sageman, Mark, "Leaderless Jihad – Terror Networks in the Twenty-First Century", University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2008
23. Schuurman, B., Lindekilde, L., Malthaner, S., O'Connor, F., Gill, P. & Bouhana, N, "End of the Lone Wolf: The Typology that Should Not Have Been", Studies in Conflict & Terrorism Publication, 2017
24. Taylor, M., Currie, P.M. & Holbrook, D., "Extreme Right Wing Political Violence and Terrorism", Bloomsbury Academic, New York, 2013
25. Teich, Sarah, "Trends and Developments in Lone Wolf Terrorism in the Western World – An Analysis of Terrorist Attacks and Attempted Attacks by Islamic Extremists", ICT-Herzliya, 2013
26. Coady, C.A.J., 'Terrorism, Morality, and Supreme Emergency', in I. Primoratz' (ed.) Terrorism: The Philosophical Issues, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004
27. Jeffrey Kaplan, "Apocalypse, Revolution and Terrorism: From the Sicari to the American Revolt against Modern World", Routledge Publishing House, New York, 2019

ISSN: 2668-1978
ISSN-L: 2668-196X